

Den Europæiske Unions Tidende

C 112

47. årgang

Dansk udgave

Meddelelser og oplysninger

30. april 2004

<u>Informationsnummer</u>	Indhold	Side
	I <i>Meddelelser</i>	
	.....	
	II <i>Forberedende retsakter</i>	
	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg	
	404. plenarforsamling af 10. og 11. december 2003	
2004/C 112/01	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs resolution »Lissabon-strategien«	1
	407. plenarforsamling af 31. marts og 1. april 2004	
2004/C 112/02	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om Ajourføring og forenkling af fællesskabsretten« (KOM(2003) 71 endelig)	4
2004/C 112/03	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Hvidbog — Rummet: en ny europæisk grænse for en større Union — En handlingsplan for gennemførelsen af den europæiske rumpolitik« (KOM(2003) 673 endelig)	9
2004/C 112/04	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Et fast grundlag for luft- og rumfartsindustrien — opfølgning af STAR 21-rapporten« (KOM(2003) 600 endelig)	14
2004/C 112/05	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om anvendelsen af systemer til frontal beskyttelse på motorkøretøjer og om ændring af Rådets direktiv 70/156/EØF« (KOM(2003) 586 endelig — 2003/0226 (COD))	18

DA

Pris: 22 EUR

(Fortsættes på omslagets anden side)

<u>Informationsnummer</u>	Indhold (fortsat)	Side
2004/C 112/06	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiver 73/239/EØF, 85/611/EØF, 91/675/EØF, 93/6/EØF og 94/19/EF og af Europa-Parlamentets og Rådets direktiver 2000/12/EF, 2002/83/EF og 2002/87/EF med henblik på oprettelse af en ny organisationsstruktur for udvalg inden for finansielle tjenesteydelser« (KOM(2003) 659 endelig — 2003/0263 (COD))	21
2004/C 112/07	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om rammerne for fastlæggelse af krav til miljøvenligt design af energiforbrugende produkter og om ændring af Rådets direktiv 92/42/EØF« (KOM(2003) 453 endelig — 2003/0172 (COD))	25
2004/C 112/08	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet om informations- og kommunikationsteknologier til sikre og intelligente køretøjer« (KOM(2003) 542 endelig)	30
2004/C 112/09	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om kørekort (omarbejdet udgave)« (KOM(2003) 621 endelig — 2003/0252 (COD))	34
2004/C 112/10	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Rådets forordning om forpligtelse for medlemsstaterne til at opretholde minimumslagre af mineralolie og/eller mineralolieprodukter (kodificeret udgave)« (KOM(2004) 35 endelig — 2004/0004 (CNS))	39
2004/C 112/11	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om beskyttelse af grundvandet mod forurening« (KOM(2003) 550 endelig — 2003/0210 (COD))	40
2004/C 112/12	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om tilsætning af vitaminer og mineraler samt visse andre stoffer til fødevarer« (KOM(2003) 671 endelig — 2003/0262 (COD))	44
2004/C 112/13	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om affald (kodificeret udgave)« (KOM(2003) 731 endelig — 2003/0283 (COD))	46
2004/C 112/14	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Rådets forordning om et EU-program for bevarelse, beskrivelse, indsamling og udnyttelse af genressourcer i landbruget« (KOM(2003) 817 endelig — 2003/0321 (CNS))	47
2004/C 112/15	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens meddelelse til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — gennemførelse af direktiv 96/71/EF i medlemsstaterne« (KOM(2003) 458 endelig)	49
2004/C 112/16	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Rådets forordning om ændring af forordning (EØF) nr. 337/75 om oprettelse af et europæisk center for udvikling af erhvervsuddannelse« (KOM(2003) 854 endelig — 2003/0334 (CNS))	53
2004/C 112/17	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kulturens sociale dimension«	57
2004/C 112/18	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg: Status og ajourføring af prioriteterne i momsstrategien« (KOM(2003) 614 endelig)	60

<u>Informationsnummer</u>	Indhold (fortsat)	Side
2004/C 112/19	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om administrativt samarbejde på punktafgiftsområdet« og om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 77/799/EØF om gensidig bistand mellem medlemsstaternes kompetente myndigheder inden for området direkte skatter, visse punktafgifter og afgifter på forsikringspræmier og Rådets direktiv 92/12/EØF om den generelle ordning for punktafgiftspligtige varer, om oplægning og omsætning heraf samt om kontrol hermed« (KOM(2003) 797 endelig — 2003/0309 (COD) — 2003/0310 (COD))	64
2004/C 112/20	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kroatiens ansøgning om medlemskab af EU«	68
2004/C 112/21	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Rådets afgørelse om oprettelse af EF-Patentretten og om appel til Retten i Første Instans« (KOM(2003) 828 endelig — 2003/0324 CNS)	76
2004/C 112/22	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Rådets afgørelse om tildeling af kompetence til Domstolen til at afgøre tvister om EF-patenter« (KOM(2003) 827 endelig — 2003/0326 CNS)	81
2004/C 112/23	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Realiteter og muligheder for hensigtsmæssige miljøteknologier i tiltrædelseslandene«	83
2004/C 112/24	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om — »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om registrering, vurdering og godkendelse af samt begrænsninger for kemikalier (Reach), om oprettelse af et europæisk kemikalieagentur og om ændring af direktiv 1999/45/EF og forordning (EF) om persistente organiske miljøgifte« og om — »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 67/548/EØF med henblik på tilpasning til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) om registrering, vurdering og godkendelse af samt begrænsninger for kemikalier« (KOM(2003) 644 endelig — 2003/0256 COD — 2003/0257 COD)	92
2004/C 112/25	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Rådets direktiv om ophævelse af direktiv 72/462/EØF« (KOM(2004) 71 endelig — 2004/0022 CNS)	100
2004/C 112/26	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om — »Forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 2003/96/EF hvad angår visse medlemsstaters mulighed for at anvende midlertidige afgiftsfritagelser eller -lempelser for energiprodukter og elektricitet« (KOM(2004) 42 endelig — 2004/0016 (CNS)) og om — »Forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 2003/96/EF hvad angår Cyperns mulighed for at anvende midlertidige afgiftsfritagelser eller -lempelser for energiprodukter og elektricitet« (KOM(2004) 185 endelig — 2004/0067 (CNS))	102
2004/C 112/27	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Erhvervsmæssig diversificering i tiltrædelseslandene — de små og mellemstore virksomheders og den sociale økonomis rolle«	105
2004/C 112/28	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 2003/49/EF om en fælles ordning for beskatning af renter og royalties, der betales mellem associerede selskaber i forskellige medlemsstater« (KOM(2003) 841 endelig — 2003/0331 (CNS))	113
2004/C 112/29	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Rådets forordning om foranstaltninger for biavl« (KOM(2004) 30 endelig — 2004/0003 (CNS))	114

II

(Forberedende retsakter)

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

404. PLENARFORSAMLING AF 10. OG 11. DECEMBER 2003

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs resolution »Lissabon-strategien«

(2004/C 112/01)

Kommissionens næstformand Loyola de Palacio har i et brev under henvisning til EF-traktatens artikel 262 anmodet Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om at udarbejde en sonderende udtalelse om: »De hidtidige generelle konsekvenser af Lissabon-strategien set i lyset af perspektiverne på længere sigt med en kvalitativ vurdering af fremskridt i forbindelse med implementeringen af strategien«.

I forbindelse med EØSU's behandling af emnet blev der afholdt en større konference for at høre de europæiske civilsamfundsorganisationers synspunkter på de hidtidige resultater og på aspekter, der kræver handling i fremtiden (bilag II).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 404. plenarforsamling den 10.-11. december 2003, mødet den 10. december, følgende resolution med 116 stemmer for, 37 imod og 7 hverken for eller imod:

1. Resolution

1.1 EØSU understreger, at indfrielsen af Lissabon-strategiens målsætninger i henseende til international konkurrenceevne og fremgang inden for økonomi, social beskyttelse, miljø og bæredygtig udvikling forudsætter en tilbundsående revision af metoderne, det institutionelle politiske system og de samarbejdsinstrumenter, der skal tjene til at gennemføre dem.

1.1.1 EØSU erkender, at Lissabon-strategien er mere kompleks, har flere facetter, og at dets virkefelt er mere diffust end nogen tidligere målsætning for Den Europæiske Union.

1.2 Med dette for øje slår EØSU til lyd for en mere dynamisk tilgang, der på det institutionelle plan skal manifestere sig i en styrket koordination med henblik på at sætte skub i den økonomiske vækst i Europa ved at vægte økonomi, social beskyttelse og miljø lige højt i et løbende samspil — med udgangspunkt i bæredygtig udvikling og det europæiske systems konkurrenceevne.

1.3 EØSU foreslår:

— en makroøkonomisk politik, der begunstiger gennemførelsen af denne strategi gennem en styrket koordination mellem medlemsstaterne og EU-institutionerne;

— et bedre samråd mellem EU-institutionerne, medlemsstaterne, de forskellige økonomiske miljøer og arbejdsmarkedets parter;

— en bedre fordeling af ansvaret i forbindelse med gennemførelsen af reformer, dels mellem EU, det nationale og det regionale niveau, dels mellem det offentlige, den private sektor og interesseorganisationerne.

1.4 En sådan styrket koordination, der ikke kræver ændring af traktaterne, forudsætter samarbejde og indbyrdes kappestrid mellem medlemsstaterne om indfrielse af Lissabon-strategiens målsætninger, et ansvarligt nyskabende engagement i de makroøkonomiske politikker og en samarbejdstilgang til de enkelte politikker for gennemførelse af strukturreformer.

1.5 Desuden må den nødvendige respekt for stabilitetspagten, byggende på medlemsstaternes troværdighed med hensyn til viljen til at forsvare den fælles valuta, og gennemførelsen af en integreret europæisk vækstpolitik stadig prioriteres højt. Dette indebærer, at vækst- og stabilitetspagten må gennemføres på en måde i eurozonen, som begunstiger en bedre gennemførelse af Lissabon-strategien. Man bør endvidere arbejde hen imod en tilnærmelse af skattepolitikken under vilkår, der er forenelige med både et frit markeds krav til konkurrenceevnen og sikringen af social bæredygtighed.

1.6 Hovedformålet med en sådan integreret økonomisk politik vil især være at etablere betingelserne for at sætte skub i de økonomiske aktiviteter i Europa. Udvalget støtter målsætningen om et europæisk vækstinitiativ, som er blevet foreslået flere gange i løbet af den seneste tid med henblik på at fremme europæiske investeringer over grænserne, navnlig af infrastruktur (energi, transport og kommunikations- og informationsteknologi), forskning og uddannelse, et velfungerende arbejdsmarked og sociale beskyttelsesordninger inden for rammerne af bæredygtig udvikling.

1.7 Udvalget insisterer på ny på behovet for at fremskynde gennemførelsen af enhedsmarkedet parallelt med udvidelsen. Dette gælder især offentlige indkøb, forskellige servicekategorier og lovgivningsmæssig og administrativ forenkling. Det drejer sig om at etablere en reelt uafhængig vækstkapacitet (som det stadig skorter på i dagens Europa) ved til fulde at udnytte potentialet i den integrerede økonomiske zone, der på én gang er både udstrakt og teknologisk avanceret.

2. Civilsamfundets rolle

2.1 EØSU understreger, at dialogen mellem arbejdsmarkedets parter på såvel EU-plan som nationalt plan har central betydning for en vellykket gennemførelse af reformer, herunder navnlig en styrkelse af uddannelse og efteruddannelse, et mere velfungerende arbejdsmarked samt ordninger for social beskyttelse, idet man sørger for ikke kun at forbedre disse, men også at forbedringerne varer ved.

2.2 Fra starten lagde mandatet fra Det Europæiske Råd i Lissabon vægt på, at gennemførelsen af denne flerårige strategi i allerhøjeste grad afhang af initiativer fra den private sektor og et nyt partnerskab mellem staten og civilsamfundet. Indarbejdningen af den åbne koordinationsmetode i strategien skal sikre fuld deltagelse af civilsamfundets organisationer.

2.3 I forbindelse med udarbejdelsen af den nye europæiske forfatningstraktat, som følger i kølvandet på udvidelsen i 2004, har EØSU stærkt støttet det europæiske konvents fremhævelse af deltagelsesdemokratiet, der, med civilsamfundets aktører som drivkraft, skal supplere det repræsentative demokrati og ikke erstatte det.

2.4 Til nærhedsprincippet vertikale dimension (hvor der skelnes mellem kompetenceniveauerne på europæisk, nationalt, regionalt eller lokalt plan) bør føjes en horisontal eller funktionel dimension (hvor der skelnes mellem spørgsmål, som primært hører under de offentlige myndigheder, og spørgsmål, som kræver direkte og undertiden selvstændig inddragelse af civilsamfundet, dvs. den private sektor, arbejdsmarkedets parter, erhvervs- og interesseorganisationer og foreninger).

2.5 Udover en effektiv indsats fra EU-institutioner og medlemsstater er forudsætningen for en vellykket Lissabon-strategi:

- at offentligheden reelt forstår og accepterer den, hvilket især kræver, at dens »forståelighed« og troværdighed skal styrkes;
- at deltagelsesdemokratiets økonomiske og sociale aktører støtter den.

3. EØSU's henstillinger:

3.1 på EU-plan:

- en styrkelse af EU-institutionernes samråd med økonomiske og sociale kredse og arbejdsmarkedets parter, der kan gøre det muligt at udvikle en permanent dialog om Lissabonstrategiens fælles retningslinjer og handlingsplaner, og som især kan sikre, at der tages hensyn til kravene om økonomisk konkurrenceevne, sociale fremskridt og bæredygtig udvikling, og at kravene samstemmes indbyrdes;
- aktiv inddragelse af arbejdsmarkedets parter i gennemførelsen af det flerårige program for social dialog, som de har aftalt, med henblik på udvikling af EU-aftaler på de områder, som vedrører gennemførelsen af Lissabonstrategien;
- fremhævelse af den sociale dialog og arbejdsmarkedsparternes bidrag i Kommissionens årsberetning til forårstopmødet.

3.2 på nationalt, regionalt og lokalt plan:

- udvikling af samråd og socioøkonomisk dialog understøttet af lanceringen af en oplysningskampagne rettet mod offentligheden og en bredere debat om reformernes mål og midler i forbindelse med Lissabonstrategien;
- en dialog med og kontraktlig inddragelse af arbejdsmarkedets parter inden for deres kompetenceområder, der er tilpasset forskelle i kultur og økonomisk og social kontekst i forbindelse med gennemførelsen af nationale handlingsplaner;
- omtale af disse bidrag fra civilsamfundet, herunder især fra arbejdsmarkedets parter, i medlemsstaternes årsrapporter til forårstopmødet, navnlig med henblik på større udbredelse af god praksis på området;
- etablering af en ægte dialog på regionalt og lokalt niveau. Disse niveauer er det bedste middel til at sikre erhvervslivets og arbejdsmarkedets aktørers praktiske inddragelse, således at man kan udnytte det lokale potentiale hvad angår humanressourcer, iværksætter, kulturarv og naturressourcer.

3.2.1 Regeringerne og andre officielle organer kan bidrage til styrket konkurrenceevne ved at prioritere de politikker og tjenester, der medvirker til at øge virksomheders og andre organisationers præstationer.

3.2.2 EØSU finder, at der er behov for mere målrettede bestræbelser, herunder skatteincitamenter, med følgende mål:

- at fremme unge menneskers kvalifikationer inden for de videnbaserede erhverv
- at skaffe alle voksne bedre muligheder for efteruddannelse i de nye kvalifikationer
- at fremme forsknings- og udviklingskapaciteten hos højere uddannelsesinstitutioner og i virksomhedernes forskningsafdelinger
- at reducere risiciene i forbindelse med innovation og øge gevinsterne ved innovation
- at begrænse spild og tilskynde til genbrug
- at reducere luftformige emissioner og andre forureningskilder.

Bruxelles, den 10. december 2003

3.3 om EØSU's rolle

Selv ønsker EØSU at fungere som permanent observatorium for fremskridtene i gennemførelsen af Lissabon-strategien, og især:

- at bidrage til at udvikle den offentlige dialog ved at inddrage repræsentanter fra civilsamfundet direkte i vurderingen;
- at opretholde et nært og løbende samråd med de nationale økonomiske og sociale råd og lignende organer om gennemførelsen af Lissabon-strategien. Formændene for de nationale økonomiske og sociale råd og formanden for EØSU besluttede på deres møde i Madrid den 28. november 2003 at arbejde hen imod et fælles bidrag til Det Europæiske Råds forårsmøde under Luxembourgs formandskab i 2005;
- at fremme udbredelsen af europæiske og nationale initiativer igangsæt af økonomiske og sociale kredse eller arbejdsmarkedets parter, som bidrager til Lissabon-strategiens succes;
- på baggrund af ovenstående hvert år på forårstopmødet at fremlægge en evalueringsrapport om fremskridtene i gennemførelsen af Lissabon-strategien.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

407. PLENARFORSAMLING AF 31. MARTS OG 1. APRIL 2004

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om Ajourføring og forenkling af fællesskabsretten«

(KOM(2003) 71 endelig)

(2004/C 112/02)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 11. februar 2003 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Daniel Retureau til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 10. marts 2004.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling den 31. marts og 1. april 2004, mødet den 31. marts 2004, følgende udtalelse med 88 stemmer for, 1 imod og 1 hverken for eller imod:

1. Kommissionens meddelelse, den første halvårsrapport og Parlamentets betænkning

1.1 Markedsobservatoriet hørte på mødet den 13. november 2003 Parlamentets ordfører, Manuel Medina Ortega ⁽¹⁾, og Kommissionens repræsentanter redegøre for indsatsplanen »Ajourføring og forenkling af Fællesskabsretten ⁽²⁾«, som Kommissionen i år har forelagt sin første halvårsrapport om (KOM(2003) 623 endelig).

1.2 Ifølge rapporten »er de centrale foranstaltninger, som går ud på at reducere lovgivningens omfang, gøre den mere enkel, lettere tilgængelig og lettere at forstå, kommet godt i vej«. De indledte eller planlagte foranstaltninger vedrører 4 % af den nugældende fællesskabslovgivning.

1.3 Meddelelsen og indsatsplanen lægger op til forenkling og ajourføring af fællesskabsretten på forskellig vis og med forskellige midler:

- konsolidering samler bestemmelserne i basisretsakten og senere ændringer hertil i ét enkelt dokument, så dette er let at læse og ajourført; herefter foretages der systematisk konsolidering ved tilpasning af nye bestemmelser og lovtekster; konsolidering indebærer ingen ændringer af den eksisterende lovgivnings form og er en teknisk opgave, som overlades til Kontoret for De Officielle Publikationer;
- omskrivning af lovtekster for at gøre dem konsekvente og lettere at forstå, men uden at ændre det juridiske indhold,
- kodifikation består i, at man i én enkelt tekst samler spredte bestemmelser og fører dem ajour; kodifikation udgør en ny

⁽¹⁾ Betænkning ENDELIG A5-0443/2002 af 6.12.2002 og anden betænkning ENDELIG A5-0235/2003 af 17.6.2003 fra Europa-Parlamentets Udvalg om Retlige Anliggender og Det Indre Marked om Kommissionens meddelelser om bedre og enklere lovgivningsmæssige rammer. I disse betænkninger redegøres der især for Parlamentets anmodninger om en konstitutionel udvikling i lovgivnings- og gennemførelsesbeføjelserne og i kontrolbeføjelserne.

⁽²⁾ SEK(2003) 165 og det tilknyttede arbejdsdokument: metodologi, procedurer og prioriteter og nærmere oplysninger om definitioner og det planlagte arbejde.

norm, erstatter tidligere tekster og skal følge en lovgivningsproces svarende til den, der gjaldt for de tekster, som er blevet samlet;

- ophævelse af forældet lovgivning;
- tilrettelæggelse og præsentation af fællesskabsretten, så den bliver mere pålidelig og brugervenlig;
- på lang sigt en forenkling af lovgivningen og foranstaltningerne for at erstatte dem med nogle mere velegnede, proportionelle instrumenter;
- eventuel anvendelse af »alternative reguleringsmetoder«.

1.4 Arbejdet med de enkelte forenklingsformer skrider frem i forskelligt tempo; det er endnu ikke alle direktorater i Kommissionen, der er inddraget. Større problemer med metoden, personalet og budgettet har sinket iværksættelsen af fase I (fra februar til september 2003). Kommissionen håber, at fase II (oktober 2003 til marts 2004) vil gøre det muligt at gå hurtigere frem og at indhente nogle af forsinkelserne, så hele programmets gennemførelse er overholdt ved udgangen af fase III (april 2004 til december 2004).

2. Bemærkninger: Forenkling? Ikke så enkelt endda...

2.1 Der skal sondres mellem:

- forenkling af love og bestemmelser; ajourføring;
- forenkling af procedurer og administrative dokumenter og harmonisering heraf i det indre marked.

Indsatsplanen vedrører kun forenkling af fællesskabsretten. Forenkling af procedurer og dokumenter er ellers lige så vigtigt for de økonomiske spillere.

Udvalget henviser til disse tidligere udtalelser om spørgsmålet ⁽¹⁾.

3. Lovforenkling, ajourføring af lovtekster

3.1 Udvalget udtrykker tilfredshed med den interinstitutionelle aftale ⁽²⁾ mellem Parlamentet, Rådet og Kommissionen om procedurerne for gennemførelse af forenklingen under iagttagelse af hver enkelt parts kompetenceområder og ansvarsopgaver; den forventede udbygning af den fælles beslutningstagning i den nye traktat vil styrke Parlamentets rolle i forbindelse med udarbejdelse af fællesskabslovgivning og kontrollen med dennes overholdelse.

3.1.1 Ifølge den interinstitutionelle aftale skal der ske en forbedring af samordningen af lovgivningsprocessen mellem Parlamentet og Rådet med afsæt i en vejledende tidsplan for de forskellige etaper, som fører frem til den endelige vedtagelse af de enkelte lovforslag; Kommissionen og Rådet skal regelmæssigt, på højeste niveau, deltage i forhandlingerne i de af Parlamentets udvalg, som berøres af forslag til retsakter.

3.1.2 Ved debatten om et væsentligt ændringsforslag åbner aftalen mulighed for, at der gennemføres en konsekvensundersøgelse forud for den eventuelle vedtagelse af et sådant ændringsforslag (dette kan dog medføre proceduremæssige problemer og gøre det vanskeligt at overholde fristerne).

3.1.3 Med hensyn til »alternative former for regulering«, dvs. samregulering mellem private partnere eller privat selvregulering, hedder det i aftalen, at disse mekanismer ikke må anvendes, »hvis de grundlæggende rettigheder eller vigtige politiske valg står på spil, eller i situationer, hvor reglerne skal anvendes ensartet i alle medlemsstaterne«. Mekanismerne skal desuden »sikre en hurtig og fleksibel regulering, som hverken påvirker konkurrenceprincipperne eller det indre markeds enhed«. »Alternativ« regulering omgærdes således af restriktive bestemmelser.

3.1.4 Det skal bemærkes, at regler, som er aftalt mellem arbejdsmarkedsparterne i EU (EF-traktatens artikel 138-139), ikke bør indgå i den generelle samreguleringskategori; denne kategori vedrører »frivillige initiativer« mellem private partnere, der ikke forudsætter stillingtagen fra institutionernes side. Kollektive forhandlinger i EU er en særlig reguleringsform, for hvilken den oprindelige ret er gældende.

⁽¹⁾ EFT C 14 af 16.1.2001, Forenkling I, ordfører: Bruno Vever.
EFT C 48 af 21.2.2002, Forenkling II, ordfører: Kenneth Walker.
EFT C 125 af 27.5.2002, Forenkling III, ordfører: Kenneth Walker.
EUT C 133 af 6.6.2003, Forenkling IV, ordfører: John Simpson.

⁽²⁾ Interinstitutionel aftale om »Bedre lovgivning« mellem Parlamentet, Rådet og Kommissionen, EUT C 321 af 31.12.2003; spørgsmålet om forbedring af lovgivningens redaktionelle kvalitet er omhandlet i en interinstitutionel aftale af 22.12.1998.

3.1.4.1 Kommissionen undersøger frivillige initiativer til regulering med henblik på at kontrollere, om de er i overensstemmelse med traktaten, og underretter Parlamentet herom; Kommissionen undersøger tillige de berørte parters repræsentativitet. Dette forekommer at være noget modsætningsfyldt, og det fremgår ikke klart, hvad følgen vil være, hvis Parlamentet anser Kommissionens underretning for at være utilfredsstillende, da Parlamentet kun kan anmode Kommissionen om at tage et lovinitiativ ved at tilsidesætte selvregulering; Parlamentet ønsker, at der i den nye forfatningstraktat fremover indskrives en formel »tilbagekaldelses«-procedure, hvor EF-lovgivning erstatter selvreguleringsinitiativer.

3.1.5 Endelig omhandler den interinstitutionelle aftale det alvorlige problem omkring EF-direktivernes omsættelse i national ret; institutionerne forpligter sig til at fastsætte en gennemførelsesfrist, der er så kort som muligt, og som ikke må overstige to år (traktaten indeholder intet om gennemførelsesfrister). Udvalget udtrykker tilfredshed med denne forpligtelse, men rejser spørgsmålet om dens praktiske konkretisering, som Rådet skal stå for, så længe traktaten ikke bestemmer, at de gennemførelsesfrister, der er fastsat i et direktiv, er bindende, og at manglende overholdelse heraf automatisk vil udløse en overtrædelsesprocedure, så snart fristen er overskredet.

3.1.6 Udvalget ville godt have haft lejlighed til at udtale sig om udkastet til interinstitutionel aftale, da udvalget jo var berørt, og da det tidligere har afgivet udtalelser om de behandlede spørgsmål; det kunne have bidraget med forslag fra det organiserede civilsamfund, som de gældende EF-bestemmelser primært tager sigte på, og som direkte berøres af forenkling, gennemførelse og »alternative former« for regulering.

3.2 Med hensyn til antallet og arten af de tekster, som berøres og som figurerer på Kommissionens resultatavle, skal det understreges, at de forsinkelser, som hobede sig op i fase I, også vil ramme den næste fase og måske gør det lidt for optimistisk at forvente, at hele projektet vil være afsluttet i 2005. Langt hovedparten af de pågældende dokumenter er udgået fra Kommissionen og skyldes forskriftsudvalgsproceduren ⁽³⁾, hvorved Kommissionen fik tildelt beføjelser til at fastlægge bestemmelser (selv om dette begreb ikke figurerer i den nuværende EF-traktat, hvor der står, at Rådet kan tildele Kommissionen beføjelser til at gennemføre forskrifter).

3.3 Udtrykket om, at »enhver formodes at kende loven« er i dag ren fiktion, fordi der findes så mange direktiver og forordninger trods de kærkomne bestræbelser på kodifikation, som har skabt større sammenhæng på nogle af EU-rettens områder. De mange forskellige måder, hvorpå direktiver omsættes til national lovgivning, kan medføre uheldige forskelle og resultere i forskelligartede procedurer. Der tilkommer således medlemsstaterne og de nationale lovgivende myndigheder et stort ansvar for logisk, lettilgængelig, og klar gennemførelse af EF's direktiver, både under iagttagelse af selve ordlyden og målet om at skabe konvergens mellem de enkelte landes lovgivninger og harmonisere disse.

⁽³⁾ Forskriftsudvalgssystemet bygger på EF-traktatens artikel 202; Parlamentet anmoder om en gennemgribende reform for at undgå, at gennemførelsen bringes på afveje.

3.4 De bestemmelser, som er en følge af forskriftsudvalgsproceduren, er ofte pointillistiske og lidet gennemsligtige. Parlamentet håber, at forskriftsudvalgsproceduren fremover i højere grad vil tage sigte på at iværksætte og tilpasse lovgivningen (stringente gennemførelsesbeføjelser) end på den egentlige eksisterende lovgivning; væsentlige ændringer i reglerne bør efter dets mening gennemføres efter den gængse lovgivningsprocedure. Hvis denne holdning følges, vil EØSU skulle konsulteres om sådanne ændringer.

3.5 Udvalget har til stadighed støttet initiativer til, a posteriori, at forenkle fællesskabsretten. Lovgivningen bør dog udformes enkelt og klart straks fra første færd, især ved at inddrage samtlige berørte parter ved hjælp af spørgeskemaer eller samråd på ad hoc-møder eller andre ad hoc-metoder, herunder samråd med EØSU på dette stadium, inden Kommissionen fremlægger forslag til love eller bestemmelser, så man sikrer sig, at samtlige spørgsmål tages behørigt op straks fra starten.

3.5.1 Sådanne samråd kan desuden være med til at foretage så realistiske bedømmelser som muligt af et forslags indvirkning samt af dets finansielle og øvrige konsekvenser. Der kan, men dette er ikke udtømmende, være tale om samråd om grønbøger eller andre forberedende arbejdsdokumenter fra Kommissionen, med et spørgeskema som bilag. Udvalget er rede til at bidrage til samrådsprocesserne i egenskab af repræsentant for hele civilsamfundets socioøkonomiske interessegrupperinger og til at arrangere høringer med repræsentative organisationer for samtlige disse interessegrupper med det sigte at yde sit specifikke bidrag til løbende forbedring og forenkling af lovgivningen.

3.5.2 Udvalget støtter, at man analyserer omkostninger og fordele, og at man evaluerer lovgivningsforslag i proportionalitets- og subsidiaritetssammenhæng.

3.5.3 På sundheds-, sikkerheds- og miljøområdet er en analyse af de rent økonomiske omkostninger og fordele dog en relativt kompleks og vanskelig øvelse, som i visse tilfælde kan være ufuldstændig, nemlig hvor lovgivningens sigte er at forebygge sygdomme eller at beskytte menneskeliv.

3.5.4 Også lovgivningens omkostninger for dem, som den i sidste instans tager sigte på, herunder ikke mindst virksomhederne, bør vurderes. Det er klart, at en EF-lovgivning eller gennemførelse af et direktiv i intern lovgivning kan medføre høje omkostninger for virksomheder eller private, især hvis det skorter på juridisk præcision i udformningen, eller hvis forslaget ikke indeholder en tilstrækkelig klar og præcis redegørelse for dets nøjagtige rækkevidde og formål⁽¹⁾. Hvis det er nødvendigt at gå til retsvæsenet for at få love og bestemmelser fortolket, vil der blive lagt uforholdsmæssigt store omkostninger over på dem, som lovgivningen er rettet til.

⁽¹⁾ Som eksempel kan nævnes forslaget til direktiv om »Computerbase-rede opfindelser«, hvor der var stor tvivl om Kommissionsforslagets nøjagtige beskaffenhed, rækkevidde og sigte.

3.5.5 Derfor bør man i den forberedende samrådetape primært inddrage de organer, som i praksis repræsenterer de grupper, som lovgivningen hovedsageligt er rettet mod, herunder kvalificerede individuelle fagfolk og sagkyndige, men man bør også rådspørge Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg eller Regionsudvalget.

3.6 EØSU anmoder tillige indtrængende om at blive regelmæssigt inddraget i den efterfølgende konsekvensanalyse af EF-lovgivning og i behandlingen af de periodiske rapporter, som foreskrives i lovgivningen, så det får lejlighed til at tilkendegive brugeres og praktiserende juristers holdning til, hvor effektive bestemmelserne er; lovgivning svækkes nemlig, hvis den ikke er nyttig, effektiv og anvendes korrekt, eller hvis det er nødvendigt at anmode domstolene om en fortolkning, førend den gennemføres.

3.7 Opfølgning, som kan være vanskelig, består i at bedømme de reelle virkninger af direkte (forordninger) eller indirekte (omsættelse af direktiver) lovgivning på nationalt plan og ved den praktiske gennemførelse i forvaltningerne på de forskellige niveauer.

3.8 EØSU har foreslået, at der oprettes et uafhængigt europæisk organ til at følge op på og fremskynde forenklingen af love og administrative regler; en bestemmelse af denne art bør overvejes snarest muligt. I alle tilfælde bør man, så vidt det er muligt, udvide forenklingen til at omfatte samtlige fællesskabsrettens områder, hvilket i dag langt fra er tilfældet. Dette er særligt presserende, fordi denne forenkling vil fremme og fremskynde den faktiske gennemførelse af gældende fællesskabsret i de nye medlemsstater, ligesom den nok vil tilskynde de lande, der er bagud med gennemførelsen, til at indhente deres efterslæb.

3.8.1 Miljø- og sikkerhedslovgivning vedrørende virksomhedernes aktiviteter kunne være et særligt lovende område i forenklingsobjektet. På længere sigt kunne en »europæisk miljøkodeks« med fordel benyttes til at gøre sagsområdet mere sammenhængende og lettere tilgængeligt. Udvalget noterer sig, at en række private forlag med mellemrum udsender uofficielle »europæiske kodekser«, hvori visse spørgsmål samles og kommenteres; der findes f.eks. en »europæisk socialkodeks« og en »forretningskodeks« med eksempler og forklaringer fra retspraksis og lovsættene; disse initiativer viser, at det er nyttigt for både EF-rettens brugere og udøvere at have adgang til en kodificering eller en omarbejdning af regelværket.

3.9 Forenkling hænger direkte sammen med princippet om gode styreformer⁽²⁾ og sætter fokus på spørgsmålene omkring proportionalitet og subsidiaritet, som først må løses; afhængigt af, hvilke lovtekster der er tale om, bør der indføres en evalueringprocedure for de forskellige stadier (oplæg, udarbejdelse, vedtagelse og offentliggørelse) samt med henblik på overvågning af gennemførelsen. En sådan procedure vil tjene til at styrke retssikkerheden blandt modtagerne og deres respekt for lovgivningen.

⁽²⁾ Der henvises til hvidbogen om nye styreformer fra 2001 og den handlingsplan om bedre lovgivning, som er uarbejdet af en arbejdsgruppe under Rådet (Mandelkern-gruppen om bedre lovgivning).

3.10 Det er indlysende, at brugerne af fællesskabsretten, som i dag udgør en stor del eller måske hovedparten af de lovtekster, der finder anvendelse i medlemsstaterne, foretrækker formuleringer, som er mindre udviklede, utvetydige og lettere at omsætte og gennemføre. Knopskydningen af love og regler er en byrde for virksomhederne og volder flest vanskeligheder i mindre virksomheder, som ikke selv har juridiske afdelinger, samt for forbrugerne, som nærer ønske om et sikkert kendskab til deres rettigheder og om eventuel klageadgang.

3.11 Det indre marked har behov for regler, som skal kunne ændres, men bør samtidig give de økonomiske og sociale aktører tilstrækkeligt med retssikkerhed; reglerne skal være hensigtsmæssige og relevante, men må ikke afføde hindringer eller unødige vanskeligheder. Forenklingsprocessen må ikke forveksles med deregulering⁽¹⁾. Kodificering er en form for forenkling, hvorved den relevante lovgivning gøres sammenhængende og forståelig, men den indebærer ingen grundlæggende lovændringer. Forenkling og periodisk evaluering af fællesskabsrettens effektivitet vil eventuelt også kunne føre til, at lovgivningen omarbejdes, enten i kraft af ændringer eller forslag til udskiftning af lovgivningen om nødvendigt.

3.12 EU-harmoniseringen og EU's bestemmelser har allerede medført forenklinger i det indre marked, idet man har undgået en mangfoldighed af nationale bestemmelser og derved gjort det lettere for samtlige europæiske aktører at få kendskab til lovgivningen.

3.13 Informationen og informationskanalerne har stor betydning for kendskabet til, hvilken lovgivning der gælder, og til ændringer i lovgivningen, men bør målrettes (offentliggørelse i EU-Tidende er ikke nok, betydningen af eventuelle viderefremmidlinger eller alternative metoder). EU-institutionerne deltager via deres hjemmesider i informationsformidlingen over for befolkningen straks fra de indledende stadier; endvidere kan der på Parlamentets hjemmeside findes klare oplysninger om, hvor langt man er nået i sagsbehandlingen. Også EU's brochurer til den brede befolkning spiller en nyttig rolle; dette gælder også pressemeddelelser, der som hovedregel er velformulerede, men som journalisterne undertiden undlader at orientere ordentligt om over for deres læsere.

3.13.1 En lang række faglige organisationer (bl.a. faglige sammenslutninger, nationale advokatordener) og organisationer offentliggør relevante bestemmelser over for deres medlemmer, med tilhørende forklaringer og vejledninger.

3.13.2 Medlemsstater og undervisningsinstitutioner giver også tit oplysninger. Universitetsmanualer og doktriner bidrager til uddannelse af jurister og fremtidige europæiske lovgivere; tillige skal nævnes udveksling af studerende.

(¹) Dette er kommet klart til udtryk i udvalgets tidligere omtalte udtalelser.

3.13.3 Udvalget henstiller til Kommissionen at undersøge, hvorledes de, som EU-lovgivningen er rettet til, og de, som praktiserer EU-lovgivning, bedst kan orienteres i praksis, så man kan fastslå, hvilke moderne informationsmidler der egner sig bedst, og om disse er tilstrækkelige, med det sigte eventuelt at udforme en bedre strategi for formidling af og uddannelse i EU-ret.

4. Administrative procedurer og dokumenter

4.1 Det skal understreges, at det i mange forordninger er nedfældet, hvilke procedurer der skal følges, ligesom der gives eksempler på, hvilke dokumenter der skal benyttes. Udvalget bakker op om denne fremgangsmåde, som er med til at forenkle de administrative formaliteter i det indre marked og til at nedbringe transaktionsomkostningerne.

4.2 Med hensyn til de administrative dokumenter og procedurer, som i dag er i brug, udgør harmonisering et alvorligt problem for aktørerne, når de enkelte lande stiller forskellige krav. Her er der et omfattende harmoniseringsområde at tage fat på; det vil kunne medføre en reel forenkling af samhandelen og bør udnyttes til fulde.

4.3 Forskriftsudvalgsproceduren bør også benyttes til at iværksætte lovgivning og bør yde et væsentligt bidrag til at forenkle og harmonisere administrative procedurer og dokumenter under hensyntagen til holdningen blandt jurister og brugere.

4.4 Anvendelse af informations- og kommunikationsteknologier (ikt) inden for e-forvaltning er også et middel til god ledelse, som der snarest bør sættes skub i. Anvendelsen heraf på toldområdet, som Kommissionen lægger op til, er en god måde at forenkle procedurer og dokumenter på (one-stop-shop, standarddokumenter for at undgå forsinkelser ved EU's grænser). Dette forudsætter selvsagt, at der foretages samråd med de berørte parter, dvs. erhvervslivet, toldpersonalet, fragtførere, for at undgå unødvendige formaliteter, skabe retssikkerhed i afviklingen og effektiv kontrol. Dette må ikke lægge hindringer i vejen for den frie bevægelighed eller krænke fortroligheden i forretningsanliggender, forudsat der ikke er tegn på svig eller stærk mistanke om svig.

4.5 Udvalget er i høj grad tilhænger af, at e-forvaltning udbygges, forudsat der samtidig gennemføres proceduremæssige og administrative forenklinger, og ønsker her at gentage de grundlæggende principper for den praktiske gennemførelse. Der bør overholdes strikse regler for fortrolighed, for hvor længe myndighederne skal opbevare visse dokumenter samt for at sikre, at de indsamlede oplysninger gøres anonyme til statistiske formål eller formidlingsformål.

5. Samregulering og selvregulering ⁽¹⁾

5.1 Indtil i dag har man ikke i tilstrækkeligt omfang udforsket mulighederne for knap så detaljerede og pedantiske regler, ved at ty til samregulering og selvregulering. De, som bestemmelserne er rettet til, bør spille en større rolle, da dette vil kunne gøre iværksættelsen lettere og mere udbredt. EØSU's database, PRISM (Progress Report on Initiatives in the Single Market), indeholder konkrete eksempler på, hvad der kunne betegnes som »kontraktmæssig regulering« og »ensidig regulering«, som også kræver passende kontrol- og evalueringmekanismer (mærkater, certificering, uvildig privat eller offentlig kontrol). Gensidig anerkendelse, forbindelse til forbrugere osv. rummer muligheder for effektiv privat regulering.

5.2 Med hensyn til EU's social- og arbejdsmarkedslovgivning indebærer kollektiv forhandling om arbejds- og beskæftigelsesvilkår og den sociale dialog en mulighed for at inddrage repræsentative europæiske arbejdsgiver- og lønmodtagerorganisationer i fastlæggelsen af arbejdsvilkår og sociale og arbejdsmarkedsretsmæssige regler i EU.

5.2.1 De tekster, som man forhandler sig frem til, skal dog være genstand for et initiativ fra Kommissionens side og en Rådsafgørelse, hvis de skal blive til lovgivning. Parlamentet konsulteres ikke reelt i denne procedure, da dets eventuelle ændringsforslag ikke tages i betragtning.

5.2.2 Hvis selvreguleringsmetoderne ikke skulle give acceptable eller tilstrækkeligt med resultater eller når det er nødvendigt, bør den lovgivende myndighed inden for rammerne af de eksisterende procedurer eller nye procedurer i den nye traktat, såsom »tilbagekaldelse«, altid kunne ændre selvregulering og samregulering til lovgivning. Dog mener udvalget, at man bør gå varsomt frem, især med hensyn til kollektive aftaler mellem arbejdsmarkedsparterne i EU, da disses ønsker og bestemmelser som principiel regel bør respekteres.

5.3 Offentlig regulering (lovgivningsinitiativ) kan evt. træde i stedet for privat regulering (kontraktmæssig og ensidig regulering, ikke-statslige kontrolorganer, udenretslig bilæggelse af tvister osv.), men eventuelle lovgivningstiltag bør være baseret på solide politiske bevæggrunde eller indlysende ufravigelige retsprincipper. Inden for en demokratisk, politisk ramme skal privat regulering som hovedregel indebære en udvikling eller en gennemførelse af offentlig regulering, eller evt. supplere den på visse områder, herunder uskrevne regler baseret på sædvane

eller interne reglementer, som den lovgivende myndighed og det offentlige udtrykkeligt eller implicit ønsker overholdt: f.eks. etiske kodekser inden for visse brancher.

5.4 Når delvis juridiske bestemmelser indskrives i private regelsæt, skal en appel af en afgørelse — som skal være begrundet — truffet af det private organ (disciplinæråd, optagelsesinstans inden for en faglig orden) altid kunne indbringes for en offentlig domstolsinstans eller eventuelt for en voldgiftsinstans, som parterne aftaler indbyrdes.

6. Afsluttende betragtninger

6.1 EØSU vil opmærksomt følge Kommissionens halvårsrapporter. Det bakker op om initiativet og indsatsplanen til forenkling af fællesskabsretten og ser gerne, at den snarest udvides til at omfatte de forskellige områder af fællesskabsretten for at lette og fremme gennemførelsen i praksis, både i medlemsstaterne og i de nye EU-lande.

6.2 EØSU ønsker at blive inddraget mere effektivt i udformningen af fællesskabsretten via sine vejledende udtalelser, hvilket forudsætter, at det inddrages på et langt tidligere stadium end tilfældet som hovedregel er i dag; det nærer også ønske om at deltage aktivt i gennemførelsen og konsekvens- og opfølgingsanalyser og i forenklingsindsatsen med det sigte at medvirke til at udbrede kendskabet til fællesskabsretten og gøre denne mere effektiv i et udvidet EU. Disse anmodninger hænger naturligt sammen med principperne om demokrati og gode styreformer og ønsket om at bringe borgerne tættere på EU-institutionerne og EU's lovgivning.

6.3 Endelig udtrykker EØSU tilfredshed med den interinstitutionelle aftale om bedre lovgivning, som Parlamentet, Rådet og Kommissionen indgik den 16. december 2003, og som rummer de nærmere vilkår for forenkling af fællesskabsretten og især fastlægger, tilskynder til og indeholder rammerne for de socio-professionelle aktørers selvregulering og samregulering. Aftalen stemmer overens med de ønsker, som EØSU fremførte i september 2000 på disse områder i forbindelse med vedtagelsen af udvalgets egen adfærdskodeks, hvor institutionerne blev opfordret til at gøre det samme. Udvalget vil selv bidrage til en god gennemførelse af aftalen og vil fortsat tilskynde til selvregulering og samregulering, som det er ved at udarbejde en informationsrapport om.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁾ Dette kapitel er med vilje gjort kort, idet Bruno Vever er ved at udarbejde en særskilt udtalelse om spørgsmålet.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Hvidbog — Rummet: en ny europæisk grænse for en større Union — En handlingsplan for gennemførelsen af den europæiske rumpolitik«

(KOM(2003) 673 endelig)

(2004/C 112/03)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 12. november 2003 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om: Hvidbog — Rummet: en ny europæisk grænse for en større Union — En handlingsplan for gennemførelsen af den europæiske rumpolitik

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Stéphane Buffetaut til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 10. marts 2004.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling den 31. marts og 1. april 2004, mødet den 31. marts, følgende udtalelse med 97 stemmer for og 2 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 Den foreliggende hvidbog er en logisk opfølgning af grønbogen om »en europæisk rumpolitik«, som EØSU afgav udtalelse om i juni 2003.

1.2 Udvalget koncentrerede sig ved den lejlighed om følgende spørgsmål: findes der i Europa et resolut og vedholdende engagement på rumfartsområdet bakket op af de nødvendige budgetmidler og en fyldestgørende institutionel struktur?

1.3 Udvalget konkluderede, at »Europas betydning på rumfartsområdet afhænger af en fast politisk vilje og klare budgetmæssige beslutninger. Indførelsen af delt og/eller parallel kompetence på rumfartsområdet i EU's fremtidige forfatnings-traktater vil give Den Europæiske Union de politiske, lovgivningsmæssige og finansielle midler til at iværksætte en stærk rumpolitik, som navnlig skal:

- garantere Europa uafhængig adgang til rummet;
- bidrage til dets strategiske uafhængighed;
- udvikle et avanceret videnskabeligt program;
- fremme applikationer, som er til gavn for EU's borgere og sektorpolitikker;
- samordne et rumteknologiforskningsprogram med dobbelt anvendelsesformål for at garantere EU's uafhængighed i gennemførelsen af civile, kommercielle, sikkerhedsmæssige og forsvarsmæssige aktiviteter.«

1.4 Det er denne klare holdning, som skal lægges til grund for vurderingen af den foreliggende hvidbog.

2. Resumé af Kommissionens dokument

2.1 Kommissionen peger på de trusler, som Europa står over for på rumfartsområdet:

- Europa vil miste noget af sin position som en central aktør på rumområdet, hvis væksten her ikke holder trit med den globale udvikling inden for rumsektoren.

— Europa kan miste nogle af sine førende rumfartsvirksomheder på grund af svage kommercielle markeder og manglende offentlige investeringer i nye programmer.

2.2 På den baggrund og med udgangspunkt i, at »status quo er ikke en gangbar mulighed«, foreslår Kommissionen en række initiativer, som har til formål at hindre, at Europa svækkes på rumfartsområdet.

2.3 Dokumentet er opdelt i kapitler:

- de politiske udfordringer,
- foranstaltninger inden for rumfart til støtte for EU's centrale politikker,
- de udfordringer, som skal tages op for at konsolidere og videreudvikle Europas nuværende videnskabelige og teknologiske kapacitet på rumfartsområdet,
- spørgsmålet om styring og ressourcer.

2.4 I hvert enkelt tilfælde gøres der nærmere rede for udfordringerne, og der stilles forslag om, hvordan de kan løftes.

a) Politiske udfordringer

Kommissionen understreger, at rummet som en horisontal politik er særligt relevant med hensyn til at underbygge Europas økonomiske udsigter, navnlig Lissabon-målsætningerne, landbrugspolitiske mål, beskæftigelsesniveau, forvaltningen af miljøet samt udenrigs- og sikkerhedspolitikken.

b) Underbygning af EU's centrale politikker

En række betydningsfulde initiativer opregnes, og i den forbindelse bestemte tiltag. Det gælder dels iværksættelsen af GALILEO-programmet og initiativet om »den globale overvågning for miljø og sikkerhed (GMES)«, mindselse af den »digitale kløft«, rummets bidrag til de europæiske sikkerheds- og forsvarspolitikker og udvikling af internationale partnerskaber.

c) Konsolidering af den videnskabelige og teknologiske kapacitet

Disse faktorer er afgørende for, at Europa kan bevare sin status som rummagt. Det drejer sig om garantien for selvstændig adgang til rummer, optimering og koordinering af F&U-ressourcerne, bemandede rumflyvninger og udforskning af rummet, nødvendigheden af at råde over en tilstrækkelig stor og ung forskerstand, styrkelse af Europas placering i rumvidenskaberne og styrkelse af en innovativ og konkurrencedygtig europæisk rumindustri.

d) Styring og ressourcer

Målsætningen er her at sikre en mere veldefineret og klar opgave- og ansvarsfordeling mellem EU, ESA, medlemsstaterne, nationale rumorganisationer og industrien for at opnå den størst mulige effektivitet og høste maksimal fordel af rumaktiviteterne til gavn for Den Europæiske Union og dens borgere. Dette vil imidlertid kun være muligt, hvis der afsættes flere ressourcer til rummet.

2.5 Hvidbogen konkluderer, at Europas investeringer i rumaktiviteter bør øges gradvis i overensstemmelse med en langsigtet vision, så resultatet bliver mere virkningsfulde EU-politikker og større muligheder for en blomstrende rumfartsindustri, som bidrager til at øge Europas andel af markederne for rumbaserede tjenester.

2.6 For øvrigt opstilles der i bilag 2 — er omhandler evalueringen af ressourcerne — tre scenarier for væksten i udgifterne til de rumbaserede aktiviteter, som afspejler tre grader af politisk vilje.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Hvidbogen er i første række et politisk papir, hvis primære formål er at fastlægge en europæisk rumpolitik. I den sammenhæng udgør den et afgørende fremskridt på et område, hvor Europa har været særdeles aktivt og opnået bemærkelsesværdige succeser, uden at der til dato reelt er blevet formuleret en sammenhængende politisk vilje. Desuden opridser hvidbogen konkrete aktionslinjer inden for de vigtigste sektorer, hvor de strategiske, økonomiske og industrielle udfordringer kun kan løstes, hvis Europa behersker de nødvendige rumpolitiske redskaber. At dokumentet er bygget op omkring de konkrete udfordringer giver netop en klar illustration af, at en omfattende og hurtig indsats er påkrævet, hvis Europa skal fastholde både sin position som betydningsfuld rummagt, sin videnskabelige og teknologiske kapacitet, sin bestand af forskere og ingeniører, sin avancerede industri og sin konkurrenceevne på markederne.

3.2 De foreslåede initiativer og tiltag synes at være i tråd med de overvejelser, som kom til udtryk under høringerne i forbindelse med grønbogen. Hvidbogen fremstår som et solidt udgangspunkt for iværksættelsen af en europæisk rumstrategi,

som er forankret i en politisk fremtidsvision. Men alfa og omega vil dog fortsat være, om EU's medlemsstater har den fornødne politiske og budgetmæssige vilje til at understøtte og udvikle en selvstændig europæisk rumsektor.

3.3 Endelig står man efter den mislykkede regeringskonference over for spørgsmålet om, hvordan EU kan sikres et solidt retsgrundlag på rumområdet. Så længe udkastet til traktat om en forfatning for Europa ikke er blevet ratificeret, står artikel 13, stk. 3, således uændret tilbage. På den baggrund slår udvalget til lyd for, at rammeaftalen mellem Kommissionen og ESA udnyttes i fuldt omfang og med stor beslutsomhed, idet tiltagene på rumområdet ikke kan afvente en ratifikation af den fremtidige traktat, som nu er forskubbet ud i det uvisse. De negative konsekvenser, som dette ville få for Europas strategiske selvstændighed, for rumindustrien og dens ansatte samt for EU's forskerhold og forskningskapacitet, ville risikere at bringe Europa uhjælpeligt bagud i rumkapløbet.

3.3.1 For øvrigt havde medlemsstaterne truffet enstemmig aftale om at tillægge EU delt kompetence på det rumpolitiske område, og denne enighed er der ikke blevet rokket ved.

3.3.2 Udvalget understreger derfor nødvendigheden af at overveje, hvordan denne klart formulerede politiske vilje kan komme til udtryk i afventning af et stabilt retsgrundlag.

For det første bør man ufortøvet etablere det ESA/EU-rumråd, som er omhandlet i rammeaftalen mellem ESA og Kommissionen. For det andet kunne man overveje at udnævne en »rumtalsmand eller -kvinde« (i lighed med FUSP-talsmanden) eller at lade rumpolitikken indgå i kommissionsformandens portefølje uden at udelukke, at der i fremtiden udnævnes en rumkommissær. I alle tre tilfælde ville rumpolitikens betydning blive kraftigt markeret.

4. Særlige bemærkninger

4.1 Rummets bidrag til de politiske udfordringer

4.1.1 Rumteknologien er et redskab for grundforskningen, og dét i henseende til såvel de komplicerede teknikker, der benyttes, som de områder, der udforskes, dvs. navnlig astrofysik og planetologi, men også seismologi, oceanografi, meteorologi, epidemiologi osv. Udvalget beklager, at hvidbogen ikke udtrykkeligt nævner denne vigtige rolle og ser gerne, at dette aspekt finder en form for støtte i den europæiske rumpolitik, selv om det obligatoriske ESA-program imødekommer dette behov for hovedsagelig de rumorienterede videnskabers vedkommende.

4.1.2 Når det gælder observation af og viden om planeten, skal det for øvrigt pointeres, at der er et indbyrdes afhængighedsforhold mellem de operationelle aktiviteter (f.eks. i EUMETSAT-regi) og grundforskningen.

4.1.3 Endelig skal det understreges, at rumteknologien på forsknings- og udviklingsstadiet har et dobbelt anvendelsesformål; sondringen mellem civile og militære formål finder primært sted på det stadium, hvor forskningsresultaterne udnyttes operationelt. For at få anvendt systemerne optimalt og nedbringe omkostningerne bør den indledende teoretiske og praktiske forskning derfor involvere hele spektret af civile og militære aktører i en samordnet strategi.

4.2 Foranstaltninger inden for rumfart til støtte for den udvidede union

4.2.1 Navigation

Udvalget er helt enig i, at GALILEO-programmet symboliserer EU's erkendelse af, hvor meget der står på spil i rummet i politisk, strategisk og økonomisk henseende. Dette projekt er af afgørende betydning for Europas selvstændighed og uafhængighed, og alt bør sættes ind på at krone det med held.

4.2.2 Global overvågning af miljø og sikkerhed

4.2.2.1 Da systemerne kan have forskellig oprindelse, bør interoperabiliteten sættes i højsædet.

4.2.2.2 Efter udvalgets mening er der to konkrete aspekter, hvis betydning man underkender og derfor heller ikke giver tilstrækkelig omtale:

— på visse områder, og specielt for radarobservationens vedkommende, er der ikke sikret kontinuerlig kredsløbsobservation;

— endnu mere graverende: man forbigår stort set det faktum, at der allerede eksisterer en operationel europæisk aktivitet inden for meteorologi, klimatologi og oceanografi. Det er påfaldende, at EUMETSAT kun nævnes blandt »interessenterne«, og at man synes at glemme eller overse, at visse rumbaserede aktiviteter allerede er blevet organiseret på europæisk plan.

4.2.2.3 Udvalget opfatter dette som en mangel ved dokumentet, idet EU's rumpolitik må bygge på det bestående uden at duplikere, men ved at supplere de projekter, rumfartsorganisationerne allerede har i gang, samt ved at lægge efterspørgselen i faste rammer.

4.2.2.4 Udvalget slår derfor til lyd for, at Kommissionen indtager en lige så konstruktiv holdning over for EUMETSAT — en hovedaktør på europæisk plan — som den gør det i relation til ESA. Tilsvarende mener udvalget, at man bør drage størst mulig nytte af satellitdatabehandlingscenteret i Torrejón nær Madrid ved — som tilfældet er i USA — at etablere en egentlig rumdatabase.

4.3 Slå bro over den »digitale kløft«

4.3.1 Efter udvalgets opfattelse udviser dette afsnit såvel i form som i indhold en beklagelig svaghed. Det står i en

mærkværdig kontrast til resten af dokumentet. Det er mildt sagt forbløffende, at satellitkommunikation nærmest kun nævnes i et tilfældig parentes, hvor Kommissionen under overskriften »Vejen frem« konstaterer, at det gælder om at udnytte det fulde potentiale ved alle tilgængelige bredbåndsteknologier til at slå bro over den digitale kløft.

4.3.2 Udvalget er bange for, at teksten på dette punkt bygger på en række selvmodsigelser eller fejlagtige vurderinger.

4.3.3 For det første kan begrebet teknologisk neutralitet ikke fortolkes derhen, at alle teknologier er lige gode, når det drejer sig om at løse et bestemt problem. Det er klart, at valget i hvert tilfælde må baseres på en cost/benefit-analyse, således som Kommissionens tjenestegrene selv har pointeret (arbejdsdokument SEC(2003) 895). I denne forbindelse er det vigtigt, at strukturfondene ikke anvendes på en måde, som strider imod disse principper, og at de lokale myndigheder har en klar forståelse for samspillet mellem jord- og rumbaserede systemer afhængigt af de geografiske forhold og befolkningstætheden.

4.3.4 Selv om der ikke kan være tale om at give rumbaserede løsninger forrang frem for mere effektive jordbaserede løsninger, må man nødvendigvis erkende, at rumbaserede løsninger er særligt velegnede i tyndt befolkede eller geografisk isolerede og svært tilgængelige områder. Rum- og jordbaserede løsninger supplerer således hinanden og har hver især områder, hvor de egner sig bedst.

4.3.5 Hvad man forbigår i teksten er, at de rumbaserede løsningers bidrag til udjævningen af den digitale kløft følger af det faktum, at de jord- og rumbaserede løsninger supplerer hinanden naturligt.

4.3.6 Det, det drejer sig om i forbindelse med udviklingen af rumbaserede løsninger, er at sikre lige adgang til fordelene ved telekommunikation via bredbånd, uanset hvor man befinder sig geografisk.

4.3.7 Konkret sagt: i mange lande er 80 % af befolkningen i dag dækket af jordbaserede løsninger, eller er i færd med at blive det, men dækningen omfatter kun 20 % af det geografiske territorium, og denne situation kan kun ændres til det bedre, hvis man satses på samspillet mellem rum- og jordbaserede løsninger.

4.3.8 Markedet i byerne er så stort, at de jordbaserede løsninger opnår en fortrinsstilling, og de pågældende operatører har sikret sig en magtposition, som uundgåeligt vil øge ubalancen mellem byområder og landdistrikter. Men er det acceptabelt, at informationssamfundets fremskridt er med til at sætte skub i befolkningskoncentrationen i byerne og affolkningen af landdistrikterne? Dette kan under ingen omstændigheder være den samfundspolitiske vej, EU eller medlemsstaterne vælger at følge.

4.3.9 Når der i hvidbogen tales om »en intens konkurrence mellem operatører og teknologier«, sker der en sammenblanding af to væsensforskellige elementer: den kommercielle konkurrence mellem operatører og balancen mellem teknologier, som i sidste instans beror på disses respektive kvaliteter.

4.3.10 Udvalget mener således, at EU-institutionerne bør foretage en mere korrekt vurdering af de rumbaserede løsnings specifikke rolle for ikke at miste initiativet inden for dette vigtige rumpolitiske område. Det vil derfor være nyttigt at igangsætte pilotprojekter baseret på initiativer, som er samordnet mellem ESA og Kommissionen, for at demonstrere satellitters cost/benefit-fordele sammenlignet med de investeringer, som ville være nødvendige for at gennemføre kabelløsninger i de ikke-dækkede områder. Samtidig bør man tilstræbe at samle de offentlige udbud, således at satellitløsningerne, som har europæisk dækning, kan opnå stordriftsfordele, der åbner mulighed for en omkostningsreduktion i relation til både terminalerne og udbudet af tjenesteydelser. Dette ville også kunne resultere i en europæisk standard, som vil sætte de forskellige berørte virksomheder i stand til at gøre sig gældende på verdensplan.

4.3.11 Formålet med en rumpolitik er ikke at fremme rumpolitikken for enhver pris, men at sørge for, at udviklingen af rumbaserede løsninger ikke forsømmes til skade for bestemte brugeres og bestemte regioner og deres befolkningers interesser.

4.4 *Rummet som bidrag til FUSP og ESFP, Udvikling af internationale partnerskaber, sikring af strategisk uafhængighed og fælles aktiver til fælles initiativer*

4.4.1 Disse afsnit kræver ingen videre kommentarer, men udvalget skal kraftigt understrege, at rummet af EU's vigtigste partnere betragtes som et afgørende satsningsområde i magtspillet (NASA's leder, Sam O'Keefe, vil i 2004 præsentere en ny køreplan med den sigende titel: »USA's fornyede rumdominans«), og det internationale samarbejde må derfor baseres på en realistisk tilgang til de europæiske interesser.

4.4.2 Da muligheden for fri adgang til rummet er afgørende for Europas uafhængighed, og da dette ikke kan opnås ad kommerciel vej, skal udvalget derfor gentage, at der må afsættes offentlige midler til opretholdelsen af denne strategisk uhyre vigtige frie adgang.

4.4.3 For ESFP's vedkommende skal udvalget minde om, at formandskabets rapport om den europæiske sikkerheds- og forsvarspolitik, der blev godkendt af Det Europæiske Råd i Thessaloniki den 19. og 20. marts 2003, anerkendte rumapplikationernes og -funktionernes betydning på dette område. I den forbindelse understreger udvalget, at rumvidenskab og -teknologi har en dobbelt karakter, som ikke udnyttes tilstrækkeligt i Europa.

4.4.4 Hvad angår rumflyvninger, må man følge opmærksomt med i en eventuel omlægning af den amerikanske rumpolitik på dette område.

4.4.5 Udvalget finder det ønskeligt at fastholde projekter af denne art, dels af hensyn til menneskets naturlige eventyrlyst og opdagelsestrang, dels fordi det er nødvendigt med symbolske tiltag, som kan skabe opmærksomhed og opbakning i offentligheden. Man bør derfor formulere realistiske programmer, som er baseret på globalt samarbejde, men samtidig på intelligent vis medtænker europæiske interesser.

4.4.6 I denne sammenhæng fortjener tanken om en månebase utvivlsomt seriøs overvejelse under størst mulig hensyntagen til Europas egne interesser.

4.5 *Styrkelse af den europæiske ekspertise inden for rumvidenskab*

4.5.1 Udvalget minder om, at ESA sammen med de nationale rumorganisationer, videnskabelige institutioner og industrien har haft held til at bringe Europa op på et internationalt anerkendt, højt videnskabeligt niveau, og dét — som Kommissionen understreger — inden for snævre budgetmæssige rammer, som har fordret effektivitet og konkurrencedygtighed, hvilket fortjener ros.

4.5.2 Så meget desto mere tilslutter udvalget sig hvidbogens forslag om, at rumforskningen gradvis skal have mere støtte fra ESA og medlemsstaterne, dels for at udvikle den yderligere og dels for at undgå en opsplitning af forskningskapaciteten og tilbyde unge videnskabsmænd tiltrækkende karrieremuligheder. I modsat fald er der stor risiko for en endnu mere omfattende »hjerneflugt« i retning af navnlig USA.

4.5.3 Udvalget mener, at rumforskningen i lige så høj grad bør lægges an på de videnskaber, der er rettet mod jorden, som mod dem, der er rettet mod universet. I forhold til sidstnævnte har de jordorienterede videnskaber det særtræk, at de er uløseligt forbundne med konkrete applikationer (meteorologi, overvågning, miljøforvaltning osv.). Der bør derfor sondres mellem disse to videnskabsgrene, uden at nogen af dem gives forrang på bekostning af den anden.

4.6 *Fastlæggelse af en ny tilgang til styring af rumaktiviteterne*

4.6.1 Specielt hvad angår den fremtidige ansvarsfordeling i Kommissionen på det rumpolitiske område, må hvidbogen nødvendigvis begrænse sig til en række indledende overvejelser.

4.6.2 Selv om regeringskonferencen slog fejl, er aftalen om at tillægge EU en delt kompetence på det rumpolitiske område ikke er blevet anfægtet fra nogen side. Det faktum, at der ikke findes noget regulært retsgrundlag for EU's indsats inden for rumpolitikken, må dog give anledning til en vis forsigtighed.

4.6.3 Med hensyn til Kommissionens interne organisation er der ikke desto mindre efter udvalgets opfattelse to hindringer, som bør undgås:

- på den ene side risikerer man ved at sprede ansvaret for meget ud, at Kommissionen bliver ude af stand til at arbejde og agere tilstrækkelig sammenhængende på det rumpolitiske område;
- og på den anden side vil en overdreven centralisering fratage de forskellige berørte direktorater indflydelse på denne politik og modvirke en efterspørgselsmotiveret tilgang.

4.6.4 Udvalget mener, at oprettelsen af et mindre, koordinerende organ på højt niveau i Kommissionen — f.eks. under dennes formand — kunne være en brugbar løsning.

4.6.5 Ud over de midler, som medlemsstaterne afsætter til ESA og de nationale organisationer, bør Kommissionen naturligvis råde over egne ressourcer. Hvis man virkelig ønsker at udvikle EU's rumaktiviteter, rækker det ikke med et nulsumspil.

4.7 Bilag 2: ressourcer

4.7.1 Hvidbogen opererer med tre finansieringsscenarier:

- scenario A er det »ambitiøse« scenario, som forudsætter en fast politisk vilje og en høj økonomisk vækst, der giver dækning for en resolut budgetindsats;
- scenario B er det »politiske« scenario, som markerer en ny start for rumforskningen i Europa;
- scenario C er det »lineære« scenario, som ikke sikrer 100 % uafhængighed i relation til teknologi og adgang til rummet.

4.7.2 Rumaktiviteterne er af stor strategisk betydning for EU. De har væsentlige videnskabelige, teknologiske, økonomiske og menneskelige sidegevinster. Dermed er de helt i tråd med Lissabon-strategien, og det er nødvendigt at råde over midler, som lever op til denne strategis ambitionsniveau. På den baggrund må EØSU tage kraftig afstand fra scenario C og betragte scenario B som den minimale arbejdshypotese — med et ønske om, at man kommer så tæt på scenario A som overhovedet muligt.

4.7.2.1 For øvrigt lufter man i visse kredse tanken om ikke at medregne udgifter til strategiske investeringer på f.eks. det rumpolitiske område, når det gælder stabilitetspagtens krav, for ikke at belaste fremtiden med budgetmæssige restriktioner, som alt for ofte er rettet mod investeringerne i stedet for driftsudgifterne.

4.7.3 Det er lige så klart, at der ikke bør lægges nogen hindringer i vejen for forstærket samarbejde på det rumpolitiske område, selv om det må erkendes, at Nice-traktaten i så henseende ikke levner de store muligheder.

5. Konklusioner

5.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg finder, at hvidbogen har store kvaliteter og ikke mindst fortjener ros, fordi udtrykker politisk vilje og som sådan afspejler beslutsomhed og overblik.

5.2 Ikke desto finder udvalget, at kapitlet om den digitale kløft og bredbåndsteknologi udviser en beklagelig svaghed. Det anmoder derfor om, at kapitlet tages op til revurdering og uddybning, og at man i den forbindelse medtænkes samspillet mellem rum- og jordbaserede løsninger.

5.3 Udvalget skal på ny understrege, at rumaktiviteterne har en væsentlig strategisk betydning for EU. Det henstiller, at EU's politiske tilgang til navnlig det internationale samarbejde baseres på en realistisk og helt igennem nøgtern indfaldsvinkel, så meget desto mere som de teknologier, der ligger til grund for rumaktiviteterne, har et dobbelt anvendelsesformål (civilt/militært).

5.4 Udvalget pointerer, at rumsektoren, som er blevet omstruktureret, og som har gjort den nødvendige indsats for at kunne klare sig i den internationale konkurrence, giver direkte beskæftigelse til 30 000 for det meste højt kvalificerede personer, og at der er bydende nødvendigt at bevare og opgradere dette imponerende menneskelige potentiale, som har bragt Europa helt på forkant på dette område. Udvalget understreger navnlig, at der må vies størst mulig opmærksomhed til såvel den grundlæggende uddannelse som den permanente videreuddannelse inden for denne højteknologiske sektor, der udvikler sig i takt med fremskridtene inden for den videnskabelige forskning.

5.5 Trods fiaskoen på regeringskonferencen anbefaler udvalget, at EU på grundlag af rammeaftalen mellem Kommissionen og ESA beslutsomt fortsætter sin koordinerende og igangsættende indsats, når det gælder efterspørgsel og initiativer på rumområdet, uden overflødige overlapninger med medlemsstaternes, deres organisationers og ESA's programmer og uden at spænde ben for styrkede samarbejdstiltag eller stærke partnerskaber mellem bestemte medlemsstater. Udvalget slår til lyd for, at den europæiske rumpolitik som ressort indrangeres på et højt institutionelt niveau i EU.

5.6 Udvalget insisterer på, at der som et minimum afsættes budgetmidler til rumpolitikken svarende til scenario B i bilag 2, og at man undgår enhver form for »forbundne« kar-effekt, hvor medlemsstaterne reducerer deres investeringer med det beløb, som EU afsætter på sit budget.

5.7 Menneskeligt, videnskabeligt og strategisk står der så meget på spil i rumpolitikken, at den rører ved noget af det stærkeste i menneskehedens udvikling. Via denne politik går Europa på ny Historien i møde i en geopolitisk kontekst, hvor andre kontinentale aktører fører sig kraftigt frem. Det er vores pligt at tage denne udfordring op.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Et fast grundlag for luft- og rumfartsindustrien — opfølgning af STAR 21-rapporten«

(KOM(2003) 600 endelig)

(2004/C 112/04)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 13. oktober 2003 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Stéphane Buffetaut til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 10. marts 2004.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling af 31. marts-1.april 2004, mødet den 31. marts, enstemmigt (100 stemmer for) følgende udtalelse:

1. Indledning

1.1 Dette kommissionsdokument er først og fremmest en reaktion på — og faktisk en gengivelse af — konklusionerne i rapporten fra den rådgivende gruppe for luft- og rumfartsindustrien med titlen »En strategisk analyse af luft- og rumfartsindustriens rolle i det 21. århundrede (STAR 21).«

1.2 Kommissionen knytter sine overvejelser til konklusionerne fra Det Europæiske Råd i Köln, Lissabon, Barcelona og Thessaloniki.

1.3 Den minder om, at luft- og rumfartsindustrien er en nøglesektor i forbindelse med realiseringen af EU's fastsatte strategiske og økonomiske målsætninger. Denne højteknologiske sektor med topkvalificerede medarbejdere opererer både på det civile og militære område.

1.4 Hvordan ser situationen så ud for sektoren i Den Europæiske Union?

1.4.1 Luft- og rumfartssektoren er en cyklisk og fluktuerende industri. På civilområdet er markedet faktisk afhængig af luftfartsselskabernes indkøbsdispositioner, som kan påvirkes af eksterne begivenheder som terroristhandlinger, der som oftest virker alvorligt forrykkende på aktiviteten.

1.4.1.1 På det militære område er sektorens aktivitet betinget af statens budgetmæssige beslutninger og indkøbspolitik, som så igen bestemmes af geostrategiske faktorer.

1.4.1.2 Produktionen af store civile fly, der understøttes af Airbus's konkurrenceevne, spiller i dag en væsentlig rolle i luft- og rumfartsindustriens udvikling og vil fortsat gøre det i fremtiden.

1.4.1.3 Der hersker større usikkerhed omkring forsvarssektoren. Antallet af nye programmer er begrænset. Den euro-

pæiske luft- og rumfartsindustri har dog stadig en stærk stilling og er meget fremtrædende på helikoptermarkedet.

1.4.1.4 Usikkerheden på det europæiske marked samt den langsommelige og komplekse beslutningstagningsproces på militærområdet påvirker sektoren og tvinger de europæiske virksomheder til at satse på det amerikanske forsvarsmarked, der er større og mere stabilt, på trods af USA's protektionistiske regler og uden tilstrækkelig garanti for teknologiske gevinster.

1.4.1.5 Rumsektoren befinder sig i en vanskelig situation. Den domineres i meget høj grad af produkter til civil anvendelse og har lidt betydelige tab som følge af en mindsket efterspørgsel på telekommunikation. Nu er den også udsat for en hård konkurrence på markedet for løfteraketter, der er et beskyttet marked i USA, og på hvilket der er kommet nye aktører på verdensplan. USA's og NASA's aktuelle planer stiller Europa et opsving i udsigt.

1.4.1.6 Luft- og rumfartssektoren har et dobbelt sigte, og dens know-how og teknologier kan anvendes både på det civile og det militære område. En af sektorens svagheder ligger i forsvarsmarkedets utilstrækkelighed og fragmentering.

1.4.2 Konklusionerne i STAR 21-rapporten

1.4.2.1 Rapporten understreger vigtigheden af:

- en bedre adgang til tredjelands markeder og en loyal og korrekt udnyttelse af handelsaftaler;
- en øget mobilitet blandt de ansatte i sektoren;
- en bedre samordning af FoU-indsatsen
- den ledende rolle, EU bør spille med hensyn til regulering af hele den civile luftfart;
- et bedre samarbejde mellem ESA og EU og igangsættelsen af GALILEO-programmet.

1.4.2.2 Endelig understreges det i rapporten, at vilkårene på forsvarsmarkedet bør revideres.

1.4.3 Kommissionens fremgangsmåde og forslag

1.4.3.1 Kommissionen indkredser de emner, den finder vigtigst, sektor for sektor.

1.4.4 Forsvar

1.4.4.1 Kommissionen beklager fragmenteringen af markedet, som skyldes, at forsvaret berører selve staternes suverænitet og de karakteristiske forhold, der gør sig gældende inden for sektoren (fortrolighed, forsyningssikkerhedsforanstaltninger, politiske kriterier for indkøbsbeslutninger...). Den understreger, at EU bruger færre midler på forsvaret end USA, og at markedsopsplitningen forhindrer, at investeringerne på dette område udnyttes optimalt.

1.4.4.2 Kommissionen slår til lyd for en bekæmpelse af denne fragmentering af efterspørgslen, da det er vanskeligt at opnå et rentabelt produktionsniveau for programmer, der varetages af én enkelt medlemsstat.

Den foreslår en harmonisering af de militære krav og mener, at oprettelsen af et »europæisk agentur for forsvarsmateriel, strategisk forskning og militær kapacitet« som led i en europæisk sikkerheds- og forsvarspolitik ville være et nyttigt redskab til at skabe et marked, der er stort og sammenhængende nok til, at vores luft- og rumfartsindustri kan bevares og udvikles. Det er desuden en betingelse for at kunne føre dialogen med USA på troværdig vis.

1.4.4.3 Kommissionen mener også, at de initiativer, der er taget af forsvarsministrene i Frankrig, Tyskland, Italien, Sverige, Spanien og Det Forenede Kongerige, med fordel vil kunne udvides til at omfatte hele EU.

1.4.5 Rumfart

1.4.5.1 Kommissionen påpeger, at der ikke findes nogen europæisk eller multinational instans til at varetage rumfartsprogrammer på sikkerheds- og forsvarsområdet, hvilket er en mangel, der vil blive stærkt mærkbar i forbindelse med en pludselig og vedvarende afmatning af det civile marked. Denne situation skyldes navnlig bestemmelserne i ESA-traktaten, der indebærer en stringent anvendelse af rumfartskonventionen, som forbyder militær anvendelse af rummet. Dette betyder, at Europa i modsætning til USA ikke fremmer sin civile og kommercielle rumaktivitet med en institutionelt understøttet forsvarsmæssig rumaktivitet og er dermed uden handelsmæssige risici. Dette er især beklageligt, da rumteknologierne har et dobbelt sigte og derfor kan anvendes til såvel civile som militære formål.

1.4.5.2 Kommissionen giver udtryk for sit ønske om, at der i fremtiden indføres en bredt anlagt europæisk rumfartspolitik og en mere effektiv koordinering, så den europæiske rumfartssektor ikke mister sin nuværende kapacitet og teknologiske ekspertise.

1.4.6 Forskning

1.4.6.1 Behovet for en bedre koordinering af luft- og rumfartsforskningen er indlysende. Der er blevet taget interessante initiativer på civilområdet (det rådgivende udvalg for luftfartsforskning i Europa), men på forsvarsområdet er situationen ikke tilfredsstillende.

1.4.6.2 I fremtiden er det vigtigt at garantere langsigtet stabilitet i systemerne for forskningsfinansiering. Kommissionen ønsker ligeledes, at der udarbejdes en overordnet forsknings- og udviklingsplan, samt at der planlægges forskningsprogrammer.

1.4.7 Regulering af den civile luftfart i Europa

1.4.7.1 Kommissionen anbefaler, at det europæiske agentur for luftfartssikkerhed bliver operationelt så hurtigt som mulig, og at der føres transatlantiske forhandlinger især om certificeringer.

1.4.7.2 Den ønsker, at spørgsmålene om luftfartssikkerhed behandles på europæisk plan, og at EU skal spille en aktiv rolle i de kompetente internationale organisationer.

1.4.7.3 Den ønsker desuden, at man skaber en civil/militær kontaktflade for at kunne udnytte luftrummet bedre.

1.4.8 Markedsadgang

1.4.8.1 Kommissionen tager navnlig spørgsmålene vedrørende handelsmæssige problemer med USA i forbindelse med forsvarsmateriel op til overvejelse, bl.a. på grund af de amerikanske beskyttelses- og eksportkontrolregler.

2. Generelle bemærkninger

2.1 Såvel STAR 21-rapporten som Kommissionen fremlægger en række konkrete iagttagelser, som man kan tilslutte sig til. Det er klart, at luft- og rumfartsindustrien tilhører en højteknologisk sektor, med højt kvalificeret personale, og som udvikler højteknologi, der kan have værdifulde konsekvenser for andre sektorer. Luft- og rumfartsindustrien spiller i den sammenhæng en vigtig rolle, hvis EU skal realisere Lissabon-målsætningen om »at blive den mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi i verden, en økonomi, der kan skabe en holdbar økonomisk vækst med flere og bedre job og større social samhørighed«.

2.2 For så vidt angår luft- og rumfartsindustriens forsvarsaspekt, skyldes fragmenteringen af markedet sektorens særlige karakter, som bygger på, at forsvaret — og i sidste instans krig — er statsmagtens ansvar. Det er derfor logisk, at medlemsstaterne har forsøgt at sikre forsyningssikkerheden og bevare teknologiske hemmeligheder ved at anvende nationale operatører, som ofte er tæt knyttet til staten. For indeværende er hemmeligholdelsen af teknologi sikret via diverse bilaterale og multilaterale aftaler.

2.3 Denne vision strider imod ideen om en alliance og det faktum, at forsvarsindustriens enorme investeringer kun giver et ringe eller intet afkast på de nationale markeder, som de er mest afhængig af, navnlig i disse tider med budgetbegrænsninger. Endvidere er den internationale konkurrence særlig hård, i betragtning af at amerikanske virksomheder nyder godt af et stort og stabilt nationalt marked.

2.4 Kommissionens forslag, der har til formål at rette op på problemerne i forbindelse med fragmenteringen af markedet, er interessante, men Kommissionen fæster nok for megen lid til et organ som et europæiske agentur for forsvarsmateriel. På forsvarsområdet, som per definition er et statsligt anliggende, kan intet lade sig gøre uden en fast politisk vilje, og denne kan kun manifestere sig inden for rammerne af en europæisk verdenspolitik, der er klar og tydelig, og som støttes af alle. Dette er ikke tilfældet. Da der er tale om en højteknologisk aktivitet, der kræver kompetencer og know-how på højt niveau, er det vigtigt at sikre, at det foreslåede samarbejde medfører en teknologisk værditilvækst og ikke en forringelse af kompetencer.

2.5 EØSU gør opmærksom på, at den seneste aftale indgået mellem Tyskland, Frankrig og Det Forenede Kongerige på forsvarsområdet skulle tage konkret form i 2005. Dette kan give erhvervslivet interessante muligheder, idet de tre markeder — det tyske, det franske og det britiske — tilsammen udgør den kritiske masse, der er nødvendig for vores militære luftfartsindustri.

2.6 For så vidt angår rumsektoren, går den seneste udvikling (rammeaftalen med ESA, bestemmelserne i udkastet til traktat om en forfatning for EU — som ikke er skyld i regeringskonferencens sammenbrud) i den retning, som både Kommissionen og EØSU ønsker. Det afgørende spørgsmål er, om budgetbevillingerne er tilstrækkelige til, at EU og medlemsstaterne får de nødvendige midler til at realisere deres ambitioner inden for rumsektoren. Dette er hele problematikken bag hvidbogen, der må ses som et kvalitetsdokument på trods af den åbenbare svaghed på bredbåndstelekomunikationsområdet.

2.7 Kommissionens forslag i forbindelse med EU-reglerne om civil luftfart synes at være velbegrundede både praktisk set, og når det gælder sikkerhed og sammenhæng. Dette kan endvi-

dere kun være med til at styrke EU's position i de transatlantiske forhandlinger.

3. Særlige bemærkninger

3.1 Luft- og rumfartsindustriens forsvarsaspekt

3.1.1 EØSU noterer sig, at der som følge af det splittede marked er en uoverensstemmelse mellem det, den civile luftfartsindustri i EU har opnået med Airbus, og de forholdsvis beskudne fremskridt, der er gjort inden for den militære luftfartsindustri. Udvalget mener, at denne situation skyldes et manglende politisk helhedssyn på det europæiske forsvar. Det fastslår, at denne situation kun er med til at styrke USA's dominans, da man der har opprioriteret industriens forsvarsaftaler med forskellige lande i verden og således mere eller mindre opnået monopolstatus på verdensmarkedet. Luft- og rumfartsindustrien fokuserer på de mest strategiske teknologier, der dikterer den fremtidige økonomiske vækst. Dette stemmer helt overens med Lissabon-strategien, der sigter på at gøre EU til »den mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi i verden, en økonomi, der kan skabe en holdbar økonomisk vækst med flere og bedre job og større social samhørighed«. De europæiske forsvarsvirksomheders teknologiske uafhængighed er desuden en af betingelserne for EU's uafhængighed.

3.1.2 EØSU påpeger, at USA i forbindelse med militær luftfart (ligesom inden for rumfartsaktiviteter) benytter sig af forskellige instrumenter og juridiske begreber, som faktisk fungerer som protektionistiske foranstaltninger. Derfor anmoder udvalget Kommissionen, der er ansvarlig for EU's handelspolitik, om at gøre en indsats for at bekæmpe denne praksis, navnlig inden for rammerne af WTO, så EU's handelsbalance på dette område genoprettes.

3.1.3 Udvalget noterer sig den indgåede forsvarsaftale mellem Tyskland, Frankrig og Det Forenede Kongerige, der er et tegn på udvikling i tilgangen til det europæiske forsvar. Selv om man ikke ønsker en uharmonisk Europæisk Union, nytter det ikke at lægge hindringer i vejen for initiativer, der kan virke som igangsætter.

3.2 Rumfart

3.2.1 EØSU mener, at hvidbogens forslag mere end lever op til kravene i STAR 21-rapporten. Det understreger på ny rumfartsaktiviteternes store strategiske betydning for EU og opfordrer derfor til, at EU's politiske forhold i forbindelse med internationalt samarbejde og internationale forbindelser bygger på en realistisk vision om EU's egen interesse.

3.2.2 Udvalget minder om, at denne industri beskæftiger 30 000 højt kvalificerede personer, og at det er nødvendigt at bevare og styrke dette enestående menneskelige potentiale.

3.2.3 Det anbefaler, at Kommissionen i lyset af regeringskonferencens sammenbrud og indtil, der foreligger en traktat, der giver EU beføjelser på rumfartsområdet, i størst mulig udstrækning udvikler de muligheder, rammeaftalen med ESA giver.

3.2.4 Endelig kræver EØSU, at budgetbevillingerne til rumfartspolitikken mindst kommer til at modsvare scenario B (det »politiske« scenario) i bilaget til hvidbogen.

3.3 *Regulering af den civile luftfart i Europa*

3.3.1 EØSU støtter kraftigt anmodningen om en hurtig oprettelse af et europæisk agentur for luftfartssikkerhed samt bestræbelserne på hurtigst muligt at opnå en gensidig anerkendelse af certifikater, uanset om de er udstedt på den ene eller den anden side af Atlanten.

3.3.2 Udvalget ønsker desuden, at de europæiske standarder vedrørende luftfartssikkerhed fremmes på effektiv vis, hvilket er en vigtig del af den europæiske luft- og rumfartsindustri konkurrenceevne. Derfor mener EØSU, at EU bør være aktiv inden for internationale organisationer med kompetence på dette område.

4. **Konklusion**

4.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg mener, at Kommissionens meddelelse om STAR 21-rapporten med

rette fremhæver svaghederne i den europæiske luft- og rumfartssektor. Det mener dog også, at Kommissionen tillægger institutionelle aspekter for megen betydning, og at det vigtigste er, at der tilvejebringes en sand politisk vilje til at skabe et selvstændigt europæisk forsvar. Kun den vil give industrierne i EU et solidt grundlag.

4.2 EØSU påpeger, at Kommissionens hvidbog på rumfartsområdet fuldt ud respekterer forslagene i STAR 21-rapporten. Det mener, at rammeaftalen mellem Kommissionen og ESA samt de politiske retningslinjer fastlagt i hvidbogen bør gøre det muligt at fremme det europæiske rumprojekt.

4.3 Udvalget minder om, at den europæiske luft- og rumfartsindustri beskæftiger millioner af europæere, og at den tiltrækker højt kvalificerede medarbejdere, der behersker den seneste højteknologi. Det er derfor klart, at hvis målet om at gøre Europa til »den mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi i verden« ikke kun skal være tomme ord, er det op til medlemsstaterne at drage de nødvendige konsekvenser heraf og udarbejde en reel ambitiøs EU-politik i forbindelse med forsvarsmateriel og rumfartsaktiviteter, der koordineres og sammenfattes på EU-plan, så Europa igen kan indtage den plads, det bør tilkomme i den nye verdensorden.

Bruxelles, den 31. marts 2004.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om anvendelsen af systemer til frontal beskyttelse på motorkøretøjer og om ændring af Rådets direktiv 70/156/EØF«

(KOM(2003) 586 endelig — 2003/0226 (COD))

(2004/C 112/05)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 22. oktober 2003 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Virgilio Ranocchiaro til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 10. marts 2004.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling den 31. marts-1. april 2004, mødet den 31. marts 2004, følgende udtalelse enstemmigt:

1. Indledning

1.1 Større færdselssikkerhed, som er et hovedmål for EU-institutionerne og de nationale myndigheder, kræver bl.a. gradvise indgreb over for alle aspekter vedrørende køretøjers konstruktion, som kan nedbringe antallet af ulykker og mindske disses konsekvenser.

1.2 Der lægges med rette særlig vægt på at beskytte bløde og sårbare trafikanter i tilfælde af sammenstød med motor-køretøjer. Det anføres i det EU-handlingsprogram for færdselssikkerhed, som Kommissionen forelagde for nylig, at det er en hovedopgave for EU at påse, at bilens frontpartier gøres mindre farlige for fodgængere og cyklister.

1.3 Det fremgår af ulykkestatistikkerne, at mange fodgængere og cyklister kommer til skade ved sammenstød med et køretøj i bevægelse og især ved frontal påkørsel af personbiler. De seneste tal fra CARE⁽¹⁾ indeholder følgende om antallet af dræbte blandt de mest sårbare grupper: Fodgængere 4.571, cyklister 1.444. Desværre indeholder oplysningerne intet om sammenstødets omstændigheder.

1.3.1 Der mindes om, at der er tale om to former for kvæstelser ved denne type sammenstød: Dem, der skyldes det »primære« sammenstød mellem fodgænger eller cyklisten og køretøjets frontparti og det »sekundære« sammenstød med vejen, som fodgænger ofte kastes henad. I alle tilfælde skal det bemærkes, at der ikke er noget håb om at beskytte fodgængere, hvis det primære sammenstød finder sted ved en hastighed på over 40 km/timen. Det er imidlertid muligt at

reducere kvæstelsernes omfang ved primære sammenstød ved denne hastighed, dvs. i stærk bytrafik, hvor næsten halvdelen af ulykkerne sker.

1.3.2 Det foreliggende forslag ændrer direktiv 70/156/EØF⁽²⁾, som er basisteksten for godkendelse af motordrevne køretøjer og påhængskøretøjer dertil, idet direktivet indeholder nærmere bestemmelser og harmoniserer procedurerne; det tager afsæt i de europæiske, japanske og koreanske bilfabrikantsammenslutningers løfte (ACEA, JAMA og KAMA) fra 2001 om fra 1. januar 2002 ikke at montere »hårde safarigitre«, som regel i stål, som originaludstyr på nye køretøjer og ikke længere at sælge dem som særskilt tilbehør i deres forhandlernet. Der mindes om, at dette udstyr oprindeligt havde til formål at skabe større sikkerhed ved erhvervsmæssig brug (landbrug, skovbrug osv.) i »fjendtlige« områder og/eller områder, hvor der færdes dyr.

1.4 Forslaget er nødvendigt for:

— at harmonisere bestemmelserne om konstruktion, og dermed godkendelse, af køretøjer, der leveres med systemer til frontal beskyttelse (hårde safarigitre) eller hvor dette system udgør en »separat teknisk enhed«,

— at efterkomme Rådets anmodning af 26. november 2001 om at forbyde anvendelsen af hårde safarigitre for alle køretøjer af type M1 og N1,

— at reagere på Europa-Parlamentets opfordring af 13. juni 2002 til Kommissionen om at foreslå lovgivning, der forbyder hårde safarigitre på eftermarkedet.

⁽¹⁾ Community Road Accident Data base: Indsamler og bearbejder medlemsstaternes oplysninger om færdselsulykker.

⁽²⁾ EFT L 42 af 23.2.1970.

1.5 Forslaget indeholder tekniske og konstruktionsmæssige forskrifter for systemer til frontal beskyttelse (safarigitre) for køretøjer af type M1 og N1 (dvs. personbiler og varebiler på under 3,5 t). Hermed hører det til et af særdirektiverne efter godkendelsesproceduren i direktiv 70/156/EØF.

1.6 Forslaget hænger ligeledes sammen med direktiv 2003/102/EF af 17. november 2003⁽¹⁾ om beskyttelse af fodgængere og andre bløde trafikanter ved kollision med et motorkøretøj. Det er især nødvendigt at forelægge forslaget, fordi det nævnte direktiv ikke indeholder særlige bestemmelser om frontale beskyttelsessystemer (dvs. safarigitre).

1.7 I sin udtalelse af 16. juli 2003⁽²⁾ om direktiv 2003/102/EF godkender og støtter udvalget Kommissionens indsats for beskyttelse af fodgængere, men det understreger dog, at beskyttelsen bør være et led i EU's bredere færdselssikkerhedsindsats, ligesom der lægges vægt på det nødvendige i en overordnet forebyggelsespolitik.

1.8 Også med hensyn til de øvrige lovforslag om færdselssikkerhed (bl.a. om fastholdelsesanordninger og sikkerhedsseler og om at lade obligatorisk montering af hastighedsbegrænsere gælde for samtlige køretøjer⁽³⁾) har udvalget for nylig afgivet udtalelse. Dette gælder også EF-handlingsprogrammet for færdselssikkerhed, hvor udvalget stedse har gentaget, at det er vigtigt, at man samtidig beskæftiger sig med de tre afgørende sikkerhedsfaktorer, nemlig køretøjer, infrastrukturer og trafikanternes adfærd.

2. Generelle bemærkninger

2.1 Udvalget udtrykker tilfredshed med Kommissionens nye initiativ, som er med til at gøre færdselssikkerhedsbestemmelserne endnu mere fuldstændige, idet der udfyldes et lovmæssigt tomrum.

2.2 Udvalget kan nok erkende det begrundede i initiativet, men har meget svært ved at forstå Kommissionens indfaldsvinkel.

2.2.1 Det erkendes, at hårde systemer til frontal beskyttelse er farlige, og fabrikanterne har derfor lovet ikke at fremstille eller sælge sådanne systemer. Men Kommissionen kommer kun med en teknisk og godkendelsesmæssig løsning. Den definerer ikke, hvad hård og ikke-hård er, men de tekniske/godkendelsesmæssige karakteristika, hvis overholdelse indebærer en definition af et sikkert, dvs. ikke-hårdt system til frontal beskyttelse.

⁽¹⁾ EUT L 321 af 6.12.2003.

⁽²⁾ Ordfører Philippe Levaux, EUT C 234 af 30.9.2003.

⁽³⁾ EFT C 80 af 30.3.2004.

2.2.2 Forslaget afføder i den nuværende formulering tværtimod uventede og formentlige uløselige komplikationer for fabrikanterne, idet det foreskrives, at safarigitre skal bestå andre prøver end dem, der er nedfældet for basiskøretøjet i den første gennemførelsesetape i direktiv 2003/102/EF.

2.3 Man må ikke overse, hvad der allerede er gjort for at beskytte fodgængere. Takket være aftalen med bilfabrikantsammenslutningerne og takket være det nævnte direktiv 2003/102/EF er det lykkedes at få nedfældet nogle faste holdpunkter, som er på forkant med den tekniske udvikling på dette område, og som det foreliggende forslag som en naturlig følge burde indrettes efter.

2.3.1 Direktiv 2003/102/EF (bilag I, side 1) fastsætter de prøver (slagprøver) for »frontfladerne« (som omfatter systemerne til frontal beskyttelse), som køretøjerne skal bestå for at kunne blive godkendt. I forslagens artikel 4 henviser Kommissionen imidlertid til tekniske krav til de særlige slagprøver for gitre, som ikke er identiske med bestemmelserne i første etape i ovennævnte direktiv, der ellers er af ny dato. Udvalget forstår ikke, hvorfor det skulle være nødvendigt at ændre på disse bestemmelser:

— i henseende til fodgængersikkerhed behandles safarigitre på samme måde som de øvrige dele af køretøjets frontparti (kofangere, hjælm, belysningsanordninger osv.)

— prøverne skal udføres med gitrene anbragt på køretøjet eller på en tilsvarende simulator, så der hersker sikkerhed for, at hvert gitter i praksis afprøves på det køretøj, som det monteres på (indbygget i dette eller tilføjet senere hen i overensstemmelse med monteringsforskrifterne). Et frontalt beskyttelsessystems sikkerhed afhænger nemlig af, hvordan det er monteret på køretøjet og af mellemrummet mellem systemet og karosseriet

— det er derfor nødvendigt at tilpasse de gældende slagprøver, som vedrører hele køretøjets frontparti: I modsat fald må det konkluderes, at Kommissionen ikke efterlever et direktiv, som netop er vedtaget.

2.4 Udvalget finder det derfor nødvendigt at bringe forskrifterne i det foreliggende forslag på linje med de bestemmelser, som er fastlagt i direktiv 2003/102/EF, og som beskrives nærmere nedenfor.

2.5 I modsat fald må det befrygtes, at de nuværende fabrikanter af safarigitre tvinges til at indstille deres virksomhed, da de ikke vil være i stand til øjeblikkeligt at udvikle tekniske enheder, som formår at opfylde de strikse krav i det foreliggende forslag.

3. Særlige bemærkninger

Med henvisning til ovenstående anmoder udvalget Kommissionen om:

3.1 at påse over for medlemsstaterne, at frontalbeskyttelsessystemet altid undersøges i forbindelse med det køretøj, som det er godkendt til. Sigtet er at undgå enhver kilde til fare.

3.2 Revision af forslagets artikel 3, stk. 2 — udvalget foreslår at ændre 1. juli 2005 til 1. oktober 2005. Som allerede nævnt bør forslaget bringes nøje på linje med direktiv 2003/102/EF.

3.3 Revision af forslagets artikel 4, stk. 1 og bilag 1, del 3 (bestemmelser vedrørende prøver) — udvalget anser det hverken for nødvendigt eller rimeligt at nedfælde detaljerede tekniske bestemmelser og tidsfrister, som adskiller sig fra dem, der er fastlagt for den første gennemførelsesetape af direktiv 2003/102/EF. Da det ikke er det frontale beskyttelsessystem som sådant, der skal underkastes prøver, men køretøjets frontparti (herunder det nævnte system eller en anden tilsvarende anordning) er der ingen grund til at udforme prøverne anderledes. Forslaget gør det eksempelvis til en betingelse for godkendelse, at »lårattrap-kofanger-prøven« består, selv om denne i henhold til direktiv 2003/102/EF kun foretages til overvågnings- og dermed dataindsamlingsformål.

4. Konklusion

4.1 Udvalget håber, at direktivforslaget vil blive vedtaget snarest muligt med de af udvalget foreslåede ændringer, som

tager sigte på mulige forbedringer af køretøjers frontalbeskyttelsessystemer, som der allerede er lagt op til, og som er godkendt i det nylige direktiv om beskyttelse af fodgængere.

4.2 Godtages disse ændringer ikke, er udvalget bange for, at man vil ende med en slags »prohibitionistisk« lovgivning, hvor der ikke længere produceres safarigitre og med risiko for, at der dukker et svært kontrollerbart sort marked op.

4.3 Mere generelt håber udvalget, at Kommissionen vil vedtage en strategi, som klart definerer prioriteter i forbindelse med regelsæt, og som forhindrer inkonsekvens i de erklærede målsætninger. I denne forbindelse minder udvalget om, at de forskellige alternativer altid bør vælges efter en omfattende effektivvurdering af de nye regler, så der bl.a. tages behørigt hensyn til omkostningerne for fabrikanterne og dermed til det europæiske erhvervslivs internationale konkurrenceevne.

4.4 Udvalget finder det endvidere nødvendigt med en gennemgribende revision af lovkomplekset om motorkøretøjer, idet der alene for typegodkendelse af personbiler gælder 170 direktiver, som fylder ca. 3 500 sider i EU-Tidende.

4.5 Udvalget finder det også nødvendigt med en omhyggelig vurdering af de tekniske aspekter ved alle sikkerhedsløsninger i form af et bredt samråd, som bør inddrage erhvervslivet og samtlige berørte parter, så det bliver muligt at finde frem til de mest avancerede, pålidelige, ydedygtige og omkostningseffektive løsninger.

4.6 Endelig anmoder udvalget med henvisning til kommentarerne i pkt. 1.8 og af hensyn til bedre færdselssikkerhed om, at der lægges mere vægt på uddannelse og bevidstgørelse af fodgængere og cyklister.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiver 73/239/EØF, 85/611/EØF, 91/675/EØF, 93/6/EØF og 94/19/EF og af Europa-Parlamentets og Rådets direktiver 2000/12/EF, 2002/83/EF og 2002/87/EF med henblik på oprettelse af en ny organisationsstruktur for udvalg inden for finansielle tjenesteydelser«

(KOM(2003) 659 endelig — 2003/0263 (COD))

(2004/C 112/06)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 18. november 2003 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Lucia Fusco til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 10. marts 2004.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling den 31. marts-1. april 2004, mødet den 31. marts, følgende udtalelse med 95 stemmer for og 2 hverken for eller imod:

1 Resumé af Kommissionens forslag

1.1 Baggrund og mål

1.1.1 Kommissionen vedtog i 1999 en handlingsplan for finansielle tjenesteydelser⁽¹⁾, som indeholdt en række foranstaltninger, som skulle træffes for at opbygge et indre finansielt EU-marked. På Det Europæiske Råds møde i Lissabon i marts 2000 blev der slået til lyd for, at handlingsplanen blev gennemført senest i 2005.

1.1.2 Den 17. juli 2000 nedsatte Rådet Vismandsudvalget for Regulering af De Europæiske Værdipapirmarkeder. I sin endelige rapport, som blev offentliggjort i februar 2001, anbefalede Vismandsudvalget, at der blev udarbejdet en rammelovgivning i fire niveauer med det formål at gøre forskriftprocessen for Fællesskabets værdipapirlovgivning mere fleksibel, effektiv og gennemsigtig.

1.1.3 Som følge heraf vedtog Kommissionen afgørelserne 2001/527/EF⁽²⁾ og 2001/528/EF⁽³⁾ om oprettelse af henholdsvis Det Europæiske Værdipapirudvalg (ESC) og Det Europæiske Værdipapirtilsynsudvalg (CESR).

1.1.4 Den 3. december 2002 opfordrede Rådet Kommissionen til at gennemføre arrangementer for de øvrige dele af finanssektoren med udgangspunkt i Vismandsudvalgets endelige rapport.

1.1.5 Forslaget gennemfører derfor ovennævnte afgørelseres komitologiske tiltag for bank- og forsikrings-, arbejdsmarkeds- pensions- og investeringsinstituttsektorerne.

⁽¹⁾ KOM(1999) 232 endelig.

⁽²⁾ EFT L 191 af 13.7.2001.

⁽³⁾ EFT L 191 af 13.7.2001.

1.2 Hovedelementer

1.2.1 Der etableres et nyt komitologi-system, som vil indebære både oprettelse af nye udvalg og nedlæggelse af andre eksisterende, hvormed der skabes en ny struktur for tilsyn med finansielle tjenesteydelser i EU.

1.2.2 Således vil Det Europæiske Bankudvalg, som blev oprettet ved Kommissionens opsættende afgørelse af 5. november 2003⁽⁴⁾, i forbindelse med kreditinstitutters virksomhed overtage de fleste af de funktioner, der har ligget i Det Rådgivende Udvalg for Banklovgivning, som nedlægges⁽⁵⁾. Udvalget vil dermed grundlæggende udøve en rådgivende funktion på Kommissionens foranledning i forbindelse med retsakter, som vedtages ved den fælles beslutningsprocedure af Europa-Parlamentet og Rådet, samt en regulerende funktion, der hører under komitologifunktionen.

1.2.3 Det Europæiske Banktilsynsudvalg, som blev oprettet ved Kommissionens afgørelse af 5. november 2003⁽⁶⁾, vil styrke tilsynssamarbejdet og fremme konvergens i medlemsstaternes tilsynspraksis og en sammenhængende gennemførelse af fællesskabslovgivningen. Udvalget vil tillige rådgive Kommissionen på dennes anmodning i politikspørgsmål, der vedrører lovgivning inden for banksektoren.

⁽⁴⁾ EUT L 3 af 7.1.2004. Udvalget skal bestå af en repræsentant for Kommissionen, der skal besætte formandsposten, samt repræsentanter på højt plan fra hver medlemsstat. Formanden for Det Europæiske Banktilsynsudvalg og en repræsentant for Den Europæiske Centralbank vil deltage som observatører.

⁽⁵⁾ Artikel 57-59 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/12/EF af 20. marts 2000, EFT L 126 af 26.5.2000.

⁽⁶⁾ EUT L 3 af 7.1.2004. Udvalget sammensættes af repræsentanter på højt niveau for de nationale offentlige myndigheder, som har beføjelser til at overvåge kreditinstitutter, de nationale centralbanker samt en repræsentant for Den Europæiske Centralbank og Kommissionen. Udvalget vælger en formand blandt repræsentanterne for de kompetente nationale tilsynsmyndigheder.

1.2.4 Forsikringskomitéen, som blev nedsat ved Rådets direktiv 91/675/EØF af 19. december 1991⁽¹⁾, omdøbes til Det Europæiske Forsikrings- og Arbejdsmarkedspensionsudvalg⁽²⁾ og skal på området for forsikringer og arbejdsmarkedspensioner udøve en rådgivende funktion i lovgivningssammenhænge på Kommissionens anmodning samt en regulerende komitologifunktion.

1.2.5 Det Europæiske Tilsynsudvalg for Forsikrings- og Arbejdsmarkedspensionsordninger⁽³⁾ vil styrke konvergensen inden for de kompetente nationale myndigheders tilsynspraksis, forbedre udvekslingen af fortrolige oplysninger vedrørende et tilsynsført institut og yde teknisk rådgivning til Kommissionen, navnlig om udkast til gennemførelsesforanstaltninger, som Kommissionen har til hensigt at foreslå.

1.2.6 For at skabe overensstemmelse med bl.a. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/6/EF af 28. januar 2003⁽⁴⁾ overdrages på området for værdipapirmarkeder de kompetencer, som hidtil har ligget hos Kontaktudvalget for institutter for kollektiv investering i værdipapirer⁽⁵⁾, vedrørende komitologifunktionen og den rådgivende funktion over for Kommissionen i forbindelse med udarbejdelse af retsakter, til Det Europæiske Værdipapirudvalg⁽⁶⁾. Den rådgivende funktion over for Kommissionen i forbindelse med udkast til gennemførelsesforanstaltninger for lovgivningen på dette område, styrkelse af det udvidede samarbejde og etablering af netværk mellem EU's værdipapirtilsynsmyndigheder overdrages til Det Europæiske Værdipapirtilsynsudvalg⁽⁷⁾.

2. Generelle bemærkninger

2.1 Da det i den globale økonomi er bydende nødvendigt at kunne reagere hurtigt og effektivt på teknologiske ændringer og udviklingen på finansmarkederne, må EU's nuværende lovgivnings- og »komitologiapparat« på dette område nødvendigvis reformeres.

⁽¹⁾ EFT L 374 af 31.12.1991.

⁽²⁾ Kommissionens afgørelse af 5. november 2003, EUT L 3 af 7.1.2004. Udvalget sammensættes af repræsentanter på højt niveau for medlemsstaterne. En repræsentant for Kommissionen vil indtage formandsposten.

⁽³⁾ Kommissionens afgørelse af 5. november 2003, EUT L 3 af 7.1.2004. Udvalget består af højtstående repræsentanter for de nationale offentlige myndigheder med kompetence inden for forsikrings-, genforsikrings- og arbejdsmarkedspensionsordninger. Kommissionen får en højtstående repræsentant, men formanden for Udvalget vil være en repræsentant for en af medlemsstaterne.

⁽⁴⁾ EUT L 96 af 12.4.2003.

⁽⁵⁾ Nedsat ved Rådets direktiv 85/611/EØF af 20. december 1985, EFT L 375 af 31.12.1985. Til at starte med udøvede Udvalget en rådgivende funktion med henblik på at bistå Kommissionen i gennemførelsen af direktivet, styrke kommunikationen mellem medlemsstaterne og vejlede Kommissionen i forbindelse med de ændringer, der skulle foretages i det nævnte direktiv, i hvilken forbindelse Udvalget fungerede som komitologiudvalg i tilfælde af tekniske ændringer. I denne sammenhæng styrkede direktiv 2001/108/EF (EFT L 41 af 13.2.2002) Udvalgets komitologifunktion i tilknytning til den tekniske lovgivning om investeringer foretaget af institutter for kollektiv investering i værdipapirer.

⁽⁶⁾ Indført ved Kommissionens afgørelse 2001/528/EF (EFT L 191 af 13.7.2001) og ændret ved Kommissionens afgørelse af 5. november 2003 (EUT L 3 af 7.1.2004).

⁽⁷⁾ Indført ved Kommissionens afgørelse 2001/527/EF (EFT L 191 af 13.7.2001) og ændret ved Kommissionens afgørelse af 5. november 2003 (EUT L 3 af 7.1.2004).

2.2 Derfor ser EØSU meget positivt på direktivforslaget, der tager sigte på at sikre sammenhæng i EU-lovgivningen for de finansielle markeder gennem en tilpasning af beslutningstagningssystemet i overensstemmelse med subsidiaritets- og proportionalitetsprincippet samt princippet om tilstrækkelige midler.

3. Særlige bemærkninger

3.1 Med direktivforslaget udvides udvalgsstrukturen og opgaverne for de rådgivende og regulerende udvalg, som allerede anvendes i værdipapirsektoren, til også at omfatte banksektoren, forsikrings- og arbejdsmarkedspensionssektoren samt institutter for kollektiv investering i værdipapirer.

3.2 På baggrund af direktivforslagets mål og indhold kan fire hovedelementer tages i betragtning; 1) oprettelse og sammensætning af nye udvalg, 2) den nye rådgivende funktion som udvalgene tildeles, 3) den regulerende funktion eller »komitologifunktionen«, som nogle af de nye udvalg tildeles og 4) tilsyns- og opfølgingsfunktionen for anvendelsen af EU-lovgivningen på dette område.

3.3 Med oprettelsen af fire nye udvalg, Det Europæiske Bankudvalg, Det Europæiske Banktilsynsudvalg, Det Europæiske Forsikrings- og Arbejdsmarkedspensionsudvalg, Det Europæiske Tilsynsudvalg for Forsikrings- og Arbejdsmarkedspensionsordninger, som erstatter de tre nuværende udvalg, Det Rådgivende Udvalg for Banklovgivning, Forsikringskomitéen og Kontaktudvalget for institutter for kollektiv investering i værdipapirer, undgås ifølge Kommissionen risikoen for unødigt komplikation og duplikation på grund af overlappning mellem eksisterende udvalg.

3.4 Der sker dog en fordobling i antallet af udvalg i forhold til de allerede eksisterende, hvilket resulterer i en liste over udvalgsprocedurer, som udvides endnu mere med indlemmelsen af Udvalget inden for finansielle tjenesteydelser, som blev nedsat nogle måneder før de nævnte udvalg, og hvis funktioner allerede på forhånd synes at være sammenfaldende med førnævntes udvalgs funktioner⁽⁸⁾. Medmindre denne omstændighed kan begrundes med ovennævnte lovgivningstekniske hensyn, vil den i princippet harmonisere dårligt med kravene om gennemsigtighed og forenkling gennem en drastisk nedbringelse af det astronomisk store antal EU-udvalg⁽⁹⁾.

⁽⁸⁾ Se pkt. 2 i Rådets afgørelse af 18. februar 2003, EFT L 67 af 12.3.2003.

⁽⁹⁾ Se Kommissær Michaele Schreyers svar på Kommissionens vegne på Markus Ferbers skriftlige forespørgsel E-1070/01 (EFT L 318 E af 13.11.2001) samt Poos-rapporten om reform af Rådet, A5-0308/2001 endelig, godkendt ved Europa-Parlamentets resolution af 25.10.2001, især betragtning M og punkt 13.

3.5 På den anden side, og hvad angår sammensætningen af de seks nye udvalg, bør det hilses velkommen, at Det Europæiske Bankudvalg kun sammensættes af én repræsentant på højt niveau fra hver medlemsstat i modsætning til det nuværende maksimum på tre medlemmer, som de nationale delegationer i Det Rådgivende Udvalg for Banklovgivning kan bidrage med. Derudover hilses det velkommen, at Det Europæiske Bankudvalgs formand vil være en repræsentant for Kommissionen, mens formanden for Det Rådgivende Udvalg for Banklovgivning er en repræsentant for en medlemsstat. Dette aspekt fremgår dog ikke af nogen bestemmelse i direktivforslaget men udledes af begrundelsen.

3.6 Til gengæld åbnes der ikke mulighed for at indlemme repræsentanter for værdipapirmarkedet i de udvalg, som tager sig af lovgivningen for dette marked. Da alle europæiske børser er private foretagender, som kontrolleres af offentlige tilsynsmyndigheder, bør indlemmelsen af en national repræsentant med ansvar for værdipapirmarkedet med observatørstatus kunne gøres gældende.

3.7 Samtidig omfatter forslaget en omfordeling og opdeling af de nye udvalgs rådgivende funktioner i forhold til den måde de eksisterende udvalg i bank-, forsikrings- og investeringsinstitutionsektoren udøver dem på i dag.

3.8 I overensstemmelse med det ovenfor beskrevne (pkt. 1.2) forenes de mest relevante rådgivende funktioner i Det Europæiske Bankudvalg, Det Europæiske Forsikrings- og Arbejds-markedspensionsudvalg og Det Europæiske Værdipapirudvalg med henblik på udarbejdelse og gennemførelse af hensigtsmæssig lovgivning på dette område.

3.9 Det vil sige, at de vil tage sig af de rådgivende funktioner på niveau 1 ud af de fire niveauer, inden for hvilke den nuværende EU-beslutningstagningsstruktur for værdipapirer er organiseret.

3.10 Det Europæiske Banktilsynsudvalg, Det Europæiske Tilsynsudvalg for Forsikrings- og Arbejds-markedspensionsordninger og Det Europæiske Værdipapirtilsynsudvalg vil beskæftige sig med de rådgivende funktioner, der tager sigte på ensartet og rettidig gennemførelse af al lovgivning på området — herunder tekniske gennemførelsesforanstaltninger — samt en fuldstændiggørelse af samarbejdsordningerne mellem medlemsstaternes tilsynsmyndigheder. De vil altså varetage de rådgivende funktioner, der hører under niveau 3 i den nævnte beslutningstagningsstruktur.

3.11 Der oprettes dermed ingen nye rådgivende funktioner i forhold til de allerede eksisterende. Uanset hvilken virkning det nye rådgivende system får, når det træder i kraft, vil den indledende vurdering være positiv, så længe det nye system forbedrer den pågældende lovgivnings tekniske kvalitet og under forudsætning af, at fordoblingen af udvalg ikke forringer fleksibiliteten og gennemsigtigheden i de høringsprocedurer, som Kommissionen måtte finde det hensigtsmæssigt at indlede.

3.12 Det Europæiske Bankudvalg, Det Europæiske Forsikrings- og Arbejds-markedspensionsudvalg og Det Europæiske Værdipapirudvalg vil alle eksklusivt udøve en regulerende funktion eller »komitologifunktion« inden for deres respektive kompetenceområde. Der oprettes heller ikke her nye udvalgsprocedurer, og udvalgene tildeles heller ingen nye funktioner sammenlignet med dem, de eksisterende udvalg allerede udøver.

3.13 EØSU vil dog gerne knytte en række bemærkninger til dette emne, da »komitologi-systemet« i finanssektoren til dato nærmest har været ikke-eksisterende⁽¹⁾. På den ene side, i forbindelse med beslutningstagningsproceduren, reguleres »komitologi-systemet« i finanssektoren i henhold til artikel 5 i Rådets beslutning 1999/468/EF af 28. juni 1999⁽²⁾, det vil sige i henhold til forskriftsproceduren. Som bekendt giver denne procedure Rådet en eksklusiv ret til revision⁽³⁾ og Europa-Parlamentet ret til undersøgelse⁽⁴⁾, hvilket giver de to institutioner næsten lige stor vægt i tilfælde, hvor de mener, at der er sket en krænkelse af deres rettigheder i forbindelse med en forskriftsprocedure på baggrund af en EU-lovregel, som er vedtaget ved den fælles beslutningsprocedure⁽⁵⁾.

3.14 Dette forhold bør dog behandles med forsigtighed over for det forslag, der optager os her, idet Europa-Parlamentet i sin beslutning af 5. februar 2002 om gennemførelse af lovgivningen i forbindelse med finansielle tjenester⁽⁶⁾ gav principiel tilslutning til forskriftsmetoden i fire niveauer som anbefalet af Vismandsudvalget i dets rapport om etablering af et indre marked på værdipapirområdet, forudsat at det modtog en tilsvarende behandling på niveau 2 som den, der er garanteret Rådet i resolutionen fra Det Europæiske Råd i Stockholm⁽⁷⁾. I den forbindelse opfordrer EØSU de kompetente institutioner til hurtigst muligt at løse konflikten om overvågningen med gennemførelsesbeføjelserne.

(1) Det Rådgivende Udvalg for Banklovgivning har således kun fungeret som »komitologiudvalg« fire gange, siden det blev tildelt »komitologifunktionen« i 1989 (artikel 9 i Rådets direktiv 89/647/EØF om solvensnøgletal). Hverken Forsikringskomitéen eller Kontaktudvalget for institutter for kollektiv investering i værdipapirer har til dato gjort brug af denne funktion.

(2) EFT L 184 af 17.7.1999.

(3) Til dato har Kommissionen forelagt mindre end 0,25 % af det samlede antal retsakter, der har fulgt denne procedure, for Rådet. Se punkt 1.4 i Kommissionens beretning KOM(2003) 530 endelig, EFT C 223 E af 19.9.2003).

(4) Europa-Parlamentet har endnu ikke udøvet denne kompetence. Se Kommissionens beretning KOM(2003) 530 endelig, *ibid*.

(5) En uoverensstemmelse, som Europa-Parlamentet og Rådet skal rette op på ved hjælp af en fælles godkendelsesprocedure ifølge forslaget KOM (2002) 719 endelig af 11.12.2002. Om forslaget rækkevidde se Moreiro González, C.J.: »Anderungen des normativen Rahmens der Komitologie«, ZEuS, 4, 2003, pp. 561-588, og pp. 584, ff.

(6) Beslutning A5-0011/2002.

(7) Europa-Parlamentet satte i sin beslutning B5-0578/2002 tillige spørgsmålstegn ved, om omstruktureringen af udvalgsarkitekturen havde så hastende karakter og krævede, at Rådet skulle vise sit klare engagement over for en revision af den lovgivningsmæssige anakronisme i forbindelse med overvågningen af Kommissionens udøvelse af dens gennemførelsesbeføjelser.

3.15 På den anden side, og i tråd med den foregående kommentar peges der på en vis mangel på konsekvens i forslaget, der giver anledning til bekymring, idet forslaget som følge heraf vil være svært foreneligt med nogle af bestemmelserne i forslaget om ændring af traktaterne om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, som der forhandles om netop nu. Således vil artikel I-35 i Udkastet til traktat om en forfatning for Europa ⁽¹⁾ indebære en revision af forskriftsproceduren, idet Europa-Parlamentet og Ministerrådet ligestilles i retten til at forkaste den beføjelse, som Kommissionen har fået delegeret.

3.16 I bilag 8 til dokumentet fra ministerkonklaven i Napoli om regeringskonferencen 2003 ⁽²⁾ fastlægges der en ændring til artikel III-77, pkt. 6 i førnævnte traktatudkast, som strider mod dette forslag i to henseender. For det første fordi det ved at åbne mulighed for, at en EU-lov kan give Den Europæiske Centralbank beføjelser til at føre forsigtighedstilsyn med kreditinstitutterne og andre finansielle institutioner, med undtagelse

af forsikringselskaberne, vil indskrænke Det Europæiske Bankudvalgs rådgivende funktion og »komitologifunktion« samt Det Europæiske Banktilsynsudvalgs rådgivende funktion ⁽³⁾.

3.17 For det andet fordi det vil give anledning til endnu en konflikt med Europa-Parlamentet, idet det fastsættes, at Rådet efter at have rådspurgt Europa-Parlamentet træffer afgørelse med enstemmighed om nævnte overførsel af beføjelser, i modsætning til den gældende EF-traktats artikel 105, stk. 6, hvori der gives mulighed herfor efter samstemmende udtalelse fra Europa-Parlamentet. Selvom Kommissionens forslag ikke bør referere til lovforslag, som endnu ikke har opnået bindende kraft, følger ovennævnte betragtninger af de planlagte opgaver, som Udvalget forpligtes til at varetage i forbindelse med sine rådgivende funktioner.

3.18 Endelig vil tilsyns- og opfølgningfunktionen for anvendelsen af EU-lovgivningen på dette område give udvalgene mulighed for at styrke den nuværende mekanisme, gennem hvilken Kommissionen opdager hindringer og giver hensigtsmæssige midler, der kan fjerne disse hindringer i medlemsstaternes juridiske ordninger ⁽⁴⁾.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁾ Bruxelles, den 18. juli 2003, CONV 850/03.

⁽²⁾ Bruxelles, den 25. november 2003, CIG 52/03 ADD1, s. 12.

⁽³⁾ Selvom der findes en administrativ og doktrinær holdning, der overvejende er positiv hos medlemsstaterne (se Dassesse, M. G Isaac, D.: »Financial services in the Era of the Euro and E-Commerce: Does home country control work?« — General Report, en F.I.D.E., XX Congress, BII/CL, London, 2003, pp 433-446, især. pkt. 38-56, blev der på ECOFIN-mødet i Oviedo den 12-13. april 2002 udtrykt modvilje mod en sådan mulighed, især set i lyset af den tyske og engelske delegations tydelige opposition.

⁽⁴⁾ Se henholdsvis den attende beretning om gennemførelse af EU-retten, KOM(2003) 309 endelig og den nittende beretning, KOM(2002) 324 endelig.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om rammerne for fastlæggelse af krav til miljøvenligt design af energiforbrugende produkter og om ændring af Rådets direktiv 92/42/EØF«

(KOM(2003) 453 endelig — 2003/0172 (COD))

(2004/C 112/07)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 5. september 2003 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationsfundet, som udpegede Antonello Pezzini til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 2. marts 2004.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling den 31. marts-1. april 2004, mødet den 31. marts 2004, følgende udtalelse enstemmigt:

1. Indledning

1.1 Ved miljøvenligt design forstås en systematisk integrering af miljøspekter i produktdesignet med henblik på at begrænse produkternes miljøpåvirkninger igennem hele deres livscyklus. Der bør skabes en sammenhængende ramme for undersøgelse af kravene til miljøvenligt design af produkter, som på samme tid gør det muligt at opretholde konkurrenceevnen med hensyn til pris, ydelse og kvalitet, for at forbedre produkternes levedygtighed og konkurrenceevne på det europæiske indre marked og på verdensmarkedet.

1.2 Integreringen af miljøspekter i produkttegenskaberne allerede i designfasen hænger på den ene side sammen med udviklingen på fællesskabsniveau af den integrerede produktspolitik, herunder integreringen af livscyklustankegangen, som EØSU allerede har udtalt sig om⁽¹⁾ i forbindelse med det sjette miljøhandlingsprogram⁽²⁾, og på den anden side med de tre dimensioner af energiforbrugende produkters bæredygtighed, nemlig den økonomiske, den sociale og den miljømæssige, sådan som det blev understreget på Det Europæiske Råd i Cardiff og Helsingfors.

1.3 De nye rammer bør tage højde for de allerede eksisterende direktiver med hensyn til minimumskrav til de forskellige produkters energieffektivitet i forbindelse med teknisk harmonisering⁽³⁾, nye tiltag og præventiv information⁽⁴⁾.

1.4 Som Kommissionen understreger findes der allerede en række EF-bestemmelser om varmtvandskedler, der anvender flydende eller luftformigt brændsel⁽⁵⁾, køleskabe og dybfrysere til husholdningsbrug⁽⁶⁾, støj og angivelse af husholdningsapparaters energiforbrug⁽⁷⁾, kontorudstyr⁽⁸⁾, forkoblinger til

lysstofbelysning⁽⁹⁾ og gasapparater⁽¹⁰⁾. Direktivet om bygnings energimæssige ydeevne er også blevet behandlet⁽¹¹⁾.

1.4.1 Muligheden for, at disse direktiver »betragtes som gennemførelsesforanstaltninger« til det foreliggende rammedirektiv med hensyn til energiforbruget under produkternes anvendelse, omtales udtrykkeligt af Kommissionen der, hvor den skriver, at der derved opnås en »konsolidering og forenkling af EU-lovgivningen«.

1.5 Hele de energiforbrugende produkters livscyklus skal således underkastes bestemmelserne i direktivet om affald af elektrisk og elektronisk udstyr⁽¹²⁾ og i direktivet om farlige stoffer⁽¹³⁾, men også forskrifter og efterfølgende kontrol; Kommissionen foreslår, at man yderligere »fremmer produktdesign, der letter genbrug og genvinding, idet disse aspekter systematisk kommer til at indgå i de tidlige faser af designprocessen ...«. Derudover skal alle eller dele af et produkts miljøegenskaber opfylde en række obligatoriske specifikke minimumskrav: »det bliver muligt at tage energiforbruget i hele produktets livscyklus i betragtning og ikke blot i brugsfasen, som det i øjeblikket er tilfældet«.

1.6 Den planlagte ordning for energiforbrugende produkter kan i øvrigt påvirkes af supplerende foranstaltninger som f.eks. miljømærkningsordningens bestemmelser⁽¹⁴⁾ om frivillig mærkning, bestemmelserne om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening⁽¹⁵⁾ samt bestemmelserne om frivillig deltagelse i en fællesskabsordning for miljøledelse og miljørevision⁽¹⁶⁾ samt bestemmelserne om energimærkning af elektrisk udstyr til gavn for forbrugeren, så denne bevidstgøres om et lavere og mere sikkert forbrug.

⁽¹⁾ EFT C 260 af 17.9.2001 om »Grøn bog om en integreret produktpolitik«.

⁽²⁾ Afgørelse nr. 1600/2002/EF — EFT C 242 af 10.9.2002.

⁽³⁾ Afgørelse nr. 93/465/EØF — EFT L 220 af 30.8.1993.

⁽⁴⁾ Direktiv 98/34/EF og 98/48/EF, EFT L 217 af 5.8.1998.

⁽⁵⁾ Direktiv 92/42/EØF, EFT L 167 af 22.6.1992.

⁽⁶⁾ Direktiv 96/57/EF, EFT L 236 af 18.9.1996.

⁽⁷⁾ Direktiv 92/75/EØF.

⁽⁸⁾ Forordning (EF) nr. 2422/2001, EFT L 332 af 12.12.2001.

⁽⁹⁾ Direktiv 2000/55/EØF, EFT L 279 af 1.11.2000.

⁽¹⁰⁾ Direktiv 90/396/EØF, EFT L 196 af 26.7.1990 (ændret ved direktiv 93/68/EØF).

⁽¹¹⁾ Direktiv 2002/91/EF, EFT L 1 af 4.1.2003.

⁽¹²⁾ Direktiv 2002/96/EF, EUT L 37 af 13.2.2003.

⁽¹³⁾ Direktiv 2002/95/EF, EUT L 37 af 13.2.2003.

⁽¹⁴⁾ Forordning (EF) nr. 80/2000, EFT L 237 af 21.9.2000.

⁽¹⁵⁾ Direktiv 96/61/EF, EFT L 257 af 10.10.1996.

⁽¹⁶⁾ Forordning (EF) nr. 761/2001, EFT L 327 af 4.12.2002.

1.7 Udvalget mener imidlertid, at en ramme til forenkling og styrkelse af EU-lovgivningen bør bevirke, at man dels bevarer et EU, som er bæredygtigt og konkurrencedygtigt på verdensplan, og dels holder fast i principperne om virksomhedernes sociale ansvar og borgernes og forbrugernes frihed til at foretage et ansvarsbevidst valg.

2. Kommissionens forslag

2.1 Kommissionens forslag har til formål at skabe en sammenhængende ramme, som giver mulighed for at integrere miljøegenskaberne i de energiforbrugende produkters design og udvikling inden for rammerne af det europæiske indre marked⁽¹⁾. Forslaget har til formål at skabe en omfattende og sammenhængende lovgivningsmæssig ramme — »danne den rette ramme for hurtigt at tage fat på nye miljøproblemer« — for krav til miljøvenligt design med henblik på:

— at sikre den frie bevægelighed for energiforbrugende produkter i EU

— at forbedre disse produkters miljøegenskaber

— at bidrage til energiforsynings sikkerheden

— at forbedre EU's konkurrenceevne

— at varetage både industriens og forbrugernes interesser.

2.2 Denne nye indgangsvinkel bør dog ifølge Kommissionen ikke være begrænset til aspekterne vedrørende energieffektivitet, men gælde samtlige miljøpåvirkningsaspekter, især med hensyn til emissioner fra blandt andet fast brændsel, luftformigt brændsel, støj og elektromagnetiske felter og bygge på EF-traktatens artikel 95, der bedre end de øvrige artikler gør det muligt at fjerne skrankerne for samhandelen og rydde konkurrenceforvridninger i det indre marked af vejen.

2.3 Under alle omstændigheder er rammedirektivets anvendelsesområde meget bredt, da det i princippet dækker ethvert produkt, der anvender energi for at kunne udfylde den funktion, som det er designet til. Motorkøretøjer er udelukket fra forslagens anvendelsesområde, fordi de allerede er omfattet af et stort antal lovgivningsmæssige (om design) og frivillige foranstaltninger (frivillige aftaler om emissioner). I Kommissionens forslag fastsættes desuden kriterier for udvælgelse af de produkter, som kan omfattes af fremtidige gennemførelsesforanstaltninger.

2.4 Anvendelsesområdet dækker ligeledes de komponenter og delkomponenter, der er beregnet til at indgå i energiforbrugende produkter, og som markedsføres som særskilte dele til slutbrugere, eller hvis miljøegenskaber kan vurderes uafhængigt.

2.5 Forslaget indeholder ligeledes bestemmelser om produkternes mærkning, overensstemmelseserklæring, overensstemmelsesvurdering og overensstemmelsesformodning, procedurer for vedtagelse og offentliggørelse af harmoniserede tekniske standarder, markedsføringsforbud, udveksling af oplysninger og samarbejde mellem medlemsstater samt om de sanktioner, medlemsstaterne kan anvende.

2.6 Ifølge Kommissionen bidrager forslaget til rammedirektiv, som ikke direkte skaber umiddelbare juridiske forpligtelser for fabrikanterne, importørerne og repræsentanterne — det vil sige uden gennemførelsesforanstaltninger — til at integrere livscyklustankegangen, som er et af de grundlæggende principper i al integreret produktpolitik i EU, i produktdesignet.

2.7 Endelig tilskynder forslaget til initiativer og frivillige aftaler, som har opnået velfortjent succes inden for forskellige sektorer, der potentielt vil blive berørt af direktivforslaget. I henhold til forslaget skal der ikke iværksættes gennemførelsesforanstaltninger dér, hvor markedsmekanismerne eller den eksisterende lovgivning allerede fungerer tilfredsstillende.

3. Den nuværende situation på europæisk og internationalt plan

3.1 I praksis støder miljøvenligt design på en række hindringer, om hvilke der er blevet indsamlet oplysninger på internationalt plan ved gennemførelse af undersøgelser hos de største internationale virksomheder, der figurerer på listen »Fortune 500«⁽²⁾. Disse undersøgelser viser, at omkostningerne klasseres langt højere end andre faktorer, hvilket antyder, at flere oplysninger om miljø og miljøbeskyttelse er et afgørende element.

3.2 I øvrigt har de store virksomheder, såvel amerikanske som japanske og europæiske, selv angivet, at tilstedeværelsen af (eller manglen på) informationskilder udgør en yderst væsentlig faktor, ligesom langt størstedelen af virksomhederne i undersøgelsen (79 %) fandt, at uddannelse og efteruddannelse inden for miljøvenligt design både i og uden for virksomheden er af stor betydning med henblik på at skabe en egentlig kultur på området.

3.3 Undersøgelsen viste imidlertid også, at der ikke er en klar forståelse af, hvad begrebet miljøvenligt design indebærer. De få personer, der kendte begrebet, forbandt det med miljøstyringssystemet (Environmental Management System). Selv om manglen på eksperter og kvalificeret personale blev nævnt i undersøgelsen, har denne ikke påvist markante forskelle eller væsentlige ændringer i aktiviteterne til fordel for miljøvenligt design i forhold til de analyser, der blev udført i de fem år, der gik forud for undersøgelsen.

⁽¹⁾ Henvisningen til artikel 95 om frie varebevægelser er prisværdig.

⁽²⁾ Esto 2000-rapport — Europa-Kommissionens Fælles Forskningscenter.

3.4 Med hensyn til international standardisering blev ISO 14000 angivet som værende det første resultat af Uruguay-runden på topmødet i Rio i 1992 om miljøbeskyttelse på verdensplan. På ISO-fronten er USA imidlertid mere tilbøjelig til at vedtage retningslinjer i stedet for bindende regler for miljøvenligt design. Landet har i øvrigt for nylig taget afstand fra sådanne bindende regler.

3.5 Med hensyn til Europa viser EU-undersøgelserne ⁽¹⁾, at situationen er yderst differentieret:

- på den ene side er der en gruppe nordeuropæiske lande, som allerede har indhøstet omfattende erfaringer inden for en lang række sektorer;
- på den anden side er der en anden gruppe, hovedsagelig middelhavslande, som indtil for ganske nylig kun havde udviklet begrænsede strukturer til fordel for miljøvenligt design;
- dernæst har der en tredje gruppe lande, som har udviklet finansielle støtteprogrammer og informationsprogrammer for industrien generelt, med støtte fra sektororganisationer og agenturer for regional udvikling;
- endelig er der tiltrædelseslandene, som allerede har behov for hjælp til at overvinde de vanskeligheder, der er forbundet med fuldstændig overholdelse af bestemmelserne i den gældende fællesskabsrets miljøafsnit i dets nuværende udformning.

3.6 Med hensyn til de små og mellemstore virksomheder i Europa ⁽²⁾ konstateres følgende i IPTS-rapporten:

- selv i de lande, der har høstet de mest omfattende erfaringer og udviklet de bedste fremgangsmåder, er antallet af små og mellemstore virksomheder, der tilgodeser miljøvenligt design for deres produkter, meget begrænset;
- de små og mellemstore virksomheder har tendens til at indstille deres aktiviteter til fordel for miljøvenligt design, så snart den udefrakommende støtte er brugt op;
- SMV'erne står over for et ekstremt stort antal isolerede initiativer, som alle vedrører integreret miljøbeskyttelse. Disse initiativer, som lægger stort beslag på mindre erhvervsdrivende, forhindrer, at der gøres en koncentreret indsats. Den mest effektive metode til yderligere forbedring af bedste praksis, der for øjeblikket er tilgængelig inden for området miljøvenligt design, består i at indføre sektorspecifikke metoder og tiltag.

4. Bemærkninger

4.1 EØSU har altid set velvilligt på EU's arbejde for at integrere en miljødimension baseret på økonomi og energieffektivitet i de politikker, der er beregnet for virksomhederne og deres produktion, og gøre denne til en integreret del af konkurrenceevnestrategien, der bl.a. står i centrum af Lissabon-beslutningerne fra 2000. EØSU har altid givet sin fulde opbakning til formål, der indebærer en mere forsvarlig anvendelse af energien

i kraft af et design, som tager højde for denne dimension allerede i produktfremstillingens indledende faser.

4.2 EØSU understregede i øvrigt følgende i en udtalelse, der blev vedtaget med meget stort flertal ⁽³⁾, idet udvalget samtidig bekræftede de bekymringer, det flere gange forinden havde givet udtryk for ⁽⁴⁾: »... at undervurdere, at indførelsen af helt afgørende instrumenter som livscyklusvurdering (LCA) og miljødesign kræver en stor finansiell og organisatorisk indsats; og »... en større indsats til fordel for politikker, der støtter forskning og innovation i SMV-sektoren og målrettet sigter mod formidling af informationer om og udvikling af innovative processer til udvikling af mere miljøvenlig produktion«.

4.3 EØSU stiller sig derfor positivt til Kommissionens generelle mål om at gøre EU-lovgivningen mere konsekvent og gennemsigtig og at undgå opsplittninger i det indre marked, jf. EF-traktatens artikel 95, men er dog noget uforstående over for Kommissionens forslag, både med hensyn til den kontekst, inden for hvilken forslaget skulle finde anvendelse, det juridiske instrument (rammeloven) og selve forslagens ordlyd.

4.4 Efter EØSU's mening kræver den meget omfattende fællesskabsretlige baggrund for forslaget, hvis ambitiøse formål det er at sikre en sammenhæng mellem de mange vertikale og andre direktiver, der berøres af initiativet, nok en forudgående konsolidering. Der findes allerede direktiver om minimumskrav til ydeevnen, mens en mere integreret miljøvurdering kunne udgøre en bedre rettesnor for virksomhederne ved at forebygge, at de underkastes et system med krav og retningslinjer, der risikerer at medføre overlappninger.

4.5 Udvalget mener derfor, at der bør udarbejdes en konsolideret og forenklet udgave af de fællesskabsbestemmelser, som produktfabrikanterne underlægges. Disse bør også omfatte andre ordninger til støtte for udviklingen af en kultur på området, både på efterspørgsels- og på udbuds- og designsiden, med foranstaltninger, der har til formål at underbygge oprettelsen af en database indeholdende de bedste fremgangsmåder, formidling af informationer og iværksættelse af uddannelses-tiltag, der er tilpasset de forskellige målgrupper og tekniske niveauer.

4.6 Udvalget mener, at man primært bør satse på at arbejde retningslinjer for miljøvenligt design og indføre permanente dialogplatforme og obligatoriske høringsplatforme mellem Kommissionen, virksomhederne, forbrugerne, fabrikanterne og civilsamfundet. Til dette formål kunne man f.eks. indføre relevante fremmende foranstaltninger i det igangværende flerårige fællesskabsprogram »Intelligent energi« og i forbindelse med revideringen af Unionens sjette rammeprogram for FTU på mellemlang sigt, samt revisionen af de planlagte indgreb i struktur- og samhörighedspolitikken.

⁽¹⁾ IPTS-rapport 2000 »Eco-design: Strategies for dissemination to SMEs/15 country studies« (Del II).

⁽²⁾ Jf. IPTS-rapport 2000 (Del I).

⁽³⁾ Udtalelse, EFT C 80 af 30.3.2004 om integreret produktpolitik, KOM(2003) 302.

⁽⁴⁾ Udtalelse, EFT C 260 af 17.9.2001 og udtalelse, EFT C 296 af 29.9.1997.

4.7 I lyset af den aktuelle teknologiske viden bør man ifølge EØSU fremme indgåelsen af frivillige sektoraftaler og andre instrumenter, der opvurderer de økonomiske og sociale aktører, med det sigte at sætte skub i ændringer. Det er efter udvalgets mening vigtigt at højne virksomhedernes sociale ansvar og at fremme en ansvarsbevidst forbrugerpolitik.

4.8 Der bør tillige foretages en omfattende vurdering af Kommissionens forslag om kravene om proportionalitet, subsidiaritet og bureaukratisk og administrativ forenkling samt af de konsekvenser, som disse kan få med hensyn til de faldende/stigende omkostninger og forbedrede/forringede tekniske og økonomiske produktgenskaber, således at det bliver muligt at sætte ind med relevante og sammenhængende tiltag og med fiskale og finansielle støttetiltag.

4.9 Udvalget ser uforstående på indholdet af forslaget, idet det som Kommissionen selv understreger, har et bredere anvendelsesområde end de øvrige fællesskabsbestemmelser på området med hensyn til de berørte produkter. For at gøre den foreslåede ramme operationel skal der vedtages gennemførelsesforanstaltninger, der er baseret på bestemte kriterier for vurdering af indvirkningen på miljøet og en række indikatorer for miljøegenskaber, med henblik på at udarbejde en økologisk profil for et meget stort antal produkter. Dette arbejde ville imidlertid skulle udføres i kraft af et mandat til Kommissionen selv efter komitologiproceduren.

4.10 EØSU finder ligeledes anvendelsen af fiktive referencemodeller pr. produktområde noget bekymrende. Til dette formål vil man tage udgangspunkt i den aktuelle teknologiske viden. Denne skal ikke opfattes som de seneste videnskabelige resultater, men som et godt gennemsnitsniveau for de tekniske egenskaber, idet der skal tages hensyn til en fornuftig balance mellem industriel gennemførlighed og aktuelle standarder og fremgangsmåder. EØSU mener, at der ligeledes bør tages hensyn til en sådan balance mellem omkostninger og udbytte med henblik på for alle forbruger kategorier at sikre et forhold mellem kvalitet og pris, der er proportionelt med deres valg og muligheder.

4.11 Ved fastlæggelsen af specifikke kendetegn for miljøvenligt design skal man ifølge forslaget anvende nøjagtige målemetoder baseret på den standardiserede anvendelse af produktet samt på produktets mest fordelagtige og brugervenlige egenskaber og kendetegn. Ifølge EØSU bør hertil føjes en teknisk-økonomisk gennemførlighedsanalyse af de konceptuelle løsningsmuligheder. Da de nødvendige indikatorer skal være faste og fastsat på forhånd, er der risiko for, at fremskridtene og den tekniske innovation på markedet lammes, og at konkurrencen fastfryses som følge af de nye produkters teknologiske egenskaber.

4.12 Ud over de pågældende foranstaltningers indvirkning på virksomhederne i de forskellige berørte produktionssektorer

bør den samlede anvendelighed for samtlige produkter og de komponenter og delkomponenter, der indgår i produktet, analyseres, hvad enten de fremstilles i Unionen eller i et tredjeland. Udvalget mener, at kontrollen med den eksterne samhandel, som foretages af EU's toldvæsen, såvel som kontrollen i det indre marked, kan vise sig at blive kostbar, langsom og ineffektiv som følge af den hurtige udvikling på verdensplan.

4.13 EØSU finder det nødvendigt på den ene side at sikre lige behandling af de produkter, der fremstilles i Unionen, og de importerede produkter, og på den anden side at indføre egnede kontrolmekanismer med henblik på at forhindre, at en og samme lovbestemmelse har forskellig indvirkning på forskellige fabrikanter.

4.14 Derudover bør der tages højde for de fremskridt, ISO-standarderne/-retningslinjerne medfører på internationalt plan vedrørende miljøhensyn i forbindelse med design af energiforbrugende produkter.

4.15 EØSU fremhæver på det kraftigste SMV'ernes situation, der forværres som følge af de store forskelle mellem medlemsstaterne og den kendsgerning, at sektorerne med høj SMV-koncentration angiveligt er dem, hvor arbejdet med at nå til enighed om frivillige foranstaltninger går langsomt.

4.16 Ifølge EØSU bør det fremherskende princip i almindelighed og for SMV'erne i særdeleshed være proportionalitetsprincippet og princippet om egentlig relevans samt forudgående kontrol af foranstaltningernes gennemførlighed med relevant økonomisk støtte og/eller skattelettelser. Alle disse punkter har nemlig stor betydning for fremme af eller støtte til den konkurrencemæssige anvendelse af miljøvenligt design, information, bedre og hurtigere adgang til databaser, uddannelse af teknikere og virksomheder, udbredelse af innovation og teknologisk markedsføring af de forbedrede produkter.

4.17 Udvalget fremhæver endelig det uopsættelige krav om at sikre den rette balance mellem behovet for mindstekrav til beskyttelse af miljøet, hensyntagen til virksomhedernes udvikling og oprettelsen af arbejdspladser, samt forbrugernes frihed til at foretage et ansvarsbevidst valg.

5. Konklusioner

5.1 EØSU har altid set velvilligt på EU's arbejde med at integrere en miljødimension baseret på energibesparelser og -effektivitet i de politikker, der er beregnet for virksomhederne og deres produktion, og gøre denne til en integreret del af EU's konkurrencevnestrategi. Det er vigtigt at udforme en egentlig kultur for miljøvenligt design, som indbefatter virksomhedernes og forbrugernes sociale og miljømæssige ansvar, og som fremmer en aktiv og ansvarsbevidst adfærd.

5.2 Udvalget ser derfor positivt på tanken om en sammenhængende lovgivningsramme for at undgå markedsopsplitning og for at sikre gennemsigtighed i behandlingen af samtlige aktører og brugere.

5.3 Udvalget henstiller derfor, at man primært satser på at tilvejebringe denne konsoliderede ramme for at give virksomhederne, herunder især de små og mellemstore virksomheder, bedre retningslinjer.

5.4 Kravene om, at nye produkter skal have et miljøvenligt design, bør begrænses til, hvad der er rimeligt og acceptabelt for at sikre udviklingen af nye designs og forbrugernes frie valg mellem de forskellige tilbud eller tekniske løsninger.

5.5 Efter udvalgets mening bør den meget brede vifte af fællesskabsbestemmelser, der berøres af direktivet, munde ud i en forenkling af regelsættene og en styrkelse af konkurrenceevnen i det indre marked i et udvidet EU.

5.6 Udvalget henstiller indtrængende, at der gennemføres en konsolidering og forebyggende forenkling af de allerede eksisterende regelsæt⁽¹⁾, som dels bør dække effektivitet og energibesparelser, og dels de forskellige aspekter af produkternes miljømæssige indvirkninger. Det vigtige er at nå frem til et forenklet og brugervenligt syn på de EF-regler, som i dag regulerer design af energiforbrugende produkter.

5.7 Udvalget går ind for, at der snarest vedtages retningslinjer for miljøvenligt design, og at der indføres permanente dialogplatforme for sektoren og for følsomme produkter mellem Kommissionen, virksomhederne, forbrugerne, fabrikanterne og civilsamfundet, så det bliver muligt at vurdere udviklingen og at fremme initiativer med henblik på konsekvent og sammenhængende støtte til de af EU's og medlemsstaternes programmer og instrumenter, som indeholder fælles mål for miljøvenligt design; målet bør være at øge bevidstheden og at fremme modningen af en egentlig kultur på området, både på markedets udbuds- og efterspørgselsside.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁾ Jf. KOM(2003) 71 og SEK(2003) 165 af 11.2.2003.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet om informations- og kommunikationsteknologier til sikre og intelligente køretøjer«

(KOM(2003) 542 endelig)

(2004/C 112/08)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 14. oktober 2003 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informations-samfundet, som udpegede Virgilio Ranocchiaro til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 2. marts 2004.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling, mødet den 31. marts 2004, enstemmigt følgende udtalelse:

1. Baggrund

1.1 Efterspørgslen efter transport i Europa, især vejtransport af personer og varer, har i mange år været støt stigende.

1.2 Det medfører allerede nu, og fremover måske i endnu større omfang, overbelastningsproblemer, miljøskadevirkninger og vigtigst: ulykker med dræbte, kvæstede og materielle skader til følge.

1.3 Bilindustrien arbejder hele tiden på at forbedre den aktive og passive sikkerhed af sine produkter. Det er nok at minde om, at biler i dag er 4 gange sikrere end i 1970, og at antallet af trafikdræbte fra dengang til i dag er reduceret med 50 % i EU-15, mens trafikmængden i samme periode er mere end tredoblet.

1.4 Men vejtransportens samfundsmæssige omkostninger er dog stadig alt for høje. Der sker 1 300 000 ulykker om året i Europa med 40 000 dræbte og 1 700 000 kvæstede, hvilket anslås at koste 160 mia. EUR eller 2 % af Europas BNP. På det personlige plan er selv et enkelt dødsfald en for høj pris at betale.

1.5 Europa-Kommissionen har i bevidsthed om problemets alvor lanceret en række vigtige sikkerhedsinitiativer for vejtransporten, herunder EU's handlingsprogram for trafiksikkerhed.

1.6 Selv før dette program blev udarbejdet, havde man peget på informations- og kommunikationsteknologierne — som allerede har fundet bred anvendelse i motorkøretøjer — som vigtige redskaber til forbedring af trafiksikkerheden. Med udviklingen af kraftigere processorer, kommunikationsteknologier, sensorer og aktuatorer kan der konstrueres stadig mere sofisti-

kerede aktive sikkerhedssystemer. De kan måske ikke fuldstændig forhindre ulykker, men de kan i det mindste reducere antallet og mildne konsekvenserne.

1.7 På denne baggrund oprettede Kommissionen i 2002 arbejdsgruppen eSafety, der bestod af ca. 40 eksperter fra bilindustrien og andre interesserede parter. Gruppens opgave var at foreslå en strategi, der kunne sætte tempoet op i forskning, udvikling, gennemførelse og anvendelse af intelligente sikkerhedssystemer baseret på informations- og kommunikationsteknologier med henblik på at forbedre trafiksikkerheden.

1.8 I november 2002 offentliggjorde arbejdsgruppen en endelig rapport med 28 anbefalinger til Europa-Kommissionen, medlemsstaterne, vej- og trafiksikkerhedsmyndighederne, bilindustrien, serviceudbydere, forbrugerorganisationerne, forsikringsselskaberne og andre interessenter. Anbefalingerne tager sigte på at forbedre sikkerheden gennem integrerede systemer, der anvender avanceret IKT til at levere nye og intelligente oplysninger, som både inddrager samspil og interaktioner mellem føreren, køretøjet og vejmiljøet.

1.9 Rapporten fra eSafety-arbejdsgruppen blev dernæst drøftet og godkendt på det andet møde i eSafety-gruppen på højt niveau, som tog skridt til at oprette e-sikkerhedsforummet⁽¹⁾ og til at bede Kommissionen om at fremlægge programforslag om emnet.

1.10 Den meddelelse, som EØSU er blevet bedt om at udtale sig om, er Kommissionens svar på ønskerne fra de højtstående grupper om hhv. e-sikkerhed og trafiksikkerhed. Disse ønsker deles også af medlemsstaterne.

⁽¹⁾ Under ledelse af Kommissionens Generaldirektorat for Informations-samfundet. Alle berørte parter deltager heri med ca. 150 medlemmer. Det er i øjeblikket opdelt i 7 arbejdsgrupper, der ledes af bilindustrien.

2. Resumé af forslagene i Kommissionens meddelelse

2.1 Kommissionen henviser til eSafety-gruppens endelige rapport, som den bifalder, og foreslår 11 foranstaltninger, der kan inddeles i tre hovedgrupper:

2.1.1 Foranstaltninger, der skal fremme intelligente sikkerhedssystemer til køretøjer

2.1.2 Foranstaltninger, der skal tilpasse regler og standarder

2.1.3 Foranstaltninger, der skal fjerne samfundsmæssige og forretningsmæssige hindringer.

2.2 Fremme af intelligente sikkerhedssystemer til køretøjer

— Kommissionen vil fortsat lede og støtte e-sikkerhedsforummet, der er en fælles platform for alle grupper involveret i trafiksikkerhed.

— Kommissionen vil arbejde ihærdigt for en bedre forskning og teknologisk udvikling og også deltage i finansieringen af visse avancerede projekter.

— I forbindelse med interaktionen mellem fører og køretøj vil Kommissionen vurdere virkningen af »flytbart« udstyr ⁽¹⁾ i køretøjerne og derefter den arbejdsbyrde, der pålægges føreren ved indførelse af nye kontrol- og informationssystemer.

— Kommissionen vil foreslå en integreret strategi for de pan-europæiske alarmopkaldstjenester (e-Call) baseret på bestemmelserne i den såkaldte E-112-lovgivning ⁽²⁾.

— Kommissionen vil analysere udviklingen inden for trafik- og rejseinformation i realtid (RTTI) i Europa.

2.3 Tilpasning af regler og standarder til anvendelse af intelligente sikkerhedssystemer

— Kommissionen vil foreslå, at man tillader og regulerer brug af 24 GHz-båndet til kortdistanceradar (SRR) på ultrabredbånd (UWB).

— Kommissionen vil på ny gennemgå lovgivningen om EU-typegodkendelse af køretøjer og fastlægge foranstaltninger for tilladelse og regulering af de nye systemers anvendelse.

— Kommissionen vil opfordre standardiseringsorganisationerne (ISO, CEN og ETSI) til at udarbejde et standardiseringsprogram for de nye systemer: kommunikationsprotokoller, hardware- og softwarearkitektur, kommunikationsprotokoller og standardiserede brugergrænseflader (fører-køretøj).

⁽¹⁾ Dvs. apparater, som brugeren tager med sig, og som kan interagere med køretøjet: mobiltelefon eller PDA (elektronisk lommekalender), der kan benyttes til fjernbetjening af nogle af køretøjets funktioner.

⁽²⁾ Direktiv 2002/21/EF i EFT L 108 af 24.4.2002 om fælles rammebestemmelser for elektroniske kommunikationsnet og -tjenester.

2.4 Fjernelse af samfundsmæssige og forretningsmæssige hindringer

— Kommissionen vil vurdere de samfundsmæssige fordele, der kan opnås ved at indføre intelligente sikkerhedssystemer til køretøjer.

— Kommissionen vil fremme og finansiere udviklingen af en metode til at vurdere de nye systemers risici og fordele.

— Kommissionen vil fremme udarbejdelsen af industrikøreplaner og tilsvarende køreplaner for den offentlige sektor med henblik på udvikling og udbredelse af de nye systemer.

2.5 Andre foranstaltninger

— Kommissionen vil fremme og finansiere udviklingen af en metode til at vurdere den potentielle virkning af indførelsen af intelligente sikkerhedssystemer af kombinationstypen med flere sensorer i én ⁽³⁾.

— Kommissionen vil fremme og finansiere udviklingen af procedurer for vurdering af køretøjer, der er udstyret med de nye systemer.

— Industrien vil fastlægge, producere, vedligeholde og certificere en europæisk database med digitale kort, som viser trafiksikkerhedskarakteristika.

3. Generelle bemærkninger

3.1 I Kommissionens meddelelse udtrykkes en klar og stærk vilje med hensyn til udvikling og anvendelse af intelligente trafiksikkerhedssystemer på et tidspunkt, hvor de traditionelle passive sikkerhedssystemer ser ud til at have nået deres grænser.

3.2 De generelle retningslinjer i meddelelsen er klare og velanbragte. Mindre klare er prioriteringerne (med undtagelse af e-Call, hvis betydning EØSU er enig i), og der er ingen tidsplaner for handlingsplanen. I øjeblikket er der kun en tidsplan for arbejdet i 2004. Forhåbentlig kan udarbejdelsen af handlingsplanen — et af de forventede resultater fra e-sikkerhedsforummet — være udslagsgivende for fastlæggelse af handlingsplanens prioriteter og tidsplaner.

3.3 Det er vigtigt, at bilindustrien, som allerede er inddraget i arbejdsgruppen og e-sikkerhedsforummet, ud fra et teknisk synspunkt fortsætter med at styre udviklingen af disse initiativer ved især at bidrage til udarbejdelsen af handlingsplanen.

⁽³⁾ Teknik til integration af oplysninger fra sensorer, der er konstrueret med forskellige teknologier, med henblik på at overvinde teknologiernes egne begrænsninger. En tyverisikringssensor med dobbeltteknologi (radar + infrarøde stråler) aktiveres f.eks. kun, hvis begge komponenter registrerer en indtrængning. Derved elimineres falske alarmer, som skyldes de iboende begrænsninger i en af de to anvendte teknologier.

3.4 Bilindustrien har utvivlsomt brug for retningslinjer for indførelse af intelligente sikkerhedssystemer på markedet. De enkelte virksomheder bør imidlertid have mulighed for at tilbyde deres forskellige innovative løsninger efter for dem passende tidsplaner, uden at det uomgængelige krav om, at de nye systemer skal være interoperable og stabile, må tabes af syne.

3.5 Det vil være nødvendigt med en fase til »uddannelse« af brugerne, så de kan blive fortrolige med anvendelsen af de nye intelligente sikkerhedssystemer. I den sammenhæng ville det være hensigtsmæssigt, hvis repræsentanter for køreskolerne også deltog i e-sikkerhedsforummet. Opmærksomheden bør særligt rettes mod erhvervschauffører, som kan være »pilot-gruppe« i de nye systemers indførelsesfase og vigtige brugere af systemerne.

3.6 Nogle sikkerhedssystemer, som f.eks. anti-udskridningsprogrammer (ESP), kan ud fra et rent teknisk synspunkt allerede i udstrakt omfang og på kort tid tages i anvendelse. Andre systemer, som er af mere detaljeret og kompleks art og mere komplicerede at anvende, kræver en nøje undersøgelse for at optimere førerens arbejdsopgaver. Med dette menes det bedste kompromis mellem træthedsfølelse og distraktionsrisiko.

3.7 Meddelelsen behandler effektivt spørgsmålet om fælles ansvar mellem de relevante aktører (Kommissionen, medlemsstaterne, myndigheder med ansvar for veje og sikkerhed, bilindustrien, leverandører af systemer og tjenester). Imidlertid bør ansvaret i de tilfælde, hvor sikkerhedsforanstaltningerne ikke fungerer fejlfrit, fastlægges detaljeret og omfattes af lovgivning. Her ligger meget arbejde, da det drejer sig om helt nye systemer og funktioner. Det skal desuden anerkendes, at Kommissionen allerede her finansieret tre forskningsprojekter om ansvaret: Response, Response 2 og Prevent.

3.8 Det skal endvidere bemærkes, at Kommissionen i meddelelsen lægger meget stor vægt på behovet for mere sikre køretøjer. Man må absolut ikke undlade at forbedre vejnettet (nye og sikrere trafikårer; fjernelse af trafikpropper). Desuden kræves der ved størstedelen af de nye sikkerhedssystemer til køretøjer »intelligente« infrastrukturer (f.eks. telekommunikationsnet, der kan modtage, afkode og styre automatiske nødopkald, osv.). Kommissionen bør fokusere på disse aspekter og deres følgevirkninger.

3.9 Helt afgørende betydning har Fællesskabsprogrammet »Galileo«, da det falder i tråd med gennemførelsen af intelligente infrastrukturer. Det skal levere en række navigations- og positionstjenester, der fremmer udviklingen af en bred vifte af innovative systemer med hensyn til e-sikkerhed.

3.10 Det må forudses, at der vil komme en mærkbar stigning i omkostningerne til køb og vedligeholdelse af køretøjerne som følge af indførelsen af intelligente sikkerhedssystemer. Indførelse af ekstra sikkerhedssystemer er mulig, når forbrugeren er parat til at betale for dem. Det vil være afgørende vigtigt at vise forbrugeren, at merudgiften ytrer sig i nedsat risiko for ulykker og deres følger. Det er også derfor, at registrering og nøje undersøgelse af årsagerne til trafikulykker, som skal finde sted i henhold til meddelelsen og som skal varetages af e-sikkerhedsforummet, har afgørende betydning. Det er især nødvendigt at omorganisere CARE-systemet⁽¹⁾, så det omfatter ulykkesårsager og undersøgelse af disse, som, når det er muligt, samkøres med data, som nogle af bilfabrikanterne har indsamlet.

3.11 Et konkret eksempel på problemet med merudgifter er allerede set i forbindelse med e-Call. Mange bilproducenter har tilbudt systemet som en valgmulighed i deres køretøjer, men efterspørgslen har hidtil været beskedent, da kun få brugere vil betale en merpris for en tjeneste, som de håber, de aldrig får brug for. E-Call, som meddelelsen udpeger som prioriteret tiltag, kan være en prøvesten for hele programmet. Kun hvis der er en bred accept af instrumentet, er det muligt at mindske omkostningerne ved drift af systemet og dermed prisen, som forbrugeren skal betale, og således høste stordriftsfordele og skabe konkurrence mellem forskellige leverandører, så monopoldannelse undgås.

3.12 En anden årsag til øgede omkostninger kan være kravet til bilværkstederne om at anskaffe sig særligt udstyr til diagnose, reparation og afprøvning. Det bør på den anden side bemærkes, at dette også kan få positive virkninger, da mekanikere bliver fagligt dygtigere, hvorved der kan opstå nye beskæftigelsesmuligheder.

3.13 Et middel, som bør tages med i overvejelserne vedrørende løsning af problemet, er helt sikkert incitamenter i form af lavere beskatning og/eller lavere forsikringspræmier. I alle tilfælde er en høring af de forskellige parter nødvendig.

3.14 Det er imidlertid meget vanskeligt, om ikke illusorisk, at forestille sig en generel anvendelse af intelligente sikkerhedssystemer, som alene tager sit afsæt i bevidstgørelse og/eller interesse, uanset om det er hos bilproducenter eller brugere. Det bør vurderes, om det som alternativ eller som supplement til en frivillig ordning skal gøres lovpligtigt at bruge sådanne systemer. Et lovkrav om anvendelse af intelligente sikkerhedssystemer bør i så fald indføres gradvist og over et vist tidsrum efter en passende plan.

⁽¹⁾ Fællesskabets database om trafikulykker: indsamler og bearbejder data vedrørende trafikulykker, som medlemsstaterne indgiver.

3.15 Da omkostningerne ved sikkerhedsfunktionerne i alle tilfælde vælted over på kunden og skatteyderen, er det meget vigtigt, at cost-benefit-kalkulen er pålidelig og objektiv.

4. Resumé og konklusioner

4.1 I betragtning af, at meddelelsen skitserer et program og således endnu ikke rummer konkrete og bindende tiltag, som Kommissionen kan udarbejde og foreslå efterfølgende, finder EØSU det nyttigt at påpege visse punkter, som udvalget mener til stadighed bør have i mente under udviklingen af programmet.

4.2 Kommissionens meddelelse udtrykker en klar og stærk vilje med hensyn til udvikling og anvendelse af intelligente trafikikkerhedssystemer. Den bør derfor modtage opbakning fra de involverede parter, også fordi Kommissionen ikke undlader at understrege, at alle berørte parter har et fælles ansvar for trafikikkerheden.

4.3 Imidlertid bør erklæringerne i meddelelsen iværksættes på baggrund af en handlingsplan, som snarest bør lægges fast. Endvidere bør der fokuseres mere på behovet for at sætte ind over for vejinfrastrukturen (nye og sikrere trafikårer; fjernelse af trafikpropper) og fremme de nye intelligente infrastrukturer.

4.4 Det er nødvendigt at der er en præcis indkredsning af og klare bestemmelser om ansvaret i de tilfælde, hvor sikkerhedsforanstaltningerne ikke fungerer fejlfrit.

4.5 De enkelte bilproducenter bør have mulighed for at tilbyde deres forskellige innovative løsninger efter for dem passende tidsplaner.

4.6 Det kan forudses, at udgifterne til køb og vedligeholdelse af køretøjer som følge af anvendelse af intelligente sikkerhedssystemer vil stige mærkbart. Denne merudgift kan i høj grad ramme køretøjerne i de laveste prisklasser og indvirke negativt på de svageste sociale gruppers muligheder for at ofre penge på sådant udstyr. Her vil en snarlig indførelse af bevidstgørelses-tiltag og incitamenter være afgørende, mens det på mellemlang sigt kunne foreslås at gøre visse sikkerhedssystemer lovpligtige.

4.7 Endelig spiller medlemsstaterne en stor rolle for en vellykket gennemførelse af programmet. Dialogen, som allerede er indledt mellem Kommissionen, industrien og andre involverede parter, bør følges op med inddragelse af de enkelte medlemsstater helt fra starten i hele processen på grundlag af klare politiske retningslinjer. Hvis ikke medlemsstaterne inddrages både teknisk og økonomisk, har programmet ingen mulighed for at blive en succes.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om kørekort (omarbejdet udgave)«

(KOM(2003) 621 endelig — 2003/0252 (COD))

(2004/C 112/09)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 13. januar 2004 under henvisning til EF-traktatens artikel 71 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informati-
onssamfundet, som udpegede Jan Simons til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 2. marts 2004.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling den 31. marts-1. april 2004, mødet den 31. marts, følgende udtalelse med 99 stemmer for og 1 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 Mobilitet er et vigtigt begreb for en meget stor del af europæerne. Mobiliteten er af betydning for alle aldersgrupper. Langt størstedelen af den europæiske befolkning over 18 år har kørekort. For den del af befolkningen er kørekortet adgangspasset til motoriseret mobilitet. Ikke mindst i dagens Europa, hvor befolkningen bliver ældre og ældre, er besiddelse af kørekort ofte af afgørende betydning for, at en person kan have kontakt med omverdenen og skaffe sig de elementære livsfor-
nødenheder. Et forslag om et EF-direktiv om kørekort angår derfor hele den europæiske befolkning. Et sådant direktivfor-
slags betydning må derfor ikke undervurderes.

1.2 Med lovgivningen om kørekort inden for EØS tilsigter Kommissionen at øge den fri bevægelighed for indbyggerne i EF, at begrænse mulighederne for forfalskning og at bidrage til bedre færdselssikkerhed. Det var allerede Kommissionens målsætninger i forbindelse med tidligere lovgivning om kørekort, og det er fortsat de primære rettesnore for fremtidig lovgivning på området.

1.3 Trods alle foranstaltninger, der er truffet inden for de seneste år, er retsikkerheden for EF-borgerne snarere øget end mindsket⁽¹⁾. Kommissionen finder det vigtigt at få ophævet denne retsikkerhed, der hæmmer borgernes frie bevægelighed. Denne målsætning falder inden for rammerne af de meget bredere mål, som Det Europæiske Råd opstillede i Lissabon-dagsordenen, nemlig at opnå et 100 % effektivt fungerende indre marked, også med hensyn til konkurrenceaspekterne. Kommissionen betragter fjernelsen af de sidste hindringer i forbindelse med kørekortet, der gennemføres via det her foreslåede direktiv, som afslutningen på en gradvis harmoniseringsproces.

⁽¹⁾ Fortolkningsmeddelelse om EU-kørekort, EFT C 77 af 28.3.2002, s. 5.

1.4 Ud over bestræbelserne for fuldstændig gensidig anerkendelse af kørekort, der fremmer EF-borgernes frie bevægelighed, foreslår Kommissionen i direktivet en række konkrete lovændringer, der skal påvirke færdselssikkerheden i positiv retning. Disse foranstaltninger drejer sig om indførelse af nye køretøjskategorier i forbindelse med kørekort, indførelse af gradvis adgang til disse kategorier, så chaufførerne først samler erfaring i mindre køretøjskategorier, harmonisering af hyppigheden hvad angår lægekontrol af chaufførers køreegnethed, ekstra opmærksomhed omkring handicappede chaufførers adgang til motoriseret trafik og endelig mindstekrav til køreprøvesagkyndiges uddannelse.

1.5 Det tredje vigtige punkt i forslaget er begrænsning af mulighederne for forfalskning af kørekort. Ved at afskaffe muligheden for at udstede kørekort af papir og i stedet indføre plastickort og ved at begrænse kortets administrative gyldighedsperiode tilsigter man at opnå et kørekort, der er mere modstandsdygtigt over for forfalskning.

2. Generelle bemærkninger

2.1 EØSU tilslutter sig de målsætninger, Kommissionen har for øje med det foreliggende forslag (forbedring af trafikikkerheden, begrænsning af mulighederne for forfalskning og fremme af EF-borgernes frie bevægelighed). Forslaget er i overensstemmelse med den linje, Kommissionen lagde med vedtagelsen af det europæiske handlingsprogram for trafikikkerheden »Halvering af antallet af trafikofre i Den Europæiske Union inden 2010: en fælles opgave«⁽²⁾ og i den tidligere offentliggjorte hvidbog »Den europæiske transportpolitik frem til 2010 — De svære valg«⁽³⁾.

⁽²⁾ KOM(2003) 311 endelig.

⁽³⁾ KOM(2001) 370 endelig — EØSU's udtalelse findes i EFT C 241 af 7.10.2002, s. 168.

2.2 EØSU bifalder navnlig, at vægten i det foreliggende forslag ligger på den menneskelige faktor i trafikken, og at der foreslås konkrete foranstaltninger vedrørende trafikikkerhedsproblematikken omkring mennesket i trafikken. Allerede i udtalelsen om det europæiske handlingsprogram for trafikikkerheden »Halvering af antallet af trafikofre i Den Europæiske Union inden 2010: en fælles opgave«⁽¹⁾ pegede udvalget på den menneskelige faktors betydning for trafikikkerheden, og det glæder sig derfor over at se, at det navnlig er dette aspekt, der lægges vægt på i det foreliggende forslag.

2.3 Udvalget er af den opfattelse, at en række af de foreslåede foranstaltninger har vidtgående følger for borgerne i medlemsstaterne (begrænset administrativ gyldighedsperiode for kørekort), for kørekortaspiranter og -indehavere for så vidt angår bestemte kategorier (lægeundersøgelser, gradvis adgang til visse kategorier, øget minimumsalder) og for køreskoler (nye kategorier, ændrede krav til køretøjskategorierne C1 og D1). Disse følger vil de berørte ikke altid se positivt på, da de i en række tilfælde medfører øget administrativt besvær og forøgede omkostninger. Udvalget kræver opmærksomhed om direktivets konsekvenser og beder Kommissionen fastsætte en tilstrækkelig overgangsperiode, før det foreslåede direktivs foranstaltninger skal træde i kraft. Dette synspunkt er bl.a. inspireret af, at de ændringer, der stilles krav om i direktiv 91/439/EØF⁽²⁾, først er gennemført for kort tid siden i en række medlemsstater. Dette hindrer dog ikke udvalget i generelt at udtale sig positivt om de foranstaltninger, der foreslås i direktivet, om end med kritiske bemærkninger hist og her.

3. Særlige bemærkninger

3.1 Udvalget er indforstået med en begrænset administrativ gyldighedsperiode for kørekort. Det tilslutter sig argumentationen, at dette både fremmer EF-borgernes frie bevægelighed og begrænser mulighederne for at forfalske kørekort. Kommissionen mener ikke, den begrænsede gyldighedsperiode bør gælde for allerede udstedte kørekort. Den hævder i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet, at medlemsstaterne kan tilbagekalde ældre modeller, der ikke længere er modstandsdygtige over for forfalskning. Udvalget sætter spørgsmålstegn ved denne delvise undtagelse, da den faktiske overgangsperiode på den måde bliver over 50 år i en række medlemsstater. Udvalget foreslår derfor, at artikel 3, stk. 2, skærpes, så der skabes større sikkerhed for, at ældre kørekortmodeller, der ikke opfylder kravene om modstandsdygtighed over for forfalskning, ombyttes. Det kan ske ved i artikel 3, stk. 2, at ændre formuleringen »De underretter Kommissionen herom« til »Kommissionen skal godkende disse foranstaltninger.« Bag denne henstil-

ling ligger også det faktum, at kørekortet i en række lande også kan bruges som legitimation. Modstandsdygtighed over for forfalskning er derfor af afgørende betydning.

3.2 Udvalget stiller sig positivt til Kommissionens forslag om at erstatte kørekort af papir med plastkort, evt. med indbygget mikrochip. Det vil fremme overensstemmelsen mellem medlemsstaterne og i væsentlig grad begrænse mulighederne for forfalskning. Udvalget tilråder samtidig, at der gøres endnu mere for at sikre kørekortets modstandsdygtighed over for forfalskning, og slår til lyd for optimale sikkerhedsforanstaltninger i forbindelse med kørekortet på linje med de sikkerhedskrav, der stilles til et pas.

3.3 Udvalget stiller sig ligeledes positivt til den planlagte harmonisering af lægeundersøgelserne for indehavere af kørekort tilhørende gruppe 2. Både hyppigheden og indholdet af disse lægeundersøgelser bør harmoniseres for at undgå konkurrenceforvridning mellem de forskellige medlemsstater. Men udvalget har problemer med, at forpligtelsen til at underkaste sig lægeundersøgelse er ens for de »store« kategorier C og D (lastbiler og busser) og de »små« kategorier C1 og D1. Udvalget ville finde det rimeligt med mindre hyppige lægeundersøgelser for kategorierne C1 og D1. Det så også gerne, at andre erhvervschauffører, der i kraft af definitionen af deres køretøj er indehavere af kørekort tilhørende gruppe 1, ligeledes blev pålagt denne forpligtelse. Der sigtes hermed bl.a. til taxa-chauffører.

3.4 Ifølge Kommissionens forslag får medlemsstaterne ikke længere mulighed for af helbredsmæssige årsager at udstede kørekort med begrænset gyldighedsperiode. Det havde de ifølge den tidligere lovgivning. Udvalget finder, at denne mulighed bør bevares.

3.5 EØSU kan fuldt ud tilslutte sig den foreslåede nye kategoriinddeling af køretøjerne i forbindelse med kørekorterhvervelse. Indførelsen af en kørekortkategori AM og den obligatoriske indførelse af lette motorcykler (A1) for 16-årige vil løse en stor del af problemerne med disse lette tohjulede. Navnlig det faktum, at 16-årige i medlemsstaterne får et alternativ til de uheldsplagede knallerter, og at der stilles krav om en grundigere uddannelse og en både teoretisk og praktisk prøve, vil efter udvalgets opfattelse få positiv indflydelse på trafikikkerheden. Også sondringen mellem kategorierne A2 og A og kravet om en ekstra prøve i kørefærdighed samt de højere aldersgrænser er lovende foranstaltninger i forbindelse med en køretøjstype, der er uforholdsmæssigt stærkt repræsenteret i ulykkesstatistikkerne.

⁽¹⁾ EFT C 80 af 30.3.2003.

⁽²⁾ EFT L 237 af 24.8.1991.

3.6 Udvalget står fuldt ud bag den nye definition af køretøjskategorierne C1 og D1, hvor en tilladt maksimal vægt på 6 000 kg danner overgrænse mod oprindeligt 7 500 kg. Det er navnlig positivt, at køretøjernes tekniske karakteristika dermed bedre kommer til deres ret. Også ækvivalensen mellem C1- og D1-køretøjer finder udvalget positiv. Denne ækvivalens går ikke ud over trafiksikkerheden, da køretøjerne i disse to kategorier har de samme tekniske specifikationer og f.eks. er udstyret med ensartede bremses. Den øvre grænse på 6 000 kg udgør også overgangen til en anden teknisk specifikation, f.eks. med en anden type bremses. Føreren af et køretøj tilhørende kategori C1 er derfor også veluddannet til at føre et køretøj af kategori D1. Samtidig giver denne ækvivalens førerne af disse køretøjer større frihed og flere muligheder.

3.7 Den obligatoriske indførelse af de »små« kategorier C1 og D1, der var fakultative i henhold til det tidligere direktiv om kørekort (91/439/EØF), har efter udvalgets opfattelse ligeledes en positiv effekt på trafiksikkerheden, især i byerne. Udvalget forventer, at disse køretøjskategorier i tiltagende omfang vil blive brugt til udbringning af varer og befordring af personer i byerne. Det betyder, at de »store« køretøjer ikke mere behøver at komme ind i centrum af byerne, hvad der vil få positive konsekvenser for byernes befolkning både med hensyn til sikkerhed og med hensyn til emission af skadelige stoffer. Men udvalget mener, at disse kategorier for at opnå denne effekt skal gøres mere tiltrækkende, f.eks. ved at kræve mindre hyppige lægeundersøgelser i forbindelse med kategorierne C1 og D1.

3.8 Udvalget glæder sig over, at definitionen af køretøjskategorien BE gøres tydeligere. Den nye definition af BE gør denne kategori tydeligere ved at placere ethvert påhængskøretøj med en tilladt totalmasse på over 750 kg i køretøjskategorien BE. Udvalget hilser denne præcisering velkommen både af hensyn til borgerne og af hensyn til håndhævelsen.

3.9 Derimod kan definitionen af køretøjskategorierne B + E og C1 + E gøres tydeligere. Navnlig definitionen af køretøjskategorien C1 + E volder efter udvalgets opfattelse problemer, idet påhængsvognens tilladte totalmasse er afhængig af det trækkende køretøjs tilladte totalmasse. Det betyder, at der inden for denne kørekortkategori kun kan køres med ekstremt lette påhængsvogne, mens der inden for kørekortkategorien B + E kan anvendes langt tungere påhængsvogne. F.eks. er det på grund af vægtfordelingen hverken under den nuværende eller den foreslåede nye definition muligt i praksis at køre med en kombination af trækkende køretøj og sættevogn i kategorien C1 + E, mens samme kombination er mulig i kategorien B + E. Netop kombinationen af trækkende køretøj og sættevogn i køretøjskategorien B + E finder udvalget uønsket. Denne kombination, der vist kun anvendes til erhvervmæssig transport, kan efter udvalgets opfattelse bedre placeres i kategorien

C1 + E, hvilket imidlertid ikke er muligt ifølge den nu foreslåede definition.

3.10 På baggrund af ovenstående foreslår udvalget at tage definitionen af de forskellige kategorier af påhængsvogne op til fornyet overvejelse. En mulighed, der kan skabe klarhed såvel hos borgerne som hos reglernes håndhævere, og som desuden kan forbedre trafiksikkerheden, er at definere kategorierne af påhængsvogne uafhængigt af det trækkende køretøjs vægt og ikke alene at fastsætte en nedre, men også en øvre vægtgrænse.

3.11 Desuden konstaterer udvalget, at der med den definition af køretøjskategorien BE, som Kommissionen foreslår, måske stilles for høje krav til indehavere af en campingvogn. I henhold til den hidtidige definition af køretøjskategorien B kan de fleste campingvogne køres med et kørekort til kategori B. Ifølge Kommissionens forslag bortfalder denne ret fuldstændigt for nye chauffører, og alle campingvogne placeres i kørekortkategorien BE, og der indføres en obligatorisk prøve. Udvalget gør opmærksom på dette forslags eventuelle konsekvenser for industrien og foreslår, at der af hensyn til trafiksikkerheden stilles krav om uddannelse af en dags varighed i forbindelse med visse typer påhængskøretøjer, herunder en stor del af campingvognene. At denne uddannelse er gennemgået, kan angives på kørekortet med en kode. Udvalget foreslår at anvende kode 96.

3.12 Udvalget konstaterer, at mange chauffører i kørekortkategori B (varevogne) udfører professionel transport, og at det foreliggende direktiv ikke indeholder nye foranstaltninger til imødegåelse af den høje ulykkeshyppighed i denne kategori⁽¹⁾. Denne gruppe chauffører er for øjeblikket ikke undergivet regler om køre- og hviletid eller om faglig kunnen, og køretøjerne skal ikke være udstyrede med hastighedsbegrænsende anordninger. Navnlig varevogne (white vans) med en tilladt totalmasse på under 3 500 kg og den usikkerhed, de forårsager på vejene i EU, er udvalget en torn i øjet. Det ser gerne, at Kommissionen træffer foranstaltninger vedrørende denne sektor. Der er flere muligheder herfor. Den mest solide løsning er efter udvalgets opfattelse at forpligte førere af alle køretøjer med en tilladt totalmasse på under 3 500 kg og en lasteevne på over 1 000 kg til at tage et C1-kørekort. Dermed bliver de automatisk defineret og behandlet som erhvervschauffører. Denne definition ville få til følge, at førere af disse køretøjer underlægges foranstaltningerne i direktiv 2003/59/EØF og såvel indledningsvis som periodisk skal følge kurser i faglig kunnen. Tilsvarende ville det efter udvalgets opfattelse være et fremskridt at underlægge erhvervschauffører tilhørende gruppe 1, såsom førere af varevogne, taxaer og ambulancer, samme ordning vedrørende lægeundersøgelser som erhvervschauffører tilhørende gruppe 2 (lastbiler og busser).

⁽¹⁾ Se bl.a. angående situationen i Holland Ing. C. Schoon, Ontwikkelingen in parkomvang en onveiligheid bestelauto's. Een verkenning binnen het thema Voertuigveiligheid van het SWOV-jaarprogramma 2000-2001. Rapportnummer R-2001-33; Ing. A.A. Kampen, Onveiligheid van Bestel- en Vrachtauto's binnen de bebouwde kom. Rapportnummer R 97-53 SWOV. Deraf fremgår det, at varevognene er den eneste kategori, hvis involvering i dødsulykker er støt stigende. Sættes situationen i 1984 lig indeks 100, er indekset i 2002 steget til 138, mens alle andre kategorier i 2002 ligger under 85.

3.13 På baggrund af ovenstående foreslår udvalget følgende nye definitioner af kørekortkategorierne B, BE, C1 og C1E:

Kørekortkategori	Tilladt totalmasse for trækkende køretøj	Maksimal lasteevne for trækkende køretøj	Tilladt totalmasse for påhængskøretøj
B	< 3 500 kg	< 1 000 kg	< 750 kg
B + uddannelse + kode i kørekort	< 3 500 kg	< 1 000 kg	> 750 kg; < 1 400 kg; påhængskøretøjets maksimale længde 7,0 meter
BE	< 3 500 kg	< 1 000 kg	> 750 kg; < 3 500 kg; kombination < 7 000 kg; påhængskøretøjets maksimale længde 7,0 meter
C1	< 3 500 kg	> 1 000 kg	< 750 kg
C1	> 3 500 kg; < 6 000 kg	ikke relevant	< 750 kg
C1E	> 3 500 kg; < 6 000 kg	ikke relevant	> 750 kg; kombination < 12 000 kg

3.14 Udvalget er betænkeligt ved, at medlemsstaterne ifølge artikel 7, stk. 2, får mulighed for at nedsætte minimumsalderen for erhvervelse af kørekort. Hverken i begrundelsen eller i selve artiklen skelnes der mellem medlemsstaternes forskellige praksis på dette punkt. Der må skelnes mellem tre forskellige former for nedsættelse af minimumsalderen:

- a) nedsættelsen berører udstedelsen af kørekortet, f.eks. i Irland og Det Forenede Kongerige
- b) nedsættelsen berører uddannelsessituationen, f.eks. i Frankrig og Sverige
- c) nedsættelsen berører uddannelsen, og der udstedes i begyndelsen et førerbevis, der kun gælder nationalt, f.eks. i Østrig og i visse tyske delstater.

3.15 Udvalget kan ikke støtte ækvivalensen mellem køretøjskategorierne B og A1, som eksisterer i direktiv 91/439/EØF, og som Kommissionen ikke har til hensigt at ændre ved. Det er udvalgets opfattelse, at dette ganske vist indebærer større frihed og flere muligheder for førere af personbiler, men at det er godt for trafikikkerheden. Undersøgelser fra lande, hvor der eksisterer en sådan ækvivalens, viser ikke, at ulykkestallene for denne kategori af tohjulede påvirkes i negativ retning. Udvalget mener derfor, at det er nødvendigt med særskilt undervisning og prøve for hver type køretøj. Derimod kan udvalget acceptere ækvivalens mellem kørekort B og knallertkategorien AM.

Prøven i forbindelse med køretøjskategorien AM består kun af en teoretisk eksamen, der for en stor dels vedkommende prøver de samme kundskaber, som kræves i forbindelse med erhvervelse af kørekort B.

3.16 Udvalget bifalder Kommissionens forslag om harmonisering af de minimale uddannelseskrav til de køreprøvesagkyndige, der forestår prøverne forud for erhvervelse af kørekort. Man kan ikke tale om faktisk harmonisering mellem medlemsstaterne, før kørekortaspiranterne skal opfylde de samme betingelser. Det er derfor en selvfølge, at de personer, der skal bedømme, om en aspirant opfylder disse betingelser, ligeledes befinder sig på et harmoniseret niveau.

4. Sammenfatning og konklusioner

4.1 Udvalget hilser i høj grad forslaget til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om kørekort velkommen. Dog har det visse kritiske bemærkninger til udformningen af en række foranstaltninger.

4.2 Udvalget bifalder navnlig, at det foreslåede direktiv lægger vægt på at forbedre færdselssikkerheden via en række ændringer af de regler, der gælder for den menneskelige faktor i trafikken, men bagatelliserer ikke af den grund direktivets øvrige målsætninger (fri bevægelighed for borgerne og begrænsning af mulighederne for forfalskninger).

4.3 Udvalget gør opmærksom på den reaktion, de foreslåede foranstaltninger vil fremkalde i en række medlemsstater og hos visse målgrupper. En tilstrækkelig lang gennemførelsesfrist kan fjerne megen modstand, uden at det dermed er sagt, at foranstaltningerne skal forhales. For mange medlemsstater ville det være en fordel at indføre de foreslåede nye foranstaltninger vedrørende køretøjskategorierne C, C1, D, D1 og deres forskellige påhængskøretøjer samtidig med dele af direktiv 2003/59/EØF om erhvervschaufførers kvalifikationer.

4.4 Udvalget gør opmærksom på, at erhvervschaufføreren inden for køretøjskategori B er stærkt repræsenterede i ulykkestatistikken. Udvalget ville i høj grad hilse et forslag fra Kommissionen om foranstaltninger vedrørende denne gruppe chauffører velkommen.

4.5 Udvalget tilråder, at definitionen af påhængskøretøjsklasserne B + E og C + E tages op til fornyet overvejelse. Det er

navnlig den uklarhed, den foreslåede definition giver anledning til, såvel som problemerne med vægtfordelingen i kørekortkategorien C1 + E og uligheden mellem kørekortkategorierne B + E og C1 + E, der får udvalget til at sætte spørgsmålstegn ved det foreliggende forslag.

4.6 Udvalget bifalder ækvivalensen mellem kørekortkategorierne C1 og D1. Derimod ser det ikke positivt på de forventede konsekvenser af ækvivalens mellem kørekortkategorierne B og A1. Udvalget er klar over, at denne ækvivalens allerede eksisterer i en række medlemsstater, men giver udtryk for sin bekymring over konsekvenserne af en sådan foranstaltning.

4.7 Udvalget mener, at medlemsstaternes beføjelse til at udstede kørekort med begrænset gyldighedsperiode på grund af helbredsmæssige forhold skal bevares.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Rådets forordning om forpligtelse for medlemsstaterne til at opretholde minimumslagre af mineralolie og/eller mineralolieprodukter (kodificeret udgave)«

(KOM(2004) 35 endelig — 2004/0004 (CNS))

(2004/C 112/10)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 10. marts 2004 under henvisning til EF-traktatens artikel 100 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationssamfundet, som udpegede Kenneth Wilkinson som ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 2. marts 2004.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling den 31. marts-1. april 2004, mødet den 31. marts 2004, følgende udtalelse med 98 stemmer for, 1 imod og 2 hverken for eller imod:

1. I erkendelse af betydningen af en klar og gennemsigtig EU-lovgivning har Rådet, Europa-Parlamentet og Kommissionen understreget, at der er behov for at kodificere bestemmelser, der ofte er blevet ændret, efter en aftalt hasteprocedure. I den forbindelse må der ikke ændres ved indholdet af retsakterne ⁽¹⁾.
2. EØSU bifalder og støtter bestræbelserne på at forenkle fællesskabslovgivningen, herunder procedurerne til konsolidering og kodificering af den gældende fællesskabsret. Disse bestræbelser bidrager til god demokratisk forvaltningsskik ved at lette forståelsen af gældende fællesskabsret og dens anvendelse.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH
Formand for
Det Europæiske Økonomiske og Sociale
Udvalg

⁽¹⁾ For yderligere oplysninger om EØSU's holdning til dette emne se EFT C 133/4 — 6.6.2003.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om beskyttelse af grundvandet mod forurening«

(KOM(2003) 550 endelig — 2003/0210 (COD))

(2004/C 112/11)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 3. oktober 2003 under henvisning til EF-traktatens artikel 175, stk. 1, at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede María Candelas Sánchez Miguel til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 4. marts 2004.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling den 31. marts og 1. april 2004 (mødet den 31. marts) følgende udtalelse med 97 stemmer for og 1 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 Vandrammedirektivets ikrafttræden⁽¹⁾ gør det nødvendigt at skabe forudsætninger for at omsætte de deri indeholdte bestemmelser og fuldt ud at opfylde dets vigtigste mål, som er at beskytte Europas vandmiljø. I dette øjemed er der allerede blevet udarbejdet flere bestemmelser⁽²⁾, som tager fat på konkrete aspekter af vandbeskyttelsen, især opstilling af en liste over prioriterede stoffer inden for vandpolitik⁽³⁾, som er af stor betydning for bekæmpelse af grundvandsforurening.

1.2 I dag grundvandsbeskyttelsen først og fremmest omfattet af direktiv 80/68/EØF⁽⁴⁾, som fastsætter, hvilke farlige stoffer der forurener grundvandet, og af artikel 17 i vandrammedirektivet, som indeholder de grundlæggende bestemmelser for forebyggelse af og kontrol med forurening af grundvand.

1.3 Grundvandets vigtige rolle er med al ønskelig tydelighed blevet påvist ikke kun for drikkevandsforsyningen og en lang række menneskelige aktiviteter, men også for korrektion af overfladevandet. Derfor må grundvandsbeskyttelsen tages op til revision, da grundvandet ud over den direkte forurening også i mange år har været udsat for indirekte forurening fra forskellige diffuse kilder (udvaskning, nedsvivning af forurenende stoffer osv.), som i stigende og afgørende grad fører til en forringelse af de vandførende lags kvalitet.

⁽¹⁾ EFT L 327 af 22.12.2000, s. 72.

⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets beslutning om vedtagelse af listen over prioriterede stoffer inden for vandpolitik KOM(2000) 47 endelig; Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet og Det Økonomiske og Sociale Udvalg om Prisstigningspolitikker med sigte på større bæredygtighed i brugen af vandressourcer, KOM(2000) 477 endelig.

⁽³⁾ KOM(2000) 847 endelig, kodificeret udgave af 7.1.2004, om Fællesskabets vandmiljø. Det omfatter ikke grundvand.

⁽⁴⁾ EFT L 20 af 26.1.1980, s. 43.

1.4 Grundvandsbeskyttelsen må være et af hovedmålene for europæisk lovgivning for at rette op på den nuværende forurening og forebygge fremtidig forurening. Genopretning af grundvandskvaliteten er vanskelig og bekostelig. Dens indvirkning på drikkevandsforsyningen er betragtelig, og derfor må forbedring af grundvandsbeskyttelsen være et grundlæggende mål med alle enhver beskyttelsesbestemmelse ikke blot for vand, men også for folkesundheden og borgernes livskvalitet.

1.5 Med vandrammedirektivets ikrafttræden er artikel 17 nu den grundlæggende bestemmelse om beskyttelse af grundvand mod forurening inden for rammerne af de generelle bestemmelser om vand i EU. Da der er tale om et element, som påvirkes af EU's politik på andre områder, som f.eks. den fælles landbrugspolitik, industripolitik, sundhedspolitik, gælder også yderligere specifikke vandbeskyttelsesbestemmelser såsom direktiverne om drikkevand⁽⁵⁾, nitrat⁽⁶⁾, plantebeskyttelsesmidler⁽⁷⁾ og biocider⁽⁸⁾.

2. Forslagets indhold

2.1 Baggrunden for fremlæggelsen af dette direktivforslag er kravet i vandrammedirektivets artikel 17 om, at der skal vedtages specifikke foranstaltninger til forebyggelse af og kontrol med grundvandsforureningen, for at opfylde målet om god kemisk tilstand for grundvand. Foranstaltningerne skal være vedtaget senest to år efter vandrammedirektivets ikrafttræden (dvs. 2006). Det skal understreges, at bestemmelserne i dette direktivforslag indgår i vandrammedirektivets anvendelsesområde, og det er derfor ikke nødvendigt at gentage bestemmelserne heri, især vedrørende miljømål, koordineret forvaltning af vandopløbslande med kortlægning af grundvandsforekomster, identificering af vandområder, der anvendes til drikkevand, og beskyttelseszoner for disse områder, bestemmelser om oplysning og høring af offentligheden osv.

⁽⁵⁾ Direktiv 98/83/EF (EFT L 330 af 5.12.1998, s. 32).

⁽⁶⁾ Direktiv 91/676/EØF (EFT L 375 af 31.12.1991, s. 1).

⁽⁷⁾ Direktiv 98/47/EF (EFT L af 7.7.1998, s. 50).

⁽⁸⁾ Direktiv 98/8/EF (EFT L 123 af 24.4.1998, s. 1).

2.2 Hovedsigtet med grundvandsdirektivet er at indføre specifikke foranstaltninger til forebyggelse af og kontrol med grundvandsforurening efter følgende kriterier:

— Vurdering af god kemisk tilstand for grundvand

— Bestemmelse af en væsentlig og vedvarende opadgående tendens og fastlæggelse af udgangspunktet for at vende tendensen.

2.3 Det fastlægges, hvilke krav der gælder for de grænseværdier, som medlemsstaterne skal fastsætte for hvert af de forurenende stoffer, der er opført i bilag III, så de kan tjene som referencepunkt for overvågningen af grundvandets tilstand i henhold til vandrammedirektivet.

2.4 Desuden skal medlemsstaterne som et supplement til vandrammedirektivets bestemmelser træffe nye foranstaltninger for at forebygge og begrænse indirekte udledninger til grundvandet, som forringer dets kemiske tilstand.

2.5 I bilagene fastsættes kvalitetskrav, fremgangsmåden for vurdering af den kemiske tilstand og tærskelværdier for grundvandsforurenende stoffer. Især skal det bemærkes, at medlemsstaterne i henhold til bilag IV skal definere væsentlige og vedvarende opadgående tendenser i koncentrationen af grundvandsforurenende stoffer og fastsætte udgangspunkter for at vende tendensen.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Det er positivt, at dette direktivforslag er udarbejdet på grundlag af en høring af de berørte parter, men navnlig bifalder EØSU, at der — set i forhold til direktiv 80/68/EØF — fastlægges en ny analysemetode for grundvandets status i EU. Dermed kan kravet, om at forvaltningsplanerne for vandopløbslande skal tage højde for alle vandbeskyttelsesforskrifter, herunder kortlægning af grundvandsforekomsterne, bane vejen for en tilpasning af de trufne foranstaltninger til de geografiske forudsætninger.

3.2 Dog mener EØSU, at listen over forurenende stoffer, som påvirker grundvandskvaliteten, er for restriktiv. Ganske vist tegner nitrater og plantebeskyttelsesmidler sig for en stor andel, men der bør også tages højde for følgerne af andre processer, såsom udsivning fra benzindepoter, udvaskning fra industrigrunde og ikke mindst følgerne af rovdrift på grundvand i kystområder, især i Middelhavsområdet, som medfører en tiltagende tilsaltning af grundvandet.

3.3 Det er også positivt, at alle EU-normer vedrørende grundvand, pesticider, biocider osv. er indarbejdet i forslaget, da det muliggør en horisontal anvendelse af alle foranstaltninger med indvirkning på vandkvaliteten. En sådan horisontal tilgang bør også omfatte andre lovforanstaltninger, som giver kvalitetsbegrebet et bredere indhold.

3.4 Således burde bilag I i direktivforslaget måske også henviser til anvendelsen af allerede eksisterende EU-bestemmelser vedrørende lister over forurenende stoffer⁽¹⁾ (som dog omhandler overfladevand) og tærskelværdier. Det ville være en gevinst for grundvandskvaliteten, eftersom flere stoffer, som kan medføre diffus forurening, ville være omfattet.

3.5 EØSU ser positivt på bestemmelsen i bilag IV om udarbejdelse af statistikker over væsentlige og vedvarende opadgående tendenser i koncentrationerne af forurenende stoffer, da det bygger på bilag V i vandrammedirektivet, som giver medlemsstaterne mulighed for at fastsætte tendenser i harmoniserede perioder under hensyntagen ikke alene til vandområdeplanen, men også til klima- og jordbundsforholdene i hver enkelt region i Europa.

3.6 For at opnå større præcision og undgå afvigende tolkninger af tendenser bør Kommissionen imidlertid indføre mere konkrete kriterier for parametre, indikatorer, omregningsfaktorer osv., så effekten af dette direktiv kan sammenlignes.

3.7 Den procedure, hvorefter medlemsstaterne senest den 22. juni 2006 skal indgive lister over forurenende stoffer, for hvilke de har opstillet tærskelværdier, er meget vigtig for den information, som vandområdeplanen over grundvandsforekomster skal indeholde.

3.8 Af stor betydning i denne forbindelse er ordningen med oplysning og høring af de berørte parter⁽²⁾, såsom landmænd, NGO'er og fagforeninger, og det samme gælder muligheden for inddragelsen af dem i overvågningen af vandområdeplanernes gennemførelse. Derfor bør man styrke proceduren for godkendelse af planerne gennem et offentligt system med information og inddragelse af alle berørte parter. Kommissionen bør udarbejde rapporter, som gør det muligt at kontrollere, om disse høringer gennemføres på tilfredsstillende vis.

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets beslutning om vedtagelse af listen over prioriterede stoffer inden for vandpolitik, 13. marts 2000. EØSU's udtalelse, EFT C 268 af 19.9.2000.

⁽²⁾ Artikel 14 i vandrammedirektivet fastlægger et bredt offentligt oplysnings- og høringssystem for udarbejdelse af vandområdeplaner, som kan blive styrket via Århus-konventionen, der er blevet genstand for et forslag til forordning og direktiv. EØSU's ordfører: Maria Candelas Sánchez Miguel.

3.9 EØSU anser det for nødvendigt med en overvågning af opfyldelsen af artikel 5 og bilag II.2 i rammedirektivet, som indeholder bestemmelser om analyse af vandområdedistriktets karakteristika, vurdering af miljøpåvirkningen osv. Det er også nødvendigt at vurdere menneskelige aktiviteter indvirkning på miljøet, så vandområdeplanerne kan tage højde for alle diffuse kilder, som påvirker grundvandet. Ligeledes må det sikres, at de øvrige bilag i vandrammedirektivet bliver overholdt, da artikel 17, stk. 4 og 5, ellers finder anvendelse, og det ville betyde, at medlemsstaterne selv kan afgøre, efter hvilke kriterier tendensen i grundvandskvaliteten skal vendes.

3.10 Det bør præciseres, på hvilke betingelser indirekte udledninger, herunder diffus forurening, kan tillades via de grundlæggende foranstaltninger, som fastsættes i vandrammedirektivets artikel 11, stk. 3. Det største problem i forbindelse med indirekte udledninger er, at der enten ikke foreligger nogen tilladelse, og hvis der endelig foreligger én, er den ikke til megen nytte; desuden er disse udledninger skyld i en stor del af den diffuse forurening.

3.11 Miljøpolitikken for den nødvendige forskning i nye vandteknologier⁽¹⁾ skal kædes sammen med det sjette forskningsprogram, så universiteterne og virksomhedernes forskningsafdelinger kan inddrages i udviklingen af systemer til forbedring og genoprettelse af Europas vandmiljø.

3.12 Det skal nævnes, at cost-benefitanalysen af de nye bestemmelser omfatter alle vandressourcer gennem evaluering af omkostninger ved overvågning og genopretning af vandopløbslande. Dette forslag indeholder dog specifikke foranstaltninger, som tilstræber en mere ensartet karakterisering af grundvandets tilstand. Herved kan man undgå at afsætte midler til sammenligning af grundvandsforekomster, hvor der skal kompenseres for anvendelse af forskellige parametre. Med harmoniserede kriterier kan man undgå sådanne ekstraomkostninger⁽²⁾.

4. Særlige bemærkninger

4.1 EØSU anser grundvandsdirektivforslaget for særligt vigtigt, eftersom der for øjeblikket ikke er ensartede data om grundvandskvaliteten i EU. Ganske vist skal alle vandområdeplaner i henhold til vandrammedirektivet indeholde en liste over alle vandforekomster, herunder grundvand, men der er

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse om Udarbejdelse af en handlingsplan for miljøteknologi, EFT C 32 af 5.2.2004.

⁽²⁾ I bilag III i forslaget fastsættes tærskelværdier, som vil lette en harmonisering, selvom der er tale om en minimumsliste. Desuden vil de oplysninger, som medlemsstaterne skal fremskaffe om truede grundvandsforekomster, lette indsatsen på dette område og begrænse genopretningsomkostningerne

stadig medlemsstater, som ikke har omsat vandrammedirektivet. Eventuelt kunne man udvide de pilotprojekter for vanddistrikter, som GD for Miljø gennemfører (for øjeblikket omkring 50), til også at omfatte grundvandsforekomsterne for at tilskynde medlemsstaterne til at gå mere effektivt og hurtigere til værks med undersøgelsen og evalueringen af grundvandet og indsatsen på dette område.

4.2 I den generelle karakterisering af grundvandsforekomsterne, som vandrammedirektivet kræver for at vurdere miljøkvaliteten, bør bl.a. indgå diffuse forureningskilder. Direktivforslaget nævner blandt disse kilder »indirekte udledninger«, som skyldes gennemsvivning af jorden eller undergrunden, og udelukker alle andre forurenende kilder, som kan påvirke vandets gode kemiske tilstand.

4.2.1 Det første spørgsmål, der bør fremhæves, er at det så vidt muligt bør præciseres, om der findes andre gældende EU-bestemmelser, som opererer med andre kvalitetsnormer end dem, der indgår i det foreliggende forslag, som f.eks. drikkevandsdirektivet og direktiverne om nitrat⁽³⁾ og pesticider⁽⁴⁾.

4.2.1.1 Ud fra de kvalitetsparametre, der er anført i andre direktiver om vandkvalitet efter hovedanvendelsesområder (husholdning, landbrug) er det muligt - ved hjælp af videnskabelige og tekniske oplysninger fra de planer, vandrammedirektivet foreskriver (anvendelse af vand fra vandløbsoplandet, fastsættelse af måleværdier for fastlæggelse af god kemisk tilstand) - at fastlægge tærskelværdierne for flere stoffer end de få, der indgår i dette forslag.

4.2.1.2 De kompetente myndigheder har også adgang til anden nøje efterprøvet information, som følger af anvendelsen af andre retsakter, f.eks. IPPC-direktiv 96/61/EØF⁽⁵⁾, der fastsætter grænseværdier for ca. 26 vandforurenende stoffer.

4.2.2 For det andet ville det være tilrådeligt at tilpasse listen over forurenende stoffer i bilag I og stofferne i bilag III til direktivforslaget, som ganske vist er en minimumsliste, til indholdet i vandrammedirektivets bilag VIII, hvortil der henvises i forslaget artikel 6.

4.2.3 Med dette som udgangspunkt bør Kommissionen harmonisere alle parametre for grundvandskvaliteten fra 2007.

⁽³⁾ Direktiv 91/676/EØF (EFT L 375 af 31.12.1991).

⁽⁴⁾ Direktiv 91/414/EØF (EFT L 230 af 19.8.1991).

⁽⁵⁾ Forslag om ændring af IPPC-direktivet, KOM(2003) 354 endelig, EØSU's udtalelse EFT C 80 af 30.3.2004.

4.3 Endelig må en tilladelse til indirekte udledning i henhold til forslaget artikel 6 følge bestemmelserne i vandrammedirektivets artikel 11, stk. 3, litra j), som forbyder direkte udledninger af forurenende stoffer til grundvandet, uden at nogen myndighed skal kunne ændre herved på andre betingelser end de heri fastsatte.

4.4 EØSU understreger betydningen af at informere og inddrage de parter, der berøres af anvendelsen af vanddirektivets bestemmelser, og mener, at man i den forbindelse skal tage hensyn til de nye bestemmelser⁽¹⁾, som følger af Århuskonventionens anvendelse. Denne konvention skal fremme information, deltagelse og adgang til domstolene i miljøpolitiske spørgsmål ikke kun i medlemsstaterne, men også på EU-plan.

Bruxelles, den 31. marts 2004

4.5 Endelig bør Kommissionen erindres om, at samarbejde og koordinering mellem alle EU-institutioner, især generaldirektoraterne, er en nødvendig forudsætning, hvis miljømålene i det sjette program skal nås. Man må undgå gentagelser, afvigelser og navnlig overlapning ved anvendelsen af offentlige midler.

4.5.1 Det er derfor vigtigt at indsamle og bearbejde al tilgængelig videnskabelig, teknisk og social information, som for øjeblikket er spredt på et stort antal højere læreanstalter, administrative organer, institutter osv., da dette vil være en stor hjælp for Kommissionen ved tilpasningen af de forskellige direktiver vedrørende forvaltningen af EU's vandressourcer.

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁾ Se Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om anvendelse af Århus-konventionens bestemmelser om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet på Det Europæiske Fællesskabs institutioner og organer (KOM(2003) 622 endelig) og Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet (KOM(2003) 624 endelig).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om tilsætning af vitaminer og mineraler samt visse andre stoffer til fødevarer«

(KOM(2003) 671 endelig — 2003/0262 (COD))

(2004/C 112/12)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 24. november 2003 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede Renate Heinisch til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 4. marts 2004.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling den 31. marts-1. april 2004, mødet den 31. marts 2004, følgende udtalelse med 95 stemmer for og 3 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 De forskellige nationale bestemmelser i de enkelte EU-medlemsstater har gjort markedet for fødevarer, der tilsættes vitaminer, mineraler eller andre stoffer, uensartet, hvilket hindrer de frie varebevægelser. Derfor er en fælles europæisk regulering — også til beskyttelse af forbrugerne — meget ønskelig.

1.2 Selv om man må gå ud fra, at en varieret kost giver alle de livsnødvendige vitaminer, mineraler og øvrige stoffer, er det af flere årsager ikke alle befolkningsgrupper i EU, der får en sådan ernæring ⁽¹⁾.

1.3 Tilsætning af vitaminer, mineraler eller andre stoffer med henblik på berigelse kan i denne sammenhæng ses som en af mange foranstaltninger til at forbedre forsyningen af vigtige næringsstoffer til befolkningen, der dog ikke erstatter en afbalanceret og varieret kost.

1.4 For at forbedre befolkningens ernæring er det imidlertid nødvendigt med yderligere tiltag som eksempelvis oplysningskampagner eller skoleundervisning i sundhed. Man skal frem for alt være særlig opmærksom på visse målgrupper, herunder de ældre, som oftere end andre udviser mangel på bestemte næringsstoffer. Man må endvidere ikke overse betydningen af kosttilskud.

⁽¹⁾ Se også »Statusrapport om Europa-Kommissionens indsats på ernæringsområdet i Europa«, oktober 2002 http://europa.eu.int/comm/health/ph_determinants/life_style/nutrition/documents/nutrition_report_da.pdf og »Euro Diet - Nutrition & Diet for Healthy Lifestyles in Europe«, 1998 http://europa.eu.int/comm/health/ph_determinants/life_style/nutrition/report01_en.pdf

1.4.1 EØSU opfordrer i denne sammenhæng til, at der udvikles passende strategier til sikring af en tilstrækkelig indtagelse af folinsyre hos befolkningen. Dette kan ske gennem enten en obligatorisk berigelse af visse fødevarer på europæisk plan eller målrettede nationale oplysningskampagner.

1.5 Tilsætning af vitaminer og mineraler eller andre stoffer med henblik på berigelse bør dog ikke blive en norm, ligesom ikke-berigede fødevarer ikke må diskrimineres. Forbrugerne bør ikke få indtryk af, at fødevarer, der er blevet tilsat vitaminer, mineraler eller andre stoffer, generelt er bedre end ikke-berigede fødevarer.

2. Resumé af forslaget

2.1 Formålet med forslaget til forordning om tilsætning af vitaminer og mineraler samt visse andre stoffer til fødevarer er at harmonisere bestemmelserne i EU-medlemsstaterne om markedsføring af levnedsmidler, hvortil producenterne frivilligt har tilsat vitaminer, mineraler eller visse andre stoffer.

2.2 Forslaget har ikke til hensigt at harmonisere de retlige bestemmelser om obligatorisk tilsætning af vitaminer og mineraler til fødevarer. I enkelte medlemsstater findes der allerede bestemmelser om denne obligatoriske berigelse af bestemte fødevaregrupper, som skal bidrage til at rette op på visse kendte regionsbestemte ernæringsunderskud. Da disse bestemmelser i høj grad afspejler de regionale forhold, ville det være uhensigtsmæssigt med en harmonisering på dette område.

2.3 Kun de vitaminer og mineraler samt kombinationer af disse, der står anført i forordningens bilag I og II, må tilsættes fødevarer. De må kun blive tilsat med det mål enten at berige fødevarer, give produkter, som erstatter andre fødevarer, en tilsvarende næringsværdi eller restituere vitamin- eller mineralniveauer, der er blevet reduceret under fremstillingen, opbevaringen eller håndteringen af fødevarerne.

2.4 Friske, uforarbejdede produkter (herunder frugt, grøntsager og kød) og drikkevarer med et alkoholindhold på mere end 1,2 % vol. må normalt ikke beriges med vitaminer og mineraler. Denne restriktion kan i fremtiden blive udvidet til også at omfatte andre fødevarer eller fødevarergrupper.

2.5 Der vil blive indført særlige mærkningsbestemmelser for fødevarer, der har fået tilsat vitaminer og mineraler.

2.6 Tilsætning af andre stoffer end vitaminer og mineraler omfattes ligeledes af dette forslag til forordning.

2.7 Ved at anføre stoffer i forordningens bilag III, vil det være muligt enten at forbyde eller begrænse tilsætningen af visse stoffer til fødevarer. Stoffer kan dog også holdes under observation, hvis der er tvivl om deres sikkerhed.

2.8 For at fremme overvågningen har medlemsstaterne mulighed for at etablere et anmeldelsessystem, hvor de kompetente myndigheder skal have tilsendt en model af den mærkning, som anvendes til fødevarer.

3. Generelle bemærkninger

3.1 EØSU hilser Kommissionens forslag til harmonisering af bestemmelserne om tilsætning af vitaminer og mineraler samt visse andre stoffer til fødevarer velkommen. Forslaget er meget afbalanceret både med hensyn til den frie varebevægelighed og forbrugerbeskyttelse.

3.2 EØSU noterer, at det nuværende forslag ikke indeholder det princip om udarbejdelse af ernæringsprofiler, som er omtalt i Kommissionens foreløbige forslag. Da det imidlertid må antages, at der kun tilsættes stoffer, hvis der også kan udarbejdes anprisninger af dem, er EØSU enig med Kommissionen, når denne i indledningen bemærker, at det foreliggende forslag ikke behøver at indeholde udtrykkelige bestemmelser om ernæringsprofiler, da disse allerede er reguleret i Kommissionens forslag om ernærings- og sundhedsmæssige angivelser om fødevarer.

3.3 EØSU ønsker desuden at gøre udtrykkeligt opmærksom på, at der skal sikres overensstemmelse mellem dette forslag og de påtænkte bestemmelser i forslaget til forordning om ernærings- og sundhedsanprisninger.

3.4 EØSU bifalder uforbeholdent forbuddet mod tilsætning af vitaminer og mineraler til drikkevarer med et alkoholindhold på mere end 1,2 % vol samt til friske, uforarbejdede produkter. Det er ubestrideligt, at der er mulighed for at blive afhængig af alkohol, hvorfor der ikke bør tilskyndes til alkoholindtagelse gennem tilsætning af vitaminer og mineraler.

3.5 EØSU noterer, at medlemsstaternes egne bestemmelser kan bibeholdes pga. manglende harmoniserede gennemførelsesbestemmelser. Det drejer sig bl.a. om fastsættelsen af maksimumsgrænser for tilsætningen af vitaminer og mineraler til fødevarer. EØSU så dog gerne, at en sådan bestemmelse blev formuleret mere præcist ved eksempelvis at anvende formuleringen i artikel 11 af direktiv 2002/46/EF om kosttilskud⁽¹⁾.

4. Særlige bemærkninger

4.1 Artikel 8: EØSU noterer, at den anbefalede daglige dosis for fødevarer ikke uden videre – i modsætning til kosttilskud – kan angives i mængder, da opfattelsen af portionsstørrelser i de enkelte EU-medlemsstater varierer kraftigt. Risikoen for overdosering af vitaminer og mineraler bør dog ikke desto mindre fjernes. EØSU anbefaler derfor i denne forbindelse, at der træffes passende foranstaltninger.

4.1.1 Forbrugerne skal desuden gøres opmærksomme på betydningen af en afbalanceret kost og frem for alt på det forhold, at fødevarer, der er tilsat vitaminer, mineraler eller andre stoffer, kun udgør en del af en afbalanceret kost og ikke kan erstatte en sådan. Denne oplysning bør angives på mærkningen.

4.1.2 Lignende bestemmelser er allerede fastsat i direktiv 2002/46/EF om kosttilskud⁽²⁾ ⁽³⁾.

4.2 Artikel 8, stk. 3: EØSU er af den opfattelse, at mærkningen af fødevarer, der er tilsat vitaminer eller mineraler, altid skal indeholde en henvisning til denne tilsætning, og udvalget foreslår derfor, at frivillig mærkning erstattes med obligatorisk mærkning. For det bør være muligt for alle forbrugere uden besvær og med et hurtigt blik at kunne skelne mellem berigede og ikke-berigede fødevarer.

4.3 Kapitel 3: EØSU mener, at de specifikke bestemmelser om mærkning, præsentation og reklame (artikel 8) ligeledes skal gælde for andre stoffer end vitaminer og mineraler, navnlig den obligatoriske angivelse af, hvilke stoffer der er blevet tilsat fødevarer og i hvilke mængder.

5. Konklusion

5.1 EØSU anser forslaget for som helhed at være afbalanceret og harmonisk.

5.2 En obligatorisk angivelse af, hvorvidt fødevarer er beriget, ville imødekomme forbrugerens ret til oplysninger.

⁽¹⁾ EFT L 183 af 12.7.2002, s. 51.

⁽²⁾ EFT L 183 af 12.7.2002, s. 51.

⁽³⁾ EFT C 14 af 16.1.2001.

5.3 Endvidere bør der træffes passende foranstaltninger, der skal forhindre overdosering af vitaminer, mineraler og andre stoffer. Det er i denne sammenhæng også vigtigt at gøre opmærksom på betydningen af en afbalanceret kost.

5.4 De specifikke mærkningskrav, som i det nuværende forslag kun gælder for fødevarer, der er blevet beriget med vitaminer og mineraler, bør også gælde for fødevarer, hvortil der er blevet tilsat andre stoffer end vitaminer og mineraler.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om affald (kodificeret udgave)«

(KOM(2003) 731 endelig — 2003/0283 (COD))

(2004/C 112/13)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 9. december 2003 under henvisning til EF-traktatens artikel 175 og 251 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede John Donnelly til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 4. marts 2004.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling den 31. marts og 1. april 2004, mødet den 31. marts 2004, følgende udtalelse med 101 stemmer for og 1 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 Formålet med forslaget er at foretage en kodificering af Rådets direktiv 75/442/EØF af 15. juli 1975 om affald. Det nye direktiv træder i stedet for de forskellige retsakter, som er indarbejdet i det. Forslaget ændrer ikke indholdet af de retsakter, der kodificeres, men er blot en sammenskrivning af dem, og der foretages kun de formelle ændringer, der er nødvendige af hensyn til selve kodifikationen.

1.2 EØSU finder det meget nyttigt, at alle retsakter samles i et enkelt direktiv. I forbindelse med Borgernes Europa lægger EØSU, ligesom Kommissionen, stor vægt på at forenkle fælles-

skabslovgivningen for at gøre den klarere og lettere tilgængelig for almindelige borgere, således at de får nye muligheder og kan udnytte de specifikke rettigheder, som fællesskabslovgivningen giver dem.

Det står fast, at der ikke er foretaget nogen ændringer af indholdet i forbindelse med denne samling af reglerne, som kun har til formål at gøre fællesskabslovgivningen klarere og mere gennemsigtig. EØSU giver udtryk for sin fulde støtte til denne målsætning og hilser på baggrund af disse garantier forslaget velkomment.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Rådets forordning om et EU-program for bevarelse, beskrivelse, indsamling og udnyttelse af genressourcer i landbruget«

(KOM(2003) 817 endelig — 2003/0321 (CNS))

(2004/C 112/14)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 13. januar 2004 under henvisning til EF-traktatens artikel 37 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede Bernd Voss til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 4. marts 2004.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling den 31. marts-1. april 2004, mødet den 31. marts 2004, følgende udtalelse med 92 stemmer for, 3 imod og 3 hverken for og imod:

1. Indledning

1.1 Med Rådets forordning (EF) nr. 1467/94 om bevarelse, beskrivelse, indsamling og udnyttelse af genressourcer i landbruget blev der i 1994 iværksat et femårigt handlingsprogram, der udløb den 31. december 1999. Kommissionen tog dermed bolden op fra Europa-Parlamentet, som allerede i 1980'erne i forskellige beslutninger havde beskæftiget sig med problemet med genetisk erosion og foreslået fællesskabsinitiativer for at imødegå denne udvikling.

1.2 21 projekter blev finansieret under handlingsprogrammet. Flertallet af projekterne vedrørte beskrivelse af genressourcer i ex situ-samlinger. Deltagerne var især genbanker, videnskabelige institutter og brugere. De videnskabelige institutter inddrog også delvis ngo'er (ikke-statslige organisationer).

1.3 Handlingsprogrammet blev som fastsat i forordningen vurderet af en uvildig ekspertgruppe. Gruppens rapport forholder sig generelt positivt til handlingsprogrammet. Den henstiller, at foranstaltningen bevares og udbygges, og indeholder bl.a. følgende forslag:

- skabelse af en bedre balance mellem »planteprojekter« og »dyreprojekter«,
- indførelse af in situ-bevaring og on farm-forvaltning,
- hensyntagen til økoregionernes (de biogeografiske regioners) kendetegn,
- en mere aktiv deltagelse fra ngo'ernes side,
- styrkelse af koordineringen mellem medlemsstaterne og Kommissionen i forbindelse med forhandlinger og foranstaltninger i FAO,
- tilpasning af foranstaltningen, således at medlemsstaterne i højere grad får mulighed for at deltage i bestemte projektkategorier.

1.4 Kommissionen fremlagde i marts 2001 et forslag til et nyt EU-program, der dog blev trukket tilbage, eftersom både Europa-Parlamentet og Rådet var imod, at de nationale foranstaltninger skulle finansieres inden for rammerne af EUGFL, Garantisektionen. De ønskede, at Kommissionen skulle spille en mere aktiv rolle i forbindelse med koordineringen og gennemførelsen af det nye program.

1.5 I det foreliggende forslag til forordning fastlægges et treårigt EU-handlingsprogram. Der vil blive givet særlig fortrinnsstilling til projekter, hvor genressourcer anvendes til:

- diversificering af landbrugsproduktionen
- forbedret produktkvalitet
- bæredygtig forvaltning og udnyttelse af natur- og landbrugsressourcer
- forbedret kvalitet af miljø og landdistrikter
- identifikation af produkter til nye anvendelser og markeder.

1.6 Gennemførelsen af EU-programmet bør først og fremmest omfatte målrettede, samordnede og ledsagende foranstaltninger.

2. Generelle bemærkninger

2.1 EØSU udtalte sig allerede i sin udtalelse af 24. april 2002⁽¹⁾ positivt om Kommissionens oprindelige forslag KOM(2001) 617 endelig, der senere blev trukket tilbage. EØSU understregede i den forbindelse, »... at tabet af genetiske ressourcer i landbruget langt fra er standset, og at der således er behov for en yderligere indsats for på den ene side at beskrive, katalogisere og bevare genressourcerne og for på den anden side fortsat at anvende den genetiske mangfoldighed på landbrugsbedrifterne.«

⁽¹⁾ EFT C 149 af 21.6.2002, s. 11-13.

2.2 EØSU konstaterer, at den forestående EU-udvidelse med ti nye medlemslande gør det særligt vigtigt at bevare genressourcerne. De forventede forandringer i forvaltningen af disse landes kulturlandskab risikerer at gå ud over den genetiske mangfoldighed, som er karakteristisk for landbruget i disse lande.

2.3 Det er kun mangelfuldt klarlagt, hvilket genetisk potentiale der ligger i de arter, der for en dels vedkommende er stærkt truede eller i fare for at uddø. Den potentielle udnyttelse af mangfoldige og til dels hidtil ukendte egenskaber er grundlaget for mangfoldighed og tilpasning til lokale forhold i landbrugsproduktionen.

2.4 Der er store huller i databasernes registrering af genpotentialet og i samarbejdet mellem databaserne. EØSU gør opmærksom på, at der er behov for klarere regler, for så vidt angår anvendelse og rentabel udnyttelse af de data, som er registreret under dette program.

2.5 EØSU bifalder, at der i forslaget til forordning sættes fokus på in situ-bevaring og on farm-forvaltning af genressourcer. Forordningen er derfor i overensstemmelse med FAO's globale handlingsplan (GPA) ⁽¹⁾ fra 1996. Denne kræver også, at sådanne foranstaltninger tillægges større vægt.

2.6 EØSU bifalder, at ngo'ernes arbejde tillægges større vægt i programmet.

2.7 EØSU slog allerede i sin udtalelse af 25. april 2002 fast, at »... mindst lige så vigtig som denne videnskabelige tilgang er det at sikre fortsat udnyttelse af mangfoldigheden af genetiske ressourcer i landbruget ved under den fælles landbrugspolitik anden søjle at fremme en praksis, der respekterer miljøet, som f.eks. vekseldrift«. Der bør træffes tilsvarende foranstaltninger med henblik på bevarelse af sjældne husdyrracer. »Bevaring gennem anvendelse« kan være et vigtigt element i en ny og mere bevidst mangfoldighed i den europæiske fødevarerkultur.

2.8 EØSU understreger, at der bør gøres en bedre indsats for at identificere og udnytte de muligheder, der ligger i den fælles landbrugspolitik anden søjle med målene om bevarelse og udnyttelse af genressourcerne.

3. Særlige bemærkninger

3.1 Det foreslåede treårige program (2004-2006) finansieres med i alt 10 mio. EUR under budgetafsnit 3 (Interne politikker). EØSU bifalder, at Kommissionen dermed som ønsket har fået en mere aktiv rolle i forbindelse med gennemførelsen af programmet. EØSU finder, at de finansielle rammer set i forhold til forslaget fra 22. november 2001 (10 mio. EUR årligt over 5 år) er utilstrækkelige, og forventer, at der vil blive tildelt flere budgetmidler i 2005.

3.2 EØSU mener, at Kommissionen på lang sigt bør støtte og samordne nødvendige aktiviteter i de nuværende og

⁽¹⁾ Global handlingsplan for bevaring og bæredygtig udnyttelse af plan-genetiske ressourcer for fødevarer og jordbrug (GPA).

kommende medlemsstater. Dette gælder ikke kun statsstøttede programmer og projekter, men også de mange netværk af ngo'er, som spiller en vigtig rolle i forbindelse med bevarelse og bedre udnyttelse af den genetiske mangfoldighed inden for bæredygtigt landbrug.

3.3 EU vil med denne forordning kunne opfylde en del af sine forpligtelser i relevante internationale FN-aftaler (FAO's globale handlingsplan (GPA) og konventionen om biologisk mangfoldighed (Rio 1992)). EØSU finder, at Kommissionen bør fremlægge et forslag til et ledsageprogram inden gennemførelsen af programmet. Kommissionen bør fortsat sørge for, at de personaleressourcer, der er nødvendige for gennemførelsen af programmet, er til rådighed.

3.4 EØSU understreger, at dette EU-program spiller en særlig vigtig rolle med henblik på EU's WTO-forhandlinger om beskyttelse af regionale oprindelsesbetegnelser og offentlig ikke-konkurrenceforvridende støtte. Programmet bidrager til det europæiske landbrugs multifunktionelle karakter.

3.5 EØSU anerkender, at de bebudede gennemførelsesbestemmelser til de ændrede direktiver 2002/53-57 og 66/401-401 om handel med frø, som endnu ikke er blevet fremlagt af Kommissionen, har særlig betydning. Disse direktiver har betydning for adgangen til de såkaldte »bevaringssorter« og »amatørsorter«. På Europa-Parlamentets initiativ blev der foretaget en regulering af mærkning af og handel med frø, som ikke opfylder de relevante kriterier for certificerede sorter. De må ikke markedsføres på nuværende tidspunkt og falder dermed uden for reproduktion og produktion, hvilket gør, at de heller ikke kan bevares. Gennemførelsesforordningen til disse direktiver har været under forberedelse siden november 2002.

3.6 Efter EØSU's mening bør det efterprøves, om handelsklasseskemaerne skaber hindringer for markedsadgangen for sjældne plante- og dyreprodukter.

3.7 Der bør sikres en tilstrækkelig deltagelse fra ngo'ernes side i det udvalg om bevarelse, beskrivelse og udnyttelse af genressourcer i landbruget, som oprettes i medfør af artikel 15 i forslaget til forordning.

3.8 Landbrugere bør også nævnes udtrykkeligt i artikel 9, stk. 5, i forordningen.

3.9 EØSU anmoder Kommissionen om at udarbejde to rapporter om virkningerne af den fælles landbrugspolitik, hvori følgende spørgsmål besvares:

- Hvordan skal udviklingen af landdistrikterne støttes for bedre at integrere dyrkning af sjældne plantesorter og hold af sjældne husdyrracer som led i det multifunktionelle landbrug og som led i et omfattende program til bevarelse og udnyttelse af genressourcer?

b. Hvilke konsekvenser har foranstaltningerne under den fælles landbrugspolitik for den genetiske mangfoldighed, og hvad vil konsekvenserne være af frakobling og krydsoverensstemmelse?

3.10 EØSU bifalder de detaljerede mål, der fastsættes i forslaget til forordning, selv om der endnu ikke foreligger et arbejdsprogram for forordningen.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

4. Sammenfatning

4.1 I Kommissionens forslag til forordning er der i vidt omfang taget hensyn til de forslag, som blev fremsat af medlemsstaterne, Parlamentet og EØSU til det forslag fra 22. november 2001, som blev trukket tilbage. EØSU bifalder det nye forslag til forordning og forventer, at programmet vedtages, gennemføres, evalueres og videreføres så hurtigt som muligt.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens meddelelse til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — gennemførelse af direktiv 96/71/EF i medlemsstaterne«

(KOM(2003) 458 endelig)

(2004/C 112/15)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 25. juli 2003 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkeds-mæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som udpegede An Le Nouail-Marliere til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 3. marts 2004.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling den 31. marts-1. april 2004, mødet den 31. marts, følgende udtalelse med 93 stemmer for, 1 imod og 5 hverken for eller imod:

1. Indledning

Baggrund.

1.1 Direktivet

1.1.1 Direktivet om udstationering af arbejdstagere⁽¹⁾ blev vedtaget af Rådet og Europa-Parlamentet i 1996.

1.1.2 Direktivet skal ses som et forsøg på at sikre balance mellem hensynet til udvidelsen af virksomhedernes muligheder for at levere tjenesteydelser i andre medlemsstater og hensynet til den sociale beskyttelse af arbejdstagerne. I direktivet fastlægges således en række arbejdsvilkår, som de arbejdstagere, der er udstationeret på værtsstatens territorium, er garanteret, uanset hvilken lovgivning den udstationerede arbejdstagers ansættelseskontrakt falder ind under. Ifølge direktivet forstås ved en udstationeret arbejdstager enhver arbejdstager, der i en bestemt periode udfører arbejde på en anden medlemsstats område end den, hvor arbejdstageren sædvanligvis udfører sit arbejde (artikel 2, stk. 1).

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 96/71/EF af 16. december 1996 om udstationering af arbejdstagere som led i udveksling af tjenesteydelser, EFT L 18 af 21.1.1997.

1.1.3 Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familie-medlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, indførte udstationering som en af mulighederne for, at en arbejdstager fortsat kunne nyde godt af den sociale sikring i bopælsstaten, når han arbejdede i en anden medlemsstat i en periode på højst 12 måneder⁽²⁾ eller 18 måneder under visse betingelser.

1.1.4 Direktiv 96/71/EF omhandler den praktiske koordinering af de udstationerede arbejdstagers ansættelses- og arbejdsvilkår. Direktivets artikel 3 er tekstens omdrejningspunkt og angiver de vilkår, de udstationerede arbejdstagere er underlagt:

— ansættelses- og arbejdsvilkår, der er fastsat ved lov eller administrative bestemmelser;

— de i direktiv 96/71/EF omhandlede aspekter;

⁽²⁾ Forordning nr. 1408/71.

- specifikke ansættelses- og arbejdsvilkår, som nævnt i artikel 3, stk. 1, og som oplystes i kollektive aftaler, der finder generel anvendelse, for så vidt de vedrører de i bilaget nævnte aktiviteter. Det drejer sig om aktiviteter inden for byggeri;
- specifikke bestemmelser, der giver medlemsstaterne mulighed for fleksibilitet i anvendelsen af direktivet; f.eks. kan medlemsstaterne i forbindelse med udstationeringer af meget kort varighed på højst en måned indrømme undtagelser fra bestemmelserne om mindsteløn, lige som de kan anvende kollektive aftaler vedrørende aktiviteter inden for andre sektorer end byggesektoren;
- direktivets bestemmelse (artikel 3, stk. 7), hvorefter direktivet angiver minimumsstandarder, hvorfor arbejdstagerne kan tilgodeses med arbejds- og ansættelsesvilkår, der er mere favorable.

1.1.5 Ud over gennemførelsen i lovgivningen bliver det administrative samarbejde (artikel 4) betragtet som et vigtigt instrument for iværksættelsen af direktivets bestemmelser, ikke kun hvad angår udvekslingen af oplysninger, men også hvad angår foranstaltninger, som er nødvendige for at forhindre, at direktivets bestemmelser overtrædes. Direkte forebyggelse af overtrædelser medvirker til at sikre den sociale beskyttelse og den frie bevægelighed for tjenesteydelser.

1.2 EØSU's udtalelse

1.2.1 Allerede i 1991 afgav Det Økonomiske og Sociale Udvalg en udtalelse om »Forslag til Rådets direktiv om udstationering af arbejdstagere som led i udveksling af tjenesteydelser« (KOM(91) 230 endelig - 1 — SYN 346 og udtalelse CES 1512/91).

1.3 Hvorfor en meddelelse fra Kommissionen?

1.3.1 Medlemsstaterne skulle have implementeret dette direktiv inden udgangen af 1999.

1.3.2 Ifølge direktivets artikel 8 skulle Kommissionen senest den 16. december 2001 foretage en fornyet undersøgelse af gennemførelsesbestemmelserne med henblik på om nødvendigt at foreslå Rådet de fornødne ændringer. Ved udløbet af denne frist påbegyndte Kommissionen sin undersøgelse af gennemførelsen af direktivet i medlemsstaternes lovgivning. Rapportens konklusioner udmøntede sig i Kommissionens meddelelse om direktivets gennemførelse. Denne meddelelse er en evaluering på lovgivningsmæssigt plan af direktivets gennemførelse i de nationale lovgivninger. I meddelelsen præsenteres indholdet i og formålet med det evaluerede direktiv, lige som de lovgivningsmæssige foranstaltninger, der er gennemført i medlemsstaterne, beskrives, idet medlemsstaterne inddeles i tre grupper: 1) medlemsstater, der har overtaget direktivets bestemmelser uden at angive, hvilke bestemmelser i national ret de i direktivet omhandlede aspekter svarer til, 2) medlemsstater, der har søgt at afdække, hvilke nationale bestemmelser, der finder anvendelse, og har indført henvisninger til disse, og endelig 3) medlemsstater, der ikke har vedtaget specifik gennemførelseslovgivning vedrørende de nationale lovbestemmelser, der finder anvendelse på udstationerede arbejdstagere.

1.3.3 I den juridiske undersøgelse fremhæves de overenskomstmæssige bestemmelser, iværksættelsen af samarbejdet om information (artikel 4) samt kontrolforanstaltninger og sanktioner med henblik på at sikre, at bestemmelserne i direktivet overholdes (artikel 5 og 6).

1.3.4 I meddelelsens kapitel 4 gør Kommissionen status over situationen, for så vidt angår gennemførelsen af direktivet i national ret, gennemførelsesmetoden samt den type retsregler og kollektive aftaler, der finder anvendelse.

1.3.5 I kapitel 4 peger Kommissionen endvidere på de problemer af praktisk og administrativ art, som medlemsstaternes myndigheder har været konfronteret med, og den bruger tre små afsnit til at gøre rede for de problemer, som de tjenesteydende virksomheder og de udstationerede arbejdstagere er stødt på.

1.3.6 Kommissionen konkluderer, at ingen medlemsstater har haft særlige juridiske problemer i forbindelse med gennemførelsen af direktivet, men at der kan være visse problemer forbundet med den praktiske gennemførelse, som dog skulle kunne løses med tiden.

1.3.7 Det forekommer således at være for tidligt at overveje en ændring af direktivet. Kommissionens endelige forslag er at lade en gruppe af regeringsekspertter med variabel sammensætning undersøge mulighederne for at lette adgangen til oplysninger om de bestemmelser, som finder anvendelse på udstationerede arbejdstagere, for derigennem at kontrollere overholdelsen af bestemmelserne med henblik på at afhjælpe og løse de identificerede vanskeligheder (medlemsstater, der ikke har gennemført specifikke bestemmelser, ordre public-bestemmelser, informationsøgning, overholdelse af de nationale gennemførelsesbestemmelser og anvendelse af sanktioner).

2. Generelle bemærkninger

2.1 Om meddelelsens analysepunkter

2.1.1 EØSU vurderer, at meddelelsen er nyttig, men utilstrækkelig. Kommissionen opfordres til at udbyde sin analyse, navnlig for så vidt angår den illoyale konkurrence og sociale dumping, som misbrug i forbindelse med udstationeringer kan resultere i. EØSU anmoder Kommissionen om at sikre sektorhøringer med de parter, som reelt berøres af gennemførelseslovgivningen, navnlig byggesektoren, hvor arbejdsmarkedets parter endnu ikke er blevet hørt, selv om de har rejst problemerne med definitionerne af udstationerede arbejdstagere og gråzonen af »selvstændige« arbejdstagere. En sådan dybdegående analyse kunne i højere grad fokusere på den praktiske anvendelse af direktivets artikel 3 om den reelle respekt for de pågældende arbejdstageres grundlæggende rettigheder som oplyst i artiklen. I den forbindelse stiller EØSU det spørgsmål, om de nationale høringer under den første fase har gjort det muligt at vurdere problemerne i forbindelse med den praktiske gennemførelse og de reelle forhold i forbindelse med gennemførelsen og gennemførelsesbestemmelserne. Under alle omstændigheder mener EØSU, at der bør ske en kulegravning af de mest favorable bestemmelser med henblik på bedre at kunne sammenligne god praksis og levere bedre information til alle berørte arbejdstagere og virksomheder.

2.1.2 Hvad angår direktivets principper, har de definitioner, der anvendes i de nationale lovgivninger om udstationerede arbejdstagere, betydning. Præcise spørgsmål, som har betydning for evalueringens fuldstændighed, bør tages op. Hvorledes definerer medlemsstaterne en udstationeret arbejdstager, og hvorledes anvender de direktivet i overensstemmelse hermed? Hvilke typer foranstaltninger træffer medlemsstaterne eller arbejdsmarkedets parter med henblik på at sikre overholdelsen af direktivet? Visse aspekter har særlig stor betydning i denne henseende:

- afklaring af forholdet mellem lovgivningen og de kollektive aftaler, der finder anvendelse i alle berørte sektorer;
- de udstationerede arbejdstageres stilling i den nationale lovgivning og definitionen heraf;
- princippet om anvendelse af EU-minimumsstandarder;
- princippet om ligebehandling i lyset af traktatens nye artikel 13 og de heraf følgende direktiver;
- overholdelsen af bestemmelserne om mindsteløn;
- bestemmelser, der falder inden for hhv. social sikring og arbejdsvilkår;
- situationen for udstationerede arbejdstagere fra tredjelande;
- gennemførelsen af flere domme som i sagerne Arblade Leloup⁽¹⁾ om mindsteløn, Guiot⁽²⁾ og Ulak⁽³⁾, herunder navnlig inden gennemførelse af direktivet i medlemsstaterne med undtagelse af Det Forenede Kongerige.

2.2 I lyset af meddelelsens mangler anmoder EØSU Kommissionen om at fremlægge en ny rapport, der giver mulighed for at efterprøve:

- om rettighederne reelt er gennemskuelige,
- om arbejdstagernes positive rettigheder er sikret,
- om arbejdstagernes mobilitet hæmmes eller fremmes, ved at man anvender bestemmelser, der er afledt af gennemførelsen af direktivet i medlemsstaterne, set på baggrund af risiciene for en protektionistisk afskærmning af arbejdsmarkedet,

⁽¹⁾ Forenede sager C-369/96 og C-376/96, Sml. 1999 I, s. 8453.

⁽²⁾ Sag C-272/94, Sml. 1996 I, s. 1905.

⁽³⁾ Forenede sager C-49/98, C-50/98, C-51/98 og C-53/98, Sml. 2001 I, s. 7831.

- om konkurrenceforvridninger undgås set ud fra hensynet til den frie udveksling af tjenesteydelser,
- om de små og mellemstore virksomheder har korrekt og tilstrækkelig adgang til oplysninger, som er nødvendige for gennemførelsen af direktivet.

2.2.1 Flere medlemsstater har kollektive aftaler, der finder generel anvendelse i byggesektoren. Det væsentligste spørgsmål er, hvordan bestemmelserne i disse kollektive aftaler anvendes til iværksættelse af direktivet. Det er navnlig fortolkningen af de i artikel 3 nævnte ansættelses- og arbejdsvilkår, der er vigtig. Hvilken mindsteløn, hvilken mindstevarighed af betalt ferie, og hvilken hviletid har arbejdstagerne ret til i henhold til disse kollektive aftaler? De kollektive aftaler kan på disse punkter variere væsentligt fra medlemsstat til medlemsstat. Som eksempel kan nævnes nogle medlemsstaters anvendelse af »feriefonde« til finansiering af betalt ferie. Indbetaling af bidrag til sådanne fonde kan sikre gunstigere vilkår for udstationerede arbejdstagere. Spørgsmålet er, hvorledes disse gunstige vilkår kan måles og tages med i betragtning.

2.2.2 Ikke alle medlemsstater har udstrakt anvendelsen af arbejdsvilkårene i de kollektive aftaler til også at omfatte udstationerede arbejdstagere i de andre sektorer, som oplystes i direktivets bilag, på trods af at denne mulighed udtrykkeligt hjemles i artikel 3, stk. 10, andet led.

2.2.2.1 Kommissionen opfordres til i de nuværende og kommende medlemsstater at indhente oplysninger om antallet af udstationerede arbejdstagere og om mest berørte sektorer under hensyntagen til erhvervs-mæssige forskelle.

2.2.3 Ved en række lejligheder gennem de seneste år er Europa-Kommissionen blevet tvunget til at erkende, at forventningerne til mobiliteten fra midten af 1980'erne ikke er blevet indfriet eller kun er blevet indfriet i meget begrænset omfang. Mindre end 2 % af den erhvervsaktive befolkning i EU arbejder i et andet land end deres hjemland. Tallene for den årlige mobilitet er endnu lavere. Ifølge EU's vurderinger er 600 000 arbejdstagere erhvervsaktive uden for deres hjemland, men det er ikke alle, der har status som udstationeret arbejdstager og som er dækket af direktivet. Mobiliteten synes begrænset til ledende personale og særligt højt kvalificerede lønmodtagere samt til arbejdstagere inden for byggesektoren. Eksistensen af løndumping og social dumping i visse af EU's medlemsstater og inden for visse fag og erhverv hænger sammen med, at selv et relativt lille antal arbejdstagere, der i disse højrisksektorer tilbyder deres tjenester på arbejdsmarkedet til lavere lønninger, kan forrykke den eksisterende lønstruktur og udløse en nedadgående lønprisspiral.

2.3 Direkte forebyggelse af en forringelse af den sociale beskyttelse og fri bevægelighed for tjenesteydelser

- Meddelelsen giver ikke mulighed for på nuværende tidspunkt at drage konklusioner med hensyn til, om der på baggrund af de praktiske vanskeligheder bør gennemføres en forenkling eller en ændring af direktivet. I den henseende er de nationale erfaringer (arbejdsmarkedets parter inden for byggesektoren, embedsmænd, arbejdstilsyn m.v.) med udstationerede arbejdstagere en værdifuld informationskilde og således yderst vigtige.

3. Særlige bemærkninger og forslag

3.1 Kommissionen bør i sin nye analyse først og fremmest undersøge, hvorledes udvidelsen influerer på direktivets anvendelse både i de nuværende EU-medlemsstater og i tiltrædelseslandene, idet der skal tages højde for overgangsperioder. Analysen bør endvidere evaluere de regionale og grænseoverskridende eller sektorielle dimensioner, navnlig byggesektoren.

- Kommissionen bør sikre, at erhvervslivet og arbejdsmarkedet på nationalt og europæisk niveau inddrages aktivt. EØSU vurderer, at det bør overvejes, om direktivet giver

mulighed for bedre at præcisere de udstationerede arbejdstageres rettigheder (social sikring, pension m.v.), således at man undgår konkurrenceforvridninger for lokale virksomheder.

3.2 EØSU foreslår endvidere:

- en mere fyldestgørende analyse rettet mod erhvervslivets og arbejdsmarkedets aktører
- en evaluering med henblik på at forbedre formidlingen af information til arbejdstagerne og virksomhederne
- fremme af netværk af lokale, regionale og grænseoverskridende informationscentre
- en opgørelse over bedste praksis inden for vidensdeling vedrørende såvel arbejdstagere som arbejdsgivere som f.eks. mellem Finland og Estland i Talis om, hvilke rettigheder arbejdstagere udstationeret i Finland har
- en juridisk undersøgelse af, om medlemsstaternes lovramme og oplysningerne om gældende kollektive aftaler er tilstrækkeligt klare, tilgængelige og opdaterede i forhold til de krav, udvidelsen stiller.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Rådets forordning om ændring af forordning (EØF) nr. 337/75 om oprettelse af et europæisk center for udvikling af erhvervsuddannelse«

(KOM(2003) 854 endelig — 2003/0334 (CNS))

(2004/C 112/16)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 16. februar 2004 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkeds-mæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som udpegede Wolfgang Greif til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 3. marts 2004.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling den 31. marts og 1. april 2004, mødet den 31. marts, følgende udtalelse med 99 stemmer for, 1 imod og 6 hverken for eller imod.

1. Resumé af Kommissionens forslag

1.1. Kommissionen forelagde den 8. januar 2004 et forslag til ændring af forordning (EØF) nr. 337/75 om oprettelse af et europæisk center for udvikling af erhvervsuddannelse (Cedefop). Dokumentet⁽¹⁾ indeholder udover udkastet til ændring af vedtægten for centret og begrundelsen herfor ligeledes en redegørelse for baggrunden til dette forslag.

1.2. Baggrunden for forslaget om ændring af forordningen er den forestående udvidelse af EU og dermed målet om at tilpasse centrets arbejdsmetoder og funktionsmåde, herunder navnlig hovedorganernes — dvs. bestyrelsens, forretningsudvalgets og direktørens — rolle til de fremtidige rammebetingelser.

1.3. I sin begrundelse for forslaget til revision henholder Kommissionen sig til:

- centrets praksis i de seneste år
- resultaterne af en ekstern evaluering af centrets effektivitet internt og udadtil samt dets organers måde at fungere på, idet der tages særlig højde for virkningerne af udvidelsen⁽²⁾
- den handlingsplan, som centrets bestyrelse har udarbejdet som en opfølgning på denne evaluering, og som især sætter fokus på centrets måde at arbejde på, herunder aspekter som bestyrelsens størrelse, sammensætning, arbejdsmetoder og omkostningseffektivitet
- en fælles udtalelse fra bestyrelserne i de tre fællesskabsagenter (Cedefop, Eurofound og Arbejdsmiljøagenturet)⁽³⁾, der alle har en trepartsstruktur (regeringer, arbejdsgivere og arbejdstagere), hvori deres arbejdsmetoder og forvaltningsstrukturer behandles som svar på evalueringen

⁽¹⁾ KOM(2003) 854 endelig – 2003/00334 (CNS).

⁽²⁾ Den endelige rapport om den eksterne evaluering af Cedefop, Kommissionens reaktion herpå og den handlingsplan, der blev udarbejdet af centrets bestyrelse på baggrund af evalueringen, findes på følgende webadresse: http://europa.eu.int/comm/education/programmes/evaluation/evaluation_en.html.

⁽³⁾ Europæisk Center for Udvikling og Erhvervsuddannelse — Cedefop (Thessaloniki), Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene — Eurofound (Dublin) og Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur — EU-OSHA (Bilbao).

— Europa-Parlamentets opfordring til Kommissionen om på baggrund af udvidelsen at fremsætte passende forslag om rationalisering af fællesskabsagenternes bestyrelser⁽⁴⁾.

1.4 Kommissionen efterkommer med nærværende dokument Europa-Parlamentets opfordring, idet den hovedsagelig fremsætter følgende forslag vedrørende Cedefop:

- Rationalisering af bestyrelsens arbejdsmetoder gennem en omlægning fra administrative over mod strategiske opgaver (beslutninger om bl.a. de prioriterede mål på mellemlang sigt, det årlige arbejdsprogram og budgettet)
- Begrænsning — med uændrede vedtægter — af de omkostningsstigninger, der følger i kølvandet på udvidelsen, og som frem for alt skyldes en forøgelse af antallet af bestyrelsesmedlemmer fra 48 til 78 (forslag om bl.a. at reducere mødefrekvensen til ét årligt møde)
- Bibeholdelse af samtlige medlemsstaters trepartsrepræsentation (regeringer, arbejdsgivere og arbejdstagere) i bestyrelsen, hvilket generelt anses (dette underbygges også af den eksterne evaluering) for at være vigtigt for centrets effektivitet, samtidig med en vedtægtsmæssig formalisering af disse tre gruppers rolle og aktiviteter i bestyrelsen.

1.5 Mere specifikt vedrører de af Kommissionen foreslåede ændringer endvidere følgende vedtægtsmæssige fornyelser for centret:

- Indføjelse af en bestemmelse om proceduren for vedtagelse i bestyrelsen af prioriterede mål på mellemlang sigt
- Præciseringer vedrørende ledelsen og styringen af centret, navnlig med hensyn til direktørens rolle og opgaver

⁽⁴⁾ Se også i forbindelse med Europa-Parlamentets decharge-procedure: EP nr. A5-0079/2003, punkt 28.

- Ændringer vedrørende bestyrelsens og dens forretningsudvalgs udøvende funktioner samt vedrørende dette organs trepartssammensætning og relationer til centrets direktør
- Formalisering af de tre gruppers struktur og præcisering af deres aktiviteter ved bl.a. at indføre en koordinatorfunktion inden for hver af bestyrelsens tre grupper (regerings-, arbejdstager- og arbejdsgiverrepræsentanter)
- Formulering af målet om en lige repræsentation af mænd og kvinder i centrets organer
- Etablering af et egentligt samarbejde med Det Europæiske Erhvervsuddannelsesinstitut (EFT) i Torino.

2. Generelle bemærkninger

2.1. Cedefop, Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene i Dublin og Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur i Bilbao har det til fælles, at arbejdsmarkedets parter, der aktuelt udgør to tredjedele af bestyrelsesmedlemmerne, er inddraget i deres forvaltning, hvori de spiller en afgørende rolle. Dette afspejler den betydning, som de nationale arbejdsmarkedsparter tildeles i de fleste medlemsstater inden for arbejdsmarkeds-, arbejderbeskyttelses- og erhvervsuddannelsespolitikken, hvilket gør deres stærke inddragelse i en bæredygtig og ansvarsfuld politikudformning på disse områder på europæisk plan både nødvendig og oplagt.

2.2. Cedefop er det første af de tre fællesskabsagenturer med en bestyrelse med trepartsstruktur, som skal undergå den af Europa-Parlamentet påkrævede tilpasning. De to andre agenturer (Eurofound og Arbejdsmiljøagenturet) vil snart skulle gennemgå en lignende revision. De foreslåede ændringer vedrørende Cedefops arbejdsmetoder og forvaltningsstrukturer vil derfor tillige udgøre en referenceramme for de to andre fællesskabsagenturer.

2.3. Derfor mener EØSU, at de fremsatte forslag skal granskes så meget desto grundigere, navnlig hvad angår bibeholdelse af arbejdsmarkedsparternes muligheder — som har stået deres prøve — for at udøve indflydelse på og deltage i centrets arbejde, ledelse og forvaltning. Thi enhver ændring af sammensætningen af fællesskabsagenturerne hovedorganer og deres rolle kan få indflydelse på inddragelsen af og deltagelsesmulighederne for de grupper, der er repræsenteret i Cedefops bestyrelse.

2.4. I den sammenhæng må udvidelsen af EU ifølge EØSU ikke ses som en anledning til at svække arbejdsmarkedsparternes rolle i agenturerne som følge af hensynet til omkostningseffektivisering og rationalisering af arbejdsmetoderne. Tværtimod bør der udformes en vedtægt, som formår at tilpasse arbejdsmarkedsparternes særlige inddragelse til de fremtidigt ændrede betingelser.

2.5. EØSU er enig med Kommissionen i, at det i forbindelse med forslagene til ændring af centrets sammensætning og retningslinjerne for centrets ledelse og forvaltning er meget

vigtigt, at man holder fast i en ubetinget bibeholdelse af trepartsstyringen og hermed medlemsstaternes arbejdsmarkedsparters ligeberettigede deltagelse som en forudsætning for centrets vellykkede resultater. Kun på denne måde kan man sikre, at alle nøgleaktører inddrages, og at der i centrets arbejde tages hensyn til de forskelligartede systemer og indfaldsvinkler på erhvervsuddannelsesområdet.

2.6. Hvor vigtigt det end er at sikre ledelsesorganernes fremtidige handleevne, og hvor forståelige omkostningsargumenterne i forbindelse med de forudbereggede følger af EU's udvidelse for bestyrelsens sammensætning end måtte forekomme at være, så er det efter EØSU's mening ikke mindre vigtigt under revisionen at påse, at man, når det gælder de repræsenterede interesser i agenturets ledelsesorganer, hverken forringer agenturets repræsentativitet og indflydelsesmuligheder eller bredden og dybden i meningsdannelsen og kontinuiteten i deltagelsen.

2.7. På denne baggrund bifalder EØSU de fleste af Kommissionens ændringsforslag, men finder grund til at fremsætte særlige bemærkninger eller indvendinger til enkeltpunkter — jf. nedenfor — og håber, at der vil blive taget højde for disse i det videre arbejde med revisionen af forordningen for Cedefop.

3. Særlige bemærkninger

3.1. Formalisering af god praksis: I flere af sine ændringsforslag foreslår Kommissionen, at centrets nuværende praksis, som har bevist sin effektivitet, indskrives i grundforordningen. Dette gælder især arbejdet i bestyrelsens forretningsudvalg, aspekter vedrørende inddragelse af arbejdsmarkedets parter på nationalt og europæisk plan, samarbejdet med andre fællesskabsorganer samt koordineringen af aktiviteterne i de grupper, der er repræsenteret i centrets ledelsesorganer. EØSU bifalder formaliseringen af den hidtidige praksis, som har været af uformel karakter, og håber, at den vil medføre øget gennemsigtighed og effektivitet og større ansvar og ikke mindst sikre og styrke centrets trepartsstruktur.

3.2. De europæiske arbejdsmarkedsparteres rolle: EØSU er ligeledes tilfreds med, at det i forslaget til en ny forordning gennem oprettelsen af en formel koordinatorfunktion i de enkelte grupper og cementeringen af koordinatorernes ret til at deltage i møderne i bestyrelsen og dennes forretningsudvalg slås fast, at de europæiske arbejdsmarkedsparter spiller en afgørende rolle i ledelsen af centret⁽¹⁾. Den Europæiske Faglige Samarbejdsorganisation (EFS) og Sæmmenslutningen af Industri- og Arbejdsgiverorganisationer i Europa (Unice) vil i den forbindelse få en fremskudt plads. For at understrege arbejdsmarkedsparternes betydningsfulde rolle yderligere foreslår EØSU, at der indføres en ændring i forordningens artikel 4, stk. 5, så koordinatorerne indrømmes stemmeret i bestyrelsen og forretningsudvalget, og som en logisk følge deraf formalisere de europæiske arbejdsmarkedsparteres rolle ved at lade dem deltage i udpegelsen af centrets ledelse (direktør og vicedirektør).

⁽¹⁾ Artikel 4, stk. 5, i forslaget om ændring af forordning (EØF) nr. 337/75.

3.3. Samarbejde med institutter og offentlige myndigheder: I lyset af Lissabon-strategien og i betragtning af vigtigheden af uddannelse og princippet om livslang læring bifalder EØSU endvidere formaliseringen af samarbejdet med Det Europæiske Erhvervsuddannelsesinstitut i Torino ⁽¹⁾. Udvalget håber, at det ikke blot bliver ved en udbygning af samarbejdet mellem de to erhvervsuddannelsesinstitutter, som hver især varetager deres særlige opgaver, men også betyder et tættere samarbejde og en bedre afstemning med andre europæiske institutter og offentlige myndigheder på uddannelsesområdet som eksempelvis Kommissionens Eurydice inden for almen og højere uddannelse.

3.4. Reduktion af mødefrekvensen i bestyrelsen: Med udvidelsen stiger antallet af medlemmer i bestyrelsen, og Kommissionen foreslår, for at tilgodese hensynet til omkostningsneutralitet, som påkrævet som en vigtig foranstaltning, at antallet af bestyrelsesmøder som hovedregel reduceres til ét om året i stedet for to ⁽²⁾. Dette begrundes bl.a. med bestyrelsens nye, mere strategiske rolle, der bl.a. indebærer, at bestyrelsen frigøres for sin forvaltningsbeføjelser, som overdrages til forretningsudvalget og direktøren.

EØSU ønsker i den sammenhæng at gøre opmærksom på, at det kan risikere at få en negativ indvirkning på den ellers brede debat mellem bestyrelsesmedlemmerne, hvis der kun afholdes ét bestyrelsesmøde om året. Det er endvidere tydeligt, at en reduktion af mødefrekvensen for flertallet af bestyrelsesmedlemmerne — som ikke vil være repræsenteret i forretningsudvalget, der i fremtiden vil bestå af otte medlemmer — kan betyde, at det bliver vanskeligt i tiden mellem de årlige møder løbende at udveksle informationer med hinanden og at fastholde den gensidige kontakt.

For at imødegå disse problemer og sikre den nødvendige brede og dybtgående debat fremsætter EØSU følgende to forslag:

— for det første at ændre ordlyden i første sætning i artikel 4, stk. 6, i forslaget om ændring af forordning (EØF) nr. 337/75 ved at tilføje »mindst«: »Formanden indkalder bestyrelsen mindst en gang om året«.

— for det andet i artikel 4, stk. 10, at indføje en bestemmelse, der gør det muligt efter behov at indkalde til møde i et udvidet forretningsudvalg.

3.5. Sikre kontinuitet i deltagelsen: For at sikre, at bestyrelsesmedlemmerne har mulighed for løbende at deltage i arbejdet, er det efter EØSU's mening nødvendigt blandt andet

⁽¹⁾ Artikel 3, stk. 2, i forslaget om ændring af forordning (EØF) nr. 337/75.

⁽²⁾ Artikel 4, stk. 6, i forslaget om ændring af forordning (EØF) nr. 337/75.

at indføre ledsageforanstaltninger, der kan kompensere for den reducerede deltagelse og informationsstrøm, som en nedsat mødefrekvens vil medføre, og samtidig garantere den nødvendige brede og dybtgående debat. Der bør navnlig sikres koordinering i grupperne (regeringer, arbejdsgivere og arbejdstagere), lige som gruppekoordinatorerne, som her har en vigtig rolle at spille, bør forsynes med tilstrækkelige muligheder og ressourcer (f.eks. mulighed for at indkalde til særlige gruppemøder, ret til at kræve indkaldelse til møde i et udvidet forretningsudvalg m.v.).

3.6. Forretningsudvalgets sammensætning: Hvad angår sammensætningen af bestyrelsens forretningsudvalg, vil dette fremtidigt bestå af 8 medlemmer (2 repræsentanter for hver af de grupper, der er repræsenteret i centret, og to repræsentanter for Kommissionen) ⁽³⁾. Hvad der her springer i øjnene, er Kommissionens styrkede rolle i dette ledelsesorgan, og EØSU havde ventet en passende begrundelse fra Kommissionens side for denne ændring i vægtningen af de repræsenterede interesser. Hvis centret skal fungere optimalt, er det vigtigt også at sikre en reel trepartssammensætning af forretningsudvalget. EØSU håber derfor, at Kommissionens styrkede rolle i centrets eksekutivorgan vil medføre en øget inddragelse af ekspertise, og forventer, at stemmeforholdet forbliver uændret.

I den forbindelse minder EØSU om forslaget i det handlingsprogram, centrets bestyrelse fremlagde i 2001. Det gik ud på at oprette et udvidet forretningsudvalg bestående af nogle få faste medlemmer og derudover roterende medlemmer for at sikre ligevægt mellem hensynet til effektivitet og hensynet til en bred meningsudveksling mellem bestyrelsesmedlemmerne. EØSU opfordrer til at tage dette forslag op igen og i forordningsforslagets artikel 4, stk. 10, der giver mulighed for at indkalde til yderligere møder, udtrykkeligt at fastsætte, at formanden for forretningsudvalget på forslag af medlemmer af forretningsudvalget kan indkalde til udvidede forretningsudvalgmøder.

3.7. Direktørens rolle og en stedfortrædendes direktørs position: I henhold til forordningsforslaget er direktørens funktion i alt væsentligt at være centrets juridiske repræsentant, stå for ledelsen af centret og gennemføre bestyrelsens og forretningsudvalgets beslutninger ⁽⁴⁾. EØSU er noget betænkelig ved den meget kortfattede definition af direktørens rolle og ansvarsområde. For fremover at sikre et mere effektivt fungerende center ville det måske være en god idé at foretage en nøjagtig og velafgrænset opgavefordeling mellem direktør, bestyrelse og forretningsudvalg.

⁽³⁾ Artikel 4, stk. 8 i forslaget om ændring af forordning (EØF) nr. 337/75.

⁽⁴⁾ Artikel 7, stk. 1, i forslaget om ændring af forordning (EØF) nr. 337/75.

Hvad angår ledelsesorganets rolle finder EØSU det desuden hensigtsmæssigt, at man benytter ændringen af Cedefop-forordningen til seriøst at overveje formelt at genoprette en stilling som stedfortrædende direktør. Dermed ville der blive genskabt en situation, som fungerede godt i over 20 år frem til vedtægtsændringen ved flytningen fra Berlin til Thessaloniki i 1995 og bidrog til en gnidningsløs inddragelse af arbejdsmarkedets parter i forbindelse med de væsentligste personale-afgørelser. Desuden indeholder vedtægten for Eurofound i Dublin en tilsvarende bestemmelse, og EØSU går afgjort ind for en tilnærmelse på dette agenturs praksis, som har vist sit værd. EØSU foreslår derfor, at forordningens artikel 6 ændres, så den svarer til den pågældende bestemmelse i Eurofound's forordning ⁽¹⁾.

Endvidere bør forordningen efter EØSU's mening udtrykkeligt fastsætte, at direktørens ansættelseskontrakt skal undertegnes af bestyrelsesformanden. Det samme bør gælde for den stedfortrædende direktør, hvis funktion EØSU ønsker genindført. Hvis dennes ansættelse i sidste instans afhang af direktørens afgørelse, ville det ikke være muligt at følge den generelle praksis med at tage hensyn til bredden af interesser i bestyrelsen

3.8. Fastlæggelse af prioriterede mål på mellemlang sigt: I forordningens artikel 8, stk. 1, foreslår Kommissionen, hvem der skal have kompetence til at vedtage de strategiske retningslinjer for centret. Disse retningslinjer består i, at bestyrelsen vedtager de prioriterede mål på mellemlang sigt og det årlige

arbejdsprogram på grundlag af et udkast, direktøren forelægger. Også her er der tale om at formalisere en praksis, som har været gældende siden midten af 90'erne. EØSU udtrykker tilfredshed med den nye mere strategiske rolle, bestyrelsen får. Da der nu skal afholdes møde kun én gang om året, er EØSU dog også her bekymret for, om der kan foregå en bred meningsudveksling og træffes holdbare beslutninger i bestyrelsen. Dette kunne sikres ved som allerede foreslået i pkt. 3.4 og 3.6 at indføje en bestemmelse, der giver mulighed for at afholde udvidede forretningsudvalgsmøder.

EØSU har fuld forståelse for, at de prioriterede mål skal opstilles under hensyntagen til EU-institutionernes behovsprioritering ⁽²⁾, men peger dog på, at det også fremover må sikres, at centrets produkter ikke kun tjener til at rådgive EU-institutionerne og de nationale regeringer med hensyn til deres politikbeslutninger, men i først omgang kommer aktørerne inden for den nationale erhvervsuddannelsespraksis, og her især arbejdsmarkedets parter i medlemsstaterne, til gode.

3.9. Lige muligheder: Endelig bifalder EØSU, at der med den formaliserede bestemmelse om, at der skal tilstræbes en ligelig repræsentation af mænd og kvinder i centrets organer, tages et konkret skridt til at opfylde bestemmelsen i traktatens artikel 3 ⁽³⁾. EØSU ser dette som et krav til medlemsstaterne og arbejdsmarkedets organisationer om at følge samme princip ved udpegelsen af deres repræsentanter til bestyrelsen. EØSU forventer, at centret selv også tager ligestillingshensyn i sin personalepolitik, og især ved ansættelse på ledelsesniveau.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁾ Se artikel 8 i Rådets Forordning (EØF) nr. 1365/75 af 26. maj 1975 om oprettelse af et europæisk institut til forbedring af livs- og arbejdsvilkårene: »1. Instituttets direktør og vicedirektør udnævnes af Kommissionen på grundlag af en kandidatliste forelagt af bestyrelsen; 2. Direktøren og vicedirektøren vælges på grundlag af deres kompetence, og deres uafhængighed skal være uomtvistelig; 3. Direktøren og vicedirektøren udnævnes for et tidsrum af højst fem år. De kan genudnævnes.«

⁽²⁾ Artikel 8, stk. 1, i forslaget om ændring af forordning (EØF) nr. 337/75.

⁽³⁾ Artikel 4, stk. 2, i forslaget om ændring af forordning (EØF) nr. 337/75.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kulturens sociale dimension«

(2004/C 112/17)

Europa-Parlamentet besluttede den 20. november 2003 under henvisning til EF-traktatens artikel 262, sidste stk., at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om: Kulturens sociale dimension.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkeds-mæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som udpegede Daniel Le Scornet til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 3. marts 2004.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling den 31. marts og 1. april 2004, mødet den 31. marts, følgende udtalelse med 98 stemmer for, ingen imod og 4 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 Europa-Parlamentet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg har besluttet at gøre »Kulturens sociale dimension« til et fælles emne, fordi de mener, at kultur og social udvikling indgår i en snæver vekselvirkning og har stadig større betydning for den europæiske integrationspolitik.

1.2 Udvalget skrev allerede i 1999 i en udtalelse ⁽¹⁾: »følger man den meget brede definition af kultur som et system af værdier, der er af relevans for et samfunds medlemmer, så strukturerer kulturen også civilsamfundets aktionsfelt«. Set med udvalgets øjne er dannelse og samfundsmæssig inddragelse nøglefunktioner i kulturen — opfattet som en proces og en fælles form for tankegang og handling. Oplægget til den europæiske forfatning tager ikke mindst afsæt i fælles værdiopfattelser, mål, grundlæggende rettigheder og en ny holdning til en demokratisk adfærd. Disse elementer udgør samlet set grundlagene for en europæisk kulturforståelse. Det europæiske syn på kulturforståelse indbefatter også stærke sociale elementer, såsom solidaritet, tolerance, social samhørighed, foranstaltninger mod udstødelse og forskelsbehandling samt social integration. Med henvisning til denne tilgang har udvalget derfor på det europæiske forfatningskonvent slået til lyd for fremover også at blive hørt på området »kultur«. Alt dette bevirker, at der bør gives et særligt ansvar til Europa-Parlamentet i egenskab af et demokratisk repræsentativt organ for Europas borgere og til Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg som institutionel repræsentant for civilsamfundsorganisationer vedrørende dette emnekompleks.

1.3 Europa-Parlamentet har med rette fremhævet »pligten« til at støbe et »fælles kulturelt fundament« og et »europæisk civilt område« ⁽²⁾. Dette er stadig mere presserende, fordi kulturens nationale dimension er tilbøjelig til at træde i forgrunden, så snart kompleksiteten tager til. Udvidelsen øger ikke blot kompleksiteten, men bevirker også, at der i EU optages lande med en helt anden historie og helt andre traditioner og kulturer.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse af 23.9.1999 om »Det organiserede civilsamfunds opgaver og bidrag i det europæiske samarbejde« — EFT C 329 af 17.11.1999.

⁽²⁾ Ruffolo-betænkningen, Europa-Parlamentet A.5. – 0281/2001.

1.4 Med denne udtalelse koncentrerer udvalget sig som følge af den korte tidsfrist i det følgende primært om tre kerneområder.

2. Hvilket europæisk samfund ønsker vi? Henimod en ny »kultur« af samspil mellem økonomisk, social og miljømæssig adfærd.

2.1 I denne sammenhæng har »Kulturens sociale dimension« ikke alene stor betydning for opbygningen af en europæisk identitet og for udformningen af et oplæg til og en proces henimod en fælles tilværelse i Europa, men også udadtil. EU's tiltrækningskraft beror ikke blot på verdens største hjemmemarkeds dimension og styrke, BNP's størrelse, euroens styrke. Baggrunden er i lige så høj grad den sociale og kulturelle models originalitet og relevans, idet den, med afsæt i en fælles værdiarv, stedse har formået på fredelig vis at forvalte både den kulturelle mangfoldighed og de sociale og politiske modsætninger inden for EU og at knytte disse sammen på positiv vis.

2.2 De igangværende ændringer i samfundet, såsom globaliseringens konsekvenser, sociodemografiske ændringer, migration og indvandring, informations- og kommunikationsteknologernes stigende virkninger, fremhævelse og gennemførelse af princippet om ligestilling mellem mænd og kvinder og andre dybtvirkende socioøkonomiske ændringer, udgør nogle enorme udfordringer for politikens kulturelle og sociale dimension. Vore samfund kan ikke længere tillade sig ikke at anerkende og inddrage samtlige aktører og miljøer. Det europæiske handicapår og EØSU's udtalelser og initiativer om spørgsmålet viser, at samfundene bedømmes ud fra den plads og rolle, som de tildeler de svageste og de mest udsatte.

2.3 Over for de klassiske paradigmer om hierarkiseret styring og »understøttet afhængighed« (jf. velfærdsstatens forskellige former) bør man i dag nok opstille et paradigme, som består i aktiv medinddragelse af den enkelte og i at give myndighed til samtlige økonomiske, sociale, familiemæssige og kulturelle aktører?

2.4 Er en sådan aktiv medinddragelse ikke en afgørende forudsætning for en rig og kreativ økonomisk og social tilværelse? Er den ikke tillige en etisk og økonomisk nødvendighed? Respekten for og realiseringen af den enkelte, grundpillen i samarbejdsprincippet, som udgør fællestrækkene ved samtidens europæiske humanisme, og dette integrerede områdes globale konkurrenceevne.

2.5 Økonomisk, social og miljømæssig adfærd er kilden til kultur. Kortlægning og valorisering af ændringer i de vigtigste kulturelle paradigmer, som indvirker på denne adfærd, vil gøre det muligt at give begrebet »Kulturens sociale dimension« en konkret værdi.

2.6 Det vil i sidste instans sige, at berørings- og ansvarsområderne i spændingsfeltet mellem stat, marked og civilsamfund må nyovervejes og nydefineres i fællesskab.

3. Konsekvenserne af ændringer i arbejdsverdenen for samfundsstrukturen og de kulturelle værdier.

3.1 I denne udtalelse er det ikke muligt at gå i dybden med de omfattende igangværende forandringer på disse områder. Udtalelsen ønsker blot at antyde, at en nærmere udforskning nok vil kunne medvirke til at tydeliggøre begrebet »videnssamfund«, som er et nøgleelement og drivkraften bag den europæiske opbygning, som fastlagt i Lissabon-processen.

3.2 Den udstrakte tilbøjelighed til mentalisering, intellektualisering, af alle arbejdsområder, herunder forbrugs»arbejde«, den større rolle, som her tillægges relationelle, stilistiske og kreative kriterier, finder en særlig udmøntning i Europa. Dette må formodes at være baggrunden for de forskelle i konkurrenceevne, tiltrækningskraft, god adfærd og iværksætter, som kendetegner Europa, og som kan udbygges i forholdet til jordklodens øvrige geokulturelle områder.

3.3 I et samfund, som er inde i en dybtvirkende forandringsproces, befinder de fag, som berører integration og forsoning, sig i første række. De voldsomme spændinger inden for disse fag overstiger de materielle og objektive vanskeligheder ved denne form for arbejde. De sætter fokus på alle de holdpunkter, som knytter sig til den tvfoldige udøvelse af solidaritet og social kontrol inden for vore samfund. Den forandring og omlægning af det symbolske rum, som omgærdede disse fags faglige identitet, må dechifrerer.

3.4 I et samfund, som er inde i en så gennemgribende omvæltning, er det ikke muligt at adskille eller hierarkisere kulturens sociale dimension og det sociale aspekts kulturelle vinkel. Derfor kan det økonomiske, det sociale og det politiske ikke længere holdes ude fra det arbejdsmæssige og fra den kunstneriske og videnskabelige adfærd. Uden nogen form for instrumentalisering øges den kunstneriske og videnskabelige kreativitetens egen betydning kraftigt. Dette gør det især nødvendigt, at der anstilles overvejelser over de nye former for kulturel

økonomi (solidarisk økonomi, gensidighed i finansieringskilderne).

4. En ny kultur for demokrati

4.1 De sociale og kulturelle politikker er ikke blot sektorpolitikker, men en »kultur« omfattende hele det politiske spil. Kulturelt demokrati forstået som »kulturel sikkerhed«, »kulturel pålidelighed«, »social og kulturel ledelse« må tydeliggøres. Fremover må der udtrykkeligt anstilles overvejelser over skabelse af kulturelle rettigheder/friheder/ansvarsopgaver.

4.2 Det kulturelle og sociale demokratis hovedparadigmer bør gøres til genstand for nytænkning og udvikling:

- det uddannelsesmæssige paradigme (bl.a. gennem en udvikling af uddannelsesudbuddet og livslang læring)
- paradigmet omkring ressourceudnyttelse (med hovedvægt på kreative og kommunikationsrelaterede fortolkninger af det kulturelle og det sociale aspekt)
- forsoningsparadigmet (skabelse af nye »kulturelle normer« med udgangspunkt i tilfælde af social udstødelse og med større vægt på fornuft og menneskelighed).

4.3 Det er i et samspil med sociale bevægelser, kulturelle netværker, arbejdsmarkedsparter og ikke blot mellem institutioner, at den mangfoldighed af problemstillinger, som melder sig ved tilvejebringelsen af et reelt socialt og kulturelt demokrati, bør udbygges. Indførelsen af en etik for samarbejdet mellem samtlige parter må nok anses for at udgøre en af hovedudfordringerne.

5. Henstillinger

Disse første ubearbejdede overvejelser over »Kulturens sociale dimension« foranlediger EØSU til at fremlægge en række forslag:

5.1 *Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs kulturelle opgave*

5.1.1 I stil med en række nationale økonomiske og sociale råd og lignende institutioner ønsker EØSU tydeligere end hidtil at påpege, at det også har en kulturel opgave. Ikke mindst fordi udviklingen af civilsamfundet er en kulturel proces, således som EØSU har anført det i en tidligere udtalelse ⁽¹⁾. EØSU ønsker derfor at etablere en aktiv dialog om dette spørgsmål med de nationale økonomiske og sociale råd og alle EU's institutioner (Parlamentet, Rådet, Kommissionen, Regionsudvalget). EØSU ønsker at fungere som et forum for debatten med det organiserede civilsamfund om den kulturelle udvikling i en pluralistisk, dynamisk og nyskabende forstand og som et egentligt forum i den bæredygtige udviklings og kreative kulturindustriens tjeneste ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Udtalelse fra EØSU af 23.9.1999 om »Det organiserede civilsamfunds opgaver og bidrag i det europæiske samarbejde« (Ordfører: Anne-Marie Sigmund) — EFT C 329 af 17.11.1999.

⁽²⁾ Udtalelse fra EØSU af 28.1.2004 om »Kulturindustrien i Europa« (CESE 102/2004) (Ordfører: José Isaiás Rodríguez García-Caro).

5.2 *Gradvis etablering af et europæisk observationscenter for kulturelt samarbejde*

5.2.1 EØSU foreslår, at man sammen med Kommissionen og Europa-Parlamentet fortsætter overvejelserne over Europa-Parlamentets forslag om at oprette et europæisk observationscenter for kulturelt samarbejde ⁽¹⁾.

5.2.2 EØSU underkender på ingen måde de blandede konklusioner i den gennemførlighedsundersøgelse, som Kommissionen har bestilt om Parlamentets forslag. EØSU anser i høj grad konklusionerne for nødvendige, men opfatter dem ikke som tilstrækkelige, idet de kun tilstræber at støtte de netværker og organer, som er aktive i øjeblikket, og at tage deres finansiering op til nyvurdering, at etablere en webportal og at udbygge indsamlingen af statistiske oplysninger på det kulturelle område ⁽²⁾.

5.2.3 Derfor foreslår EØSU, at man i en initiativudtalelse nøje fastlægger sigtet med et europæisk observationscenter for kulturelt samarbejde, som både EØSU og Europa-Parlamentet slår til lyd for. Det bør påses, at det kommer til at udgøre et tværinstitutionelt og grænseoverskridende net med regionale og nationale knudepunkter, som drager fordel af og etablerer synergivirkninger mellem samtlige nuværende offentlige socialøkonomiske og private aktører og trækker på al tilgængelig erfaring (herunder tidligere og hengemte erfaringer). Der bliver således ikke tale om én central institution »mere«. Et sådant dynamisk samarbejde ville befordre en ikke-defensiv udvikling af subsidiaritetsbegrebet i henseende til den europæiske kulturpolitik. Det ville give europæerne en mulighed for at blive direkte involveret i skabelsen af dette fælles kulturelle rum og dermed genfinde sig selv i det. EØSU kunne eventuelt kandidere til hvervet som sekretariat og indsamlingscenter og stå for ledelsen af en egentlig data- og videnbase, ligesom det kunne fungere som drivkraft og fremsætte forslag til specifikke handlingsplaner.

5.2.4 I denne henseende bør der tages hensyn til det store kortlægningsarbejde, som agenturet i Bilbao og instituttet i Dublin har udført. De finder frem til og udbygger »god praksis«, kulturelle ændringer i henseende til arbejdsvilkår, beskæftigelse, forebyggelse og social samhørighed. De løfter sløret for de trumfer, som allerede findes, og som kunne bidrage til dette europæiske kulturelle observationscenter, hvor kultur opfattes i bred forstand.

5.2.5 En lang række netværker vedrørende problematikken omkring kultur som socialt bindeled, ikke mindst blandt udstødte eller marginaliserede befolkningsgrupper (folkelige kvarterer, industriområder uden fremtidsmuligheder, affolkede

landdistrikter), er også til rådighed (i den undersøgelse, som Kommissionen har bestilt, nævnes der 65). EØSU, som har foretaget høring af en række af dem, giver sammen med disse udtryk for det nødvendige i at bringe dem ud af deres respektive isolation. De må tilføres midler, så de fortsat kan bestå og udvikles, hvilket det stadigvæk skorter på. Derfor bør observationscentret for kulturelt samarbejde ikke blot fungere som et laboratorium, der gør det muligt at formidle og overføre allerede afprøvet viden og knowhow, men også fungere som et evalueringsorgan.

5.2.6 Denne opgave indebærer først og fremmest at verificere, om der tages behørigt hensyn til den kulturelle dimension i EU-politikkerne, herunder især om den bliver et redskab til at give mere dybde til Cultura 2000- og Media Plus-programmerne, når de skal fornyes, således at de tager højde for en helt ændret virkelighed efter udvidelsen og omfatter nye aktivitetsområder. Eventuelt kunne observationscentret udarbejde en årsrapport.

5.3 *Løbende samarbejde og udarbejdelse af relevante coproduktioner mellem Europa-Parlamentet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg på det kulturelle område*

5.3.1 På det kulturelle område bør et samarbejde mellem de to institutioner, som hver på deres særlige måde repræsenterer EU's befolkning, kunne komme til udtryk gennem fælles procedurer og arrangementer.

5.3.2 Et årligt fællesmøde om et »kulturens Europa« kunne bidrage til at måle den udvikling, som fører EU fra et være et retligt fællesskab til et værdifællesskab. Der bør opstilles det mål, at der hvert år sættes fokus på mindst én virkelig fælles kulturel værdi.

5.3.3 I forlængelse af de årelange erfaringer med europæiske kulturhovedstæder kunne man på det første møde mellem de to institutioner opstille det mål at skabe en åben konkurrence mellem forslag, som hvert andet, tredje eller fjerde år (evt. i samme tempo som de olympiske lege) udmønter sig i et initiativ, der inddrager de enkelte europæiske lande. Hvert enkelt af disse lande bør selv sørge for at åbne den europæiske kultur for omverdenen ved i det europæiske initiativ at medtage mindst én partner fra en anden kulturel sfære.

5.3.4 Desuden kunne de to institutioner være med til at etablere en europæisk »taskforce« med det sigte at fremme den kulturelle og kunstneriske udveksling i konfliktområder. Både for at forebygge konflikter og for at medvirke til genopbygning efter konflikter.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁾ Ruffolo-betænkningen, Europa-Parlamentet A.5. — 0281/2001.

⁽²⁾ A Feasibility study concerning the creation of a European observatory of Cultural Co-operation (cf. Final Report to the European Commission — 18th August 2003), http://europa.eu.int/comm/culture/eac/sources_info/pdf-word/final_report_aout_2003.pdf.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg: Status og ajourføring af prioriteterne i momsstrategien«

(KOM(2003) 614 endelig)

(2004/C 112/18)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 20. oktober 2003 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed, som udpegede Antonello Pezzini til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 11. marts 2004.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling den 31. marts-1. april 2004, mødet den 31. marts 2004, følgende udtalelse med 101 stemmer for, ingen imod og 1 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 Ved vedtagelsen af første og andet momsdirektiv satte Fællesskabet sig blandt andet som mål at tage initiativer til indførelse af en fælles ordning, som på mellemlang sigt skulle føre til afskaffelse af beskatning af indførsel samt fritagelse for beskatning af udførsel i samhandelen mellem medlemsstaterne. Grundlaget for dette var det erklærede mål om at etablere et system, som kunne fungere både inden for det indre marked og i de enkelte medlemsstater.

1.2 Kommissionen udarbejdede forslag til indførelse af en sådan ordning i løbet af 1987 inden for rammen af de initiativer, som var bestemt forud for gennemførelsen af det indre marked i 1993.

1.2.1 Ordningen omfattede især etablering af en harmoniseret struktur baseret på fastsættelse af to kategorier af afgiftsklasser, tilnærmelse – inden for et interval af forud fastsatte værdier – af medlemsstaternes gældende satser samt en kompensationsmekanisme til udligning af afgiftsindtægterne mellem de finansielle myndigheder.

1.3 Da det stod klart, at det var umuligt at vedtage de forslag, som Kommissionen havde udarbejdet før januar 1993, besluttede Rådet allerede i 1989 at vedtage et overgangssystem, som på den ene side skulle gøre det muligt at afskaffe enhver form for kontrol ved grænserne og på den anden sikre, at afgiften på godet og/eller tjenesten tilgik bestemmelsesmedlemsstaten.

1.3.1 Samtidig understregede Rådet sin vilje til at indføre en endelig ordning, som byggede på princippet om beskatning i oprindelsesmedlemsstaten, og fastsatte den 31. december 1996 som frist for opnåelse af dette mål.

1.4 I tråd med Rådets vilje udarbejdede Kommissionen derfor et detaljeret handlingsprogram for etablering af en ordning, som byggede på modernisering og ensartet anvendelse af det gældende system, samt på indførelse af gradvise ændringer, der

skulle fremme overgangsprocessen mod et fælles, endeligt momssystem.

1.5 Alligevel er der på grund af medlemsstaternes forskellige holdninger til iværksættelse af en reel reformproces af momsordningen kun opnået beskedne resultater. For at momssatsen ikke skulle påvirke den naturlige konkurrence mellem virksomhederne ville det, som Kommissionen flere gange har forslået, være nødvendigt at gennemføre en vis harmonisering af såvel satserne som mekanismerne for deres fastsættelse.

1.6 I juni 2000 fremlagde Kommissionen en meddelelse for Rådet og Parlamentet, hvori den redegjorde for de initiativer, som skulle iværksættes for at fastlægge en bæredygtig strategi for videreudvikling af et fælles merværdiafgiftssystem. Hovedlinjerne i dette program var især forenkling og modernisering af lovgivningen samt vedtagelse af tiltag til sikring af en mere ensartet anvendelse af de nuværende bestemmelser og et større samarbejde mellem medlemsstaternes skattemyndigheder.

1.7 Overgangsordningen er, skønt den er ændret på flere punkter, stadig gældende, og der er ikke umiddelbart udsigt til at den udskiftes på trods af, at der hersker bred enighed om, at den har mangler, der er så store, at de hindrer det indre marked i at fungere effektivt. Der er forløbet tre år siden programmet blev lanceret i 2000, og Kommissionen foreslår nu, med en meddelelse til Rådet, Parlamentet og EØSU, at gøre status over og ajourføre prioriteterne i momsstrategien, bl.a. i lyset af de i mellemtiden iværksatte initiativer.

2. Generelle bemærkninger

2.1 EØSU har i årenes løb flere gange haft lejlighed til at understrege sin ubetingede støtte til gennemførelse af et fælles, endeligt merværdiafgiftssystem, ligesom det gentagne gange har opfordret medlemsstaterne til at udvikle mere hensigtsmæssige strategier. EØSU har ligeledes ved flere lejligheder udtrykt utilfredshed med de mange ulemper ved den nuværende overgangsordning og håber, at de nødvendige moderniseringsforanstaltninger iværksættes.

2.2 Allerede i 1988 gjorde EØSU opmærksom på, at ordningen var forældet, da den betegnede transaktionerne mellem aktører, som opererede på samme marked, selvom de var bosiddende i forskellige medlemsstater, import og eksport. Det er udtryk, som passer bedre på transaktioner med kommercielle aktører, der opererer uden for dette marked.

2.3 Det er desuden en udbredt opfattelse, at den nuværende ordning i det store og hele er utilstrækkelig og i sidste ende endog også forhindrer et effektivt, indre marked.

2.3.1 Selvom EØSU helt klart ønsker en hurtig overgang til en endelig ordning, er det ikke desto mindre bevidst om, at det eneste realistiske opnåelige mål i den nuværende fase, hvor Rådet gør sig mere til talsmand for de nationale regeringers »situation« end Fællesskabets interesser, er et handlingsprogram baseret på modernisering af det eksisterende system samt på iværksættelse af foranstaltninger, der kan lette overgangen til det endelige afgiftssystem.

2.4 EØSU værdsætter, at Kommissionen ikke sætter spørgsmålstegn ved ideen om en endelig ordning, og er enig i, at man bør gå forsigtigt til værks og i den nuværende fase begrænse sig til at sigte mod en strategi for gradvis modernisering af den bestående ordning. EØSU udtrykker derfor tilfredshed med de seneste opnåede resultater, når det gælder forenkling og mere ensartet anvendelse af systemet.

2.5 EØSU hilser især velkommen, at de initiativer, som Kommissionen har iværksat til gennemførelse af det handlingsprogram, der blev lanceret i løbet af 2000, er blevet gennemført.

2.5.1 Det er glædeligt at kunne konstatere, at følgende er vedtaget: direktiv 2000/65/EF om afskaffelse af den fiskale repræsentant fra 1. januar 2003 ⁽¹⁾, direktiv 2002/38 om elektronisk leverede tjenesteydelser ⁽²⁾, direktiv 2003/92/EF om reglerne vedrørende leveringssteder for gas og elektricitet ⁽³⁾, direktiv 2001/44/EF om gensidig bistand ved inddrivelse af fordringer ⁽⁴⁾ samt forordning (EF) nr. 1798/2003 om administrativt samarbejde vedrørende merværdiafgift ⁽⁵⁾. EØSU ønsker desuden at minde om, at hvad angår initiativer til fremme af tættere samarbejde mellem medlemsstaternes skattemyndigheder i bekæmpelsen af svindel har Fiscalis-programmets godkendelse stor betydning.

2.6 EØSU bemærker dog, at skønt det understreger sin tilfredshed med Kommissionens arbejde, har dens indsats undertiden været karakteriseret af en vis usammenhæng og en til tider uklær vision om rækkefølgen af prioriteterne på grund af, at der i Rådet fortsat har været retningslinjer, som sigter på at beskytte medlemsstaternes interesser.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse: EFT C 409 af 30.12.1998, s. 10.

⁽²⁾ EØSU's udtalelse: EFT C 116 af 20.4.2001, s. 59.

⁽³⁾ EØSU's udtalelse: EUT C 133 af 6.6.2003, s. 58.

⁽⁴⁾ EØSU's udtalelse: EFT C 101 af 12. 4.1999, s. 26.

⁽⁵⁾ EØSU's udtalelse: EFT C 80 af 3.4.2002, s. 76.

2.7 EØSU mener, at det i forbindelse med den foreslåede strategi, bør prioriteres at iværksætte foranstaltninger, som sikrer ensartet anvendelse af det fælles merværdiafgiftssystem på EU-niveau. EØSU har allerede ved en tidligere lejlighed givet udtryk for, hvad det mener om muligheden for at omdanne Momsudvalget til et forskriftsudvalg, som skal bistå Kommissionen i forbindelse med vedtagelse af gennemførelsesbestemmelser for gældende lovgivning, i henhold til retningslinjerne i direktivforslaget fra 1997 og til Kommissionens retningslinjer i meddelelsen fra juni 2000 om strategien til forbedring af moms-systemet i det indre marked ⁽⁶⁾.

3. Initiativer, der er under forberedelse

3.1 Forenkling af systemet

3.1.1 EØSU er enig i, at forenkling af de fiskale forpligtelser, som påhviler operatørerne i henhold til det nuværende afgiftssystem, bør være en prioritet i Kommissionens strategi, bl.a. for at imødekomme forbrugernes behov.

3.1.2 I den forbindelse håber EØSU, at man hurtigst muligt kan genoptage arbejdet vedrørende direktivforslaget, der går ud på at ordningen i ottende momsdirektiv skal erstattes af grænseoverskridende fradrag af den erlagte afgift. EØSU udtrykker ligeledes stor tilfredshed med formandskabets forslag om at anvende et system til udveksling af oplysninger og omfordeling af afgiften mellem medlemsstaterne, som er lig det system, der er fastsat i direktivet om elektronisk handel.

3.1.3 EØSU udtrykker ligeledes tilfredshed med Kommissionens initiativ til at iværksætte en offentlig høring om forenkling og harmonisering af de fiskale forpligtelser i forbindelse med merværdiafgiftssystemet. EØSU håber, at man når frem til foranstaltninger, som kan lade systemet af forpligtelser afhænge af de pågældende operatørers størrelse. Kommissionen har siden starten af 1990'erne samlet en række eksempler på god praksis, som medlemsstaterne anvender for at mikrovirksomheder og småvirksomheder hurtigere kan efterleve kravene i momslovgivningen ⁽⁷⁾. En lempelse af de lovfæstede regler vil desuden kunne begrænse sort arbejde.

⁽⁶⁾ EØSU's udtalelser: EFT C 19 af 21.1.1998, s. 56 og EUT C 32 af 5.2.2004, s. 120.

⁽⁷⁾ Se EØSU's initiativudtalelse om »Europæisk charter for små virksomheder« (EFT C 204 af 18.7.2000, s. 57, punkt 1.6-12), EØSU's udtalelse om »Forslag til Rådets afgørelse om et flerårigt program til fremme af initiativ og iværksætterånd (2001-2005)« (EFT C 116 af 20.4.2001) samt EØSU's udtalelse om: »Små virksomheders og mikrovirksomheders rolle i EU's økonomi og erhvervsliv« (EUT C 220 af 16.9.2003, s. 50, pkt. 3.5).

3.1.4 EØSU værdsætter og støtter det arbejde, som Kommissionen udfører for at fremme oprettelsen af et system med et enkelt henvendelsessted, hvor virksomheder, der er registreret i flere medlemsstater, kan opfylde deres EU-momsforpligtelser i det land, hvor de er etableret ⁽¹⁾.

3.2 Harmonisering og modernisering af systemet

3.2.1 EØSU er enig i, at der bør iværksættes foranstaltninger, som kan imødegå dobbeltbeskatning. På dette punkt ligger EØSU på linje med Kommissionens strategi om at indføre instrumenter, der kan løse individuelle tilfælde af dobbeltbeskatning og bruge gældende internationale konventioner på området for direkte beskatning som model.

3.2.2 Af initiativer der skal iværksættes med henblik på at sikre større grad af harmonisering af det fælles system har omarbejdningen af sjette momsdirektiv særlig betydning. Det har været genstand for mange indgreb og har derfor med tiden fået karakter af en kompleks retsakt, som er svær at anvende. Desuden er det som følge af den teknologiske udvikling, ændringer i handelspraksis, privatiserings- og liberaliseringstendenser, som har berørt store områder af økonomien i EU, nødvendigt at revidere nogle specifikke bestemmelser i dette direktiv, som ikke længere passer til den måde økonomiske transaktioner afvikles på.

3.2.3 EØSU er ligeledes enig med Kommissionen i, at man snarest bør rationalisere det nuværende system af undtagelser ved at fjerne de undtagelser, som er konkurrenceforvridende, og gøre de mest effektive undtagelser mere udbredte.

4. Kommende retningslinjer

4.1 Revision af reglerne om beskatningsstedet for levering af ydelser

4.1.1 Kommissionen har iværksat en offentlig høring for at vurdere, om lovgivningen vedrørende beskatningsstedet for levering af ydelser bør ændres. Høringen tager udgangspunkt i et dokument, som er udarbejdet af Kommissionens GD Beskatning og Toldunionen, hvor man vurderer muligheden for at gå fra princippet om beskatning i oprindelseslandet til beskatning i bestemmelseslandet, eller betragte beskatningsstedet for levering af ydelser som det sted, hvor modtageren af ydelsen bor, og ikke længere det sted, hvor leverandøren af tjenesteydelsen bor. ⁽²⁾

⁽¹⁾ Jf. punkt 3.1.2 i KOM(2003) 614 af 20.10.2003.

⁽²⁾ I den sammenfattende rapport om resultaterne af høringen foretaget af GD Beskatning og Toldunionen: Momsbeskatningsstedet for levering af tjenesteydelser (TAXUD/C3/2357), som ligger til grund for KOM(2003) 822 endelig, hedder det, at langt de fleste af de 57 adspurgte organisationer går ind for oplægget.

4.1.2 Reglen om beskatning på det sted, hvor leverandøren af en ydelse bor, har hidtil fungeret, men det stigende antal grænseoverskridende ydelser er imidlertid med til at skabe konkurrenceforvridende og administrativt set komplekse situationer, hvilket fører til dobbeltbeskatning eller undladelse af beskatning af internationale leveringer af ydelser. Problemet ses særlig tydeligt ved tjenesteydelser i forbindelse med elektronisk handel.

4.1.3 Ændringen lægger op til, at det for levering af ydelser, ligesom det er tilfældet for levering af varer, er modtageren, der er betalingspligtig for merværdiafgiften (når der er tale om en afgiftspligtig person) og ikke leverandøren. Ændringen vil bl.a. mindske den administrative byrde, som påhviler operatørerne, da leverandøren af ydelsen ikke længere vil være forpligtet til, som nu, at lade sig registrere, når denne foretager transaktioner, som er afgiftspligtige i en anden medlemsstat, end den, hvor han er etableret. Hvis ændringerne endvidere harmoniseres med gældende regler i tredjelande, som har deres egne forbrugsafgifter, vil det medføre mindre risiko for dobbeltbeskatning eller ingen beskatning på levering af internationale ydelser.

4.1.4 EØSU er enig i behovet for revision af lovgivningen om beskatningsstedet for levering af ydelser på baggrund af ovennævnte retningslinjer, men mener, at disse overvejelser bør udvides til alle ydelser, der er beregnet til slutbrugere. EØSU er ligeledes enig med Kommissionen i, at det system til udveksling af oplysninger, som medlemsstaternes skattemyndigheder anvender (VIES-systemet), bør udvides til også at omfatte levering af ydelser.

4.2 Bekæmpelse af svig

4.2.1 EØSU er enig i, at bekæmpelse af momssvig bør være en af prioriteterne i Kommissionens arbejde. Udover at momssvindelen har en betydelig budgetmæssig virkning, skaber den konkurrenceforvridning ved at uærlige erhvervsdrivende bliver stillet gunstigere.

4.2.2 EØSU er ikke uvidende om, at den nuværende ordning er meget modtagelig for svindel. Det skyldes, at det er muligt at foretage en kombination af transaktioner med moms krav og transaktioner uden moms krav. EØSU mener ikke desto mindre, at svindelen ikke bør bekæmpes ved at indføre ændringer af det nuværende system, men inden for rammerne af den gældende lovgivning. Det er usikkert, om en strategi baseret på indførelse af omfattende ændringer af det nuværende system vil lykkes, men der vil være betragtelige direkte og indirekte administrative omkostninger ved den.

4.2.3 I lyset heraf foreslår EØSU at udnytte eksisterende instrumenter til administrativt samarbejde mellem medlemsstaterne og at indføre yderligere. Der er på den anden side allerede opnået store fremskridt i den henseende: forordning (EF) nr. 1798/2003 fastsætter netop særligt effektive regler, som letter kontakten mellem de nationale administrationer, og anvendelsen af Fiscalis-programmet vil, takket være forbedrede elektroniske systemer til udveksling af oplysninger, muliggøre et tættere samarbejde mellem medlemsstaterne i bekæmpelsen af svig. EØSU mener endvidere, at udformning af særlige strategier på nationalt plan kan være et betydningsfuldt bidrag til bekæmpelse af de mest udbredte former for skatteunddragelse. I den sammenhæng støtter EØSU særligt initiativet fra SCAC-udvalget, som går ud på at udarbejde en vejledning om, hvilken praksis der anvendes af de nationale administrationer i bekæmpelsen af svindel.

5. Konklusion

5.1 EØSU mener, at de utallige og alvorlige mangler ved den nuværende ordning kun vil kunne fjernes ved at indføre en ny, endelig ordning. EØSU er ikke desto mindre bevidst om, at dette mål i den aktuelle situation ikke vil kunne nås på kort sigt. EØSU værdsætter derfor Kommissionens realistiske indgangsvinkel om at følge en strategi til gradvis forbedring af den gældende ordning.

5.1.1 EØSU opfordrer medlemsstaterne og Rådet til at gå bort fra den nuværende holdning til fordel for retningslinjer, som oprigtigt tilstræber at fremme en udvikling af det indre marked, som er til gavn for virksomheder og især forbrugere. EØSU bemærker, at et Europa med en fælles valuta ikke fortsat kan acceptere manglerne ved den eksisterende overgangsord-

ning for merværdiafgiftssystemet. EØSU håber især, at Kommissionen i forbindelse med Det Europæiske Konvents drøftelser om institutionel reorganisering får tildelt beføjelser til gennemførelse af europæisk lovgivning, og at kravet om enstemmighed opgives i forbindelse med de former for beskatning, som påvirker konkurrencesituationen i det indre marked. I forbindelse med en sådan reform af beslutningsreglerne for skatte-spørgsmål inden for EU bør også merværdispørgsmål diskuteres.

5.2 Da der i den aktuelle situation imidlertid ikke er tilslutning til en fælles, endelig afgiftsordning og i lyset af behovet for modernisering af overgangsordningen, er EØSU enig i, at de centrale elementer i forbedringen bør være forenkling, modernisering af nuværende regler og en mere ensartet anvendelse af disse samt større administrativt samarbejde mellem medlemsstaternes skattemyndigheder.

5.2.1 EØSU er ligeledes enig med Kommissionen i, at »modernisering og forenkling« og »samarbejde og forebyggelse af svindel« er dele af en samlet strategi, og at de bør derfor gennemføres i samme takt.

På den baggrund støtter EØSU de initiativer, som Kommissionen har iværksat, og de initiativer, som er ved at blive undersøgt med henblik på gennemførelse af strategien fra 2000. EØSU tilslutter sig især revisionen af reglerne vedrørende beskatningsstedet for levering af ydelser efter de retningslinjer, som meddelelsen opridser, og mener at svindelen bør bekæmpes inden for rammerne af den bestående lovgivning. Sluttelig udtrykker EØSU ønske om, at arbejdet med direktivforslaget om ændring af statuten for Momsudvalget snarest genoptages.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om administrativt samarbejde på punktafgiftsområdet« og om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 77/799/EØF om gensidig bistand mellem medlemsstaternes kompetente myndigheder inden for området direkte skatter, visse punktafgifter og afgifter på forsikringspræmier og Rådets direktiv 92/12/EØF om den generelle ordning for punktafgiftspligtige varer, om oplægning og omsætning heraf samt om kontrol hermed«

(KOM(2003) 797 endelig — 2003/0309 (COD) — 2003/0310 (COD))

(2004/C 112/19)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 13. januar 2004 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed, som udpegede Antonello Pezzini til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 11. marts 2004.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling den 31. marts og 1. april 2004, mødet den 31. marts, følgende udtalelse med 105 stemmer for, 1 imod og 1 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 I 1992⁽¹⁾ blev anvendelsesområdet for direktiv 77/99/EØF udvidet til også at omfatte punktafgifter med det formål at sikre anvendelsen af de nationale lovgivninger og bane vejen for en effektiv bekæmpelse af svindel. Udvidelsen af anvendelsesområdet for disse regler bundede i, at svindlen havde nået et alarmerende omfang og havde alvorlige følger, dvs. at medlemsstaterne led omfattende budgettab, og princippet om ligebehandling af de økonomiske aktører og det indre markeds funktion blev bragt i fare.

1.2 Det nuværende system er ikke tilpasset udviklingen i varehandlen

1.2.1 Det nuværende juridiske værktøj har imidlertid vist sig at være for ufleksibelt og utilstrækkeligt til at opfylde behovene i det indre marked på punktafgiftsområdet, specielt i betragtning af den udprægede internationalisering af handlen og de stigende bevægelser af personer og varer ud over de nationale grænser.

1.2.2 Allerede i 1997 blev der i betragtning af den tiltagende svindel inden for afgiftspligtige varer nedsat en ad hoc-gruppe af Kommissionen, som fik til opgave at analysere situationen på tobaks- og alkoholområdet og foreslå løsninger. I sin ende

lige rapport⁽²⁾ pegede gruppen på, at der ikke er tilstrækkelig koordinering mellem de forskellige administrationer og mellem disse og Kommissionen.

1.2.3 Netop med henblik på en hurtigere og mere effektiv udveksling af informationer gik ad hoc-gruppens centrale anbefaling ud på, at der skulle oprettes et elektronisk informationsudvekslingssystem vedrørende varebevægelser⁽³⁾ og kontrol af alle punktafgiftspligtige produkter (ikke kun tobak og spiritus) som kernen i en styrkelse af procedurerne for gensidig bistand og administrativt samarbejde på dette område.

1.2.4 Samarbejdet har været for centraliseret og statisk, hvilket har ført til utilstrækkelige kontakter mellem de lokale og de nationale kontorer med ansvar for bekæmpelse af svig og har i den sidste ende været til hinder for en hurtig og målrettet indsats og mere fleksible former for kontrol.

1.2.5 Kontrollen har desuden vist sig ikke at være specielt effektiv, fordi der mangler klare regler for visse aspekter af samarbejdet, så som anvendelsen af spontan udveksling af oplysninger, tilstedeværelsen af udenlandske embedsmænd på kontroltidspunktet, muligheden for at arrangere multilaterale kontroller og mulighederne for at anvende de oplysninger, der modtages af en anden medlemsstat.

⁽²⁾ Rapport godkendt af ØKOFIN-Rådet den 19. maj 1998.

⁽³⁾ Jvf. EØSU's udtalelse om IDAbc (Tjenesteydelser og e-forvaltningstjenester), EFT C 80 af 30.3.2004.

⁽¹⁾ EFT L 76 af 23.3.1992.

1.3 Behov for opdatering

1.3.1 Den sociale, økonomiske og politiske situation har radikalt ændret sig i forhold til den virkelighed, som ledte til udarbejdelse, vedtagelse og udvidelse af punktafgiftsdirektivet. På samme måde er det indre markeds udstrækning og omfanget af handlen mellem medlemsstaterne ændret. Den eksponentielle vækst i transaktionerne inden for Fællesskabet og den større viden om de forskellige nationale skattesystemer har ført til et større omfang af skattesvig, hvor de pågældende personer udnytter huller i EU-lovgivningen, de store forskelle imellem medlemsstaternes beskatninger og generelt manglerne ved de gældende kontrolsystemer⁽¹⁾. Set i dette lys er det tydeligt, at der er behov for modernisering, styrkelse, forenkling og effektivisering af samarbejdet mellem myndighederne og udvekslingen af oplysninger mellem medlemsstaterne på punktafgiftsområdet.

1.3.2 De særlige kendetegn ved kontrollen på punktafgiftsområdet gør det nødvendigt, at man fra direktiv 77/799/EØF og direktiv 92/12/EØF fjerner de specifikke regler på dette område, og i stedet styrker og forenkler dem og derefter lader dem indgå i en ny tekst, sådan som det allerede er gjort med kontrollen på momsområdet⁽²⁾.

2. Kommissionens forslag

2.1 For at styrke det administrative samarbejde på punktafgiftsområdet foreslår Kommissionen en klarere juridisk ramme i form af en forordning, dvs. en retsakt som er direkte bindende i alle medlemsstaterne, og som indeholder klare og bindende regler. Specielt fastlægges der nogle mere effektive og hurtigere procedurer for udveksling af oplysninger mellem medlemsstaternes administrationer og disse og Kommissionen med det sigte at opnå en mere effektiv bekæmpelse af svig.

2.2 Kapitel 1 i den nye forordning handler fortrinsvis om de almindelige bestemmelser og om procedurerne. EØSU er helt enig i de procedurer, Kommissionen foreslår, eftersom de vil føre til et mere decentraliseret samarbejde og gøre det muligt at reducere de utallige bureaukratiske og juridiske hindringer, som alt for ofte ligger i vejen for at bekæmpe svig.

2.2.1 Resultatet af disse ændringer bør være: en hurtigere udveksling af oplysninger og en mere effektiv udnyttelse af de tekniske ressourcer, specielt for så vidt angår e-forvaltningstjenester. EØSU noterer sig endvidere, at der på nuværende tids-

⁽¹⁾ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 77/799/EØF om gensidig bistand mellem medlemsstaternes kompetente myndigheder inden for området direkte og indirekte skatter.

⁽²⁾ Rådets forordning (EF) nr. 1798/2003 af 7. oktober 2003 om administrativt samarbejde vedrørende merværdiafgift og ophævelse af forordning (EØF) nr. 218/92 (EUT L 264 af 15.10.2003, s. 1).

punkt sættes grænser for det ønskede samarbejde, i det omfang der er strafferetlige sanktioner involveret. Disse begrænsninger vanskeliggør eller forhindrer til tider ligefrem identificeringen og forfølgelsen af svindlere, der opererer på den bistandsøgende administrations område. EØSU ønsker at fjerne disse begrænsninger og foreslår, at der arbejdes i retningen af en koordinering af de nationale strafferetlige procedurer, allerhelst med oprettelsen af en politienhed på EU-plan til bekæmpelse af svig med mere vidtgående beføjelser end den nuværende.

2.3 Kapitel II (som er opdelt i fem afdelinger) indeholder regler om samarbejde efter anmodning og indeholder en ny definition af medlemsstaternes rettigheder og pligter. Dette kapitel fastlægger en fælles retsramme, som er mere bindende end den tidligere lovgivning.

2.3.1 Under henvisning til afdeling 1 om betingelserne for anmodning om oplysninger understreger EØSU endnu en gang, at de bistandsøgte myndigheder fortsat gives en for bred skønsmargen vedrørende opfølgningen af en anmodning om oplysninger.

2.3.2 Afdeling 2 fastlægger fristen for meddelelse af oplysninger, medens afdeling 3 handler om tilstedeværelsen af skattebedsmænd fra andre medlemsstater i administrative kontorer og deres deltagelse i administrative undersøgelser. Sådanne embedsmænd kan inden for visse grænser inddrages efter aftale mellem de to nationale myndigheder.

2.3.3 Hvad angår afdeling 3, understreger EØSU, hvordan lovgivningen og især straffelovgivningen i den bistandsøgte myndigheds land også i dette tilfælde i praksis kan udhule samarbejdet, til trods for at det fra anden side fremmes med særlige finansieringsforanstaltninger⁽³⁾.

2.3.4 Afdeling 4 handler om anvendelsen af samtidig kontrol, og opremser præcist de interesserede parter rettigheder og pligter samt, hvilke procedurer der skal følges.

2.3.5 EØSU er heller ikke i denne sammenhæng tilfreds med, at den bistandsøgte myndighed overlades for bred skønsmargen, hvad angår opfølgningen af den samtidige kontrol.

2.3.6 Afdeling 5 fastsætter proceduren for anmodning om administrativ meddelelse.

⁽³⁾ Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 2235/2002/EF af 3. december 2002 om vedtagelse af et EU-handlingsprogram med henblik på at forbedre beskatningssystemerne i det indre marked (Fiscalis-programmet 2003-2007), EFT L 341 17.12.2002, s. 1.

2.3.7 EØSU er enig i indholdet af afdeling 5, specielt forpligtelsen til altid at anvende standardformularen til anmodning om meddelelse.

2.4 Kapitel III opstiller regler for udveksling af oplysninger uden forudgående anmodning.

2.4.1 Kommissionens forslag fastlægger en fleksibel og effektiv ramme for at styrke udvekslingen af oplysninger mellem de nationale myndigheder. Den begrænser sig imidlertid til at fastlægge, i hvilke situationer disse udvekslinger af oplysninger bør finde sted, men henviser derimod til forskriftproceduren (¹), for så vidt angår andre vigtige aspekter.

2.5 Forordningsforslagets kapitel IV fastlægger nogle betingelser for lagring og udveksling af særlige oplysninger vedrørende samhandelen inden for Fællesskabet.

2.5.1 EØSU hilser det velkomment, at der oprettes og/eller sker en ajourføring af de elektroniske systemer til samarbejde. Anvendelsen af moderne informations- og kommunikationsteknologi er et afgørende skridt i retningen af en bedre og mere effektiv kontrol.

2.6 Kapitel V indeholder bestemmelser vedrørende forbindelser mellem de nationale myndigheder og Kommissionen. Sidstnævnte har ingen operativ rolle, men har kun til opgave at koordinere og fremme samarbejdet, idet den står som garant for, at det administrative samarbejde fungerer.

2.6.1 EØSU anerkender, at forordningens bestemmelser, der forpligter de nationale myndigheder til at give Kommissionen præcise oplysninger, er fuldstændige og har afgørende betydning.

2.7 Kapitel VI indeholder regler vedrørende forbindelser med tredjelande og giver et juridisk grundlag for at videregive oplysninger fra et tredjeland, som er opnået på baggrund af en bilateral aftale, til en hvilken som helst medlemsstat.

2.7.1 EØSU er enig i, at det er vigtigt også at udvide udvekslingen af oplysninger til at omfatte tredjelande.

2.8 Kapitel VII opstiller betingelserne for udveksling af oplysninger.

2.8.1 EØSU fremhæver, at nogle af begrænsningerne i kapitel VII kan føres tilbage til national praksis eller lovgivning, som desværre forringer systemets effektivitet i en sådan grad, at

(¹) Artikel 5, 7 og 8 i Rådets afgørelse af 28. juni 1999 om fastsættelse af de nærmere vilkår for udøvelsen af de gennemførelsesbeføjelser, der tillægges Kommissionen (1999/468/EF).

medlemsstaterne i visse tilfælde undlader at gøre brug af reglerne for gensidig bistand, hvis der er formodning om svig.

2.9 Kapitel VIII indeholder de almindelige og afsluttende bestemmelser, hvoraf specielt skal fremhæves det faktum, at gennemførelse af den foreliggende forordning kræver anvendelse af den allerede omtalte forskriftprocedure.

2.9.1 Der er ingen særlige bemærkninger til denne del: Den anførte frist på fem år til fremlæggelse af en rapport om betingelserne for anvendelsen af forordningen forekommer imidlertid mere velegnet end den tidligere frist på to år.

2.10 *Direktivforslag om ændring af direktiv 77/799/EØF og 92/12/EØF*

2.10.1 Den del, der vedrører punktafgifter, og som er ajourført og dækket af forordningsforslaget, fjernes helt og holdent fra anvendelsesområdet for direktiv 77/799/EØF. Det samme gælder artiklerne om punktafgifter i direktiv 92/12/EØF, som nu er ændret og medtaget i førnævnte forordningsforslag.

3. Konklusion

3.1 EØSU hilser Kommissionens forslag om nye regler for samarbejde mellem medlemsstaterne velkomment, og er enig i, at der bør ske en ajourføring og styrkelse af systemet til udveksling af oplysninger for at bekæmpe svig på punktafgiftsområdet. EØSU bemærker endvidere, at det indre markeds størrelsesmæssige og funktionelle udvikling og det stigende antal skattepligtige personer, som opererer i flere medlemsstater, kræver et tættere samarbejde mellem de nationale myndigheder.

3.1.1 Det er virkelig aktuelt i betragtning af, at EØSU gentagne gange har sagt, at der er behov for at styrke og forbedre medlemsstaternes samarbejde i betragtning af deres manglende evne til at gøre brug af eksisterende samarbejdsmekanismer (²).

3.2 EØSU understreger, at selvom det erkendes, at hvert område har sine særlige kendetegn og karakteristika, kan et effektivt kontrolsystem og gensidig bistand mellem medlemsstaternes kompetente myndigheder ikke se bort fra, at der bør være en større og mere vedvarende koordinering mellem kontrolsystemerne vedrørende direkte og indirekte skatter og punktafgifter.

(²) EØSU's udtalelse: EFT C 80 af 3.4.2002, s. 76.

3.3 EØSU er enig i⁽¹⁾, at de eksisterende forskelle i medlemsstaternes administrative procedurer er til skade for kontrollens effektivitet, forlænger den tid det tager at udføre den, og udgør en stor hindring for et velfungerende indre marked.

3.3.1 Ud fra denne synsvinkel bør der gives højeste prioritet til enhver foranstaltning, som sigter mod at indføre flere fælles regler for hver person i EU.

3.3.2 I den sammenhæng fastslog Revisionsretten i sin årsberetning for 1998⁽²⁾, at bekæmpelsen af svindel var kendetegnet ved, at der ikke fandtes nogen klar strategi. Man gik endog så vidt som til at påvise det absurde forhold, at der findes et indre marked for svindel, men ikke et indre marked for håndhævelse af loven. Alene på momsområdet anslog Revisionsretten omfanget af svindel⁽³⁾ til 70 milliarder euro svarende til 21 % af medlemsstaternes samlede indtægter.

3.4 Endnu en gang er det ønsket om at beskytte de nationale interesser, som er en hindring for de fordele, der kunne opnås ved et mere velfungerende indre marked og mere effektive procedurer med henblik på afsløring og bekæmpelse af skatte-svig og skatteunddragelse. Som EØSU allerede har gjort opmærksom på⁽⁴⁾, skal »administrativt samarbejde og forebyggelse af svig« ledsages af »modernisering og forenkling« af skattelovgivningerne. Det gælder ikke mindst i et udvidet EU, hvor harmonisering har endnu større betydning. Der hersker nemlig ingen tvivl om, at mange tilfælde af svindel hænger direkte sammen med de til tider store forskelle mellem punktafgifternes størrelse i de forskellige medlemsstater.

3.5 Overnationale juridiske instrumenter, som f.eks. det europæiske selskab, bør støttes med passende skattemæssige virkemidler og tilhørende kontrolprocedurer og udveksling af information. Med andre ord kan man forestille sig et europæisk system til udveksling og kontrol, som er løsrevet fra de nuværende nationale procedurer, og som gradvist skal træde i kraft.

3.6 EØSU benytter lejligheden til endnu en gang at pege på begrænsningerne ved det gældende enstemmighedsprincip, som på nuværende tidspunkt styrer de fleste EU-beslutninger vedrørende skattelovgivning, og understreger behovet for at fjerne dette til fordel for flertalsprincippet, også kvalificeret flertal i forbindelse med skatter, der påvirker det indre markeds funktion, eller som er konkurrenceforvridende.

3.7 Det er bemærkelsesværdigt, at der generelt ofte refereres til forfatningsmæssige principper om skattelighed i forbindelse med potentielle fordrejninger af EU's indre marked, for så reelt at acceptere forskelle og privilegier, der påvirker de øvrige medlemsstater og som udspringer af nationale lovgivninger og procedurer.

3.8 EØSU bifalder, under hensyntagen til gældende nationale procedurer og den politiske vilje til ikke at vende op og ned på strukturerne, de fremsatte ændringer som samlingspunkt og et yderligere, om end utilstrækkeligt, skridt hen imod modernisering af samarbejdet mellem medlemsstaterne. Eksempelvis hilser EØSU det velkommen, at man sidestiller den juridiske værdi af oplysninger udvekslet via edb og pr. post. EØSU opfordrer dog medlemsstaternes kompetente myndigheder til at reagere straks på anmodninger om samarbejde fra andre myndigheder og ikke forskelsbehandle denne praksis til fordel for rent nationale undersøgelser. EØSU minder i den forbindelse om, at teknologien bag instrumenter til kontrol og udveksling bør være på højde med de mest raffinerede former for skattesvig og skatteunddragelse, som benytter sig af den mest moderne teknologi.

3.9 EØSU mener, at det ville være hensigtsmæssigt at give Kommissionen mere omfattende operative og efterforskningsmæssige beføjelser, f.eks. via OLAF, som kunne udøve nogle mere omfattende supranationale beføjelser vedrørende kontrol, undersøgelse og indgreb.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse om Forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 77/388/EØF om det fælles merværdiafgiftssystem (Momsudvalget), EFT C 19 af 21.1.1998, s. 56.

⁽²⁾ EFT C 349 af 17.11.1998, s. 15.

⁽³⁾ Idem.

⁽⁴⁾ EØSU's udtalelse om Forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 218/92/EØF om det fælles merværdiafgiftssystem (Momsudvalget), EFT C 116 af 20.4.2001.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kroatiens ansøgning om medlemskab af EU«

(2004/C 112/20)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog den 15. juli 2003, under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 3, at afgive initiativudtalelse om: »Kroatiens ansøgning om medlemskab af EU«.

Den kompetente sektion for udførelsen af det forberedende arbejde, Den Faglige Sektion for Eksterne Forbindelser, vedtog sin udtalelse den 9. marts 2004. Ordfører var Rudolf Strasser.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling den 31. marts-1. april 2004 (mødet den 31. marts 2004) følgende udtalelse med 98 stemmer for og 3 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 I forholdet til de vestlige Balkanstater søger EU gennem den førte politik at styrke demokratiet i disse lande samt at fremme forsoningen og samarbejdet landene imellem. EU har siden 1991 ydet finansiel støtte gennem forskellige programmer, som for Kroatiens vedkommende beløb sig til 500 mio. EUR til og med 2002. I 1999 tog EU initiativ til en stabiliserings- og associeringsproces med de vestlige Balkanstater.

1.2 På »topmødet« i Zagreb den 24. november 2000 stillede Den Europæiske Union Balkanstaterne et EU-medlemskab samt et tilsvarende støtteprogram i udsigt under forudsætning af, at Københavnskriterierne og kravene i traktaten om Den Europæiske Union opfyldes. Staterne på Vestbalkan erklærede sig rede til at ville acceptere EU-kravene og anvende stabiliserings- og associeringsprocessen (SAP), især de underskrevne stabiliserings- og associeringsaftaler (SAA), som instrument til at forberede sig på medlemskab af EU.

1.3 Den 21. februar 2003 ansøgte den kroatiske regering om medlemskab af Den Europæiske Union. Rådet vedtog at opfordre Kommissionen til at handle i overensstemmelse med artikel 49 i EF-traktaten og meddele Rådet sin holdning til denne ansøgning om medlemskab.

2. Generelt

2.1 Den 25. juni 1991 erklærede Kroatien sin uafhængighed af Jugoslavien. Krigen med Serbien blev først afsluttet i 1995 med Dayton-fredsaf-talen. Krigen forårsagede ikke blot store tab hos civilbefolkningen og alvorlige sociale konsekvenser, men også massive ødelæggelser i store dele af landet, hvilket førte til et kraftigt fald i landets bruttonationalprodukt.

2.2 Mellem 1990 og 1993 faldt BNP reelt med 36 %⁽¹⁾. Især industriproduktionen led voldsomt under følgevirkningerne af krigen. Kroatien står ikke alene over for at skulle gennemføre

et systemskifte fra socialistisk planøkonomi til en fungerende markedsøkonomi, men inden for flere erhvervssektorer også over for omfattende omstruktureringer som følge af bruddet med Jugoslavien og frem for alt følgevirkningerne af krigen.

2.3 Kroatien har et samlet areal på 56 542 km² og ca. 4,5 mio. indbyggere. Ifølge en folketælling i 2001 tilhører 7,47 % af indbyggerne et mindretal. Den talmæssigt største gruppe er serberne, der udgør 4,5 %. Resten fordeler sig på bosniere, italienerne, ungarere, albanere, slovenere, romaer osv.

2.4 Perioden efter krigen med Serbien indtil præsident Tudjman's død i 1999 og frem til parlamentsvalget i januar 2000 var domineret af det nationalistiske HDZ-parti. Med dannelsen af en koalitionsregering (centrum-venstre) og valget af Stjepan Mesic til præsident i 2000 blev der skabt politisk grobund for de nødvendige reformer. Efter parlamentsvalgene i Kroatien den 23. november 2003 opnåede HDZ, som nu ikke længere indbefatter ekstreme nationalistiske kræfter blandt sine medlemmer, flest stemmer og fik overdraget regeringsdannelsen. EØSU hilser det velkommen, at den nye kroatiske regering også udtrykkeligt følger en integrations- og reformkurs og søger ihærdigt om medlemskab af EU, som klart støttes af et flertal af befolkningen.

2.5 De makroøkonomiske strømpile har peget mod væsentlige fremskridt, især siden 2000. Man har kunnet konstatere kraftig økonomisk vækst (2001 + 4,1 %; 2002 + 5,2 % og frem til tredje kvartal af 2003 + 3,5 %). Inflationen er faldet fra 7,4 % i 2000 til 2,3 % i 2002 og lå på 2,2 % i december 2003. Denne udvikling skyldes frem for alt høj indenlandsk efterspørgsel, valutakursstabilitet, liberaliseringstiltag på handelsområdet, moderate lønstigninger, produktionsstigninger og øget konkurrence⁽²⁾. Dette skal dog ses i forhold til, at arbejdsløshedsprocenten fortsat er meget høj (15 %). Underskuddet på handelsbalancen nåede i 2003 en ny rekordhøjde på 7 125 mia. USD, og den offentlige gæld er steget yderligere.

⁽¹⁾ Verdensbankens rapport nr. 25435 HR.

⁽²⁾ Det skal noteres, at Kroatiens BNP per capita kun udgør en tredjedel af Sloveniens.

2.6 Selv om det siden er lykkedes at nedbringe antallet af arbejdsløse en smule, udgør den høje arbejdsløshedsprocent på ca. 15 %⁽¹⁾ et af de største sociale og politiske problemer. EØSU anser det for særligt kritisk, at arbejdsløsheden i enkelte regioner er så høj som ca. 40 %. I denne forbindelse skal det nævnes, at beskæftigelsesraten i Kroatien kun er knap 50 % og således meget lav i forhold til EU (over 60 %). I denne sammenhæng påpeger EØSU, at den sorte økonomi i Kroatien er meget omfattende. Det bliver en af de største udfordringer for den kroatiske regering at begrænse den sorte økonomi bl.a. gennem skabelsen af erhvervsvenlige rammevilkår.

2.7 Den samlede offentlige gæld vurderes af Kommissionen, Den Internationale Valutafond og Verdensbanken som kritisk. Trods en meget høj skatteprocent (senest 48,4 %) er udlandsgælden i % af BNP steget fra 44,8 % i 1998 til 74,3 % i 2003⁽²⁾. En af hovedårsagerne til denne kraftige stigning var også efterkrigsperiodens store behov for investeringer i infrastruktur og offentlig byggevirksomhed. EØSU mener imidlertid, at den høje private gældsætning i kølvandet på det stærkt voksende forbrug ligeledes udgør et problem.

2.8 Verdensbanken har i en undersøgelse bl.a. kritiseret⁽³⁾, at Kroatien anvender en væsentlig større del af BNP (11,2 %) til offentlig administration end tiltrædelseslandene, hvor tallet i gennemsnit er 7,2 %. Noget lignende gør sig gældende for overførsler.

3. Demokrati og retsstatsforhold

3.1 I sin årsberetning for 2003 om stabiliserings- og associeringsprocessen anfører Kommissionen bl.a.,

- at de demokratiske institutioner er velfungerende, men at den politiske dialog mellem regeringen og oppositionen ofte er vanskelig, da interne problemer hyppigt overskygger den internationale dagsorden;
- at parlamentet uhindret udøver sine beføjelser, og at oppositionen kan deltage fuldt ud i det parlamentariske arbejde;
- at man har kunnet fremskynde arbejdet på lovgivningsområdet.

EØSU glæder sig over disse fremskridt, der er en afgørende forudsætning for deltagelse i den europæiske integrationsproces. Det er i Kroatiens interesse så hurtigt som muligt at fjerne de hindringer, som stadig står i vejen for et fuldt funktionsdygtigt demokrati og retsstatsforhold.

⁽¹⁾ Tal baseret på ILO's beregningsmetode. Det tilsvarende tal fra det kroatiske statistiske kontor er imidlertid 22,5 %.

⁽²⁾ European Economy, Occasional Papers, nr. 5, januar 2004.

⁽³⁾ Rapport nr. 25434-HR.

3.2 I sin årsberetning⁽⁴⁾ peger Kommissionen på de områder, hvor der fortsat er behov for at gøre en ekstra indsats. I sin vurdering af situationen på områderne retsvæsen, gennemførelse af lovgivning og retsstatsforhold udtaler Kommissionen sig kritisk

- om retsvæsenets arbejdsmåde (»langsommelig procesførelse skader retsstatsligheden«, »mangel på kvalificeret personale«, »ophobning af sager« osv.);
- om overholdelsen af retsstatslige regler ved strafafsoning;
- om mangler ved korruptionsbekæmpelsen;
- om utilfredsstillende behandling af asylansøgninger;
- om usikkerheden mht. retspraksis.

3.3 Den kroatiske regering fremlagde i slutningen af 2002 en »grøn bog« om reformen af retsvæsenet. Med oprettelsen af et justitsakademi, overdragelsen af opgaver til notarer og justitsembedsmænd blev der taget det første væsentlige skridt. EØSU håber, at andre nødvendige reformforanstaltninger bliver gennemført konsekvent.

3.4 Manglen på kvalificeret personale og utilstrækkeligt teknisk udstyr er stadig et stort problem. EØSU mener, at forsinkelsen af retssager med en ophobning af sager til følge fører til manglende retssikkerhed og bremser endvidere de nødvendige strukturreformer.

3.5 I lighed med visse tiltrædelseslande er der også i Kroatien en lang tradition for at føre tingbog. Da det er flere årtier siden seneste ajourføring, er det ofte vanskeligt at fastslå de faktiske ejendomsforhold. Dette er en hæmsko for de nødvendige privatiseringer. EØSU mener, at oprettelsen af en moderne og funktionsdygtig tingbog er en nødvendighed, også som forberedelse til et muligt EU-medlemskab. Med skabelsen af matrikelkontoret blev der taget et vigtigt skridt.

3.6 Samarbejdet mellem Kroatien og Den internationale krigsforbryderdomstol for det tidligere Jugoslavien er et yderst alvorligt politisk problem. Det hidtil utilfredsstillende samarbejde har betydet, at EU-medlemsstaterne ikke var rede til at ratificere stabiliserings- og associeringsaftalen. EØSU mener, at det ville være særdeles ugunstigt for Kroatien, hvis Kommissionens henstillinger i politisk vanskelige spørgsmål ikke blev fulgt i praksis. Det håber, at den kroatiske regering viser sig samarbejdsvillig i forbindelse med udleveringskrav fra domstolen i Haag.

⁽⁴⁾ KOM(2003) 139 endelig af 26.3.2003.

3.7 Spørgsmålet om tilbagesendelse af flygtninge og fordrevne har stor politisk betydning for Kroatien og udgør et problem, der med sikkerhed vil vise sig yderst vanskeligt at løse. Det drejer sig om ca. 250 000 personer. Problemerne koncentrerer sig om genopbygning af ødelagt ejendom, tilbageførsel af ejendom, manglende boliger og manglende erhvervs-muligheder. Som led i Dayton-freds aftalen påtog Kroatien sig en række forpligtelser vedrørende tilbagesendelse af flygtninge. EØSU er klar over, at overholdelsen af disse forpligtelser udgør en tung byrde, men forventer, at problemet løses hurtigst muligt.

3.8 Kroatiens parlament vedtog i december 2002 en forfatningslov om beskyttelse af mindretal, som skal sikre mindretalenes rettigheder. Denne lov skal ikke alene sikre, at mindretalene er passende repræsenteret i de valgte forsamlinger, men også inden for retsvæsenet og andre statslige institutioner. EØSU gør opmærksom på, at det — lige som på alle andre lovområder — er gennemførelsen og håndhævelsen af lovene, der er afgørende. Udvalget går ud fra, at den stadig eksisterende diskriminering af romaerne, f.eks. ved valg, i fremtiden bliver fjernet og anerkender de seneste bestræbelser herpå.

3.9 I sin initiativudtalelse om øget inddragelse af »Civilsamfundet i Sydøsteuropa«⁽¹⁾ gav EØSU udtryk for, at: »En af de vigtigste forudsætninger for et sundt og stabilt demokrati er uafhængige, frie og stærke medier og en befolkning, som er tilstrækkeligt velinformeret til at kunne spille en aktiv og relevant rolle i landets styre«.

3.10 EØSU anerkender de anstrengelser, der hidtil er gjort i Kroatien for at forbedre mediernes uafhængighed og frihed. Det er glædeligt, at der er et så bredt spektrum af uafhængige trykte medier, som er velegnede til at gengive de forskellige synspunkter i landet og dets kulturelle og sproglige mindretal. Udvalget håber, at gennemførelsen af den vedtagne reform af den statslige radio og telekommunikationsvæsenet til fulde vil sikre disse vigtige mediers uafhængighed og også fastholde menings- og befolkningsbredden.

4. Markedsøkonomi og strukturreformer

4.1 Kommissionen gør i sin årsberetning opmærksom på, at omstillingen til markedsøkonomi er længere fremme i Kroatien end i de øvrige lande på Vestbalkan. Den gør dog opmærksom på, at privatiseringsprocessen mistede pusten i 2002. Verdensbanken konstaterer i sin rapport, at privatiseringsprocessen langt fra er afsluttet, og at heller ikke den økonomiske omstrukturering er tilfredsstillende. I løbet af 2003 har den

kroatiske privatiseringsfond (HFP) ganske vist gennemført nogle privatiseringer, bl.a. inden for banksektoren, men ikke i det nødvendige omfang. Udvalget finder det vigtigt, at den nye regering på fornuftig vis sætter fornyet skub i den nødvendige privatiseringsproces, især inden for sektorerne: industri, turisme og landbrug. Mulighederne i partnerskaber mellem den offentlige og private sektor bør også udnyttes.

4.1.1 Efter EØSU's opfattelse er det også nødvendigt, at man i forbindelse med privatiseringer tager hensyn til de umiddelbart berørte arbejdstagers interesser. For så vidt muligt at undgå negative konsekvenser er det nødvendigt med arbejdsmarkedspolitiske ledsageforanstaltninger, bl.a. i form af omskoling. Det påpeger i denne sammenhæng, at Verdensbanken og Den Internationale Valutafond i sine anbefalinger nævner ikke blot liberalisering, privatisering og deregulering, men også hensyntagen til den sociale dimension.

4.2 Det vurderes generelt kritisk, også med statsgælden for øje, at den kroatiske stat fortsat yder massiv økonomisk støtte til tabsgivende statsejede virksomheder. Mellem 1996 og 2000 er antallet af medarbejdere i statsejede virksomheder faldet med 27 %, i de privatiserede virksomheder er det tilsvarende tal 14 %. Til gengæld er beskæftigelsen i private virksomheder steget med 50 %⁽²⁾. De kroatiske arbejdsmarkedsparter anser det også for et beskæftigelsesmæssigt problem, at der oprettes for få nye produktionsvirksomheder, især SMV'er. Udvalget er ligeledes af den opfattelse, at en forbedring af uddannelsen og efteruddannelsen samt investeringer i uddannelsesinstitutionernes tekniske udstyr er et vigtigt instrument i løsningen af beskæftigelsesproblematikken.

4.3 Industrien tegner sig i øjeblikket for godt 23 % af BNP og beskæftiger ca. 300 000 personer (ca. 25 % af den samlede arbejdsstyrke)⁽³⁾. Mange virksomheder giver underskud og kæmper delvist med omfattende gæld. Manglen på kapital betyder, at der i vid udstrækning stadig anvendes forældet teknologi, hvilket har til følge, at produkterne i international sammenhæng ikke altid er tilstrækkeligt konkurrencedygtige. Med henblik på at gøre den kroatiske økonomi mere konkurrencedygtig understreger EØSU nødvendigheden af, at landet afsætter flere midler til forskning og udvikling (2001: 1,09 % af BNP)⁽⁴⁾, fremmer oprettelsen af nye virksomheder, især SMV'er, og fjerner de administrative hindringer herfor.

4.4 Kroatien har en stærk medicinal- og kemisk industri. Situationen inden for tekstilindustrien er vanskelig. Svarindustrien, hovedsageligt værftsindustrien, er stadig i vidt omfang på statslige hænder og voldsomt underskudsgivende.

(1) EUT C 208 af 3.9.2003, side 82.

(2) Verdensbankens rapport, s. 87 ff.

(3) Det kroatiske statistiske kontor.

(4) Jf. svarene på Europa-Kommissionens spørgeskema.

4.5 Turismen spiller en særlig rolle i Kroatiens samfundsøkonomi, idet den udgør ca. 5 % af BNP og beskæftiger mere end 6 % af det samlede antal beskæftigede. Turismen står for ca. en tredjedel af landets samlede valutaindtægter. Udvalget finder det problematisk, at antallet af statsejede virksomheder inden for turistsektoren fortsat er meget stort. Særligt på turismeområdet ville en fremskyndelse af privatiseringen kunne bidrage til en bedre udnyttelse af det eksisterende potentiale. En åbning af denne sektor for udenlandske investeringer ville være ønskelig.

4.6 Oven på bankkrisen i 1998 blev en række statsejede banker afhændet til udenlandske investorer, hvilket bragte øget stabilitet og sikkerhed inden for banksektoren. Både produktiviteten og udbuddet af ydelser blev forbedret markant. Udvalget ser deri en vigtig forudsætning for håndteringen af den nødvendige strukturtilpasning inden for den kroatisk økonomi. Det fremhæver dog, at de nødvendige investeringer vanskeliggøres af låneomkostningerne, som fortsat er alt for høje.

4.7 Ved gennemførelsen af den uomgængeligt nødvendige strukturreform og forbedringen af virksomhedernes konkurrenceevne er det op til statsadministrationen at yde den nødvendige administrative støtte. Udvalget mener ikke, at den kroatisk administration i sin nuværende struktur er effektiv nok til at kunne klare de stillede opgaver og krav. EØSU formoder, at de forskellige støtteprogrammer som f.eks. SIGMA⁽¹⁾ vil være med til at fremme de nødvendige reformer. Det er desuden afgørende, at opgaverne fordeles optimalt mellem centraladministrationen og de lokale myndigheder i forbindelse med den planlagte decentralisering.

4.8 Kroatien har et forholdsvis veludviklet socialt sikringsystem. I 2001 gennemførtes en reform af pensionsordningen med det mål dels at mindske byrden på statsbudgettet, dels at stimulere den økonomiske udvikling. Denne reform blev i det store og hele hilst velkommen af den kroatisk befolkning. Reformen af arbejdsmarkedet, også i retning af øget fleksibilitet, skal ledsages af de nødvendige sikkerheds- og sociale beskyttelsesforanstaltninger og basere sig på en effektiv arbejdsretlig lovgivning.

4.9 Der skal også gøres meget på landbrugsområdet. Landbruget i Kroatien er præget af små landbrugsbedrifter med et gennemsnitligt dyrkningsareal på 5 ha. Verdensbanken konstaterer i sin rapport, at 30 % af landbrugsjorden fortsat er stats-ejet, at der i forbindelse med 40 % af jorden stadig er uafklarede ejerskabsspørgsmål, og at det vil tage endnu 15 år at løse problemet. Landbruget i Kroatien er i dag ikke særligt konkurrencedygtigt. Landbruget, som beskæftiger ca. 8 % af arbejdsstyrken i Kroatien, udgør en relativt høj andel af landets BNP (9 %). Den ringe konkurrenceevne medfører også, at den rela-

tivt effektive kroatisk levnedsmiddelindustri må importere råstoffer.

4.10 Det store antal små landbrugsbedrifter dyrker tre fjerdedele af det samlede landbrugsareal, resten dyrkes som tidligere af få, men store landbrugskollektiver. På grund af krigsskader (f.eks. udlæggelse af landminer) kan megen produktiv landbrugsjord stadig kun udnyttes i begrænset omfang. Mens de private landbrugsbedrifter allerede i 1998 nåede op på produktionsniveauet fra 1990, har landbrugskollektiverne, der fortsat er statsejede, det svært med de nye økonomiske vilkår.

4.11 Situationen med mange fortsat uafklarede ejerforhold er en stor hæmsko for de nødvendige strukturreformer af landbrugssektoren i Kroatien. Det samme gælder for fremskaffelsen af kreditter til modernisering af landbrugsbedrifterne. Den høje risiko gør, at bankerne er meget tilbageholdende med at stille lånemidler til rådighed for investeringer i landbruget.

4.12 I 2003 trådte et nyt landbrugsstøtteprogram i kraft. EØSU håber, at disse reformer dels vil øge den kroatisk landbrugssektors konkurrenceevne og dels lette tilnærmelsen til EU. Udvalget finder det væsentligt, at der som led i moderniseringen af landbruget i Kroatien ikke blot gennemføres den nødvendige forbedring af uddannelsen og rådgivningen, men også hurtigt etableres en velfungerende interesserepræsentation, der er politisk uafhængig.

5. Gennemførelse af stabiliserings- og associeringsaftalen (SAA) og udnyttelse af støtteprogrammerne

5.1 Gennemførelsen af stabiliserings- og associeringsaftalen spiller en afgørende rolle i forberedelserne til medlemskab af EU. Da ratificeringen i Fællesskabet og i medlemsstaterne endnu ikke er afsluttet, gælder i mellemtiden en interimsaftale (jf. pkt. 3.6).

5.2 I oktober 2001 vedtog den kroatisk regering en handlingsplan til gennemførelse af aftalen. En række tiltag er allerede blevet gennemført. Målet er at blive klar til medlemskab af EU inden udgangen af 2006. For at sikre at denne ambitiøse målsætning kan nås, er der i alle regeringsmyndigheder udpeget en koordinator, der varetager alle spørgsmål om europæisk integration.

5.3 I december 2002 vedtog man et regeringsprogram for 2003, der omhandlede Kroatiens integration i EU. Hovedpunkterne i dette program er:

— økonomisk tilpasning

— harmonisering af kroatisk lovgivning med fællesskabslovgivningen

⁽¹⁾ Support for Improvement in Governance and Management i Central and Eastern European Countries (skabt som en joint venture mellem OECD og EU).

- øget effektivitet inden for administrationsapparatet
- en strategi til oplysning af offentligheden i Kroatien og
- den nødvendige lovharmonisering i henhold til forpligtelserne i stabiliserings- og associeringsaftalen.

Frem til udgangen af 2003 er der — ifølge oplysninger fra de kroatisk myndigheder — blevet fremsat mere end 109 relevante lovgivningsmæssige tiltag. I januar 2004 vedtog man det andet integrationsprogram med henblik på tilnærmelsen til EU's regelværk. I løbet af 2004 vedtages de relevante forordninger for at sikre gennemførelsen. EØSU anerkender Kroatiens bestræbelser, men er samtidig klar over, at gennemførelsen på enkelte områder vil være forbundet med vanskeligheder på grund af forvaltningens utilstrækkelige kapacitet (f.eks. harmonisering med EUROSTAT).

5.4 CARDS-støtteprogrammet for Kroatien spiller en afgørende rolle i forbindelse med gennemførelsen af stabiliserings- og associeringsaftalen. Disse programmer vil utvivlsomt yde et væsentligt bidrag ikke blot til moderniserings- og demokratiseringsprocessen, men også til gennemførelsen af nødvendige miljøforanstaltninger. EØSU formoder, at hvis Europa-Kommissionen godkender Kroatiens anmodning om EU-medlemskab, vil de støtteprogrammer, der blev skabt til fordel for tiltrædelseslandene (ISPA, SAPARD, PHARE, TAIEX osv.), også blive stillet til rådighed for Kroatien.

5.5 Effektiv forberedelse af Kroatiens erhvervsliv til forholdene på EU's indre marked forudsætter, at civilsamfundet slutter op om de nødvendige reformer, liberaliseringstiltag og tilpasninger til EU-lovgivningen. En væsentlig forudsætning i denne forbindelse er, at befolkningen i Kroatien løbende og i tilstrækkeligt omfang oplyses om betydningen og konsekvenserne af en integration i EU, og at de repræsentative civilsamsfundsorganisationer inddrages i den politiske beslutningsproces.

6. Regionale problemer

6.1 I visse tilfælde er der meget store forskelle i den økonomiske udvikling og velstanden mellem visse byområder og landbrugsområder i Kroatien. Endvidere er et betydeligt antal af både mindre og større områder blevet særligt hårdt ramt af krigen, hvilket har hindret deres økonomiske udvikling betydeligt. Dette gælder f.eks. især for regionerne Slovenien og Lika-Senj.

6.2 Til fremme af tilbagestående regioner oprettedes i februar 2002 en fond, der frem for alt skulle yde støtte til områder, som var ramt særlig hårdt af krigen virkninger, præget af affolkning eller på anden vis i en ugunstig situation som f.eks. enkelte øer og bjergområder.

6.3 I sin årsberetning for 2003 kritiserede Europa-Kommissionen dels, at der endnu ikke var blevet truffet nogen beslutning om kriterierne for tildelingen af midler dels, at der ikke var fastlagt klare bestemmelser vedrørende ansvaret for behandlingen af ansøgningerne om støtte. EØSU tilskynder til, at man hurtigt

finder en løsning på de uafklarede spørgsmål. Dette er ifølge EØSU en afgørende forudsætning for, at de forskellige EU-programmer som f.eks. Interreg kan udnyttes passende.

7. Miljøspørgsmål

7.1 Verdensbanken beskriver i sin beretning situationen, hvad angår det naturlige miljø i Kroatien som »god« i sammenligning med situationen i andre centraleuropæiske lande. Det er dog stadig nødvendigt med store investeringer inden for områder som drikkevandsforsyning og bortskaffelse af spildevand og affald for at kunne opfylde EU-normerne.

7.2 På grund af kystområdernes betydning for turismen og de internationale forpligtelser til at holde Middelhavet rent er rensningen af spildevand i disse områder næsten på samme niveau som i EU. I de øvrige områder er det stadig nødvendigt med væsentlige investeringer i opsamlingen og rensningen af spildevand. Noget lignende gør sig gældende for indsamlingen og bortskaffelsen af affald især specialaffald. Udvalget konstaterer, at Kroatien i sine bestræbelser på at forbedre lovgivningen på dette område i det store og hele følger EU-direktiverne, og at man snart kan forvente fremskridt.

7.3 Luftkvaliteten er blevet forbedret det sidste årti, men dette kan til dels tilskrives tilbagegangen i industriproduktionen kombineret med krigen virkninger og de økonomiske vanskeligheder. I byområder er den ringe luftkvalitet fortsat et stort problem. Når først det forventede økonomiske opsving sætter ind, skal der træffes foranstaltninger til at begrænse emissioner både inden for transportsektoren og energiudvindingssektoren.

7.4 Det relativt store areal med fredede områder (ca. 10 %) svarer til den store biodiversitet, store antal af økosystemer og enestående landskaber. Visse af disse elementer er blevet sat under UNESCO's beskyttelse. På trods af ovennævnte beskyttelsesforanstaltninger er presset på biodiversiteten voksende. De eksisterende beskyttelsesforanstaltninger og naturbeskyttelsesområder kan ikke klare de krav, der stilles til dem.

7.5 EØSU påpeger, at der i Kroatien i lighed med, hvad der gør sig gældende i de fleste tiltrædelseslande, er et betydeligt investeringsbehov for at opfylde EU's miljønormer. Efter dets opfattelse er det nødvendigt, at der ydes tilstrækkelig støtte til Kroatien for at hjælpe det i dets bestræbelser på at forbedre situationen.

8. Internationalt samarbejde og forholdet til nabolande

8.1 En væsentlig forudsætning for en vellykket deltagelse i den europæiske integrationsproces er, at Kroatien lever op til de forpligtelser, som landet tiltrådte ved fredsforhandlingerne i Dayton og Paris og affødt af dets medlemskab af Europa-Rådet (siden 1996). EØSU konstaterer, at den kroatisk regering udtrykkeligt anerkender de indgåede aftaler, men at der på enkelte områder stadig ikke er draget den nødvendige konsekvens.

8.2 Gode naboforbindelser er en væsentlig forudsætning for fredelig sameksistens mellem tilgrænsende lande. EØSU konstaterer, at det økonomiske samarbejde mellem Kroatien og dets direkte nabolande har udviklet sig mere positivt end de politiske forbindelser til de individuelle nabolande. Det finder det bl.a. tvingende nødvendigt, at der hurtigst muligt findes en løsning på det uafklarede spørgsmål om søgrænsen mellem Slovenien og Kroatien. Det kroatiske parlaments beslutning om ensidigt at udvide de søterritoriale rettigheder gennem etableringen af en beskyttet miljø- og fiskerizone ⁽¹⁾ i Adriaterhavet forværrer problemet yderligere. Udvalget peger i denne sammenhæng på nødvendigheden af at respektere forpligtelserne i den internationale søfartslovgivning.

8.3 Et vigtigt skridt mod internationalisering af Kroatiens økonomi var medlemskabet af Verdenshandelsorganisationen (WTO) i 2000.

8.4 Interimsaftalen under stabiliserings- og associeringsaftalen (underskrevet den 29. oktober 2001) trådte i kraft i starten af 2002. Denne indebærer omfattende lettelser på handelområdet. Kroatien har siden den 1. marts 2003 været medlem af CEFTA (Central European Free Trade Agreement). Alt i alt har Kroatien 35 frihandelspartnere (inklusive EU medlemsstaterne). 90 % af Kroatiens udenrigshandel er allerede i dag underlagt præferentiel behandling, og efter overgangsfasen i stabiliserings- og associeringsaftalen vil mere end to tredjedele af den kroatiske udenrigshandel være fritaget for told. I 2003 eksporterede Kroatien varer til en værdi af 5,65 mia. USD, mens det i samme år importerede varer til en værdi af 12,77 mia. USD, hvilket gav et handelsunderskud på 7,12 mia. USD.

9. Civilsamfundets organisationer

9.1 Civilsamfundets organisationer spiller en vigtig rolle ikke blot på vejen mod markedsøkonomi, men også i tiltrædelsesprocessen. I Kroatien er der mere end 20.000 ikke-statslige organisationer. Loven om forsamlings- og foreningskonflikter trådte i kraft den 1. januar 2002 og med den en liberalisering af foreningsfriheden og tilsynet med de ikke-statslige organisationers virke.

9.2 EØSU fremhæver i sin udtalelse »Civilsamfundet i Sydøsteuropa« som en vigtig forudsætning for stabilitet og velstand nødvendigheden af følgende:

- civilsamfundets organisationer skal styrkes, og deltagelsesdemokratiet gøres til en del af kulturen;
- i et deltagelsesdemokrati skal civilsamfundets organisationer være autonome, hvilket der generelt set dog fortsat er ringe forståelse for;
- forbedring af den sociale dialog er en nødvendighed;
- en bred civil dialog er påkrævet for bl.a. at skabe øget miljøbevidsthed.

⁽¹⁾ Protected Ecological and Fishing Zone (PEFZ).

I sin udtalelse giver udvalget klart udtryk for tilfredshed med de kroatiske myndigheders udmelding om, at regeringen giver civilsamfundets udvikling højeste prioritet.

9.3 Den tidligere kroatiske regering udarbejde et lovforslag om etableringen af et »forum«, der skulle sætte civilsamfundets organisationer i stand til at drøfte emner og udarbejde udtalelser om spørgsmål af interesse for disse organisationer. Målet er at støtte den civile dialog. Den 16. oktober 2003 blev det »nationale institut til fremme af civilsamfundet« oprettet og realiserede dermed idéen med det planlagte forum. Repræsentanter for det organiserede civilsamfund har mulighed for at øve indflydelse i den kompetente bestyrelse. Denne foranstaltning, såvel som den finansielle støtte, er ifølge EØSU positiv for civilsamfundsorganisationernes arbejde. Det ser endvidere med tilfredshed på, at civilsamfundsorganisationerne får mulighed for at deltage i arbejdet i det økonomiske og sociale råds arbejdsgrupper og håber, at deres medindflydelse bliver øget.

9.4 I 1999 grundlagdes Kroatiens andet økonomiske og sociale råd. Det er en sammenslutning af tre parter og har i alt 15 medlemmer. Ud over regeringen har arbejdsgiverorganisationer og fagforbund plads i rådet. De institutionelle repræsentanter for arbejdsgiversiden kommer fra en enkelt arbejdsgiver-sammenslutning, mens lønmodtagerrepræsentanterne kommer fra fem fagforeninger (hver med en delegeret). Formandsposten skifter regelmæssigt ifølge rotationsprincippet. Arbejdet er fordelt på syv udvalg, og beslutningerne træffes på et plenarmøde, der normalt afholdes hver tredje måned. De organisatoriske opgaver varetages af et kontor, regeringen har etableret til formålet.

9.5 Lige som i de EU-medlemsstater, der har et økonomisk og socialt råd, beskæftiger den kroatiske pendant sig med principielle spørgsmål vedrørende økonomi- og socialpolitik, arbejdsmarkedet, budgettet eller privatiseringen.

9.6 Det økonomiske og sociale råd spiller uden tvivl en vigtig rolle i den sociale dialog. EØSU anser et velfungerende økonomisk og socialt råd som en væsentlig forudsætning for en målrettet gennemførelse af de kommende reformer, der også kan inddrage de berørte faggrupper. Af lige så stor betydning er det, at der etableres en autonom social dialog mellem arbejdsmarkedsparterne.

9.7 Interesseorganisationerne i Kroatien er stadig i en opbygningsfase. Ikke alle faggrupper har en egen interesseorganisation.

9.8 Før 1990 var medlemskab af en fagforening praktisk taget obligatorisk. Efter systemskiftet har fagforeningerne i de enkelte selvstændige republikker udviklet sig meget forskelligt. Pligten til medlemskab blev afskaffet overalt, og der fulgte en komplet omstrukturering af fagforeningerne. I Kroatien findes en række individuelle fagforbund og fem fagforeningssammenslutninger der grundet deres styrke er repræsenteret i Kroatiens økonomiske og sociale råd.

9.9 På grund af opsplitningen af fagforeningerne i fem nationale sammenslutninger varetages lønmodtagernes interesser ikke altid tilfredsstillende f.eks. i det økonomiske og sociale råd. Der er derfor bestræbelser i gang på at etablere en paraplyorganisation for de enkelte fagforeningssammenslutninger. Det ville ifølge EØSU være beklageligt, hvis de kroatiske fagforbund på grund af denne situation ikke vil være i stand til fuldt ud at varetage deres rolle i det nye system for relationerne på arbejdsmarkedet.

9.10 Arbejdsgiverne er organiseret i Kroatiens erhvervsråd og i den kroatiske arbejdsgiverforening. Erhvervsrådet er underinddelt i en faglig og en regional struktur. Rådets vigtigste opgave er at støtte erhvervsfremstød både inden for og uden for Kroatiens grænser, for eksempel ved at organisere messer og tilbyde uddannelse til medlemmerne. Medlemskab af erhvervsrådet er obligatorisk for alle virksomheder, der er registreret i Kroatien.

9.11 Indtil 1996 repræsenterede erhvervsrådet arbejdsgiver-siden ved de kollektive overenskomstforhandlinger. Denne opgave påhviler nu arbejdsgiverforeningen, der er en frivillig sammenslutning af 23 fagforbund. Det må imidlertid konstateres, at arbejdsgiverforeningen kun repræsenterer en del af de kroatiske virksomheder. SMV er organiseret i sit eget fagforbund, der dog kun omfatter en del af virksomhederne. EØSU anser det for nødvendigt, at arbejdsgiverorganisationerne finder en løsning, der sikrer en repræsentation af alle virksomheders interesser i det økonomiske og sociale råd og over for regeringen.

9.12 Det eksisterende lovgrundlag for etablering af en uafhængig interesseorganisation for land- og skovbrugere er hidtil uudnyttet. Landbrugets interesser bør varetages i en selvstændig afdeling af erhvervsrådet. EØSU er enig med Verdensbanken, der i sin rapport konstaterer, at landbrugernes interesser varetages i utilfredsstillende grad, hvilket anses som en væsentlig ulempe ved tiltrædelsen af den fælles landbrugspolitik. EØSU håber, at det kroatiske landbrugsråd, der har været aktivt i nogle år, kan inddrages som samtalepartner og også deltage i evalueringsprocedurer og således hurtigt hævde sig som en slagkraftig og uafhængig repræsentant for det kroatiske landbrugs interesser.

10. Resumé og anbefalinger

10.1 Den 25. juni 1991 erklærede Kroatien sig uafhængig fra Jugoslavien. Krigen med Serbien krævede ikke blot mange ofre blandt civilbefolkningen, men ødelagde også store dele af landet og var først og fremmest katastrofal for den økonomiske udvikling.

10.2 Meget har ændret sig i Kroatien i de seneste år — både politisk og økonomisk. Der er sket store fremskridt i demokratiseringsprocessen. De makroøkonomiske indikatorer er forbedret betydeligt, især siden 2000. Det skal tages med i betragtning, at Kroatien ikke alene står over for et skifte fra det gamle system til en funktionsdygtig markedsøkonomi, men frem for alt også stadig kæmper med følgevirkningerne af krigen.

10.3 De sidste år har den økonomiske udvikling været karakteriseret af en glædelig høj vækst og stabilisering af priserne. Til gengæld er arbejdsløsheden især i landområderne fortsat det store uløste sociale problem, og handelsbalanceunderskuddet er steget enormt, hvilket også gælder for statsgælden.

10.4 EØSU understreger den autonome sociale dialog's betydning for reformprocessen og påpeger derfor, at det økonomiske og sociale råd, som det sig bør, også i fremtiden tages alvorligt af regeringen.

10.5 Inden for enkeltområder af økonomien som f.eks. banksektoren har Kroatien opnået betydelig succes med sin privatiseringsproces. Dog er privatiseringsprocessen blevet gennemført mindre konsekvent end i tiltrædelseslandene. Dette udgør en lige så stor hæmsko for private investeringer som f.eks. uafklarede ejendomsforhold. EØSU håber, at den nye regering ikke blot resolut vil fortsætte privatiseringen, men også vil fjerne andre eksisterende hindringer for private investeringer.

10.6 For at kunne skabe de nødvendige nye arbejdspladser i Kroatien, kræver det ikke blot, at man støtter oprettelsen af nye virksomheder, især SMV, men også forbedrer grund- og videruddannelsen.

10.7 På »topmødet« i Zagreb den 24. november 2000 stillede EU de vestlige Balkanstater medlemskab af EU og støtteprogrammer i udsigt. Forudsætningen er, at Københavnskriterierne og forpligtelserne i traktaten om Den Europæiske Union opfyldes. Som det første land på Vestbalkan indgav Kroatien den 21. februar 2003 ansøgning om medlemskab af EU. EØSU vurderer dette skridt som en positiv udvikling, idet Kroatien dermed har besluttet at deltage i den europæiske integrationsproces.

10.8 EØSU anerkender Kroatiens store anstrengelser for at opfylde forudsætningerne for EU-medlemskab. Det handlingsprogram til gennemførelse af stabiliserings- og associeringsaftalen, som den kroatiske regering har vedtaget, spiller her en vigtig rolle. Det samme gælder det i slutningen af 2002 vedtagne regeringsprogram om integration af Kroatien i EU.

10.9 Der hersker ikke tvivl om, at de formulerede målsætninger er meget ambitiøse. For at tilvejebringe forudsætningerne for medlemskab af EU er det tvingende nødvendigt at gennemføre en omfattende reformproces. Afgørende i denne sammenhæng er, at der ud over de nødvendige lovgivningsmæssige foranstaltninger, der blev vedtaget i 2003, rettidigt skabes de administrative forudsætninger for en målrettet gennemførelse.

10.10 EØSU mener, at et vellykket resultat i væsentlig grad også vil afhænge af, at borgerne inddrages i gennemførelsen af de nødvendige reformer, liberaliseringer og tilpasninger til EU-lovgivningen. Det forudsætter, at befolkningen i tilstrækkeligt omfang oplyses om betydningen og konsekvenserne af et EU-medlemskab. EØSU anbefaler derfor at civilsamfundets organisationer, og ikke kun enkelte erhvervs sammenslutninger, i høj grad inddrages i de nødvendige beslutningsprocesser. Desuden skal disse organisationer have mulighed for at give sine medlemmer saglig information.

10.11 EØSU deler Kommissionens bekymring over, at der stadig er uløste problemer inden for retsvæsenet, ved korrupsionsbekæmpelsen, ved behandlingen af asylansøgninger, men

især i henseende til den internationale krigsforbryderdomstol for det tidligere Jugoslavien i Haag. EØSU gør opmærksom på, at der ved bedømmelsen af, om Københavnskriterierne kan anses for at være opfyldt, vil blive tillagt håndteringen af disse problemer afgørende betydning.

10.12 EØSU anerkender den kroatiske regerings udtrykte vilje til at opfylde forpligtelserne i fredsfortrækkene fra Dayton og Paris. Opgaven med tilbagesendelse af de mange flygtninge vil i den forbindelse udgøre en stor udfordring.

10.13 EØSU mener også, at det for forberedelserne til EU-medlemskab er meget vigtigt, at de bilaterale forbindelser til de umiddelbare nabostater normaliseres.

10.14 Stærke civile samfundsorganisationer og et levende deltagelsesdemokrati er vigtige forudsætninger for stabilitet og velstand. EØSU anser det derfor for positivt, at der i Kroatien er blevet eller vil blive skabt de institutionelle forudsætninger for en social og civil dialog. En afgørende forudsætning er, at alle erhvervsgrupper får mulighed for at øve indflydelse via repræsentative og organisatorisk stærke interesseorganisationer.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Rådets afgørelse om oprettelse af EF-Patentretten og om appel til Retten i Første Instans«

(KOM(2003) 828 endelig — 2003/0324 CNS)

(2004/C 112/21)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 30. januar 2004 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug.

På grund af sagens hastende karakter udpegede Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg på sin 407. plenarforsamling den 31. marts-1. april 2004, mødet den 31. marts, Daniel Retureau til hovedordfører og vedtog følgende udtalelse med 53 stemmer for, 2 imod og 2 hverken for eller imod:

1. Kommissionens forslag til Rådets afgørelser

Den Europæiske Patentmyndighed (EPM) samt af de nationale patentmyndigheder.

1.1 Resumé af forslaget til afgørelse

1.1.1 Der blev på samme dag vedtaget to forslag, hvoraf det første sigter mod at tildele EF-Domstolen kompetence til at afgøre tvister om EF-patenter og det andet mod at oprette en EF-Patentret under Retten i Første Instans (RFI) samt en appelafdeling ved RFI. Derudover sigtes der mod at præcisere det sags-, person- og stedsrelaterede anvendelsesområde for sager, der indbringes for EF-Patentretten, samt for appeller til RFI i forbindelse med tvister om EF-patenter. Endelig dækker forslaget muligheden for at indbringe sager for EF-Domstolen som kassationsinstans, når der er en alvorlig risiko for brud på ensartetheden i lovgivning og retspraksis vedrørende EF-patenter.

1.1.2 I marts 2000 vedtog Det Europæiske Råd i Lissabon et generelt program, der sigtede mod at styrke den europæiske økonomis konkurrenceevne med henblik på at skabe den mest konkurrencedygtige vidensøkonomi i verden. Dette ambitiøse program omfatter en lang række områder, herunder den industrielle ejendomsret. I denne henseende lancerede Rådet på ny tanken om at indføre en EF-patentordning med henblik på at afhjælpe begrænsningerne i den aktuelle ordning for beskyttelse af teknologiske opfindelser for at bidrage til at stimulere investeringer i forskning og udvikling i Fællesskabet.

1.1.3 Kommissionen minder i indledningen til forslaget om den manglende succes med de første forsøg på at indføre et EF-patent i begyndelsen af 1970'erne. München-konventionen fra 1973 (den europæiske patentkonvention, EPK) var et første skridt, idet den indførte en ordning for behandling og meddelelse af patenter i flere af konventionens medlemsstater (aktuelt alle landene i EØS, Det Schweiziske Forbund, Monaco, Liechtenstein og flere kandidatlande), men uden at ændre de nationale ordninger og domstole, som fortsat har kompetence med hensyn til gyldighed og tvister om patenter meddelt af

1.1.4 Med henblik på at afhjælpe begrænsningerne i München-konventionen blev en EF-patentkonvention undertegnet i Luxembourg den 15. december 1975 med sigte på at indføre et EF-enhedspatent. Denne konvention havde ligesom München-konventionen en for begrænset rækkevidde og trådte aldrig i kraft, da den ikke blev ratificeret af tilstrækkeligt mange lande. Dette forsøg blev imidlertid i 1989 fulgt op af en aftale om EF-patenter, som bl.a. indeholdt en protokol om tvister vedrørende gyldighed og krænkelser af sådanne patenter. Disse aftaler trådte imidlertid heller aldrig i kraft.

1.1.5 Inden for EU — eller mere præcist EØS og visse associerede lande — findes altså for øjeblikket to ordninger, som ikke har nogen hjemmel i fællesskabsretten: nationale patenter, som meddeles af de nationale patentmyndigheder og er underkastet lovgivningen i de pågældende land, og europæiske patenter på grundlag af München-konventionen fra 1973, som fastlægger den gældende materielle patentret og indfører én enkelt procedure til meddelelse af patenter i de kontraherende stater, rettighedsindehaveren designerer, hvorimod patentets virkninger fortsat bestemmes af den nationale patentret i hver enkelt af disse stater, og eventuelle tvister behandles ved de kompetence nationale retter.

1.1.6 Hvis der opstår tvist om et patent, der er meddelt i flere lande, er rekvisitenter derfor nødsaget til at anlægge lige så mange sager, som der findes kompetente nationale domstole, og på lige så mange officielle sprog, hvilket er en væsentlig hindring for udøvelsen af den industrielle ejendomsret, der opstår som følge af, at der er meddelt patent i flere lande. Hver enkelt sag kan i visse tilfælde endog få forskelligt juridisk udfald afhængigt af den lovgivning, der finder anvendelse i det pågældende land.

1.1.7 For på ny at sætte skub i indførelsen af EF-patentet, hvilket både er kraftigt ønsket af erhvervslivet og nødvendigt af hensyn til det indre marked, offentliggjorde Kommissionen den 25. juni 1997 ⁽¹⁾ en grønbog om emnet, som blev fulgt op af høringer, undersøgelser og praktiske forslag.

1.1.8 Efter Det Europæiske Råd i Lissabon fremlagde Kommissionen den 1. august 2000 et forslag til Rådets forordning om EF-patenter vedrørende alle juridiske og retlige aspekter i forbindelse med dette enhedspatent, som skal gælde i hele Fællesskabet. EØSU har allerede bakket op om forslaget ⁽²⁾.

1.1.9 Disse patenter skal behandles og meddeles af Den Europæiske Patentmyndighed, når Fællesskabet har taget det nødvendige skridt til at tiltræde München-konventionen ⁽³⁾, og vil dermed følge den samme materielle ret som de europæiske patenter, som vil være gældende sideløbende med det nye EF-patent, når dette engang træder i kraft.

1.1.10 Forordningen om EF-patentet, som blev forelagt af Kommissionen i 2000 ⁽⁴⁾, blev drøftet grundigt i Rådet, inden den ændrede tekst endelig blev offentliggjort den 4. september 2003, da den rejser en række juridiske, finansielle og sproglige spørgsmål. EF-patentet vil til dels ophæve den industrielle ejendomsrets territorialitet (selv om visse nationale kompetencer vil blive bibeholdt midlertidigt eller permanent afhængigt af det enkelte tilfælde).

1.1.11 Rådet, som i medfør af retsgrundlaget for de pågældende forslag har enekompetence på området, har endnu ikke taget endelig stilling til forordningen. I afventning heraf har Kommissionen med udgangspunkt i Rådets fælles politiske linje — der blev behandlet af Rådet (konkurrenceevne) den 3. marts 2003 og (beskæftigelse, socialpolitik, sundhed og forbrugerpolitik) den 6. marts 2003 ⁽⁵⁾ — forelagt disse to forslag, som omhandler henholdsvis tildeling af kompetence til EF-Domstolen og oprettelsen af særlige retsinstanser samt deres sammensætning, statut, kompetencer, rettergangsregler og appellfunktion, samt den ændring af statutbestemmelserne for EF-Domstolen og Retten i Første Instans, som oprettelsen af disse nye instanser og kompetencer indebærer.

1.1.12 Målet er at forhindre en territorial og materiel opsplitting af de juridiske kompetencer i tvister om gyldigheden af et EF-patent og de industrielle ejendomsrettigheder, som er en direkte følge heraf, samt af eventuelle supplerende certifikater til beskyttelse af det pågældende patent ved at skabe en fælles juridisk retsinstans i Fællesskabet, som skal være tilgængelig for såvel fysiske som juridiske personer og operationel senest i 2010.

⁽¹⁾ EFT C 129 af 27.4.1998.

⁽²⁾ EFT C 155 af 29.5.2001.

⁽³⁾ Dette indebærer en ændring af München-konventionen efter den diplomatiske metode, hvor alle stater, hvad enten de er medlemmer af Fællesskabet eller ej, inddrages.

⁽⁴⁾ Jf. EØSU's udtalelse om forslag til Rådets forordning om EF-patenter af 29.3.2001, EFT C 155 af 29.5.2001.

⁽⁵⁾ Notat fra Rådets sekretariat til delegationerne, interinstitutionel sag 2000/0177(CNS), nr. 7159/03 PI 24 af 7.3.2003.

1.2 Forslag til Rådets afgørelse om oprettelse af EF-Patentretten og om appel til Retten i Første Instans

1.2.1 Retsgrundlaget for forslaget til afgørelse om oprettelse af EF-Patentretten og om appel til RFI består hovedsagelig af EF-traktatens artikel 220, 225, 225 A og 245. Andre af EF-traktatens ⁽⁶⁾ artikler og protokollen vedrørende statuten for De Europæiske Fællesskabers Domstol ⁽⁷⁾ er ligeledes relevante. EF-Domstolens og EF-Patentrettens statutter ændres i det strengt fornødne omfang alt efter bestemmelserne i Rådets endelige afgørelse efter høring af Domstolen og de politiske institutioner i Fællesskabet på Domstolens eller Kommissionens foranledning.

1.2.2 Kommissionen foreslår, at en EF-Patentret oprettes senest i 2010 med sæde ved RFI og med syv dommere, herunder en præsident, der vælges af de øvrige dommere for en periode på tre år. Præsidenten kan genvælges. EF-Patentretten, der omfatter to afdelinger med hver tre dommere, vil være tilknyttet RFI og pådømme tvister om patentkrænkelser og EF-patenters gyldighed i overensstemmelse med EF-Domstolens kompetencer. Endvidere vil der ved RFI blive oprettet en særlig afdeling bestående af tre dommere, der skal fungere som appelinstans for EF-Patentrettens afgørelser. Såfremt der bliver behov for en harmonisering af fællesskabsretten og retspraksis, kan EF-Domstolen under ganske bestemte forudsætninger fungere som prøvelsesinstans. Dommerne udnævnes for en periode på seks år, men kan genudnævnes. Hvert tredje år bliver skiftevis tre og fire dommere udskiftet, således at der sikres kontinuitet i retten.

1.2.2.1 I forbindelse med sager mellem privatpersoner tager EF-Patentretten principielt ikke stilling til gyldigheden af fællesskabsretsakter. Enkeltpersoner skal imidlertid i givet fald kunne anfægte visse bestemmelser om patenters gyldighed, men kun som led i en appel og uden at kunne begære en fællesskabsretsakt ophævet.

1.2.2.2 Rettens afgørelser vil også kunne gøres gældende over for medlemsstaterne, der sidestilles med enkeltpersoner i forbindelse med patenter, en medlemsstat indgiver, og patentkrænkelser.

⁽⁶⁾ EF-traktatens artikel 241, 243, 244, 256 og artikel 14 i bilag II til statuten. For så vidt angår artikel 256, påfører retten selv fuldbyrdelsespåtegningen på dommen med henblik på at undgå forsinkelser og spildtid.

⁽⁷⁾ EFT C 325/167 af 24.12.2002. Rådet kan med enstemmighed på begæring af Domstolen og efter høring af Europa-Parlamentet og Kommissionen eller på begæring af Kommissionen og efter høring af Europa-Parlamentet og Domstolen ændre bestemmelserne i statuten, bortset fra afsnit 1 heri (EF-traktatens artikel 245).

1.2.3 For så vidt angår EF-Patentretten, bør udnævnelsen af dommere, valget af præsidenten, appel til RFI og andre bestemmelser om retten, såsom afdelingernes sammensætning, jurisdiktion og særlige rettergangsbestemmelser, der adskiller sig fra eller er en tilpasning af EF-Domstolens og RFI's statut, i videst muligt omfang indarbejdes i bilaget til EF-Domstolens statut om retsinstanter.

1.2.4 Dommerne vælges ud fra en liste, der opstilles af et rådgivende udvalg og består af dobbelt så mange navne, som der er poster, og de udnævnes af Rådet med enstemmighed. De skal besidde et specifikt kompetence- og erfaringsniveau inden for patentret. Det rådgivende udvalg, der udpeges af Rådet, skal bestå af syv medlemmer, hovedsagelig tidligere dommere ved EF-Domstolen, Retten i Første Instans eller EF-Patentretten og eventuelt af »jurister med anerkendte faglige kvalifikationer«, som alle skal være yderst kompetente og uvildige.

1.2.5 Dommerne bistås af tekniske sagkyndige under behandlingen af en sag. De sagkyndige udvælges inden for de væsentligste videnskabelige og teknologiske områder, der omhandles i patentansøgningerne. Der vil ikke være nogen generaladvokat.

1.2.6 Processproget vil være det sprog, der tales i sagsøgtets hjemland, eller et officielt sprog, som denne vælger, hvis der er mere end ét officielt EU-sprog i det pågældende land. Parterne kan dog med rettens samtykke vælge ethvert af de officielle sprog som processprog. I tilfælde af appel vil det sprog, der blev anvendt i første instans, også blive anvendt under appelproceduren. De tilstedeværende parter og vidner kan under retssagen tale et andet officielt sprog end processproget. Der skal således sikres oversættelse og tolkning til processproget.

1.2.7 Den tabende part kan indgive appel mod EF-Patentrettens afgørelse i første instans over for den særlige appelafdeling ved Retten i Første Instans.

1.2.8 Af retssikkerhedsgrunde kan en sag, hvori der er afsagt endelig dom, kun kræves genoptaget af EF-Domstolen på helt bestemte betingelser. Kun nye grundlæggende omstændigheder og strafbare handlinger, som har haft afgørende betydning for en afgørelse, der haft opnået res judicatavirkning, kan retfærdiggøre, at denne eventuelt genoptages.

1.2.9 Hvor bestemmelserne afviger fra de aktuelle regler om EF-Domstolen og Retten i Første Instans, er det hovedsagelig en logisk følge af sagens art og de involverede parters særlige karakter, bl.a. med det formål at undgå proceduremæssige blokeringer og styrke dommenes retssikkerhed. Disse bestemmelser bør så vidt muligt indarbejdes i EF-Patentrettens

kommende forretningsorden og have mindst mulig indvirkning på statuten, som er en integreret del af traktaterne. De væsentligste specifikke bestemmelser for EF-Patentretten omfatter:

— Forhandling, skriftlig og mundtlig: Lettelser og fleksibilitet i forhold til EF-Domstolen, eventuel anvendelse af IKT. Anvendelse af IKT, f.eks. i form af videokonferencer, er under overvejelse.

— Repræsentation: Parterne vil kunne bistås af patentrådgivere, som er valgt fra den liste over rådgivere, der er godkendt af Den Europæiske Patentmyndighed. Retshjælp med henblik på at sikre alle borgere adgang til retssystemet.

— Hasteforanstaltninger, foreløbige foranstaltninger og tvangsbøder: Mulige på alle tidspunkter under retsforhandlingerne, herunder før selve retssagen. Det kan dreje sig om påbud om at handle eller at undlade at handle, eventuelt under trussel om tvangsbøder, beslaglæggelse af omtvistede varer, sikring af beviser og enhver anden hasteforanstaltning eller foreløbig foranstaltning, der hidrører fra anvendelsen af fællesskabsretten om beskyttelse af den intellektuelle ejendomsret og de relevante bestemmelser i TRIPS- og WTO-aftalerne, som er indarbejdet i denne afgørelse og andre fællesskabsretsakter⁽¹⁾.

— Den pågældende retsafdeling påfører alle afgørelser om tvister om EF-patenter en fuldbyrdelsespåtegning, og afgørelserne er umiddelbart gældende for de kompetente myndigheder i det eller de land(e), hvor afgørelsen skal anvendes, så snart den påberåbes af den vindende part i en foreløbig eller endelig afgørelse. Fuldbyrdelsesproceduren er den, der er gældende i den vindende parts hjemland.

— Rekvirentens anmodning om foreløbige foranstaltninger, der vil påføre sagsøgte en finansiel skade, før der afsiges dom i sagen, skal ledsages af garantier i tilfælde af, at rekvirenten ikke får medhold i sin klage.

— EF-Patentrettens afgørelser skal indskrives i EF-patentregistret.

— Kun afgørelser, der afslutter sagen, meddeles medlemsstaterne.

1.2.10 Hver medlemsstat udpeger et begrænset antal nationale domstole, der skal afgøre tvister om EF-patenter i løbet af overgangsperioden. Hvis disse domstoles afgørelser skal fuldbyrdes i en anden medlemsstat, er de underlagt konventionen om retternes kompetence og fuldbyrdelse af retsafgørelser med forbehold af de særlige bestemmelser, der indskrives i den kommende forordning⁽²⁾.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse 1385/2003 af 29.10.2003, ordfører Daniel Retureau.

⁽²⁾ Blandt de lovgivningsmæssige instrumenter, der allerede er vedtaget inden for det civil- og handelsretlige område med EØSU's billigelse, skal bl.a. nævnes forordning (EF) nr. 44/2001 af 22.12.2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, der må anses for gældende i denne forbindelse.

1.2.11 Et antal yderligere bestemmelser om rettens funktion, om dens justitskontor og om dens personale er specificeret i udkastet. Disse bestemmelser er logiske og sammenhængende og svarer til de aktiviteter og ansvarsområder, der er normale for en retsinstant af denne type, og det vil ikke være hensigtsmæssigt at tage dem op enkeltvis i dette resumé af forslaget til afgørelse.

2. EØSU's bemærkninger

2.1 EØSU konstaterer, at forslaget er i overensstemmelse med EF-traktaten og protokollen vedrørende statuten for De Europæiske Fællesskabers Domstol, og støtter forslaget med forbehold af nedenstående bemærkninger.

2.1.1 Til forskel fra de tvister, EF-Domstolen sædvanligvis afgør, drejer det sig om tvister mellem privatpersoner inden for et område, der kræver specialiseret juridisk og teknisk viden. Da EF-Patentretten består af to afdelinger med hver tre dommere i første instans og en præsident, som er tilknyttet RFI, og der ved Retten i Første Instans oprettes en særlig appelafdeling bestående af tre dommere, er de generelle regler for domstoles funktion fastholdt. EØSU støtter også udnævnelsen af kvalificerede patentsagkyndige, som skal bistå EF-Patentretten, frem for at denne funktion varetages af kommissærer eller generaladvokater. Dette styrker efter EØSU's mening dommenes autoritet og værdi.

2.1.2 Oprettelsen af en EF-Patentret, der er tilknyttet Retten i Første Instans, og en særlig appelafdeling ved EF-Domstolens RFI med henblik på afgørelsen af tvister om EF-patenter er nødvendig og proportionel, da det drejer sig om et fælles certifikat for industriel ejendomsret: det kommende EF-patent. Fordelen ved retsafdelinger, der udelukkende behandler tvister om EF-patentet i både første og anden instans, ligger i, at borgerne får mulighed for at få afgjort tvister hurtigere og mere effektivt, idet der skelnes mellem denne typer sager og de generelle sager, der behandles af RFI. RFI agerer som appelinstans, og i visse begrænsede tilfælde kan EF-Domstolen intervenere som prøvelsesinstans.

2.1.3 Dette medfører, at indehavere af teknologiske patenter og supplerende certifikater for industriel ejendomsret sikres alle nødvendige proceduregarantier. Man undgår med denne procedure appeller fra RFI til EF-Patentretten, og parter kan indgå forlig i Retten, hvilket gør det muligt at afvikle sagerne hurtigere. Andre spørgsmål end patentkrænkelser og -gyldighed sorteres i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet fortsat under de nationale domstole.

2.1.4 EØSU mener, at den mulighed, privatpersoner får for indirekte at gøre indsigelse mod visse fællesskabsretsakter i forbindelse med en privat tvist (den såkaldte ulovlighedsindsigelse), for så vidt angår et patents gyldighed, er berettiget set i forhold til respekten for borgernes rettigheder. EF-Patentretten

har dog ikke mulighed for at ophæve de anfægtede fællesskabsretsakter. EØSU mener imidlertid, at eksempelvis EF-Domstolen, som Kommissionen kunne pålægges at indbringe sagen for, burde drage konsekvenserne, såfremt EF-Patentretten imødekommer en ulovlighedsindsigelse.

2.1.5 For så vidt angår overgangsperioden, skal det understreges, at de nationale domstole, hvoraf et begrænset antal skal udpeges af hver enkelt medlemsstat, risikerer at skabe forskellig retspraksis og træffe forskellige afgørelser, navnlig i forbindelse med fortolkningen af EF-Patentkonventionens artikel 52 til 57. Man kunne forestille sig, at EF-Domstolen efter behov kunne gribe ind senere, når dens kompetence er fastlagt, og tage sager op til prøvelse på bestemte forudsætninger, der måtte blive fastlagt for en sådan procedure.

2.1.6 EØSU ønsker, at den kommende EF-Patentret i overensstemmelse med de generelle principper for juridisk fortolkning anvender en afmålt fortolkning af betingelserne i sager om patenteres gyldighed, navnlig under hensyntagen til de undtagelser, der tydeligt formuleres i EF-Patentkonventionens artikel 52 ff. EØSU er bekymret for den fremtidige udvikling — parallel eller divergerende — inden for fællesskabsretten og EF-Patentretten, navnlig for så vidt angår fællesskabsrettens autonomi i forhold til eventuelle ændringer i EF-Patentkonventionens bestemmelser om patenterbarhed fremover, og udtrykker ønske om, at Kommissionen snarest fremsætter forslag om nærmere regler for behandling og meddelelse af EF-patentet, som garanterer fællesskabsretten om industriel ejendomsret forrang frem for eventuelle fremtidige ændringer i EF-patentkonventionens vilkår for meddelelse og gyldighed af europæiske patenter i EPM-regi.

2.1.7 EØSU bifalder forslagene med henblik på hurtig afgørelse af tvister, herunder muligheden for at indgå forlig i EF-Patentretten.

2.1.8 Kommissionens forslag om EF-Patentrettens kompetence og specifikke opbygning er efter udvalgets mening både velgennemtænkte, velformulerende og afbalancerede, lige som de gør det muligt at afgøre tvister på effektiv vis.

2.1.9 Så meget desto mere må EØSU beklage, at Rådet på sit møde den 11. marts 2004 ikke var i stand til at nå videre med forordningen om EF-patentet. Udvalget skal understrege, at det af hensyn til innovationen og de europæiske virksomheders konkurrenceevne er særdeles vigtigt at få indført EF-patentet hurtigst muligt, og kan ikke godtage forsinkelser, som bunder i sproglige eller andre overvejelser, der ikke er af grundlæggende karakter, men er forbundet med omkostninger, som kan vise sig så urimeligt høje, at fordelene ved EF-patentet helt går fløjten. Samtlige medlemsstater har undertegnet EF-Patentkonventionen, som kun opererer med tre officielle sprog for meddelelse af patenter; der er ingen grund til at bebyrde et EF-patent med skrappere og mere omkostningstunge krav.

2.1.10 EØSU håber indtrængende, at Rådet af hensyn til innovationen og ønsket om at skabe kvalificerede job i Europa hurtigst muligt vil besluttede sig for et billigt patent, som ikke er forbundet med overdrevne proceduremæssige krav og forpligtelser, der vil ødelægge interessen for patentet og gøre det praktisk uanvendeligt.

Særlige bemærkninger

2.2 RFI er allerede kompetent i tvister om industriel ejendomsret, for så vidt angår varemærker, mønstre og modeller, hvis forvaltning varetages af Harmoniseringskontoret for det Indre Marked. Man kunne eventuelt have oprettet en Ret for Industriel Ejendomsret tilknyttet RFI, som var kompetent med hensyn til alle eksisterende og fremtidige fællesskabscertifikater inden for industrielle ejendomsrettigheder, og en særlig appelafdeling for disse ved RFI med henblik på at centralisere søgsmålene om industriel ejendomsret i Fællesskabet. Dette spørgsmål kan eventuelt tages op senere, når der er opnået tilstrækkelig praktisk erfaring inden for EF-patentretten efter 2013. Denne mulighed for udvidet kompetence er allerede åben for RFI's appelafdeling, hvilket EØSU støtter fuldt ud.

2.3 Ifølge den fælles politiske linje skulle de udnævnte dommere ud over deres høje kvalifikationsniveau inden for patenter også have omfattende sprogkundskaber (da der ikke vil være én dommer pr. land). Dette krav har Kommissionen fravalgt, hvilket EØSU beklager, eftersom borgerne, sagsøgere såvel som sagsøgte, ikke kun bør høres, men også i videst muligt omfang have en chance for at blive forstået på et af Fællesskabets sprog af mindst én dommer i sagen, selv om der vil blive foretaget specialiseret tolkning under hvert retsmøde. Hvis dommerne i øvrigt er lige kvalificerede, bør de dommere, der behersker flere officielle EU-sprog, foretrakkes.

2.4 Spørgsmålet om ejendomsrettigheder til patenter henhører under medlemsstaternes kompetenceområde, men det skal bemærkes, at spørgsmålet om rettighederne for lønnede opfindere behandles forskelligt i de enkelte lande. Der bør sigtes mod en yderligere standardisering af den lovgivning, der finder anvendelse på EF-patentet, for så vidt angår de rettigheder, visse kategorier af opfindere har i forhold til patentets ejer, med henblik på at skabe bedre balance og undgå kontrakter om patentejendomsret, som begunstiger den ene part utilbørligt og

ikke sikrer opfinderen en rimelig andel eller godtgørelse (patenter indgives som regel af en virksomhed, der ejer dem, og meget sjældnere af den reelle opfinder, som undertiden i henhold til en kontrakt eller national lovgivning har krav på et økonomisk vederlag for udnyttelsen af sin opfindelse, men som oftest ingen rettigheder har overhovedet).

2.5 EØSU bemærker med interesse Kommissionens erklæring om, at omkostningerne ved behandling, udstedelse og opretholdelse af EF-patentet angiveligt er 50 % mindre end omkostningerne ved det europæiske patent. Der bør snarest ske en lovregulering af rådgivningen i forbindelse med EF-patentet (konsulenter, patentagenter) for ikke at skabe betydelige forvriddinger i de reelle erhvervsomkostninger og for at garantere patentansøgerne en kvalificeret ydelse. Listen over rådgivere, der er godkendt af Den Europæiske Patentmyndighed, kan tjene som reference, men en vejledende eller bindende tarifsats for de forskellige tjenesteydelser kunne overvejes. Den rolle og det vederlag, som tilkommer de nationale patentmyndigheder eller myndigheder inden for industriel ejendomsret, bør ligeledes tages under overvejelse, og det samme gælder en eventuel godkendelse af tekniske oversættere, der er specialiseret i patenter, stadig med henblik på at sikre ydelsernes kvalitet og et fornuftigt omkostningsniveau.

2.6 Det fremgår af finansieringsoversigten, at hvis parterne skal udrede retsafgifterne, bør Rådet, som vedtager afgiftsordningen med kvalificeret flertal, medtænke nødvendigheden af lige adgang til retssystemet og ikke fastsætte afgiftsbeløb, som kan virke afskrækkende på privatpersoner og SMV'er. Set på baggrund af EF-Patentrettens foreslåede budget og princippet om at holde omkostningerne ved at erhverve, opretholde og beskytte industrielle ejendomsrettigheder ved hjælp af EF-patentet på et behersket niveau i forhold til det europæiske patent og patenterne i de mest udviklede tredjelande kan udgifterne til de ydelser, der leveres til borgerne, efter EØSU's mening alligevel under ingen omstændigheder dækkes af retsafgifterne alene. EØSU håber derfor, at retsafgifterne i første instans og i appelinstansen forbliver relativt lave med henblik på at sikre, at EF-patentet forsat vil indebære en strategisk fordel for virksomhedernes — og navnlig SMV'ernes — konkurrenceevne.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Rådets afgørelse om tildeling af kompetence til Domstolen til at afgøre tvister om EF-patenter«

(KOM(2003) 827 endelig — 2003/0326 CNS)

(2004/C 112/22)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 30. januar 2004 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug.

På grund af sagens hastende karakter udpegede Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg på sin 407. plenarforsamling den 31. marts og 1. april 2004, mødet den 31. marts 2004, Daniel Retureau til hovedordfører og vedtog følgende udtalelse med 56 stemmer for, 1 imod og 1 hverken for eller imd:

1. Kommissionens forslag til Rådets afgørelse

1.1 Forslaget har til formål at tildele EF-Domstolen kompetence til at afgøre tvister om det fremtidige EF-patent.

1.2 I marts 2000 vedtog Det Europæiske Råd i Lissabon et generelt program, der sigtede mod at styrke den europæiske økonomis konkurrenceevne med henblik på at skabe den mest konkurrencedygtige vidensøkonomi i verden. Dette ambitiøse program omfatter en lang række områder, herunder den industrielle ejendomsret. I denne henseende lancerede Rådet på ny tanken om at indføre en EF-patentordning med henblik på at afhjælpe begrænsningerne i den aktuelle ordning for beskyttelse af teknologiske opfindelser for at bidrage til at stimulere investeringer i forskning og udvikling i Fællesskabet.

1.3 Rådet, som i medfør af retsgrundlaget for de pågældende forslag har enekompetence på området, har endnu ikke taget endelig stilling til forordningen. I afventning heraf har Kommissionen med udgangspunkt i Rådets fælles politiske linje — der blev behandlet af Rådet (konkurrenceevne) den 3. marts 2003 og (beskæftigelse, socialpolitik, sundhed og forbrugerpolitik) den 6. marts 2003⁽¹⁾ — forelagt dette første forslag om tildeling af kompetence til EF-Domstolen.

1.4 Målet er at forhindre en territorial og materiel opsplitning af de juridiske kompetencer i tvister om gyldigheden af et EF-patent og de industrielle ejendomsrettigheder, som er en direkte følge heraf, samt af eventuelle supplerende certifikater til beskyttelse af det pågældende patent ved at skabe en fælles juridisk retsinstans i Fællesskabet, som skal være tilgængelig for såvel fysiske som juridiske personer og operationel senest i 2010.

1.5 Retsgrundlaget for forslaget om at tildele EF-Domstolen kompetence til at afgøre tvister om EF-patenter⁽²⁾ er EF-traktatens artikel 229 A, som blev indført med Nice-traktaten. I henhold til EF-traktaten kan Rådet på forslag af Kommissionen

og efter høring af Europa-Parlamentet vedtage bestemmelser med henblik på at tillægge EF-Domstolen kompetence i et omfang, der fastsættes af Rådet, til at afgøre tvister vedrørende fællesskabsretlige industrielle ejendomsrettigheder. Rådet anbefaler, at disse bestemmelser vedtages af medlemsstaterne, som derefter skal ratificere dem som foreskrevet i deres respektive forfatninger.

1.6 EF-Domstolen får kompetence (snæver fortolkning) i tvister om krænkelse af EF-patenter og tilhørende dokumenter og om disses gyldighed. Hvilke sager, der kan indbringes, præciseres i det ændrede forslag til Rådets forordning om EF-patentet⁽³⁾. For så vidt angår patentkrænkelse, drejer det sig om sager om at bringe krænkelsen til ophør og sager om anerkendelse af, at der ikke foreligger patentkrænkelse, samt sanktioner over for patentkrænkelse. For så vidt angår gyldighed, drejer det sig om sager om ugyldiggendelse og fremsættelse af modkrav med påstand om ugyldiggendelse. EF-Domstolen vil også have kompetence til at foreskrive hasteforanstaltninger og ikende tvangsbøder, hvilket kan være nødvendigt i de tvister, der skal afgøres.

1.7 Der er fastsat overgangsforanstaltninger for EF-patenter, som måtte træde i kraft før oprettelsen af EF-Patentretten i 2010. De domstole, medlemsstaterne udpeger, vil i den forbindelse have kompetence til at anvende den materielle ret i henhold til München-konventionen og den relevante fællesskabsret på tvister, der indbringes før oprettelsen af EF-Patentretten, og bør under alle omstændigheder afslutte allerede verserende sager.

2. EØSU's generelle bemærkninger

2.1 EØSU konstaterer, at forslaget til afgørelse er i overensstemmelse med EF-traktaten og protokollen vedrørende statuttet for De Europæiske Fællesskabers Domstol, og støtter forslaget med forbehold af nedenstående bemærkninger.

⁽¹⁾ Notat fra Rådets sekretariat til delegationerne, interinstitutionel sag 2000/0177(CNS), nr. 7159/03 PI 24 af 7.3.2003.

⁽²⁾ KOM(2003) 827 af 23.12.2003.

⁽³⁾ Notat fra formandskabet for gruppen »industriell ejendomsret« (patenter), forslagens (ændrede) tekst, nr. 10404/03 PI 53 af 11.6.2003, herefter ændret af gruppen »patenter« den 4.9.2003, dokument nr. 12219/03.

2.2 EØSU er enig i, at en enkelt domstol med enekompetence, som anvender ensartede regler og en ensartet retspraksis, er nødvendig for en korrekt anvendelse af EF-patentretten på tvister, der måtte opstå på Fællesskabets territorium. En sådan løsning giver borgerne den garanti for retssikkerhed og -stabilitet, som de med rette forventer. Retten til at blive hørt på ens eget sprog respekteres ligeledes under retssagen.

2.3 EØSU mener, at den mulighed, privatpersoner får for indirekte at gøre indsigelse mod visse fællesskabsretsakter i forbindelse med en privat tvist (den såkaldte ulovlighedsindsigelse), for så vidt angår et patents gyldighed, er berettiget set i forhold til respekten for borgernes rettigheder. EF-Patentretten har dog ikke mulighed for at ophæve de anfægtede fællesskabsretsakter. EØSU mener imidlertid, at eksempelvis EF-Domstolen, som Kommissionen kunne pålægges at indbringe sagen for, burde drage konsekvenserne, såfremt EF-Patentretten imødekommer en ulovlighedsindsigelse.

2.4 For så vidt angår overgangsperioden, skal det understreges, at de nationale domstole, der udpeges af medlemsstaterne, og som omfatter et begrænset antal i hvert land, risikerer at skabe forskellig retspraksis og træffe forskellige afgørelser, navnlig i forbindelse med fortolkningen af EF-Patentkonventionens artikel 52 til 57. Man kunne måske forestille sig, at EF-Domstolen kunne gribe ind senere, når dens kompetence er fastlagt, og tage sager op til prøvelse på bestemte forudsætninger, der måtte blive fastlagt for en sådan procedure, med henblik på at harmonisere den retspraksis, der er opstået ved de nationale domstole med kompetence til at pådømme tvister vedrørende EF-patentet, da det ville være uhensigtsmæssigt, hvis der blev anvendt forskellige løsninger i sager af samme art. Dette kunne især dreje sig om gyldighedsbetingelserne for patenter, der udstedes af Den Europæiske Patentmyndighed, hvis indsigelsesafdelinger og appelkamre er kendt for deres undertiden omstridte retspraksis vedrørende betingelserne for patenterbarhed⁽¹⁾, som ikke altid følges af de nationale domstole.

2.5 Det supplerende beskyttelsescertifikat (for lægemidler og plantebeskyttelsesmidler) eksisterer endnu ikke i forbindelse med EF-patentet, men vil blive genstand for et senere forslag fra Kommissionen. EØSU finder det risikabelt at tildele EF-Domstolen kompetence i tvister om et certifikat, som er på tegnebrættet, men hvis eksistens og art fortsat svæver i det uvisse. For at »fremtidssikre« afgørelsen kunne man overveje at definere EF-Domstolens kompetence med en anden og bredere formulering (f.eks. »EF-patenter og andre fællesskabsretlige instrumenter eller certifikater inden for industriel ejendomsret«).

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Udvidelsen af beskyttelsen eller den fremtidige graduering heraf på de forskellige områder med patenterbare opfindelser vil uden tvivl blive et stærkt omdiskuteret spørgsmål, og man skal være varsom med allerede nu at gøre sig klog på, hvilke løsninger og hvilke fællesskabsretlige instrumenter EU's lovgivende instanser eventuelt vil skulle beslutte sig for engang i fremtiden.

2.6 EØSU bifalder, at EF-Domstolen tillægges kompetence til at vedtage eventuelle forholdsregler (pligt til at handle eller undlade at handle, sikring af beviser, omgående ophør af krænkelse) og sanktioner, herunder tvangsbøder, uden hvilke afgørelsen af tvister ville være ineffektiv. Af praktiske årsager bør iværksættelsen af EF-Patentrettens endelige eller foreløbige fuldbyrdesafgørelser overlades til de kompetente nationale myndigheder, som har beføjelser til at pålægge tvangsforanstaltninger i henhold til de respektive lovgivninger. I de tilfælde, EF-Domstolen ikke er tildelt kompetence, har de nationale domstole fortsat kompetence. Det kan navnlig dreje sig om aftaler vedrørende EF-patenter eller om tvister vedrørende ejerforholdet til det pågældende patent. EØSU støtter ligeledes disse løsninger, men har visse specifikke bemærkninger hertil.

2.7 Endelig vurderer EØSU, at betingelserne for den foreliggende afgørelses ikrafttræden er logiske og nødvendige, eftersom afgørelsen kræver en ændring af de nationale regler om retlig kompetence og organisering, om hvilke medlemsstaterne bør forhåndsunderrette Kommissionen, samt en effektiv og koordineret etablering af EF-Patentretten, som oprettes i medfør af et andet forslag til Rådets afgørelse, der behandles i en særskilt udtalelse.

3. Særlige bemærkninger

3.1 RFI er allerede kompetent i tvister om industriel ejendomsret, for så vidt angår varemærker, mønstre og modeller, hvis forvaltning varetages af Harmoniseringskontoret for det Indre Marked. Man kunne eventuelt have oprettet en Ret for Industriel Ejendomsret tilknyttet RFI, som var kompetent med hensyn til alle eksisterende og fremtidige fællesskabscertifikater inden for industrielle ejendomsrettigheder, og en særlig appelafdeling for disse ved RFI med henblik på at centralisere søgsmålene om industriel ejendomsret i Fællesskabet. Dette spørgsmål kan eventuelt tages op senere, når der er opnået tilstrækkelig praktisk erfaring inden for EF-patentretten efter 2013. Denne mulighed for udvidet kompetence er allerede åben for RFI's appelafdeling, hvilket EØSU støtter fuldt ud.

⁽¹⁾ Herunder patenter meddelt for genetisk manipulerede dyr (f.eks. onkogene mus), selv om dyreracer og -arter ikke kan patenteres.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Realiteter og muligheder for hensigtsmæssige miljøteknologier i tiltrædelseslandene«

(2004/C 112/23)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 17. juli 2003 under henvisning til artikel 29, stk. 2, i forretningsordenen at udarbejde en initiativudtalelse om: Realiteter og muligheder for hensigtsmæssige miljøteknologier i tiltrædelseslandene.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede Lutz Ribbe til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 4. marts 2004.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling af 31. marts og 1. april 2004 (mødet den 31. marts 2004) med 80 stemmer for, 1 imod og 2 hverken for eller imod følgende udtalelse:

1. Udgangspunkt Generelle henvisninger til miljøteknologier

1.1 Mange undersøgelser og offentlige rapporter viser, at der gøres meget for f.eks. at rense vand og luft, men at det stadigvæk både i de nuværende medlemsstater og i tiltrædelseslandene er nødvendigt at iværksætte betydelige foranstaltninger til bevarelse af menneskets naturlige livsgrundlag og den europæiske naturarv, samt for at efterleve de eksisterende miljølove og gennemføre bæredygtig udvikling i Europa.

1.2 I denne sammenhæng spiller miljøteknologier som bekendt en vigtig rolle i løsningen af bestemte miljøproblemer. Kommissionen har derfor udarbejdet en »EU-handlingsplan for miljøteknologi«⁽¹⁾, som for tiden er til debat med de involverede institutioner og det organiserede civilsamfund. EØSU har udtrykt tilfredshed med dette skridt, idet miljøteknologier (f.eks. rensnings- og filteranlæg) i de seneste år og årtier har medvirket til, at der er sket vigtige fremskridt inden for miljøbeskyttelse. Dette gælder både for stationære anlæg, industrianlæg og kraftværker samt for mobile tekniske anlæg.

1.3 Fastlæggelse og skærpelse af grænseværdier for udstødningsgasser i biler er et eksempel på kontinuerlig teknisk videreudvikling af en miljøvenlig teknologi. Dette eksempel viser imidlertid også,

— at visse fremskridt i udvikling og indførelse af miljøteknologier såsom udstødningsgaskatalysator først realiseres efter heftig politisk diskussion – tænk bare på modstanden fra bilindustrien. Det lader i øvrigt til, at den politiske diskus-

sion i øjeblikket gentages, denne gang om dieselpartikel-filtre.

— at miljøteknologier har sine begrænsninger: Mens især kvælstofoxid- og svovldioxidemissioner har kunnet reduceres betydeligt, er der globalt set endnu ingen praktisk anvendelige teknologier til tilbageholdelse af f.eks. CO₂- eller CFC-emissioner, som er kraftigt medvirkende til en af fremtidens største miljøpolitiske udfordringer, nemlig klimaproblematikken.

1.4 Miljøteknologier er således blevet et vigtigt element i miljøpolitikken. Ikke desto mindre er strukturelle ændringer nødvendige på de områder, hvor der ikke kan opnås tilstrækkelige resultater med tekniske løsninger alene. EØSU begrænser sig imidlertid i denne udtalelse til at belyse miljøteknologisektoren under forskellige aspekter.

1.5 Miljøteknologier er dog ikke kun vigtige set ud fra en miljøpolitisk synsvinkel. Den involverede videnskab og industri er efterhånden blevet en vigtig økonomisk og beskæftigelses-skabende faktor. I Europa omsættes der for over 183 mio. EUR⁽²⁾. EØSU har derfor med glæde modtaget EU-Kommissionens nyligt offentliggjorte meddelelse om udarbejdelse af en handlingsplan for miljøteknologier⁽³⁾.

1.6 Ligesom i mange andre økonomiske sektorer viser erfaringen imidlertid, at de økonomiske ressourcer på miljøteknologiområdet ikke er tilstrækkelige til at realisere alle identificerede og nødvendige projekter inden for det ønskede tidsrum. Mange i miljøpolitisk henseende nødvendige foranstaltninger kan derfor ikke gennemføres.

⁽²⁾ Rapport fra Kommissionen — Miljøteknologi og bæredygtig udvikling, KOM(2002) 122 endelig.

⁽³⁾ Udtalelse fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om meddelelse fra Kommissionen »Udarbejdelse af en handlingsplan for miljøteknologi« (KOM(2003) 131 endelig) CESE 1027/2003, endnu ikke offentliggjort i EU-Tidende.

⁽¹⁾ KOM(2004) 38 endelig af 28. januar 2004.

Situationen i tiltrædelseslandene

1.7 Det er i denne udtalelse ikke muligt og heller ikke ønskværdigt at fremlægge en generel stillingtagen til miljøets og miljøbeskyttelsens tilstand og udvikling i tiltrædelseslandene. Situationen har mange flere nuancer end blot sort og hvid. Det står dog klart, at en del af de umiddelbart synlige (lokale) miljøbelastninger i ansøgerlandene i de senere år har kunnet reduceres betydeligt. Til gengæld er andre knap så synlige miljøproblemer opstået på ny⁽¹⁾. Det er dog ikke til at tage fejl af, at man ved at lukke særligt miljøskadende industrier samt ved at anvende miljøvenlige teknologier efterhånden har kunnet reducere mange af de umiddelbare sundhedsfarer, der opstår som følge af belastningen af miljøet.

1.8 Ikke desto mindre er der stadig særdeles meget at gøre, før de miljøstandarder, som er fastsat på baggrund af europæisk ret, kan overholdes. Det er nødvendigt at foretage investeringer i miljøinfrastrukturen i størrelsesordenen 80 til 110 mia. EUR for at gennemføre Fællesskabets regler i Central- og Østeuropa (CØEL)⁽²⁾. Men også i tiltrædelseslandene er ressourcerne begrænsede, og statslige miljøinvesteringer er i skarp konkurrence med andre statslige opgaver som socialpolitik, uddannelse, infrastruktur m.m. Også i forbindelse med investeringer foretaget af erhvervslivet eller af borgerne gælder det princip, at fejlallokeringer så vidt muligt bør undgås. Det vil altså være afgørende, at man formår at anvende de disponible ressourcer effektivt samt at søge løsninger med lave omkostninger.

1.9 Denne udtalelse vil derfor omhandle miljøteknologier i de central- og østeuropæiske lande. En stor del af eksemplerne i denne udtalelse stammer fra Polen. Polen er på den ene side det største tiltrædelsesland og en betydelig del af de fremtidige EU-støttemidler vil tilgå Polen. Polen er også i højere grad end noget andet tiltrædelsesland kendetegnet ved store forskelle mellem byområder og landdistrikter, hvilket, som det vil fremgå af denne udtalelse, har stor relevans for det miljøteknologiske område. Polen står som næppe noget andet tiltrædelsesland over for ekstreme omstruktureringer i industrisektoren. Og endelig er Polen valgt som eksempel, fordi EØSU kan se tilbage på et langt samarbejde med Polen på miljøbeskyttelsesområdet.

⁽¹⁾ F.eks. som følge af stigende individuel trafik. Nævnes skal også problemer omkring artsbeskyttelse og miljøbelastninger, som eksempelvis udløses af investeringer i landbruget (f.eks. kæmpemæssige svineavlslæg foretaget af den amerikanske investor Smithfield i Polen).

⁽²⁾ KOM (2001) 304 endelig udg. »Problematikken omkring miljøfinansiering i ansøgerlandene«, s. 6.

1.10 De udsagn og krav, som fremkommer i denne udtalelse, kan dog overføres på samtlige tiltrædelseslande og gælder også for mange af de nuværende medlemsstater.

Finansielle midler til miljøbeskyttelse i tiltrædelseslandene

1.11 EU har i de senere år, dvs. før tiltrædelsen, ydet finansielle tilskud til miljøinvesteringer i tiltrædelseslandene. Dette udgør en vigtig og glædelig forskel i forhold til de tidligere udvidelser af EU: med sine bloktilskud understreger Kommissionen miljøbeskyttelsens voksende betydning. Her har bl.a. programmerne PHARE og ISPA og til dels også SAPARD hidtil stået til rådighed, i hvilken forbindelse der må henvises til de vanskeligheder med anvendelsen af midlerne, som Kommissionen igen og igen har kunnet konstatere.

1.12 I perioden fra 1995 til 2000 blev der stillet 398,2 mio. EUR til rådighed for miljøsektoren under PHARE-programmet og 460,2 mio. EUR under ISPA, størstedelen til vandprojekter (omkring 82,3 % af alle midler), fulgt af projekter på affaldsområdet (15,7 % af midlerne) og til bekæmpelse af luftforurening (2 %)⁽³⁾. Polen modtog i de nævnte 6 år i alt 233,4 mio. EUR (i gennemsnit altså omkring 40 mio. EUR årligt).

1.13 I den forbindelse skal der dog tages højde for, at ISPA-programmet først kom til i år 2000. Herefter er der hvert år tildelt omkring 500 mio. EUR under ISPA til miljøinvesteringer i Central- og Østeuropa. Polens andel deraf beløber sig til mellem 30 og 37 %.

1.14 Den økonomiske bistand, som EU har stillet til rådighed, har uden tvivl været en værdifuld hjælp til ansøgerlandene. Ikke desto mindre må det konstateres, at størstedelen af beløbene blev tilvejebragt fra landene selv, og sådan vil det også være i fremtiden. »PHARE- og ISPA-midler kan kun dække en lille del af ansøgerlandenes finansieringsbehov på miljøområdet: 1,1 % af det samlede behov i vandsektoren, 0,75 % i affaldssektoren og kun 0,03 % i luftsektoren er de tal, som den Europæiske Revisionsret er kommet frem til«⁽⁴⁾.

1.15 Den samlede udlandsbistand til finansiering af miljøforanstaltninger i Polen har indtil år 2000 for det meste ligget på »kun« omkring 5 % af alle miljøinvesteringer, hvoraf EU's bidrag kun udgjorde en del.

⁽³⁾ Kilde: EU Nyhedsbrev nr. 20 af 28. maj 2003 på baggrund af beregninger foretaget af den Europæiske Revisionsret.

⁽⁴⁾ Sammesteds.

1.16 Dette vil imidlertid ændre sig væsentligt efter udvidelsen. Af de 7,3 mia. EUR fra strukturfonde, som Polen vil modtage fra EU i årene 2004 til 2006, vil 545 mio. EUR ifølge det polske miljøministerium gå til miljøforanstaltninger. I stedet for ISPA-programmet træder Samhørighedsfonden i kraft, fra hvilken der i årene 2004 til 2006 stilles næsten 7,6 mia. EUR til rådighed. Af disse vil Polen modtage mellem 45 og 52 %, altså mellem 3,4 og næsten 4 mia. EUR. Som bekendt fordeles midlerne fra Samhørighedsfonden med en halvdel til miljø- og en halvdel til trafikinvesteringer. Polen vil således fremover årligt få stillet mellem 1,3 og 1,5 mia. EUR til rådighed af EU på miljøområdet.

1.17 Anvendelsen af EU-midlerne til miljøbeskyttelse i ansøgerlandene har hidtil været alt andet end optimal. Hvis der i fremtiden kommer til at stå væsentlige flere penge til rådighed, må man i endnu højere grad end hidtil sørge for, at disse betragtelige pengebeløb anvendes effektivt og ikke ødsles væk på illusoriske vækstplaner eller utilpassede projekter, f.eks. med overdrevne eller alt for dyre metoder. Den Europæiske Revisionsret kritiserer i sin særberetning nr. 5/2003 om »Støtte til miljøprojekter i kandidatlandene« bl.a., at der gentagne gange er blevet godkendt projekter med risiko for overkapacitet og deraf følgende risiko for en uøkonomisk anvendelse af EU-midlerne samt unødigt høje driftsomkostninger. I beretningen nævnes som et af flere eksempler spildevandsrensningsanlægget i Stettin, som kun udnyttes 40 %.

2. Hvad er tilpassede teknologier, og hvorfor har vi brug for dem? (eksempler)

2.1 De såkaldte »tilpassede« miljøteknologier kan efter EØSU's opfattelse komme til at spille en meget vigtig rolle, når det gælder om

- at udvikle effektive projekter til løsning af lokale problemer
- at spare penge, måske ikke i planlægningsfasen, men i høj grad i investeringsfasen og på de løbende omkostninger, og
- at skabe lokale og regionale arbejdspladser.

2.2 »Tilpasset« betyder i EØSU's fortolkning, at der i hvert enkelt tilfælde skal søges løsninger, som ikke kun koncentrerer sig om den tekniske gennemførlighed eller den tekniske effektivitet, men også om den aktuelle situation, og som i høj grad inddrager de mennesker, der bor i området.

2.3 Følgende eksempler skal tydeliggøre, hvad EØSU forstår ved »tilpassede teknologier«:

2.3.1 Eksempel luftrenholdelse/energieffektivitet:

2.3.1.1 Da Polen i slutningen af 1980'erne definitivt frigjorde sig fra sin kommunistiske fortid, spillede miljøbeskyttelsen en

yderst vigtig rolle i det politiske liv. Dette kan ikke overraske, da mange mennesker jo i høj grad var berørt af de ekstreme miljøbelastninger, der fortrinsvis stammede fra industrianlæg, men også fra kulfyring i private boliger.

2.3.1.2 I Krakow blev der gennemført undersøgelser af, hvordan man kunne mindske svovldioxidbelastningen, som ikke kun forringede indbyggernes sundhed, men som også forårsagede omfattende ødelæggelser af de kulturelt og arkitektonisk yderst værdifulde husfacader. En af de første foranstaltninger, der var planlagt, var den omfattende tekniske sanering af to kraftværker.

2.3.1.3 Alternative beregninger, der blev udarbejdet samtidig, havde imidlertid vist, at man ville have kunnet opnå en dobbelt så stor effekt af svovldioxidbesparelserne med det samme ressourceforbrug, som var påkrævet for at kunne udbygge kraftværkerne teknisk, hvis man i stedet havde udskiftet de gamle kulfyre og havde foretaget energibesparende foranstaltninger i husene (isolering, termoruder m.m.).

2.3.1.4 Disse foranstaltninger ville samtidig have givet befolkningen bedre boligforhold og virket fremmende for det lokale håndværk og således i væsentlig højere grad bidraget til stimulering af konjunkturerne i lokalområdet. Ikke desto mindre blev saneringen af kraftværkerne finansieret, hvilket må antages at skyldes den udenlandske storindustri's interesse. Storindustrien overtog nemlig i sidste ende størstedelen af opgaven.

2.3.2 Eksempel spildevandsrensning:

2.3.2.1 Polen gennemfører i øjeblikket meget store og glædelige tiltag for at forbedre spildevandsrensningen. Efter at man i første omgang koncentrerede sig om at opføre og sanere rensningsanlæg i de store byer, er der nu også kommet gang i mange projekter og byggetiltag i de mindre byer, hvoraf nogle endda allerede er afsluttet.

2.3.2.2 De centrale løsninger, som uden tvivl er hensigtsmæssige for byområder, er dog ofte af både tekniske og økonomiske årsager knap så egnede for tyndt befolkede landområder. Alligevel planlægges sådanne løsninger næsten uden undtagelse »efter det aktuelle tekniske niveau«.

2.3.2.3 Et eksempel herpå er området Sokoli i Podlissie i den nordøstlige del af Polen: Området strækker sig over 160 km² og er inddelt i 29 zoner, som efter planen alle skal tilsluttes det rensningsanlæg, der i øjeblikket er ved at blive opført i centralkommunen.

2.3.2.4 Ud over den egentlige opførelse af det tekniske anlæg er afløbsrørene altid en af de største investerings- og omkostningsposter. Det polske spildevandsbortskaffelsesprogram fra december 2003 gør det klart, at kun 1/3 af investeringerne går til opførelse og modernisering af rensningsanlæggene, mens 2/3 af midlerne går til afløbssystemet. I dette tilfælde er der planlagt trykledninger (med tilsvarende kostbare pumpestationer) for at kunne transportere spildevandet til det centrale rensningsanlæg. I byområderne regnes der som hovedregel med rør længder omkring 0,5 til 2 meter pr. indbygger, i landområderne er 5 til 10 meter pr. indbygger i visse tilfælde acceptabelt. I dette tilfælde er det planlagt, at der skal føres langt over 20 meter og i visse tilfælde op til 40 meter afløbsrør pr. indbygger; hertil kommer tilslutningsrørene til de enkelte boliger.

2.3.2.5 Spildevandsplanlæggerens forslag kan under ingen omstændigheder betragtes som en løsning, der er tilpasset de lokale forhold. Den foreslåede løsning minder i høj grad om den fejlprojektering på spildevandsområdet, som blev iværksat efter omvæltningen i Østtyskland, og som har ført til uhørt høje spildevandsafgifter og efterhånden udgør et ægte regionalt handicap. Også dér opstod projekter på baggrund af illusoriske vækstforventninger, men også på baggrund af en misforstået overførsel af bystrukturer til landregioner.

2.3.2.6 Utilpassede løsninger, som medfører meget store spildevandsafgifter, er til skade for den økonomiske udvikling i de berørte regioner i dobbelt forstand: På den ene side kunne de penge, som bruges på høje spildevandsafgifter, i stedet bruges til den økonomiske udvikling på andre felter, på den anden side kan høje spildevandsafgifter virke afskrækkende ved placeringen af særlige erhverv med højt vandbehov.

2.3.2.6.1 Ifølge oplysninger fra en paraplyorganisation af borgerinitiativer mod dyre spildevandsprojekter, der i mellemtiden er dannet i delstaten Thüringen, er omkostningerne for kommuneforbundene på vand- og spildevandsområdet eksploderet, efter at investeringerne til dels har modtaget støtte fra strukturfondene. Således har kommunen Friedrichsroda for nylig tilsendt sine borgere besked om, at de for tilslutningen til vandforsyningen og spildevandsbortskaffelsen skal betale et beløb på mere end 10 000 EUR, i ét tilfælde sågar et beløb på 99 000 EUR⁽¹⁾. Borgere, som man tidligere har vundet for spildevandsplaner, blandt andet med henvisning til de store investeringstilskud, reagerer nu oprørt på følgeudgifterne, som tidligere blev fortiet.

2.3.2.7 EØSU minder i denne sammenhæng om den Europæiske Revisionsrets kritik. Den beretter ikke kun om overdi-

mensionerede spildevandsprojekter, men også om nærmest inkompetente rådgivere, som uden at tøve blot sælger dyre standardprojekter.

2.3.2.8 Eksemplet Mirosławice (kommunen Trzebiatow ved Østersøen) viser, at EØSU's frygt for en gentagelse af fejlprojekteringer er reel, og at de af Revisionsretten fremlagte eksempler ikke er enkeltstående tilfælde. Dette kan resultere i alvorlige følger også for anvendelsen af tilpassede teknologier. I Trzebiatow blev der anvendt midler til et overdimensioneret spildevandsrensningsanlæg. I byen Mirosławice tilbød den tyske fond Deutsche Bundesstiftung Umwelt at støtte et demonstrationsprojekt til opførelse af et rensningsanlæg, hvis teknologi er specielt udviklet til mindre byer ved Østersøkysten. Til trods for at kommunen selv havde godkendt projektet, og at der var opnået en byggetilladelse, trådte kommunen efter to års projektforberedelse ud af projektet, fordi det blev konstateret, at det centralrensningsanlæg, som kort forinden var blevet opført i Trzebiatow, på grund af overdimensionering havde hårdt brug for tilslutning af andre byer for at kunne fungere mere effektivt. Projektet til anvendelse og demonstration af en decentral, tilpasset løsning til spildevandsbehandling blev herefter droppet.

2.3.3 Eksempel rensning af kloakslam:

2.3.3.1 Som ordsproget siger: nød lærer nøgen kvinde at spinde. Opsynsmanden ved rensningsanlægget i den nordøstpolke kommune Zambrow har (hidtil) ikke haft finansielle midler til rådighed til at installere et teknisk anlæg til rensning af kloakslam. Løsning: dels komposterer han kloakslammet og bruger i den forbindelse kompostorme, som han betegner som »sine mest trofaste og effektive medarbejdere«. Dels anbringes kloakslammet på sivflader i rensningsanlægget, og disse har udviklet sig til et rent naturparadis. På grund af kompostens evne til at forbedre jorden aftager befolkningen og landmændene den gerne⁽²⁾. Omkostningerne til bearbejdning af kloakslam ligger i Zambrow kun på omkring 5 % af omkostningerne for de rensningsanlæg, som bearbejder og bortskaffer kloakslammet med tekniske løsninger. Samtidig — men også dette hører til begrebet »tilpassethed« — er det i tilfældet Zambrow et faktum, at kloakslammet ikke belastes af skadelige stoffer (hvilket til gengæld gælder for mange landkommuner i ansøgerlandene). Dette betyder, at kommunen Zambrow har de laveste spildevandsomkostninger i regionen. Selvom kommunen råder over et effektivt og billigt anlæg til behandling af spildevand og kloakslam, er det dog kun sjældent, at opsynsmandens egen løsning fremlægges som model.

⁽²⁾ EØSU er klar over problematikken omkring anvendelse af rensningsslam på landbrugsarealer. Meget hyppigt er det nødvendigt med et strengt forbud mod anvendelse på grund af koncentrationer af skadelige stoffer. Hvad den generelle problematik omkring rensningsslam angår, henvises der til Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Ændring af Rådets direktiv 86/278/EØF om anvendelse i landbruget af slam fra rensningsanlæg«, EFT C 014 af 16.01.2001, s. 141-150.

⁽¹⁾ Thüringische Landeszeitung/ Eisenacher Presse af 24. oktober 2003.

2.3.3.2 EØSU gør opmærksom på, at der netop for landdistrikter findes nogle særdeles gennemførlige (tilpassede) rensningsmetoder, hvor problemet kloakslam slet ikke melder sig, f.eks. i rensningsanlæg, hvor der bruges planter.

Yderligere eksempler

2.3.4 Som yderligere eksempler — blandt utallige andre — på tilpassede miljøteknologier kan f.eks. nævnes decentrale energiproducerende anlæg.

2.3.5 Tyskland, der i de senere år i højere og højere grad har beskæftiget sig med anvendelsen af vedvarende og dermed CO₂-neutral energi, kan betragtes som eksempel på, hvordan tilpassede miljøteknologier kan have en positiv effekt på både miljø og beskæftigelse.

2.3.6 I Tyskland anvendes der efterhånden mere stål til opførelse af vindmøller end til skibsbyggeri. I visse struktur-svage områder, f.eks. Ostfriesland, har der i vindkraftindustrien kunnet skabes flere tusinde (!) nye arbejdspladser.

2.3.7 For landmændene i Tyskland kan det i stadig stigende grad betale sig at opføre og drive biogasanlæg som en ekstra indtægtskilde. Skoler og andre offentlige bygninger opvarmes i voksende omfang med lokalt produceret vedvarende energi, f.eks. træflis — og ikke med de traditionelle fossile brændsler som olie eller gas, som skal importeres langt væk fra. Alene i »kuldelen« Nordrhein-Westfalen er der nu etableret mere end 1.000 træpilleforbrændingsanlæg, som ikke kun er gavnlige for miljøet, men som også skaber nye arbejdspladser.

2.3.8 Til et træflisanlæg, som i en mindre by opvarmer f.eks. rådhus, skoler, halanlæg, pensionistboliger og sygehus, vil der hurtigt blive brug for 3, 4 eller måske endda 5 landmænd til at finde overskudstræ i skoven, snitte det og sørge for at få det transporteret til anlægget.

2.3.9 Også i Østrig og Skandinavien oplever man et boom i opførelse og drift af træflisanlæg, hvorimod man i ansøgerlandene næsten ikke kender til anlæg til vedvarende energi.

3. Tage ved lære af eksemplerne

3.1 EØSU anbefaler Kommissionen, at den som led i den planlagte strategi til fremme af miljøteknologier undersøger, hvilke årsager der ligger til grund for den meget forskelligartede anvendelse af tilpassede miljøteknologier. Udvalget er natur-

ligvis klar over, at navnlig de økonomiske rammebetingelser skal være i orden. Netop i lande, hvor kulerhvervet tidligere har været højt subventioneret, og hvor man samtidig mangler støtte til alternative energiformer (som Polen), er energibesparende foranstaltninger til dels stadig uøkonomiske.

3.2 Ud over manglende retsgrundlag skal primært nævnes de forholdsvis ringe finansieringsvilkår. Med rentesatser på op til 20 % kan investeringerne i nogle tilfælde trods betydelige energisparemuligheder ikke altid afskrives i løbet af en kortere periode. Derfor kan (privatfinansierede, fondsbundne osv.) kontraktmodeller få stor betydning; anvendelsen heraf bør udvides.

3.3 Det må — bl.a. med ønsket om at fremme en bæredygtig udvikling for øje — være i Kommissionens interesse at undersøge de mangler, som stadig hindrer anvendelsen af tilpassede miljøteknologier og samtidig bidrage til at afhjælpe disse.

3.4 I den forbindelse bør man for øvrigt ikke kun koncentrere sig om ansøgerlandene, men i høj grad også rette blikket mod de nuværende medlemsstater. Det viser sig nemlig, at ikke blot de økonomiske rammebetingelser, men også andre faktorer spiller ind. Således har EØSU i sit arbejde med stor interesse kunnet konstatere, at det, til trods for næsten ens udgangssituationer i de forskellige EU-medlemsstater, er meget forskelligt, hvordan tilpassede miljøteknologier anvendes i de enkelte stater. I Grækenland for eksempel har næsten alle huse efterhånden fået installeret en solfanger (til varmtvandsproduktion, mere og mere også til produktion af elektricitet); i Italien eller Spanien ses sådanne anlæg væsentligt sjældnere.

3.5 Selvom eksempelvis Polen og andre central- og østeuropæiske lande kun lige har taget de første skridt til lignende tiltag, profiterer de allerede af den stigende anvendelse af tilpassede, decentrale miljøteknologier i EU-landene. I Polen er der nemlig etableret en række træpilleproduktionsanlæg, som arbejder udelukkende med henblik på eksport til Sverige, Finland og Østrig.

3.6 EØSU ønsker at fremhæve, at man i denne sammenhæng ikke kun bør se på klassiske miljøteknologier, men også på tilpassede teknologier inden for ikke umiddelbart beslægtede områder, da også disse vil kunne have en meget positiv miljø- og regionalpolitisk effekt.

3.7 Således har eksempelvis små osteudsalg og gårdmalkerier — som i mange medlemsstater er nærmest indbegrebet af regionale specialiteter og regional identitet — hidtil været et ukendt begreb i Polen. Repræsentanter for myndighederne har sågar påstået, at EU-forskrifter forbød opførelse og drift af små osterier. Sådanne decentrale forarbejdningsanlæg har imidlertid ikke kun betydning for det lokale landbrug og håndværk, men bidrager indirekte til stabilisering af regionale økonomiske kredsløb og til landbrugsproduktionen og dermed også til bevarelse af natur og miljø.

3.8 Ovennævnte tre eksempler må ikke fortolkes således, at EØSU er imod stortekniske løsninger, når det gælder miljøteknologier. Der er ingen tvivl om, at også stortekniske løsninger i visse tilfælde kan være tilpassede løsninger. Når man ved, at halvdelen af miljøbelastningen af Donau i Ungarn stammer fra byen Budapest, kan og bør man ikke modsætte sig et storrensningsanlæg. EØSU ønsker snarere at gøre opmærksom på, at man i hvert enkelt tilfælde bør søge den løsning, der er bedst tilpasset de lokale forhold for således

— at undgå en fejlallokering af de økonomiske midler,

— at realisere de foranstaltninger, som er mest hensigtsmæssige for den lokale befolkning samt for erhvervslivet i lokalområdet, og

— at fremme en bæredygtig udvikling gennem tilpassede miljøteknologier, som kan reducere anvendelsen af energi og råstoffer betydeligt, og som bidrager til vækst og skabelse af arbejdspladser.

3.9 EØSU ønsker derfor at advare en smule mod den stigende »fascination« af storprojekter, som i givet fald vil opleve endnu et opsving i Central- og Østeuropa, hvis ovennævnte forøgelse af de økonomiske ressourcer bliver en realitet i de kommende år. For EØSU drejer det sig ikke om at »forhindre« noget, men derimod om at støtte noget.

3.10 Udvalget ser med bekymring på, at der i ansøgerlandene er en mangel på bred viden om tilpassede teknologier, og at de (yderst få) ingeniørfirmaer samt de myndigheder, der udsteder godkendelserne, i langt højere grad foretrækker stortekniske løsninger, også i de tilfælde hvor sådanne løsninger ikke er fornuftige. Resultatet er ofte væsentligt dyrere investe-

ringer, hvilket honorarmæssigt kommer ingeniørfirmaerne til gode. Hertil kommer, at man, når det drejer sig om de miljøeffekter, der skal opnås, tror sig på den »sikre side« med »etableret« teknologi.

3.11 Disse bevæggrunde følges ofte af forvaltningerne — fra EU-Kommissionen til de kommunale myndigheder. Endvidere er der ofte færre administrative udgifter forbundet med at koncentrere sig om nogle få storprojekter — i Bruxelles mangler der for tit medarbejdere til, at det er muligt at gå over til tilpassede og i mange tilfælde teknisk mindre løsninger. At de samfundsøkonomiske omkostninger ved denne fremgangsmåde ligger flere gange højere end udgifterne til ekstra medarbejdere synes ikke at interessere nogen. Hertil kommer, at storanlæg tit slet ikke har behov for stor støtte, da det i modsætning til situationen i mellemstore og mindre kommuner er lettere at finde frem til private investorer.

3.12 For de tidligere stærkt centralistisk prægede tiltrædelseslande gælder det, at troen på centrale fælles løsninger endnu ikke overalt er endeligt forsvundet.

3.13 De nævnte eksempler viser, at man med tilpassede små eller mellemstore teknologier til afskaffelse af lokale miljøbelastninger med færre ressourcer kan opnå de samme, eller måske endda bedre resultater. Tilpassede teknologier er

— kostbarere og vanskeligere i planlægningsfasen;

— billigere i investeringsfasen, hvilket har den positive effekt, at man med de samme midler kan opføre flere anlæg og dermed opnå mindre belastning af miljøet;

— væsentligt billigere i vedligeholdelse, hvilket fører til omkostningsbesparelser for lokalbefolkningen; de »sparede« midler kan anvendes til andre foranstaltninger, som fremmer erhvervslivet (¹);

— og de skaber i høj grad også beskæftigelsesmuligheder for det lokale håndværk, mens stortekniske løsninger ofte kun kan udføres af specialfirmaer; dette må opfattes som en fordel for det lokale og regionale erhvervsliv.

3.14 Af besynderlige årsager har tilpassede, omkostningsgünstige løsninger derimod snarere et negativt image.

(¹) Således planlægges der i alt 917 enkeltanlæg i kommunen Kamieniec i det vestpolske område Grodzisk Wielkopolski (i stedet for et enkelt centralt rensningsanlæg). Både investerings- og driftsomkostningerne reduceres hermed med formentlig 60 % sammenlignet med en central løsning (W. Halicki, Zielona Góra, 2003).

4. Mangler og hindringer — og hvordan de kan ryddes af vejen

4.1 I de kommende år vil en betydelig støtte til miljøinvesteringer altså tilflyde tiltrædelseslandene. Støttens anvendelse vil fortrinsvis afhænge af de beslutninger, som landenes ansvarlige træffer.

4.2 EØSU ved, at der ikke vil være direkte hindringer fra EU's side, hvis det i ansøgerlandene overvejes at anvende tilpassede miljøteknologier. Det er dog ikke nok. Udvalget mener, at det er nødvendigt aktivt at fremme tilpassede miljøteknologier både fagligt og økonomisk.

4.3 EØSU bekræfter, at chancerne for en stigende anvendelse af sådanne teknologier først rigtigt vil være til stede, når

- den udprægede mangel på viden om de muligheder, som kan opnås ved anvendelse af tilpassede miljøteknologier, afhjælpes gennem en massiv videregivelse af knowhow,
- der gøres opmærksom på gode eksempler i offentligheden, og der opføres modelanlæg,
- de lovmæssige og økonomiske rammebetingelser udformes i henhold hertil,
- forudsætningerne og mulighederne for finansiering forbedres, om muligt ved oprettelse af en særfond,
- de ansvarlige på alle politiske niveauer får mulighed for at lade mulige alternative planer efterprøve med henblik på anvendelighed og kompatibilitet med den gældende europæiske (og nationale) lovgivning, og
- man medinddrager arbejdsmarkedsparterne og civilsamsfundsorganisationerne med det sigte at fremme bevidstheden omkring spørgsmålet.

Fremme af kendskabet til og bevidstheden om tilpassede miljøteknologier

4.4 Flere og flere beslutninger vedrørende miljøinvesteringer vil i fremtiden blive truffet på lokalt plan. Især beslutningstagere i mindre kommuner, som ikke råder over fagpersonale, er næsten altid henvist til at rådføre sig med fagfolk udefra for at kunne føre først planerne og dernæst investeringerne ud i livet. De pågældende ingeniørfirmaer mangler til dels viden, men til dels også viljen til at tilbyde mere tilpassede, billigere, sociale eller miljøpolitisk bedre løsninger end »det aktuelle tekniske niveau«. Som regel afregnes ydelserne netop efter, hvor meget der bygges, og ikke efter om der er tale om den udformning, der er den gunstigste på længere sigt, og som er bedst tilpasset de lokale forhold.

4.5 Ofte er der også interessefællesskab mellem planlæggerne og byggefirmaer eller tekniske udbydere. Planlæggernes, erhvervslivets samt politikernes interesse i større »standardprojekter« bør ikke undervurderes: Herfor taler honorarordningen for arkitekter og ingeniører lige såvel som byggeindustriens interesse i store ordrer. Udsagn som det fra en producent af spildevandsrør til en ung tekniker: »Naturligvis er hver meter penge!« er ikke enkeltstående tilfælde. Og det forventelige spektakel ved et storprojekts åbningsfest med tv og presse vil for en kommunalpolitiker måske synes mere attraktivt end realiseringen af 20, 50 eller 100 småprojekter, der ikke bemærkes i nævneværdig grad.

4.6 Ofte end man tror, sker det, at der bevidst eller ubevidst videregives fejlinformationer. EØSU er således bekendt med tilfælde, hvor det blev gjort klart for de politiske beslutningstagere, at EU-lovgivningen angiveligt ikke tillod andre muligheder end opførelsen af et centralt rensningsanlæg og tilslutning hertil fra alle bydele. Også selvom der i denne forbindelse helt klart er tale om fejlinformationer, er dette også et eksempel på problemet med den manglende viden.

4.7 Hertil kommer yderligere både praktiske og psykologiske aspekter: At bygge efter »det aktuelle tekniske niveau« er ofte ret enkelt, det kan klares på ingeniørfirmaets tegnebræt. Decentrale, tilpassede løsninger kræver projekteringsmæssigt ofte flere omkostninger, større detailkendskab og stor gennemførelsesvilje — og det til en forventelig mindre aflønning. Hvem har lyst til at gå den besværlige vej, når den nemme vej oven i købet kan være mere lukrativ? Med de udbudte stortekniske løsninger på baggrund af det aktuelle tekniske niveau mener planlæggerne og de politiske beslutningstagere sig »på den sikre side«. Man har ikke den store tiltro til småløsninger, som ofte anses for værende nærmest »dårlige«, primitive og usikre. Hvordan kan — se eksemplet fra Zambrow (punkt 2.3.3) — en almindelig opsynsmand ved et rensningsanlæg udvikle noget, som ingeniørerne ikke allerede er kommet i tanker om (eller ikke vil komme i tanker om)?

4.8 Det er ifølge EØSU særligt vigtigt at informere og skole både de politiske ansvarlige og ingeniørfirmaerne. Et godt råd til Kommissionen ville f.eks. være at overveje at oprette uafhængige »kompetencecentre for tilpassede teknologier« i tiltrædelseslandene. Det kunne være sådanne centres opgave at organisere den nødvendige videregivelse af knowhow, rådgivning af de kommunale beslutningstagere og civilsamtallet, med andre ord simpelthen fremme efterspørgslen efter tilpassede miljøteknologier. I givet fald kunne de også spille en rolle i forvaltningen af specialfonde (se punkt 4.16 ff).

4.9 Kompetencecentrenes arbejde kunne understøttes af en europæisk database, i hvis oprettelse og vedligeholdelse det Europæiske Miljøagentur kunne deltage, og i hvilken de omkostningsgunstige, tilpassede miljøteknologier er oplyst, som efter EU's mening har svaret til forventningerne og dermed får en slags »blåstempling«. Den håndbog i alternative spildevandsrensningemetoder, som Generaldirektoratet for miljø har udgivet, kan opfattes som et skridt i denne retning.

4.10 Intet er mere virkningsfuldt og mere relevant for nedbrydningen af mistroen over for tilpassede miljøteknologier end besigtigelse af praktiske eksempler. Borgmesteren i kommunen Sokoli (se punkt 2.3.2.3) stoppede sine spildevandsplaner og dermed tilslutningen af alle bydele til centralanlægget, efter at han ved selvsyn havde set fungerende alternativer ⁽¹⁾.

4.11 EØSU mener, at også udbuddet og overførslen af tilpassede teknologier bør være »tilpassede«, de bør især understøttes af tiltag med henblik på at opnå samfundsmæssig konsensus, som ikke altid umiddelbart er til stede blandt befolkningen og de lokale forvaltninger.

4.12 Der bør sættes skub i information, samråd og deltagelse, som medinddrager erhvervslivet og befolkningen.

4.13 Det kunne også være nyttigt at fremme partnerskaber mellem regioner og/eller kommuner, som i EU har indhøstet interessante erfaringer med tilpassede teknologier, og regioner og/eller kommuner i de nye medlemsstater, som står over for at skulle foretage nogle tilsvarende (eller andre!) valg. Man bør endvidere give en vis prioritet til projekter, der som led i Interreg eller andre EU-programmer har medtaget fremme af tilpassede miljøteknologier.

4.14 I den europæiske handlingsplan om miljøteknologier, der for øjeblikket er under udvikling, overvejes det, hvordan de barrierer, der står i vejen for udbredelsen af EU-miljøteknologier, kan afskaffes. Uddannelses- og besigtigelsesprogrammer er uden tvivl en vej, som EØSU vil hilse velkommen. Også i denne forbindelse er det dog afgørende, hvordan programmet udformes. Besøgsprogrammer skal nemlig ikke altid kun gå ud på at vise de mest hensigtsmæssige løsninger. Ofte er det snarere rene salgsaspekter, der spiller ind.

Finansielle aspekter

4.15 Kommissionen kan med rette henvise til, at den i sine støttemuligheder generelt ikke udelukker tilpassede miljøteknologier. Nok kan man være kritisk over for det faktum, at eksem-

⁽¹⁾ Som led i et projekt fra Deutschen Bundesstiftung Umwelt, det tyske miljøministerium og miljøorganisationen Euronatur.

pelvis projekter, som skal støttes af Samhørighedsfonden, skal fremvise en mindste investeringsvolumen på 5 mio. EUR for overhovedet at være berettiget til støtte. Mange yderst effektive småprojekter kan derfor ikke komme til at nyde godt af støtten på op til 85 % af investeringssummen.

4.16 Analysen af den hidtidige støttepraksis viser entydigt, at de større byer hidtil er blevet prioriteret højest. Dette forsvarer først og fremmest ved, at man i de større byer med relevante investeringer har kunnet opnå tilsvarende store, punktuelle miljøafloadninger og fordi eksempelvis spildevandsdirektivet primært lægger op til rensning af spildevand i større byer. Alligevel må der sideløbende formidles tanker om at fremme tilpassede teknologier, da man i dag er ved at fastlægge rammerne for investeringer i fremtiden.

4.17 EØSU er fuldt ud klar over, at samhørighedsfonden ikke blot støtter storbyprojekter, men f.eks. også konkretisering af spildevandsbehandlingskoncepter i organisationssammenhæng. En sammenlægning af mindre projekter er således mulig, men forekommer kun i sjældne tilfælde. Da afgørelser om tilskud fra samhørighedsmidler træffes i Bruxelles, anbefaler udvalget, at støtteansøgningerne skal vedlægges en kontrollerbar beregning af omkostningerne (investerings- og driftsomkostninger) vedrørende centrale, delvis centrale og decentrale tekniske koncepter. Hvis man beder ansøgeren om i det mindste i grove træk at undersøge alternative koncepter, kunne man bidrage til at spare betydelige midler i investeringsfasen og til at undgå høje følgeomkostninger.

4.18 I Polen findes forskellige finansieringsmuligheder for miljøtiltag, i princippet også til små investeringer: nationale, regionale og til dels lokale miljøbeskyttelsesfonde, Ekofonden ⁽²⁾ og andre. I fremtiden vil disse fonde dog i højere grad blive anvendt til at tilvejebringe de midler, der er nødvendige til EU-medfinansierede projekter. Det betyder konkret, at det formodentlig ikke bliver lettere økonomisk set for tilpassede miljøteknologier, heller ikke selvom de ofte hurtigt er betalt eller har de laveste følgeomkostninger på længere sigt.

4.19 EØSU foreslår derfor, at det også overvejes at foretage en vis binding af midlerne specielt for investeringer i tilpassede teknologier. Således kunne en bestemt procentdel af Samhørighedsfondens midler være forbeholdt projekter under en bestemt investeringsstørrelse. Det siger sig selv, at de deraf finansierede projekter ikke længere kan bevilges individuel støtte fra EU-Kommissionen, men for udbredelsen af ideerne om tilpassede teknologier ville en sådan specialfond være en milepæl.

⁽²⁾ som forsynes af bilateralt bevilget eftergivelse af gæld, og som vil bestå indtil år 2010.

4.20 Som led i udarbejdelsen af denne udtalelse har EØSU på ny drøftet et emne, som bl.a. den tidligere formand for den Europæiske Revisionsret, prof. dr. Bernhard Friedmann, i sin tid bragte på tale, nemlig tanken om ikke længere at yde tilskud fra EU's støtteprogrammer som en gave, men derimod som (lavt forrentede eller sågar rentefrie) lån ⁽¹⁾.

4.20.1 Den hidtidige støttepraksis medfører jo, at eksempelvis opførelse af rensningsanlæg i nogle områder støttes, mens der — på grund af begrænsede midler — derimod ikke ydes støtte i andre. Dette fører i princippet til uretfærdigheder. På miljøområdet betyder dette, at netop (de fattigere) landområder på grund af den hidtidige støttepraksis for øjeblikket sakker længere agterud i forhold til de (for det meste rigere) byer.

4.20.2 Hvis midlerne ikke blev udbetalt som tilskud, men derimod som lån fra en revolverende fond, ville der potentielt set ikke kun være mulighed for flere projekter. Der kunne opnås den yderligere fordel, at man omgås mere forsigtigt og ansvarsfuldt med lånte penge end med tilskud.

4.20.3 Et problem, som eksempelvis i Polen kunne besværliggøre en sådan omstrukturering af støtteprogrammerne, ligger i kommunernes hidtidige gældsstiftelse. Den omfattende gældsbyrde forhindrer allerede nu ofte forberedelsen af investeringer til realisering af EU-krav på lokalt plan. I år 2001 beløb Polens gældsbyrde sig til 12,3 mia. polske sloty (3 mia. EUR), i år 2002 til 15,4 mia. polske sloty (ca. 4 mia. EUR) med stigende tendens. Det betyder, at mange kommuner har nået den lovmæssigt tilladte grænse for gældsstiftelse og ikke længere kan optage lån.

4.21 For private investeringer i tilpassede teknologier (eksempelvis i energibesparende foranstaltninger, i installation af vedvarende energi, alternative byggematerialer og bygningskonstruktioner) kunne en sådan revolverende særfond for henholdsvis rentefrie og rentebegunstigede lån imidlertid være en interessant variant. En tilknytning til de foreslåede »kompetencecentre« bør overvejes.

4.22 En mulighed for at mobilisere yderligere finansielle midler ville bestå i at inddrage den private sektor i leveringen af offentlige tjenesteydelser (partnerskaber mellem private virksomheder og det offentlige — PPP).

4.23 PPP-modeller rummer dog ikke blot muligheder, men også risici. En ikke-afbalanceret PPP-model kan eksempelvis føre til store prisstigninger. Således kom det i den ungarske hovedstad Budapest efter massive prisforhøjelser på over 200 % til voldsomme gnidninger mellem private koncessionsvirksomheder og bystyret.

5. Sammenfatning

5.1 Miljøteknologier spiller en vigtig rolle for nedbringelse af miljøbelastninger og for en bæredygtig udvikling.

5.2 For at undgå fejlallokeringer er det vigtigt at være nøje opmærksom på, at den løsning, som er bedst egnet i en given situation, bliver bragt til udførelse.

5.3 Tilpassede løsninger kan dog i visse tilfælde medføre højere planlægningsudgifter, men i investerings- og i driftsfasen vil der kunne spares store beløb og skabes flere varige arbejdspladser. Disse sparede midler bør komme både det offentlige og private husholdninger til gavn. Tilpassede miljøteknologier hører således med til tidens krav.

5.4 Tilpassede teknologier er dog både i tiltrædelseslandene og i de nuværende medlemsstater ofte ukendte og bringes alt for sjældent i anvendelse. Det skyldes bl.a. en omfattende mangel på knowhow og usikkerhed om, hvorvidt det med alternative teknologier nu også er muligt at overholde de foreskrevne normer.

5.5 EØSU opfordrer Kommissionen til intensivt at behandle dette spørgsmål ved gennemførelsen af handlingsplanen om fremme af miljøteknologier. Blandt andet kunne man begynde med at afvikle informationsunderskuddet ved at oprette kompetencecentre for tilpassede teknologier i tiltrædelseslandene.

5.6 En del af støttemidlerne bør indgå i en fond til finansiering af hovedsagelig mindre foranstaltninger. Samhørighedsfonden, som ikke støtter projekter med under 10 mio. EUR, bakker for lidt op om tilpassede løsninger. I ansøgninger om støtte fra samhørighedsfonden ville det være til gavn, om ansøgeren gav oplysninger om, hvorfor netop den foreslåede teknologi er blevet udvalgt, og hvilke alternativer der er blevet forkastet.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁾ »Finanskontrol i den europæiske idéns tjeneste«, tale af prof. dr. Bernhard Friedmann i anledning af uddelingen af prisen »Europäischer Bulle« 2001 fra den europæiske skatteborgersammenslutning.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om

- »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om registrering, vurdering og godkendelse af samt begrænsninger for kemikalier (Reach), om oprettelse af et europæisk kemikalieagentur og om ændring af direktiv 1999/45/EF og forordning (EF) om persistente organiske miljøgifte« og om
- »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 67/548/EØF med henblik på tilpasning til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) om registrering, vurdering og godkendelse af samt begrænsninger for kemikalier«

(KOM(2003) 644 endelig — 2003/0256 COD — 2003/0257 COD)

(2004/C 112/24)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 8. december 2003 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om ovennævnte emne

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede Paolo Braghin til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 4. marts 2004.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 407. plenarforsamling den 31. marts-1. april 2004, mødet den 31. marts, følgende udtalelse med 129 stemmer for, 0 imod og 2 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 I løbet af de sidste tredive år er kontrollen med kemiske stoffer gradvist overgået til EU. Den første fællesskabslovgivning på det kemiske område var direktiv 67/548/EØF om tilnærmelse af lovgivning om klassificering, emballering og etikettering af farlige stoffer, hvor det tillige med disse bestemmelser allerede blev fastlagt, at det i fremtiden var et krav at indgive yderligere oplysninger om kemiske stoffer, som var i handelen.⁽¹⁾ I sjette ændring af dette direktiv (indeholdt i direktiv 79/831/EØF) indførtes en anmeldelsesprocedure for »nye stoffer«, hvormed mentes stoffer, der for første gang blev markedsført efter 18. september 1981, og i syvende ændring (indeholdt i direktiv 92/32/EØF) fastlagdes ensartede principper og bestemmelser for anmeldelsesproceduren.

1.2 Efterfølgende er lovgivningen blevet udvidet til bestemmelse og vurdering af og kontrol med risikoen ved både nye og eksisterende stoffer på grundlag af principperne i Rådets forordning 793/93 og kompletteret ved forordning 1488/94 for eksisterende stoffer og ved direktiv 93/67/EØF for nye stoffer.

1.3 Behovet for revision af den gældende lovgivning med henblik på at udvikle en ny sammenhængende og integreret tilgang til kemikaliepolitikken, der overholdt forsigtighedsprincippet og princippet om bæredygtighed og på behørig vis fordelte ansvaret mellem de parter, som var inddraget i kontrollen med kemiske stoffer, blev fastlagt af Rådet (miljø) i april 1988 i Chester og debatteret på efterfølgende rådsmøder. Kommissionen har derfor — i forbindelse med den brede tilgang til »bæredygtig udvikling«, som i mellemtiden blev understreget af Rådet i Helsinki i december 1999 — udarbejdet hvidbogen om kemiske stoffer med den sigende titel: Strategi

for en ny kemikaliepolitik (KOM(2001) 88 endelig). Den er udarbejdet af Generaldirektoratet for Erhvervspolitik og Generaldirektoratet for Miljø i fællesskab, så den kunne tage et afbalanceret hensyn til både den kemiske sektors konkurrenceevne og behovet for beskyttelse af miljøet⁽²⁾.

1.4 Det nye system, som hvidbogen foreslår, og som benævnes REACH (Registration, Evaluation and Authorisation of CHemicals), fastlagde en ensartet lovramme for både eksisterende stoffer og nye stoffer, som bygger på registrering, vurdering og godkendelse af stoffer med farlige egenskaber. Den vigtigste målsætning var at sikre et højt beskyttelsesniveau for menneskers sundhed og miljøet. Derfor blev ansvaret og forpligtelsen til at indgive passende oplysninger og en første risikovurdering lagt over på producenter/importører og, i særlige tilfælde, downstream-brugere. Gennemførelsen af systemet skulle ske inden for klare tidsfrister, og var i første række rettet mod produkter med særligt problematiske aspekter og stoffer, der produceres i store mængder.

2. Hovedelementerne i forslaget

2.1 Sigtet med de aktuelle direktivforslag er således at erstatte den nuværende lovgivning, som Kommissionen mener er ineffektiv, ikke tilskynder til innovation og desuden uegnet til at sikre mennesker og miljøet tilstrækkelig beskyttelse, med et nyt system, som er bedre egnet til at forfølge fem grundlæggende mål:

- oprette et samlet registreringssystem, som omfatter både nye og eksisterende stoffer i en differentieret tidsperiode, som dækker cirka ti år fra den nye lovgivnings ikrafttræden,

⁽¹⁾ EFT L 196 af 16.8.1967, s. 1.

⁽²⁾ ØSU's udtalelse CES 1327/2001 af 17. oktober 2001, EFT C 36 af 8.2.2002.

- flytte forpligtelsen til at foretage risikovurdering (risk assessment) fra nationale agenturer til producenter/importører, som samtidig beholder ansvaret for at indgive komplette dossiers med oplysninger om karakteristika ved de stoffer, som de ønsker at registrere,
- lade downstream-brugerne, når det er nødvendigt og hensigtsmæssigt, være omfattet af kravet om indgivelse af oplysninger og testning af stofferne,
- indføre en godkendelsesprocedure for farlige stoffer,
- sikre større gennemsigtighed og åbenhed over for offentligheden ved gøre adgangen til oplysninger om kemiske stoffer lettere.

2.2 Det nuværende forslag, som skal forenkle og samle den komplekse nuværende lovgivning vedrørende anvendelse af kemiske stoffer i ét instrument, og som følge heraf ophæver visse gældende direktiver, er centreret om det allerede nævnte REACH-system, som pålægger virksomheder, der producerer eller importerer over 1 ton om året af et kemisk stof, pligt til at registrere disse stoffer i en samlet central database. Producenter og importører skal ikke alene indgive tekniske oplysninger om egenskaber, anvendelse og sikker håndtering af stofferne, som allerede foreskrevet af eksisterende lovgivning, men også om deres sikkerhed og forvaltningen af risikoen for mennesker og miljø. Disse oplysninger skal dernæst sendes videre i de efterfølgende faser af produktionskæden, således at brugerne kan anvende og markedsføre stofferne på ansvarlig og omhyggelig vis uden at udsætte de ansatte og slutbrugernes sundhed eller miljøet for risiko.

2.3 Forslaget er i sin nuværende form blevet udarbejdet med deltagelse af alle berørte parter, herunder bl.a. gennem en høring om et første direktivudkast over internettet. Høringen, som startede i maj 2003 og varede to måneder, modtog 6 000 tilkendegivelser fra hele rækken af berørte parter. På grundlag af de indkomne synspunkter er udkastet blevet ændret til den version, som nu er til debat, med forenkling af kravene afhængig af producerede eller importerede mængder, som efter Kommissionens vurdering medfører en vigtig reduktion af overslagene over direkte og indirekte omkostninger ved anvendelse af systemet i forhold til det oprindeligt fastlagte.

2.4 Et nyt europæisk kemikalieagentur skal forvalte databasen over stofferne, modtage registreringsdossier'erne og have ansvaret for udlevering af ikke-fortrolige oplysninger til offentligheden. Agenturet er struktureret i en række udvalg med forskellige funktioner, herunder også et appeludvalg (Board of Appeal).

2.5 Registreringen vedrører alle stoffer, der er produceret/importeret i mængder på 1 ton eller derover pr. år, og Kommissionen mener, at der i cirka 80 procent af tilfældene ikke vil være behov for yderligere foranstaltninger.

2.6 Formålet med vurderingen af dossier'erne, som er overladt til de kompetente myndigheder, medlemsstaterne har udpeget, er at kontrollere, at de opfylder registreringsbestemmelserne, som varierer afhængigt af produceret/importeret mængde, gennemførelse af dyreforsøg, kvaliteten og fuldstændigheden af undersøgelser til vurdering af risikoen for menneskers sundhed eller miljøet. Vurderingen af stofferne vil være baseret på en rullende plan, som medlemsstaternes kompetente myndigheder forbereder på baggrund af de prioritetskriterier, som kemikalieagenturet opstiller.

2.7 For de mest problematiske stoffers vedkommende, herunder CMR-stoffer, PBT-kemikalier, vPvB-kemikalier⁽¹⁾ og andre stoffer, som har alvorlige og uoprettelige virkninger på menneskers sundhed eller miljøet, vil der være krav om, at Kommissionen godkender bestemte anvendelsesformer. Godkendelsen vil kun blive givet, hvis brugen af dette stof kan kontrolleres i tilstrækkelig grad. Hvis dette ikke er tilfældet, vil Kommissionen undersøge risikoniveauet, om stoffet socialt og økonomisk set er af betydning, og om der findes erstatningsstoffer for at sikre, at godkendelsen er begrundet. Kommissionen eller en medlemsstat kan foreslå, at der indføres restriktioner eller forbud mod anvendelse af stoffet for at sikre sig, at risiciene er acceptable, ved at følge den procedure, som beskrives detaljeret i artikel 130.

2.8 For at sikre sektorens konkurrencedygtighed har den nuværende version reduceret antallet og kompleksiteten af testkravene, i forhold til den første version, som afspejlede gældende lovgivning, især for stoffer i mængder på 1-10 tons; en række stoffer, herunder polymerer og visse mellemprodukter, er blevet undtaget; bestemmelserne for downstream-brugere er blevet forenklet; det foreslås, at der udveksles oplysninger om sikkerheden i form af sikkerhedsdatablade, som den nuværende lovgivning allerede foreskriver og som behørigt er ændret for at hjælpe virksomhederne med at nå de forventede resultater med et minimum af omkostninger.

2.9 Innovation kan fremmes med mekanismer som f.eks. forhøjelse af den nuværende tærskel for nye stoffer og ved at fritage mængder fra 10 kg til 1 ton fra prøvning, forskellige lempelser for downstream-brugerne for at finde nye innovative stoffer samt forlængelse af fritagelsesperioden for stoffer, der har været forsket i op til 10 år (15 år for medicinalindustrien).

2.10 Disse tiltag reducerer omkostningerne betydeligt, både industriens direkte omkostninger og de indirekte omkostninger, som er meget lavere end de forventede fordele for menneskers sundhed.

⁽¹⁾ Det drejer sig om kræftfremkaldende, mutagene eller reproduktionstoksiske stoffer, persistente, bioakkumulerbare og giftige stoffer samt meget persistente og meget bioakkumulerende stoffer.

3. Generelle bemærkninger

3.1 EØSU understreger sin opbakning til målsætningerne om bæredygtig udvikling, folkesundhed og miljøbeskyttelse, som EU skal opfølge blandt sine prioriteter. Det var på den baggrund, at EØSU allerede i udtalelsen om hvidbogen støttede indførelse af REACH-systemet og udtrykte enighed om de erklærede målsætninger, herunder ansvarliggørelse af producenter, importører og brugere vedrørende forelæggelse af dokumentation om kemiske stoffer med henblik på registrering og en første risikovurdering, og støttede oprettelsen af et europæisk registreringssystem og et fællesskabsagentur til styringen af systemet. EØSU anerkender, at Kommissionens forslag til direktiv korrekt indkredser målene, begrænser kravene til registrering af nye stoffer (det anses for en af årsagerne til, at der kun er blevet registreret et lille antal nye stoffer i de sidste tyve år i Europa). Det har derfor fremmet innovation, men indebærer samtidig en betydelig indsats, ikke alene for den kemiske sektor, men også for hele produktionssystemet.

3.1.1 Den europæiske økonomi gennemgår en periode med beskeden vækst, og derfor bør lovgivningsinitiativer, som risikerer at skade konkurrenceevnen, væksten i produktionsaktiviteter og udbuddet af arbejdspladser, omhyggeligt vurderes. Den tilgængelige konsekvensanalyse garanterer ikke definitivt, at det foreslåede REACH-system kan sikre en effektiv afvejning mellem omkostninger og fordele, hvilket mange berørte parter også har påpeget. EØSU er enig i, at den europæiske kemiske industris konkurrenceevne — under hensyntagen til sikkerhedskravene — så vidt muligt ikke må forringes. Den er i dag førende på verdensplan og figurerer blandt de mest betydningsfulde industrisektorer i næsten alle medlemsstater. Lige så stor opmærksomhed fortjener konsekvenserne for de mange produktionssektorer, der anvender kemiske stoffer og præparater, både de tilsyneladende mindre berørte sektorer som stålindustrien, tekstilindustrien, bilindustrien og elektronikindustrien og de sektorer, hvor SMV kunne få særlige vanskeligheder i det nye EU med 25 medlemsstater.

3.1.2 EØSU håber derfor, at alle ændringer af direktivet, som kan bidrage til at forenkle procedurerne, vil blive overvejet, og at der vil ske fremskridt i den dialog med de berørte parter, som med succes blev startet med den udvidede høring i 2003 for at tilgodese det rimelige krav om sundhedsbeskyttelse og de lige så vigtige behov for konkurrencedygtighed og beskæftigelse. For at nå dette mål mener EØSU, at der bør iværksættes flere konkrete foranstaltninger med gennemslagskraft, som kan fremme mulighederne for udvikling og innovation. De har særlig betydning for små og mellemstore virksomheder, da opfyldelse af REACH-systemets forpligtelser risikerer at lægge beslag på en betydelig del af virksomhedernes omsætning.

3.1.2.1 EØSU bemærker og støtter de initiativer, som Kommissionen og det Europæiske Kemikaliekontor har gennemført i forbindelse med en »mellemliggende« strategi indtil Parlamentets og Rådets færdiggørelse af lovgivningsakterne. Strategien indebærer inddragelse af de berørte parter med henblik på udarbejdelse af lettere anvendelige tekniske

vejledninger (især »technical guidance documents«), mere detaljerede konsekvensvurderinger for specifikke sektorer og oprettelse af strategiske partnerskaber til forsøg med gennemførelsespilotprojekter. EØSU, som endvidere har fået direkte kendskab til forsøget i Nordrhein-Westfalen, bifalder denne fremgangsmåde og håber at kunne blive inddraget i det og senere udtale sig om resultatet af denne forsøgsfase.

3.1.3 Forenkling af lovgivningen, mulighed for en hurtigere vurdering på baggrund af større viden samt flere oplysninger om karakteristika og risici forbundet med produktion og anvendelse af kemiske stoffer i produktionskæden kan give sig udslag i produktivitetsstigning og påvirke miljølovgivningens⁽¹⁾ udvikling i positiv retning. Det kan også afføde en konkurrencemæssig fordel. Denne fordel forekommer at være indlysende i affaldsbehandlingssektoren eller i andre sektorer, der fremstiller produkter, som tager sigte på den endelige forbruger — under forudsætning af, at der findes ordninger, f.eks. i form af et mærke, som forbrugeren genkender, der får markedet til at anerkende og »præmiere« tilpasningen til en lovgivning, der beskytter miljøet og forbrugeren. Disse mål bør derfor direkte forfølges, og de kan blive til virkelighed, hvis de europæiske standarder bliver til fælles, internationale standarder takket være EU's målrettede indsats. For at nå disse resultater er det i alle tilfælde nødvendigt, at der etableres en konstruktiv dialog mellem de ansvarlige myndigheder, erhvervslivet og arbejdsmarkedet samt en strategi for information og uddannelse af slutbrugere.

3.2 Det Europæiske Kemikalieagentur

3.2.1 I henhold til forslaget skal der oprettes et europæisk kemikalieagentur, der skal styre de tekniske og administrative aspekter af REACH-systemet og sikre konsekvens i beslutningstagningen på fællesskabsplan. Ifølge Kommissionens forslag skal agenturet opstille kriterier til vejledning af medlemsstaterne ved udvælgelse af stoffer, afgive udtalelser og fremsætte anbefalinger i godkendelses- og begrænsningsprocedurerne samt udstikke retningslinjer vedrørende oplysningernes fortrolighed.

3.2.2 Valget af et agentur i stedet for blot en udvidelse af det eksisterende europæiske kemikaliekontor (som foreslået i hvidbogen) inden for rammerne af de fælles forskningscentre er helt klart positivt, og støttes derfor af EØSU, som dog mener, at agenturet tillægges for få beføjelser og ansvarsområder. I Kommissionens forslag har agenturet således kun til opgave at yde videnskabelig og/eller teknisk konsulentbistand, medens den operative forvaltning stort set synes at være overladt til medlemsstaterne, som skal arbejde på baggrund af agenturets vejledende kriterier, udtalelser og anbefalinger. EØSU er ikke sikker på, at denne model gør det muligt at foretage en virkelig effektiv prioritering af vurderingerne, som man kan opnå enighed om, og at garantere, at de enkelte beslutninger træffes på baggrund af det bredest mulige spekter af kompetencer og specialiseringer, som menes at være til stede i agenturets faste underudvalg.

⁽¹⁾ For eksempel vandrammedirektivet, IPPC-direktivet, direktiverne vedrørende farlige stoffer, osv.

3.2.3 Modellen med det Europæiske Lægemiddelagentur, som i forslaget med rette regnes for den mest nærliggende, viser, at central sagsbehandling gør det lettere at nå den rette balance mellem forskellige synspunkter, medens de nationale agenturer, specielt i relation til nye ansvarsområder, ofte har en tendens til at ty til forsigtighedsprincippet. EØSU mener, at det er muligt og ønskeligt at anvende de nationale myndigheder i et netværk, hvor de kan fortsætte med at udføre velkoordinerede og i fællesskab fastlagte operative opgaver. Erfaringerne fra det europæiske kemikaliekontor viser, at inddragelse og ansvarliggørelse af de lokale myndigheder via et netværk er vigtigt for at skabe konsensus i beslutningsprocessen.

3.2.4 EØSU mener derfor, at agenturet skal tillægges klare beføjelser og ansvarsområder, både for så vidt angår fastsættelse af kriterierne for vurderingsprioriteringerne som for udarbejdelse af udtalelser om godkendelsesansøgningerne, deltagelse i proceduren for vedtagelse af begrænsninger for visse farlige stoffer og præparater og endelig udarbejdelse af forslag vedrørende harmonisering på EU-plan af klassificering og mærkning. Som følge af denne anderledes definition af opgaver og ansvarsområder bør der også ske en revision af agenturets interne organers opgaver og sammensætning, lige fra bestyrelse til udvalg og fra forum til appeludvalg.

3.2.5 EØSU bemærker især, at det ikke er hensigtsmæssigt, at man til at bilægge eventuelle uenigheder og fungere som appelinstans i tilfælde af uenighed mellem de nationale myndigheder opretter et organ, som refererer direkte til medlemsstaterne, men finder det er ønskeligt, at man til at forestå opgaver som indsamling og udbredelse af nyttige oplysninger, ajourføring af databaser og teknisk assistance til de kompetente myndigheder vedrørende kemisk sikkerhed, opretter et forum, som har en bred kontakthorizont til den videnskabelige verden og eksperter, bl.a. i erhvervslivet, som udpeges af agenturet selv.

3.2.6 EØSU ønsker generelt, at agenturet struktureres og finansieres således, at det straks kan have det fulde ansvar for evalueringen og i nødvendigt eller hensigtsmæssigt omfang involvere eller støtte sig til de kompetente nationale myndigheders kompetence og personale, uden dog på forhånd at begrænse sine beføjelser og ansvar. EØSU ønsker endvidere, at Det Europæiske Kemikaliekontor, medens man venter på, at agenturet oprettes, sammen med de nationale og lokale myndigheder og de berørte parter får mulighed for via pilotprojekter eller inden for specifikke områder at afprøve, om de indkredsede procedurer også virker.

3.2.7 EØSU konstaterer især, at ordningen til inddragelse af de interesserede parter i artikel 105 ikke er tilstrækkelig, idet der kun tales om at udvikle »kontakter« mellem agenturet og repræsentanter for industrien, forbrugerbeskyttelse, arbejdsmiljø og miljøorganisationer.

3.3 Registreringssystem

3.3.1 Forordningen forpligter producenter og importører af kemikalier til for mængder fra 1 ton og opad at indgive en teknisk beskrivelse med information om kemikaliet og en foreløbig rapport om fastlæggelse og begrænsning af risikoen, og fra og med 10 tons og derover er der progressivt stigende krav til de tests, der skal foretages som grundlag for udfærdigelse af den pågældende rapport.

3.3.1.1 Virksomhederne vil sandsynligvis skulle udvikle nye tests og ny viden om stofferne alt efter deres import- eller fremstillings- og følgelig registreringsbehov, og de vil skulle anvende denne viden til at sikre en ansvarlig og velinformeret forvaltning af de risici, der er forbundet med de pågældende stoffer. Virksomhederne skal desuden oplyse downstream-brugerne om den risiko, der er forbundet med de pågældende anvendelser, og sidstnævnte skal kun udarbejde en kemisk sikkerhedsvurdering for andre anvendelser end den tiltænkte.

3.3.1.2 Et sådant registreringssystem er uden tvivl særdeles tids- og ressourcekrævende, specielt for downstream-brugere, som hidtil ikke har skullet opfylde denne slags krav, men det er nødvendigt for at nå målene om beskyttelse af menneskers sundhed og miljøet og for at sikre, at det indre marked fungerer korrekt. Man bør heller ikke glemme, at det kan betyde nye muligheder for større markedsandele for de virksomheder, der er mest innovative og bedst til at tilpasse sig nye markedsbetingelser.

3.3.2 Idéen med at kræve kortere frister og mere fyldestgørende oplysninger for større mængder af kemiske stoffer, der produceres eller importeres, er på sin vis logisk nok, idet den er let og enkel at anvende, men det er ikke nødvendigvis den mest hensigtsmæssige metode til at identificere de reelle risici, såvel den iboende fare (intrinsic hazard) som eksponeringsfaren. Det faktum, at man har fastholdt et kriterium — mængdekriteriet — som EØSU allerede tidligere har kritiseret for at være for upræcist, kan påføre virksomhederne nogle urimelige udgifter (!).

3.3.3 En analyse af de iboende farer og af de oplysninger om brug og eksponering, som man allerede har, eller som er lette at udlede af de oplysninger, producenter og myndigheder ligger inde med, sammenholdt med den viden, man har om notorisk problematiske eller farlige kemikalier, og en analyse af de strukturelle ligheder kunne gøre den praktiske gennemførelse mere fleksibel, både hvad angår de komplekse oplysninger, som den enkelte producent/importør skal indgive i registreringsansøgningen, og med henblik på de stoffer, som produceres eller importeres i mindre mængder end 10 tons, men som alligevel kræver en grundigere risikovurdering. EØSU opfordrer Kommissionen til at gå videre i den retning, da registreringssystemet dermed vil kunne komme til at fungere bedre.

(!) Se den tidligere udtalelse om hvidbogen, pkt. 5.1.

3.3.4 Der er fastlagt en række regler vedrørende datadeling for at begrænse dyreforsøg og virksomhedernes omkostninger, og man kan få adgang til specielt de vigtigste data mod betaling af et gebyr. Det fastsættes endvidere, at der skal være hjælp til at finde andre registranter at dele data med, men den pågældende ordning synes ikke at være tilstrækkeligt understøttet og ej heller i stand til at fremme nye alliancer uden for den kreds af partnere, der allerede arbejder sammen eller er tilknyttet hinanden i leverancesammenhæng.

3.3.5 EØSU støtter ønsket om at mindske dyreforsøg, som blot er et aspekt af sagen. Der bør iværksættes nogle mere effektive systemer til at reducere, eller ligefrem eliminere unødvendig dobbelt sagsbehandling og tests, herunder de analytiske og in vitro-tests, gennem indkredsning af nogle løftestænger, som kan fremme samarbejdet mellem producenter, importører og downstream-brugere af det pågældende kemikalie, og mekanismer til omkostningsfordeling, som er rimelige og også kan bæres af SMV'erne. EØSU mener, at det vil være hensigtsmæssigt at se på forskellige former for hjælp til udarbejdelse af dossier'er og lempelser til oprettelse af konsortier (specielt for downstream-brugere og SMV'er) på frivillig basis og med sikring af den intellektuelle og industrielle ejendomsret.

3.3.6 Der stilles krav om information i hele produktionskæden, både i opadgående og nedadgående retning, og det skema, der kræves i bilag 1, erstatter de nuværende sikkerhedsdatablade i direktiv 91/155/EØF. Disse to ordninger, som sikkert vil fungere sideløbende i en vis årrække, kan blive til hinder for et velfungerende indre marked.

3.4 Vurdering af stoffer (Afsnit VI)

3.4.1 Ifølge forslaget skal vurderingen af såvel dossier'er som kemikalier foretages på medlemsstatsplan, medens agenturet kun skal have til opgave at udarbejde kriterier for prioritering af stoffer med henblik på yderligere vurdering, og at gribe ind, hvis medlemsstaterne er uenige om en vurdering. Specielt i begyndelsen risikerer denne ordning, ifølge hvilken medlemsstaterne foretager vurderinger, som skal accepteres af de andre medlemsstater via en skriftlig procedure, at forårsage et betydeligt tidsspild og muligvis vetoer på kryds og tværs.

3.4.2 En forudsætning for en sikker anvendelse af kemikalier, som minimerer risikoen for mennesker og miljø, er et grundlag af pålidelige, videnskabeligt velfunderede oplysninger, som er indsamlet på en ensartet måde og er afprøvede, dvs. som er underlagt en kontrolprocedure (Vurdering i henhold til afsnit VI), og baseret på en velbegrunderet cost-benefit-analyse af særlige anvendelser. Der stilles krav om udarbejdelse af en kemisk sikkerhedsrapport, som er en foreløbig sikkerhedsvurdering, til producenter/importører (medens denne pligt hidtil har påhvilet de ansvarlige myndigheder), og endvidere kræves det, at de stiller oplysninger om kemikalierne til rådighed. På grund af den efterfølgende vanskelige procedure med vurdering af dossier'er og af kemikalierne på baggrund af oplysningerne fra

producenterne/importørerne, og i betragtning af de deraf følgende beslutninger mener EØSU, at denne opgave først og fremmest bør ligge hos agenturet, som dog bør arbejde tæt sammen med de kompetente nationale myndigheder, eftersom disse er i stand til at sikre større hurtighed, ensartet behandling over tid og inddragelse af et bredere udsnit af eksperter.

3.4.2.1 Denne tildeling af ansvar til det europæiske kemikalieagentur medfører ikke en kompetencebegrænsning for de kompetente nationale myndigheder: Ønsket er, at agenturet via sine tekniske såvel som politiske organer fastlægger prioriteringerne for vurderingerne og overlader det til de nationale myndigheder at forestå det specifikke vurderingsarbejde. På deres side kan myndighederne altid selvstændigt foreslå vurdering af et kemikalie ved at begrunde det og dermed lade vurderingen indgå i den centrale beslutningsproces.

3.4.3 En mangel ved det nuværende forslag er, at der ikke udtrykkeligt tales om vurderinger af mulig interaktion og akkumuleringsprocesser, som kan gøre anvendelsen kritisk, undtagen for allerede identificerede kemikalier. EØSU mener, at dette aspekt bør indføres, ikke så meget i afsnittet om virksomhedernes ansvar som i det europæiske kemikalieagents handlingsprogrammer, og det bør ske i samarbejde med de kompetente nationale myndigheder.

3.4.4 Stoffer, blandinger, produkter og artikler importeret fra regioner i verden, hvor der sandsynligvis ikke foretages passende kontrol, og hvor GLP-principperne for indsamling af data til brug for registreringen og risikovurderingen ikke overholdes, kan udgøre en uventet trussel. Det bør de kompetente myndigheder være særligt opmærksomme på, bl.a. for at undgå at give producenter fra tredjelande en uretmæssigt konkurrencefordel.

3.4.5 EØSU efterlyser en bedre definition af producenternes, importørernes og downstream-brugernes ansvar, om nødvendigt gennem fastlæggelse af særlige standarder, hvis de ikke med den fornødne omhu retter sig efter forordningens krav om dokumentation, risikovurdering og foranstaltninger, der gør anvendelsen deraf mere kontrolleret og sikker.

3.5 Godkendelse

3.5.1 Målet med godkendelsessystemet er at sikre, at det indre marked fungerer efter hensigten, og at stoffer med meget problematiske egenskaber enten anvendes således, at der kan sikres en passende risikostyring, eller erstattes af sikrere stoffer eller teknologier. EØSU er enig i denne målsætning, og finder det dermed berettiget, at der stilles krav til producenten/importøren om at levere yderligere oplysninger vedrørende risikoen, som kan anskueliggøre kontrolmulighederne eller den socioøkonomiske gevinst, som skal opveje den påpegede risiko. EØSU er ligeledes enig i, at godkendelsen kun gives for en enkelt specifik anvendelse for at sikre bedre kontrol med anvendelsen, og for at kunne iværksætte en hensigtsmæssig informationsstrøm til downstream-brugerne.

3.5.1.1 EØSU finder det rimeligt, at godkendelse i hvert enkelt tilfælde er tidsbegrænset, og foreslår, at der efter 5 år foretages en nyvurdering og efterfølgende godkendelse, om nødvendigt, sådan som det sker i andre godkendelsesprocesser. Dette ville virke som et incitament til innovation med henblik på at udvikle sikre alternativer, og det ville fremme anvendelsen af substitutionsprincippet som første alternativ til farlige kemiske stoffer.

3.5.2 Restriktionerne i godkendelsen skal indføres i hele EU og skal gælde uafhængigt af produktionens/importens omfang for at undgå enhver alvorlig risiko for menneskers sundhed og miljøet. EØSU er enig i, at en konsolideret version af direktiv 76/769/EØF skal danne udgangspunkt for den nye begrænsningsprocedure, men ønsker et hurtigt indgreb for at ajourføre listerne over farlige stoffer i de tilfælde, hvor det er videnskabeligt velbegrundet.

3.5.3 EØSU gør opmærksom på, at lovgivningen om beskyttelse af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed i forbindelse med anvendelsen af kemiske stoffer fortsat bør finde anvendelse og udvikles uafhængigt af REACH. Det vil uden tvivl være hensigtsmæssigt i samråd med de berørte parter at undersøge, i hvilket omfang lignende bestemmelser kan indarbejdes i REACH og sikre større forenelighed med vurderingsforpligtelserne i direktiv 98/24/EF.

3.5.4 EØSU mener, at også andre stoffer end CMR, PBT og vPvB med tilsvarende risici (de kan allerede identificeres efter klare og objektive kriterier og figurerer derfor i bilag III) bør tages i betragtning, så snart risikoen er fastlagt, og underkastes godkendelsesproceduren uafhængigt af den mængde, der er anvendt.

3.6 Downstream-brugere

3.6.1 EØSU er enig i den bestemmelse, der forpligter downstream-brugerne til at se på sikkerheden omkring deres anvendelse af stoffer, først og fremmest på grundlag af oplysninger fra deres leverandør, og til at træffe passende foranstaltninger til risikostyring, og som endvidere forpligter dem til at anmelde en eventuel ny brug, der ikke er tilsigtet og dermed ikke dokumenteret af leverandøren. En betingelse for at denne forpligtelse ikke bliver for tyngende, specielt for SMV'erne, er at leverandøren har foretaget registreringen og stiller de ikke-fortrolige oplysninger om stoffet til rådighed for downstream-brugerne. En svaghed ved det nuværende forslag er de forudsigelige mangler ved de informationer, som skal stilles til rådighed for producenten/importøren, og den deraf følgende risiko for, at downstream-brugerne pålægges en alt for dyr dokumentationsopgave. EØSU mener, at dette aspekt og mulighederne for at klage til agenturet skal fastlægges bedre, hvis man reelt ønsker at holde omkostningerne ved indføre det nye system nede.

3.6.2 Det er i den forbindelse ønskeligt, at man på en række seminarer og konferencer med de involverede parter ser på den konkrete situation, såvel for de produktionssektorer, der kan rammes hårdest af de pågældende foranstaltninger (specielt de

sektorer, der arbejder med maling, lak, pigmenter, garvning, træ og møbel, syntetiske fibre, elektriske og elektroniske apparater, synes at være hårdest ramt af omkostningerne ved den krævede dokumentation), som for SMV'erne, der ofte er afhængige af en oligopolistisk leverandør og dermed ofte ikke har kontraktlig mulighed for at få oplysningerne på økonomisk acceptable betingelser. Uden en uddybning og en klar retsramme risikerer situationen i ovennævnte og andre lignende tilfælde at blive uretfærdig.

3.7 Datadeling

3.7.1 Der opstilles en række foranstaltninger, som tager sigte på at dele de indsamlede data og undgå unødvendige dyreforsøg. EØSU er enig i målsætningen og også i det hensigtsmæssige i, at nye registranter har mulighed for at bruge dataene mod betaling direkte til ophavsmanden eller via en voldgiftsinstans. EØSU finder imidlertid de foreslåede foranstaltninger for generiske og ser gerne, at man uddyber betingelserne med det formål at give alle operatørerne, og især SMV'erne, lige vilkår.

3.7.2 EØSU støtter ordningen med præregistrering for firmaer, som er i færd med at forberede en registrering, således at der bliver mulighed for en forlods datadeling under den forudsætning, at man garanterer hemmeligholdelsen af fortrolige oplysninger. Tilsvarende støtter EØSU oprettelsen af et forum til udveksling af oplysninger om et kemikalie, som også kan udvikle sig videre end det nuværende forslag, der går ud på at undgå unødvendige dyreforsøg.

3.8 Information og uddannelse af de ansatte

3.8.1 EØSU mener, at informationerne fra REACH-systemet er en betingelse for risikovurdering og -minimering, ikke kun med henblik på menneskers sundhed og miljøbeskyttelse, men også med henblik på sundheden og sikkerheden for de ansatte på arbejdspladserne, og at de derfor har stor betydning for udførelsen af en hvilken som helst professionel aktivitet.

3.8.2 Erfaringerne fra den kemiske sektor, som er indsamlet de seneste år takket være en fortløbende kontakt mellem arbejdsmarkedets parter, viser, at disse informations tilgængelighed og korrekte anvendelse har givet denne sektor mulighed for at opnå det laveste antal arbejdsulykker og miljøskader sammenlignet med de andre industrisektorer.

3.8.3 Med disse positive, om end ikke velkendte, erfaringer understreger EØSU den merværdi, der ligger i at give arbejdstagerne og disses repræsentanter adgang til alle de nødvendige oplysninger, som indsamles i forbindelse med vurderingen af et stofs eller et præparats kemiske sikkerhed, og som er indeholdt i sikkerhedsdatabladet. EØSU ønsker derfor, at den kemiske industris positive erfaringer på dette område udbredes til downstream-sektorerne, bl.a. gennem specielle uddannelsesprogrammer for de ansatte og deres repræsentanter og ved at forbedre de beskyttelsesinstrumenter, der ligger i den gældende lovgivning vedrørende farlige stoffer, og ved at fremme en mere harmoniseret anvendelse af lovgivningen.

3.9 Konsekvensanalyse

3.9.1 Kommissionens oplysninger om de direkte og indirekte omkostninger i forbindelse med indførelse af REACH-systemet for de kommende ti år er blevet kritiseret fra forskelligt hold for at være sat for lavt. EØSU bemærker, at der er foretaget en ny analyse, som tager højde for ændringerne til det udkast, som er blevet diskuteret under høringsproceduren. Denne konsekvensanalyse, som er ajourført for specifikt at tage højde for de pågældende ændringer, skulle være mere realistisk, selv om den fortsat indeholder nogle meget usikre elementer, specielt for de indirekte omkostninger for downstream-brugerne samt konsekvenserne for de nye medlemslande.

3.9.2 EØSU opfordrer derfor Kommissionen til at indlede en specifik debat om dette emne med de forskellige brancheorganisationer på EU- og nationalt plan, specielt inden for de industrisektorer, som private undersøgelser peger på som de hårdest ramte af forordningsforslaget, for at få bekræftet, om analysen er velfunderet, og i givet fald foretage en revision af andre foranstaltninger, som måtte forekomme at være for dyre.

3.9.3 EØSU er bekymret over de eventuelle økonomiske konsekvenser og opfordrer derfor Kommissionen til at foretage en mere tilbundsående konsekvensanalyse af dette særlige aspekt og til at tage hensyn til betydningen af brugen af kemiske stoffer i alle erhvervssektorer, inklusive landbruget og servicesektoren, og til at gå mere i dybden med de mulige konsekvenser for tiltrædelseslandene.

3.9.4 Innovation ses som en positiv konsekvens af det nye system, og visse foranstaltninger fremmer uden tvivl identificeringen og markedsføringen af et større antal nye stoffer i forhold til den nuværende situation. EØSU bifalder derfor disse ændringer, men mener generelt, at ordningerne, som skulle fremme innovation, er for overordnede, idet de oftest er mekaniske, og at identificeringen af disse virkninger er for svag rent kvantitativt.

3.9.5 Cost-benefit-forholdet, som tilsyneladende er meget positivt, specielt på sundhedsområdet, dækker i virkeligheden over det faktum, at medens udgifterne afholdes direkte af de økonomiske operatører, tilfalder fordelene oftest andre personer eller virksomheden som helhed over en forskudt periode, som er længere end den periode, hvor udgifterne afholdes. Dette forhold ligger antageligt til grund for megen frygt og mange negative reaktioner. For at overvinde denne situation ville det være hensigtsmæssigt at foretage en målrettet indsats for dels at skabe større konsensus på baggrund af sektorvise uddybninger og kvantitative analyser, dels at iværksætte en proaktiv politik til forsvar af konkurrenceevnen og at udvirke, at EU-lovgivningen anvendes som reference i andre dele af verden gennem en specifik og målrettet indsats fra Kommissionens side i alle internationale sammenhænge.

4. Konklusion

4.1 EØSU støtter målsætningerne for og iværksættelsen af REACH-systemet, men mener, at man skal være særligt opmærksom på iværksættelsesbetingelserne for at undgå, at den

hensigtsmæssige lovgivningsmæssige udvikling skader konkurrenceevnen og industriens udvikling og følgelig forværrer beskæftigelsessituationen. Dette krav, som ligger på linje med forsøget på at nå en socialt, økonomisk og miljømæssigt set »bæredygtig udvikling«, antager en mere konkret form i dette forslag, hvor den anførte konsekvensanalyse ikke sikrer, at der er balance mellem omkostninger og fordele.

4.2 For at imødekomme det politiske ønske om at have en lovgivning, der sikrer hele kæden af brugere af kemiske stoffer samt offentligheden generelt ud fra et sundhedsmæssigt, sikkerhedsmæssigt og miljømæssigt synspunkt uden at skade europæisk industris konkurrenceevne, opfordrer EØSU Kommissionen, Europa-Parlamentet og Rådet til seriøst at overveje enhver ændring af forordningen, som kan bidrage til at forenkle procedurene og mindske det bureaukratiske arbejde og de dermed forbundne udgifter, og til at foretage en høring af de interesserede parter for at nå dette mål.

4.3 EØSU foreslår endvidere, at der iværksættes nogle egnede aktioner for at informere om og illustrere forslagets indhold og de tilføjede ændringer, specielt over for SMV'erne og downstream-brugerne: Det er nemlig vigtigt at mindske det nuværende negative psykologiske indtryk, som ikke tager tilstrækkeligt højde for fordelene ved en forenkling af den nugældende lovgivning om kemiske stoffer, en hurtigere og mere effektiv vurderingsprocedure (med mindre risici og ansvar til følge), en lettere gennemførelse af miljølovgivningen (vedrørende emissioner, affald, arbejdstagernes sikkerhed osv.).

4.4 I samme ånd bør man ligeledes være klar over, at bilagene er redskaber, der indeholder gennemførelsesvejledninger, generelle retningslinjer, tekniske og videnskabelige normer vedrørende forsknings- og forsøgsmetoder, og som ikke indebærer yderligere bureaukratiske byrder, men derimod letter gennemførelsen af lovgivningen, og som omfangsmæssigt ikke ligger langt fra bilagene til den nugældende lovgivning. Det kunne derfor være nyttigt, hvor det er juridisk muligt, at operere med en hensigtsmæssig skelnen mellem de bilag, som skal have juridisk status, og de bilag, som derimod kan bruges som en slags »brugsvejledning« eller retningslinjer for eksperterne, og som i den form ville være lettere at ajourføre i takt med den tekniske og videnskabelige udvikling.

4.5 EØSU sætter pris på, at Kommissionen har valgt at foretage en bred høring med henblik på at ajourføre forslaget, og håber, at denne fremgangsmåde med høring og inddragelse af de berørte parter vil fortsætte, således at teksten kan blive yderligere forbedret, specielt for så vidt angår:

- enhver ændring, som uden at ændre de opstillede målsætninger kan bidrage til at forenkle procedurene og dermed føre til en reduktion af omkostningerne,
- en udvidelse og styrkelse af det kommende europæiske kemikalieagentur (specielt i relation til dossier- og kemikalievurderingsproceduren — Afsnit VI), således at det bliver krumtappen i det nye system og indgår i et tæt og konstruktivt samarbejde med de kompetente nationale myndigheder,

- en omlægning af agenturets interne organers opgaver og sammensætning, således at de ansvarlige er ligeligt repræsenteret, og man samler det højeste videnskabelige niveau i Europa,
- udarbejdelse af redskaber og metoder, som kan fjerne det unødvendige dobbeltarbejde omkring sagsbehandling og tests, ud over at bidrage til at reducere antallet af dyreforsøg, samt egnede ordninger til en ligelig fordeling af omkostningerne,
- klarlæggelse af opgavefordelingen mellem producenter/importører og downstream-brugere, eftersom en del af de kemiske stoffer, der produceres eller/og importeres, efterfølgende købes af virksomheder, der markedsfører blandinger til mange forskellige typer anvendelser,
- udarbejdelse af en hjælpe- og støtteplan, specielt med sigte på SMV'erne og downstream-brugerne, for at lette gennemførelsen af regler omkring REACH-systemet og oprettelsen af konsortier eller lignende, som har samme formål,
- indkredsning af mere konkrete og automatiske redskaber til fremme af innovation og identifikation og markedsføring af nye stoffer.

4.6 EØSU gentager, at der er behov for en mere detaljeret konsekvensanalyse, specielt for så vidt angår de indirekte omkostninger, omkostningerne for visse vigtige kategorier af

downstream-brugere, de potentielle konsekvenser for tiltrædelseslandene, med det formål at finde ud af, om der er hold i den hidtil fremsatte kritik af analysen.

4.7 EØSU mener endelig, at der er behov for nogle klare politiske foranstaltninger, som tager sigte på at inddrage hele verden i de regler, der ligger i REACH-systemet, med det formål at få tilslutning til indholdet, hvilket er afgørende for en bedre beskyttelse af arbejdstagernes og befolkningernes sundhed og for en mere effektiv miljøbeskyttelse, og sidst men ikke mindst for at beskytte den europæiske kemiske industris konkurrenceevne.

4.8 EØSU ser positivt på de tiltag med praktiske forsøg og pilotprojekter vedrørende anvendelse, som allerede er iværksat i nogle medlemsstater under inddragelse af de regionale myndigheder og alle de interesserede parter med sigte på forenkling og en mere konkret konsekvensanalyse, samt på Kommissionens og det Europæiske Kemikaliekontors tiltag i samarbejde med de berørte parter til at udarbejde sektorspecifikke tekniske retningslinjer vedrørende gennemførelsen af REACH-systemet. EØSU mener, at alle EU-institutioner i forbindelse med udarbejdelse af endelige lovgivningsinstrumenter bør trække på de erfaringer, der er indhøstet i denne mellemløbet, og forbeholder sig ret til at udarbejde en tillægsudtalelse for at vurdere resultaterne af det igangværende arbejde.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG 1

UDTALELSEN

(forretningsordenens artikel 39)

Hermed følger de ændringsforslag, som blev forkastet under debatten på plenarforsamlingen, men som opnåede mindst en fjerdedel af de afgivne stemmer:

Pkt. 3.4.4

EØSU finder, at det er nødvendigt med et hensigtsmæssigt system til kvalitetssikring for at sikre, at oplysningerne om de registrerede kemikalier er pålidelige. Dette kan ske gennem interne kvalitetssikringsforanstaltninger i virksomhederne med ekstern certificering eller gennem uafhængige eksperter. På denne måde vil oplysninger og dokumenter kunne sammenlignes kvalitativt og anvendes på europæisk plan. Myndighederne kan således lade en del af deres kontrolansvar overgå til erhvervslivet.

Stemmer for: 27 stemmer imod: 64 stemmer hverken for eller imod: 13

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Rådets direktiv om ophævelse af direktiv 72/462/EØF«

(KOM(2004) 71 endelig — 2004/0022 CNS)

(2004/C 112/25)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 27. februar 2004 under henvisning til EF-traktatens artikel 37 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs præsidium henviste den 24. februar 2004 det forberedende arbejde til EØSU's Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø.

På grund af sagens hastende karakter udpegede Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg på sin 407. plenarforsamling den 31. marts og 1. april 2004, mødet den 31. marts, John Donnelly til hovedordfører og vedtog enstemmigt følgende udtalelse:

1. Indledning

1.1 I 2000 bebudede Kommissionen, at den med offentliggørelsen af hvidbogen om fødevarer sikkerhed ville foretage en gennemgribende sanering af fødevarerlovningen. De vigtigste aspekter af denne reform var forenkling af lovgivningen vedrørende fødevarer- og foderstofsikkerhed og vedrørende fødevarer sikkerhed på dyresundhedsområdet.

1.2 Hvidbogens mål skulle gennemføres ved at iværksætte et meget omfattende handlingsprogram. Heri indgik et forslag om oprettelsen af Den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet og forslag om en generel fødevarerlovning. Dette mål er blevet opfyldt med Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 178/2002 om generelle principper og krav i fødevarerlovningen, om oprettelse af Den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet og om procedurer vedrørende fødevarer sikkerhed.

1.3 Foranstaltningerne med henblik på forenkling af fødevarer- og foderstoflovningen og en reform af de officielle kontrolordninger er langt fremskredne. Disse bør formelt gennemføres af medlemsstaterne inden den 1. januar 2006. En problemfri integration af hygiejnereglerne og af de officielle kontrolordninger, fra stald til bord, var også et hovedmål. Det afspejles i forslagene.

1.4 Dyresundhedsbestemmelserne om indførsel af kød og kødprodukter er blevet omarbejdet og opdateret af Rådets direktiv 2002/99/EF, som skal være formelt gennemført i medlemsstaterne senest den 1. januar 2005.

1.5 De nylige udbrud af mund- og klovsyge og af klassisk svinepest har også givet anledning til at foretage en omarbejdning af dyresundhedsbestemmelserne om indførsel af levende dyr. De nye bestemmelser er allerede blevet forelagt Rådet i form af et forslag til direktiv om dyresundhedsbestemmelser for indførsel til Fællesskabet af levende dyr og om ændring af direktiv 90/426/EØF og 92/65/EØF (KOM (2003) 570).

Det foreslås derfor at ophæve direktiv 72/462/EØF om dyresundhedsbestemmelser for levende dyr, da det ikke længere er relevant.

2. Resumé af Kommissionens forslag

2.1 Forslaget ophæver direktiv 72/462/EØF fra 1. januar 2005 for så vidt angår dyresundhedsbestemmelserne for indførsel af kød og kødprodukter.

2.2 Forslaget ophæver fra 1. januar 2006 direktiv 72/462/EØF, da det vedrører bestemmelser om folkesundhed og officielle kontrolordninger for kød og kødprodukter.

2.3 Man mangler endnu at vedtage en dato, der afhænger af den formelle dato for gennemførelse af forslaget til Rådets direktiv om dyresundhedsbestemmelser om indførsel af levende dyr og om ændring af direktiv 90/426/EØF og 92/65/EØF. Fra den endnu ikke fastlagte dato ophæves direktiv 72/462/EØF om dyresundhedsbestemmelser for indførsel af levende dyr.

2.4 De gennemførelsesbestemmelser, som er blevet fastsat i henhold til de beslutninger og afgørelser, der er blevet vedtaget vedrørende indførsel af levende dyr, kød og kødprodukter i henhold til direktiv 72/462/EF, og som er anført i bilaget til det foreliggende direktiv, skal fortsat være gældende, indtil de erstattes med foranstaltninger, som vedtages inden for de nye lovgivningsmæssige rammer.

3. Generelle bemærkninger

3.1 EØSU hilser forslaget velkomment som led i den igangværende evaluering af Fællesskabets foranstaltninger på dyresundhedsområdet. EØSU støtter princippet om konsolidering af bestemmelserne for indførsel af levende dyr.

3.2 EØSU ser også meget positivt på det igangværende arbejde med at forenkle fællesskabslovgivningen.

3.3 EØSU bifalder, at man allerede er nået så langt med at iværksætte handlingsplanerne om fødevarer sikkerhed ved at gennemføre målene i hvidbogen om fødevarer sikkerhed.

3.4 Endelig bifalder EØSU, at man foretager en klar skelnen mellem bestemmelserne om dyresundhedskrav vedrørende indførsel af kød og kødprodukter, folkesundhedsbestemmelser vedrørende fødevarer og foderstofhygiejne, officielle kontrolordninger for fødevarer og foderstoffer og dyresundhedsbestemmelser om indførsel af levende dyr.

4. Særlige bemærkninger

4.1 EØSU erkender, at der er potentielle farer på dyresundhedsområdet, ikke mindst som følge af EU's nye grænser efter udvidelsen. EØSU henstiller derfor, at Kommissionen afsætter tilstrækkelige midler til inspektion og kontrol med gennemførelsen og omsættelsen af de relevante direktiver.

5. Konklusioner

5.1 EØSU støtter Kommissionens forslag, så man kan få afsluttet evalueringen og forenklingen af lovgivningen.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om

- »Forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 2003/96/EF hvad angår visse medlemsstaters mulighed for at anvende midlertidige afgiftsfritagelser eller -lempelser for energiprodukter og elektricitet«

(KOM(2004) 42 endelig — 2004/0016 (CNS))

og om

- »Forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 2003/96/EF hvad angår Cyperns mulighed for at anvende midlertidige afgiftsfritagelser eller -lempelser for energiprodukter og elektricitet«

(KOM(2004) 185 endelig — 2004/0067 (CNS))

(2004/C 112/26)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 18. februar 2004 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Europa-Parlamentets og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 2003/96/EF hvad angår visse medlemsstaters mulighed for at anvende midlertidige afgiftsfritagelser eller -lempelser for energiprodukter og elektricitet

(KOM(2004) 42 endelig — 2004/0016 (CNS)).

Rådet besluttede den 31. marts 2004 at anmode om Europa-Parlamentets og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 2003/96/EF hvad angår Cyperns mulighed for at anvende midlertidige afgiftsfritagelser eller -lempelser for energiprodukter og elektricitet

(KOM(2004) 185 endelig — 2004/0067 (CNS)).

På grund af sagens hastende karakter besluttede Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg på sin 407. plenarforsamling, mødet den 31. marts 2004, at udpege Frank Allen til hovedordfører, hvorefter det vedtog følgende udtalelse med 33 stemmer for, 1 imod og 1 hverken for eller imod.

1. Indledning

1.1 Rådets direktiv 2003/96/EF om omstrukturering af EF-bestemmelserne for beskatning af energiprodukter blev vedtaget den 27. oktober 2003 og trådte i kraft den 1. januar 2004. Direktiv 92/81/EØF og 92/82/EØF blev ophævet pr. 31. december 2003.

1.1.1 Direktiv 92/81/EØF og 92/82/EØF gennemførte minimumssatser for punktafgifter på mineralolier. Med det nye energibeskatningsdirektiv 2003/96/EF gennemføres minimumspunktafgiftssatser for næsten alle energiprodukter, herunder kul, gas og elektricitet. Desuden ajourføres minimumsafgiftssatserne for mineralolier, der ikke er blevet revideret siden 1992.

1.1.2 Formålet med energibeskatningsdirektivet var at reducere den konkurrenceforvridning mellem medlemsstaterne, der har baggrund i divergerende afgiftssatser, dvs. reducere konkurrenceforvridningen mellem mineralolier og andre energipro-

dukter, der ikke tidligere var underlagt EU's skattelovgivning, øge tilskyndelsen til mere effektiv energianvendelse (for at reducere afhængigheden af importeret energi og nedskære CO₂-emissionerne) og gøre det muligt for medlemsstaterne at tilbyde selskaber skatteincitamenter til gengæld for særlige emissionsreducerende foranstaltninger.

1.2 Punktafgiftssatserne, der anvendes i mange tiltrædelseslande, er i nogle tilfælde langt lavere end i de nuværende medlemsstater. Nogle tiltrædelseslande overholder allerede den minimumssats, der er fastlagt i direktiv 92/82/EØF, mens andre regner med at kunne overholde deres tilsagn om at anvende minimumssatsen i nævnte direktiv fra 1. maj 2004. Polen og Cypern har forhandlet sig frem til en række undtagelser i tiltrædelsestraktaten. Minimumssatsen for blyfri benzin lå i direktiv 92/82/EØF på 287 EUR pr. 1 000 l, mens den med det nye energibeskatningsdirektiv kommer til at ligge på 359 EUR pr. 1 000 l.

1.3 Hvis energibeskatningsdirektivet ikke ændres, skal tiltrædelseslandene følge dets bestemmelser fra 1. maj 2004. Det kan få alvorlige sociale og økonomiske konsekvenser for tiltrædelseslandene at gennemføre en sådan beskatning af energiprodukter og elektricitet, da deres aktuelle afgifter på energiprodukter er meget lavere. De massive omkostningsstigninger, dette ville indebære, kunne underminere de mindre virksomheder og lægge en kæmpe byrde på erhvervslivet og forbrugerne. Mindrebemidlede familier ville blive ramt særligt hårdt. Disse lande har derfor ansøgt om midlertidige fritagelser eller lempelser for den afgift, de skal lægge på energiprodukter og elektricitet.

2. Resumé af forslagene

2.1 I november 2003 indgav alle tiltrædelseslandene, bortset fra Cypern, anmodninger til Kommissionen om fritagelser for visse krav i energibeskatningsdirektivet. Tiltrædelsestraktaten af 16. april 2003 fastslår, at tiltrædelseslandene skal have mulighed for at ansøge om fritagelse for EU-lovgivning vedtaget efter 16. maj 2003 på de punkter, hvor de finder det nødvendigt. Kommissionen skal behandle disse anmodninger og fremlægge forslag for Rådet, hvis de skønnes berettigede. Kommissionen kræver en detaljeret begrundelse for enhver ansøgning.

2.1.1 Cypern havde på det tidspunkt ikke indgivet nogen anmodning om en overgangsordning. Situationen på Cypern har imidlertid ændret sig, og de cypriotiske myndigheder indgav i begyndelsen af februar 2004 specifikke anmodninger om overgangsperioder. Derfor må Kommissionen på grundlag af artikel 93 i EF-traktaten forelægge et direktivforslag⁽¹⁾ til ændring af energibeskatningsdirektivet.

2.1.2 Kommissionen fandt de fleste af anmodningerne om fritagelser for EU-minimumsafgiftssatserne i energibeskatningsdirektivet velbegrundede. Kommissionen foreslog, at der blev fastlagt rimelige tidsbegrænsninger for et par anmodninger om fritagelse på ubestemt tid eller for meget lange perioder. Kommissionen afviste en anmodning om afgiftsfritagelse for olieaffald, da en sådan fritagelse ville være i modstrid med EU's miljøpolitik.

2.2 De foreliggende direktivforslag sikrer, at de principper, som lå til grund for at indrømme de nuværende medlemsstater overgangsperioder, ligeledes kommer til at gælde for tiltrædelseslandene. De foreslåede foranstaltninger skal derfor:

— være tidsbegrænsede og i princippet kun gælde til og med 2012,

— stå i forhold til det problem, de skal løse,

⁽¹⁾ KOM(2004) 185 endelig.

— eventuelt omfatte en gradvis tilpasning til de gældende minimumsafgiftssatser i EU.

2.3 Eftersom nuværende medlemsstater har fået midlertidige fritagelser fra direktivbestemmelserne, har Kommissionen accepteret, at tiltrædelseslandene har brug for længere tid til at gennemføre bestemmelserne. Det er derfor hensigten med dette forslag at fastsætte den nøjagtige varighed og rækkevidde af midlertidige afgiftsfritagelser eller -lempelser for energiprodukter og elektricitet i hvert af de ti tiltrædelseslande. Landene vurderes enkeltvis på grundlag af deres særlige behov.

2.4 Kommissionen konkluderer, at den foreslåede revision er velbegrundet, rimelig og til fordel for tiltrædelseslandene. Den opfordrer derfor til hurtig gennemførelse af forslaget, så man undgår et retligt tomrum ved tiltrædelsen.

3. Bemærkninger

3.1 I sin tidligere udtalelse om »Forslag til Rådets direktiv om omstrukturering af EF-bestemmelserne for beskatning af energiprodukter« (CESE 1194/97) var EØSU helt enig i, at miljøafgifter ikke må få lov til at øge den samlede skattebyrde. For at sikre beskatningsneutralitet skal arbejdskraftbeskatningen reduceres tilsvarende. Miljøafgifter må ikke bevirke, at europæiske virksomheder bliver mindre konkurrencedygtige og mister arbejdspladser. Lavindkomstgrupper skal ikke belastes yderligere. Disse synspunkter er også relevante for tiltrædelseslandene.

3.2 EØSU noterer med tilfredshed, at Kommissionen har givet en detaljeret begrundelse for hver enkelt af tiltrædelseslandenes ansøgninger og har afgivet en god og sammenhængende vurdering.

3.3 I de fleste tiltrædelseslande er der ikke punktafgifter på energiprodukter, der anvendes til opvarmning. Det er indlysende, at en pludselig indførelse af EU's minimumssatser for punktafgifter kunne udløse en betragtelig inflation og en akut stigning i husholdningernes omkostninger. Det ville medføre en meget negativ reaktion mod EU-projektet fra størstedelen af borgerne i tiltrædelseslandene.

3.4 Disse landes økonomier har behov for omfattende finansiel bistand for at komme på rette vej mod udvikling og integration med de nuværende 15 medlemsstater. En pludselig indførelse af EU's minimumsafgiftssatser ville forhindre social og økonomisk udvikling, især i fattige egne. Kløften mellem de mere og de mindre udviklede områder ville blive endnu bredere med mere social uro til følge.

3.4.1 Nyligt offentliggjorte tal for 2001 viser, at 90 % af regionerne i tiltrædelseslandene har et regionalt BNP pr. indbygger på under 75 % af gennemsnittet for EU-15. I 10 regioner ligger det regionale BNP pr. indbygger på under 35 % af gennemsnittet for EU-15. I Polen er der 5 regioner med et regionalt BNP pr. indbygger på under 32 % af gennemsnittet for EU-15.

3.4.2 Fem af tiltrædelseslandene har fået indrømmet overgangsperioder til at nå op på minimumsafgiftssatsen for motorbrændstof i henhold til energibeskatningsdirektivet. Dette vil indebære en alvorlig forvridding af markedet for motorbrændstoffer i grænseregioner, hvor motorbrændstof er langt billigere på tiltrædelsesstatens side af grænsen. Mange motorbrændstofforhandlere på den side af grænsen, hvor afgiftssatserne er højest, vil blive nødt til at lukke, mens forhandlerne på den anden side vil få store ekstrafortjenester.

4. Konklusion

4.1 EØSU anbefaler, at Kommissionen overvåger situationen meget nøje og om nødvendigt tager motorbrændstofkoncessio-

nerne op til fornyet overvejelse, hvis konkurrenceforvridningen bliver for stor.

4.2 EØSU anbefaler, at Kommissionen regelmæssigt reviderer længerevarende koncessioner for at slå fast, om de fortsat sikrer effektiv energianvendelse, opfylder behovet for reduktion af CO₂-emissionerne og skaber incitament hertil.

4.3 Da de nuværende EU-medlemsstater har fået midlertidige afgiftsfritagelser på dette område, er det kun rimeligt og velbegrundet, principielt og i betragtning af fortilfældene, at tiltrædelseslandene får mulighed for at nyde godt af midlertidige afgiftsfritagelser over en lidt længere periode, hvor der kan argumenteres herfor.

4.4 Vedtagelsen af disse direktiver inden 1. maj vil give et vigtigt politisk signal til tiltrædelseslandene om, at vi er fast besluttet på at støtte dem i deres udvikling.

4.5 EØSU anbefaler, at direktiverne vedtages.

Bruxelles, den 31. marts 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Erhvervsmæssig diversificering i tiltrædelseslandene — de små og mellemstore virksomheders og den sociale økonomis rolle«

(2004/C 112/27)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 17. juli 2003 i henhold til forretningsordrens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en udtalelse om: »Erhvervsmæssig diversificering i tiltrædelseslandene — de små og mellemstore virksomheders og den sociale økonomis rolle«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer (CCMI), som udpegede Lucia Fusco til ordfører og M. J. Glorieux til medordfører. CCMI vedtog sin udtalelse den 15. marts 2004

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg udpegede på sin 407. plenarforsamling den 31. marts og 1. april 2004 (mødet den 1. april) Lucia Fusco til hovedordfører og vedtog enstemmigt følgende udtalelse:

1. Indledning: definitioner og mål

1.1 De ti nye landes tiltrædelse af EU er en historisk begivenhed uden fortilfælde både med hensyn til antallet af involverede lande og den store socioøkonomiske omvæltning, denne tiltrædelse betyder for disse lande og Europa generelt. I lyset af ovenstående og i overensstemmelse med det prioriterede mål om at styrke EØSU's deltagelse i drøftelserne om Europas fremtid — jf. Roger Brieschs indlæg den 11. december 2002 — sigter denne initiativudtalelse på at yde et bidrag til den politiske opinionsdannelsesproces under udvidelsesforløbet ved at inddrage civilsamfundet og dets organisationer heri ⁽¹⁾.

1.2 Denne udtalelse er ligeledes et bidrag til drøftelserne om konsekvenserne af udvidelsen som beskrevet i Wim Kok-rapporten »Udvidelse af Den Europæiske Union — Resultater og udfordringer« af 26. marts 2003. Udtalelsen understreger den rolle, de små og mellemstore virksomheder (SMV) og virksomhederne i den sociale økonomi (VSØ) spiller i forbindelse med den erhvervsmæssige diversificering (og dens sociale konsekvenser) i tiltrædelseslandene, og udfordringerne i forbindelse med deres fulde integration i det indre marked. EØSU ønsker at bidrage til de forskellige fællesskabsinitiativer, der skal sikre landene en vellykket tiltrædelse af EU, herunder sikre økonomisk og social samhørighed i disse lande under de igangværende industrielle ændringsprocesser.

1.3 SMV'er — et begreb, der også omfatter mikrovirksomheder med deres særlige karakteristik — er virksomheder, der

⁽¹⁾ Allerede den 14.-17. november 2002 i anledning af EØSU's konference »Mod et partnerskab for økonomisk vækst og sociale rettigheder« om udvidelsen fremhævede medlemmerne af de blandede rådgivende udvalg med kandidatlandene de væsentligste problemer for kandidatlandene i forbindelse med udvidelsen og behovet for at indlede en dialog om visse vigtige emner, navnlig SMV'ernes bidrag i de forskellige økonomier og manglen på social dialog, jf. EØSU's udtalelse 1635/2003.

defineres ud fra præcise statistiske kriterier defineret af Kommissionen (jf. bilag, tabel 1) ⁽²⁾.

1.4 VSØ'erne tilhører en helhed bestående af fire grupper: kooperativer, gensidige selskaber, foreninger og fonde. Disse virksomheder er karakteriseret ved at prioritere deres sociale sigte frem for profitmaksimering, hvilket ofte indebærer en tilknytning til lokalområdet og den lokale udvikling, samt ved at tilfredsstille de behov, som de andre sektorer i økonomien ikke kan tilfredsstille alene. Deres grundlæggende værdier er solidaritet, social samhørighed, social ansvarlighed, demokratisk forvaltning, deltagelse og uafhængighed ⁽³⁾.

1.5 Det Europæiske Råd i Lissabon i marts 2000 fastsatte, at Europa skal sigte mod at blive den mest dynamiske og konkurrencedygtige vidensøkonomi i verden, og understregede, at det er nødvendigt at skabe »et gunstigt miljø for etablering og udvikling af innovative virksomheder, specielt SMV'er«. Det Europæiske Råd tilføjede, at virksomhedernes konkurrenceevne og dynamik direkte afhænger af, »at der er et klima med regler, der begunstiger investeringer, innovation og iværksætterånd« ⁽⁴⁾. På baggrund af ovenstående godkendte Det Europæiske Råd i Feira den 19. og 20. juni 2000 det europæiske charter for små virksomheder, i henhold til hvilket »de små virksomheder er ryggraden i Europas økonomi [og] det er her, jobbene skabes, og her forretningsidéerne udklækkes« ⁽⁵⁾. Ifølge Lissabon-strategien er den økonomiske vækst endvidere nøglen til sikring af

⁽²⁾ Henstilling 2003/361/EF, som erstatter henstilling 96/280/EF (EUT L 124 af 20.5.2003, s. 36), og som træder i kraft den 1. januar 2005. Definitionerne i den gældende henstilling og den nye henstilling er identiske. Kun omsætningen og balancen i alt ændrer sig.

⁽³⁾ B. Roelants (koord): Forberedende dokument til Den Første Konference om den Sociale Økonomi i Landene i Central- og Østeuropa, 2002, s. 34. Fælles benævnelser udviklet på baggrund af definitionerne udarbejdet af Europa-Kommissionen, Regionsudvalget, CEP-CMAF (europæiske konference for kooperativer, gensidige selskaber, foreninger og fonde (Conférence européenne des Coopératives, Mutualités, Associations et Fondations)) og FONDA (forbundet med de organer, der står bag begrebet social økonomi).

⁽⁴⁾ Formandskabets konklusioner — Lissabon, 23. og 24. marts 2000, punkt 14.

⁽⁵⁾ The European Charter for Small enterprises, Luxembourg: Office for the Official Publications of the European Communities, 2002. Kommissionen bekræfter, at chartret blev godkendt i Maribor den 23. april 2002 (jf. http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/sme-package/index.htm). EØSU såvel som Parlamentet kræver fortsat, at chartret gives juridisk status og udtrykkeligt indskrives udtrykkeligt i kapitlet om industri i den europæiske forfatning. En strategi for fuld beskæftigelse og bedre job til alle, KOM(2003) 6 endelig.

social samhørighed i Europa. Kommissionen gav herefter udtryk for, at udfordringen i forbindelse med vedtagelsen af Lissabon-dagsordenen består i at øge arbejdsudbuddet, forbedre beskæftigelsesgraden, forbedre den teknologiske knowhow og sikre en koordineret strøm af job fra landbrug og industri mod servicesektoren uden at øge de regionale spænd i landene (¹).

1.6 I sin udtalelse 242/2000 (²) understregede EØSU VSØ'ernes betydning og erklærede, at disse virksomheder er af afgørende betydning for den erhvervmæssige mangfoldighed og økonomiens diversificering (³). Flertallet af VSØ'er omfattet af EU's standarddefinition af SMV'er (⁴). De virksomheder, der ikke er omfattet af denne definition på grund af deres størrelse, har som hovedregel fælles træk med SMV'erne, såsom en ringe grad af eksterne investeringer, manglende børsnotering, et nært forhold mellem ejere og aktionærer og en tæt forbindelse til det lokale netværk.

1.7 Kommissionen har erkendt, at SMV'erne er grundlaget for den europæiske industri med 66 % af EU's samlede beskæftigelse og 60 % af den europæiske værditilvækst i byerhvervene. I 1999 tegnede SMV'erne i kandidatlandene sig med 72 % af beskæftigelsen for en endnu højere procentdel af byerhvervenes beskæftigelse end EU-15. Mikrovirksomhederne (mindre end ti ansatte) tegner sig for 40 % af den samlede beskæftigelse og er beskæftigelsesmæssigt set den vigtigste virksomhedstype (⁵). Det bør give anledning til, at mikrovirksomhederne får særlig stor opmærksomhed (jf. bilag, tabel 2).

1.8 I EU er den sociale og økonomiske betydning af virksomhederne og organisationerne i den sociale økonomi stigende: Med omkring 9 mio. arbejdstagere repræsenterer disse virksomheder 7,9 % af den civile arbejdsstyrke af lønmodtagere (⁶). Den sociale økonomi involverer endvidere en væsentlig del af civilsamfundet, eftersom det vurderes, at over 25 % af EU-borgerne deltager heri som producenter, forbrugere, investorer, beboere, forsikringstagere, studerende, frivillige osv. I tiltrædelses- og kandidatlandene i Central- og Østeuropa vurderes antallet af kooperativer alene til 15 000 virksomheder, der leverer mere end 700 000 job og beskæftiger tæt på 15 mio. medlemmer. Disse kooperativer er efter en periode med nedgang inde i en ny vækstfase (⁷). VSØ'erne udvikler sig særligt inden for sundheds-, miljø- og uddannelsessektoren samt inden for sektoren for sociale tjenesteydelser (⁸). De spiller ligeledes en væsentlig rolle i dannelsen af social kapital, beskæftigelsen af ugunstigt stillede personer, den sociale velfærd, genoplivningen af lokaløkonomien og moderniseringen af de lokale forvaltningsmodeller. De har udviklet samfundsregnskaber til evaluering af deres samfundsøkonomiske og miljømæssige virkninger.

(¹) EØSU's udtalelse om »Socialøkonomien i det indre marked«, CES 242/2000 af 3.3.2000.

(²) I en nylig undersøgelse præciserede OECD, at den »sociale økonomi« er et mere omfattende begreb end nonprofitsektoren, da den i mindre grad er direkte forbundet med krav om ikke-udlodning, i henhold til hvilke visse organisationer ikke lovligt kan udlodde deres overskud til deres ejere (OECD 2003, »The non-profit sector in a changing economy«, Paris, s. 299).

(³) McIntyre et al: Small and medium enterprises in transitional economies, Houndmills: Macmillan, s. 10.

(⁴) Industripolitik i et udvidet Europa, Kommissionens meddelelse til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, KOM(2002) 714 endelig.

(⁵) CIRIEC 2000: »The enterprises and organisations of the third system: strategic challenge for employment«, Université de Liège.

(⁶) Udregnet på baggrund af Alliance Coopérative Internationales undersøgelse fra 1997, finansieret af Kommissionen.

(⁷) Jf. CEP-CMAF's charter (den stående europæiske konference af kooperativer, gensidige selskaber, foreninger og fonde).

(⁸) Punkt 2.1.1.

1.9 I flere af EU's nuværende medlemsstater er der en væsentlig interaktion mellem de traditionelle SMV'er og VSØ'erne. Andelsbanker støtter ofte startup- og udviklingsprojekter for traditionelle SMV'er. Strukturere inden for den sociale økonomi har vist sig nyttige i forbindelse med styrkelsen af traditionelle SMV'er, når disse virksomheder anvender strukturere med henblik på at etablere virksomhedsordninger (netværk, grupper, fælles støttestrukturer) eller med henblik på at opnå stordriftsfordele samt oprette gensidige garantiordninger for banklån.

1.10 EØSU vurderer i sin udtalelse »Industrielle ændringer: den aktuelle situation og fremtidsudsigter — en generel strategi« af 24.-25. september 2003, som blev udarbejdet af CCMI, at ændringsbegrebet adskiller sig fra omstrukturingsbegrebet, idet det præciseres, at der i realiteten er »tale om et langt mere dynamisk begreb. Det omfatter dels en proces, hvor virksomheden gennemlever en løbende udvikling (etablering, udvikling, diversificering, ændring); på den anden side hænger erhvervs-klimaet snævert sammen med de europæiske politiske og arbejdsmarkeds-mæssige rammevilkår, som virksomheden arbejder under, idet disse også over indflydelse på de industrielle ændringsprocesser« (⁹). Det er endvidere »vigtigt at se nærmere på det proaktive begreb ændringer, som skal ansues ud fra ønsket om bedre at foregribe og forvalte de industrielle ændrings økonomiske, arbejdsmarkeds-mæssige, organisatoriske og miljømæssige konsekvenser« (¹⁰). Denne opfattelse af ændringer er særlig væsentlig i lyset af det stigende antal omstruktureringer i en kontekst præget af globalisering, EU's udvidelse, udbygning af det indre marked i dybden samt teknologiske, industrielle og sociale forandringer.

1.11 Nærværende udtalelse tager navnlig hensyn til Kommissionens rapport »Håndtering af ændringer« af 2. november 1998, som blev udarbejdet af en gruppe af eksperter på højt plan under ledelse af Pehr Gyllenhammer (¹¹). EØSU udarbejdede en kritisk, men positiv udtalelse om rapporten og var tilfreds med, at det i rapporten erkendes, at industrielle ændringer skaber nye muligheder, og at den lægger vægt på jobskabelse, idet den understreger, at det »at søge løsninger baseret på benchmarking, nyskabelse og social samhørighed er en fornuftig overordnet strategi«. For så vidt angår SMV'er understregede EØSU, at de ikke alene kan overkomme de problemer, der opstår som følge af industriens tilbagegang eller som følge af alvorlige og pludselige kriser. EØSU vurderer, at de væsentlige ændringer bør forvaltes i fællesskab af fleksible og frivillige territoriale partnerskaber (¹²).

(⁹) Ibid.

(¹⁰) EØSU's udtalelse »Håndtering af ændringer. Gruppen af eksperter på højt plan om økonomiske og arbejdsmæssige følger af de industrielle ændringer«, CES 698/99.

(¹¹) EØSU's udtalelse af 7.7.1999, EFT C 258 af 10.9.1999, punkt 3.7.2 og 3.7.3.

(¹²) Med undtagelse af Polen og Ungarn. Jf. Europa-Kommissionen: Impact of enlargement on industry, SEC 2003/234 af 24.2.2003, s. 7.

1.12 I lyset af de industrielle ændringer siden 1990'erne, den globaliserede konkurrence og de stigende koncentrationstendenser i erhvervslivet står SMV'erne og VSØ'erne i de fleste tiltrædelseslande på tærsklen til deres integrering i det indre marked over for enorme udfordringer. På samme tid skal Unionen i sin helhed i lyset af den afgørende rolle, disse virksomheder spiller samfundsøkonomisk, hurtigst muligt overveje, på hvilken måde EU kan forbedre deres rolle, støtte deres tilpasning til disse udfordringer og fremme deres innovations- og finansieringsveje samt deres iværksætterkultur og konkurrenceevne.

2. Bemærkninger vedrørende tiltrædelseslandenes særlige karakteristika, for så vidt angår SMV'er, VSØ'er og de erhvervsmæssige ændringer

2.1 Erhvervsmæssige ændringer og diversificering i tiltrædelseslandene

2.1.1 De central- og østeuropæiske lande har i løbet af deres overgang fra centraldirigeret økonomi til markedsøkonomi gennemløbet en grundlæggende industriel forandringsproces. De oplevede en pludselig liberalisering med et deraf følgende tab af traditionelle eksportmarkeder og et betragteligt fald i industriens beskæftigelse ⁽¹⁾.

2.1.2 Efter et årti med omstruktureringer tilnærmede fremstillingsindustrien i tiltrædelseslandene i Central- og Østeuropa sig EU's produktions- og beskæftigelsesstrukturmodel. Fremstillingsindustriene nød godt af direkte udenlandske investeringer i deres modernisering. Det medførte et produktivitets- og overskudsspænd mellem virksomheder med henholdsvis udenlandsk og nationalt ejerskab. Nogle lande har fulgt en udvikling hen imod sektorer med større værditilvækst, mens andre ser ud til at fastholde aktiviteter inden for arbejdskraftintensive erhverv med ringe arbejdskraftspecialisering og større markedsandele inden for visse industrier ⁽²⁾. Desuden har den industrielle indhentningsproces navnlig fundet sted i de store byer, hvilket rummer en risiko for øgede spænd mellem regionerne i fremtiden ⁽³⁾. Der er ligeledes en risiko for, at denne type virksomheder flytter ud til lande, der grænser op til den udvidede Union, efterhånden som lønomkostningerne stiger i tiltrædelseslandene.

2.1.3 De industrielle ændringer i forbindelse med udvidelsen omfatter også en stigning i den intra-industrielle handel og andre typer partnerskaber (joint ventures, fusioner, ad hoc-

⁽¹⁾ Navnlig fødevarer-, drikkevare-, træ- og tekstilindustrien samt basindustrien inden for metal.

⁽²⁾ Ibid fodnote 18, s. 8.

⁽³⁾ Især Den Tjekkiske Republik, Slovenien og Ungarn og i mindre udstrækning Polen. Denne type handel findes navnlig inden for tekstilsektoren og sektorerne for elektronik, optik og udstyr til transport.

sammenslutninger osv.) mellem tiltrædelseslandene og EU-medlemsstaterne ⁽⁴⁾ og medfører, at SMV'er bliver underleverandører til store virksomheder. Denne udvikling er afgørende for en mere ligelig fordeling af udvidelsens fordele og en mindre konfliktfyldt integrering i det indre marked. Selv om dette indebærer væsentlige stordriftsfordele, kan de store virksomheder og SMV'erne i højere grad supplere hinanden, og sidstnævnte kan spille en afgørende rolle som underleverandører og udbydere af serviceydelser.

2.1.4 De markedsbestemte serviceydelser repræsenterer en stadig stigende andel af tiltrædelseslandenes BNP. I 2001 var denne andel på 54 %, men i en kontekst med underleverandører og sammenfletninger mellem industrien og servicesektoren. Industrien repræsenterede imidlertid 33 % af BNP i 2001 og vil fortsat spille en væsentlig rolle i disse lande ⁽⁵⁾.

2.1.5 Udover de ovennævnte markedsbestemte serviceydelser er størstedelen af de nye job mellem 1994 og 2000 i absolutte tal opstået inden for servicesektoren, hvorimod beskæftigelsen inden for de kollektive serviceydelser er steget meget lidt eller endda faldet ⁽⁶⁾. Der er fortsat et betydeligt spænd mellem tiltrædelseslandene og EU-medlemsstaterne inden for denne samfundsøkonomisk meget vigtige sektor, hvad angår dens økonomiske og beskæftigelsesmæssigt vægt ⁽⁷⁾.

2.1.6 EØSU bemærker, at der er en tendens til, at SMV'erne i landene med overgangsøkonomi er mere fleksible og har større nyskabende potentiale end de store virksomheder og en generelt højere produktivitet inden for servicesektoren og nichesektorer inden for fremstillingsindustrien. De udviser generelt i højere grad iværksætterlyst. Andelen af virksomheder, herunder SMV'er, der ikke overlever, er fortsat meget stor i tiltrædelseslandene, men forholdet mellem brutto- og nettoskabelse af SMV'er i nogle af landene ⁽⁸⁾ er mere gunstigt end i flere af EU's medlemsstater (jf. bilag, tabel 4).

2.2 Ændringernes sociale konsekvenser

2.2.1 En analyse af stigningen i beskæftigelsen i kandidatlandene mellem 1995 og 1999 efter virksomhedernes størrelse viser, at beskæftigelsen i SMV'erne er steget betydeligt, mens den er faldet i de store virksomheder (jf. bilag, tabel 3). Ifølge en rapport udarbejdet af Det Europæiske Observationscenter for SMV kan denne stigning skyldes både at der går job tabt i de store virksomheder, og at de store virksomheder erstattes af SMV'er, men stigningen absorberer ikke jobtabene ⁽⁹⁾.

⁽⁴⁾ Ibid fodnote 18., s. 1 og 4-5.

⁽⁵⁾ Navnlig i Bulgarien, Ungarn og Polen.

⁽⁶⁾ Vidovic, H. »The service sectors in Central and Eastern Europe«, forskningsrapport, september 2002, nr. 289, s. 16.

⁽⁷⁾ Som Polen og Den Tjekkiske Republik.

⁽⁸⁾ Der er blandt andet konstateret nettotab i Litauen og Slovakiet.

⁽⁹⁾ Tang et al., 2002: Winners and losers of EU integration, Washington: World Bank, s. 8. Alder er en af de væsentligste årsager til forskelsbehandling. Andre sårbar gruppe er handicappede og minoriteter, som Roma-minoriteten.

2.2.2 Overgangsperioden har medført fattigdom og stigende ulighed⁽¹⁾. Analyser baseret på ufuldstændige data viser — blandt andre problemer — at kvinderne er klart ugunstigt stillet på arbejdsmarkedet⁽²⁾.

2.2.3 Igennem de seneste år har de sociale sikrings- og sundhedssystemer i tiltrædelseslandene undergået adskillige reformer. Disse lande står ganske vist over for de samme problemer som de nuværende EU-medlemsstater i form af stigende udgifter og stagnerende eller faldende indtægter. De ligger dog langt under det europæiske gennemsnit inden for sundhedsområdet. Den forventede levealder i disse lande er seks år mindre end i medlemsstaterne⁽³⁾.

2.3 Rolle og udfordringer for SMV'er og VSØ'er i tiltrædelseslandene

2.3.1 Det nuværende underskud på de løbende poster i tiltrædelseslandene og stabilitetspagtens restriktioner vil føre til yderligere pres på de offentlige udgifter⁽⁴⁾. Det er således nødvendigt at finde nyskabende metoder til at møde offentlighedens behov⁽⁵⁾, et område hvor navnlig VSØ'erne kan spille en væsentlig rolle, som det er tilfældet i flere EU-lande⁽⁶⁾. Dette er særlig væsentligt i de afindustrialiserede regioner, hvor traditionelle investeringer udebliver, og i landområder, hvor talrige små og mellemstore landbrugsbedrifter forsvinder. I en stor del af tiltrædelses- og kandidatlandene i Central- og Østeuropa beskæftiger VSØ'erne klart den største andel af handicappede arbejdstagere.

2.3.2 I det europæiske charter for små virksomheder erkendes det, at selv om ovennævnte virksomheder er rygraden i den europæiske økonomi, er de også de virksomheder, der er mest sårbare over for industrielle ændringer. Dette gælder i endnu højere grad for tiltrædelseslandene, som alle officielt har godkendt chartret⁽⁷⁾. Udfordringen for SMV'er og VSØ'er, for så vidt angår deres evne til at imødegå konkurrencen i det indre marked, er større, end det var tilfældet i alle de tidligere udvidelsesrunder. Blandt de væsentligste hindringer kan nævnes manglen på kvalificeret arbejdskraft, adgang til finansiering og administrative bestemmelser (jf. bilag, tabel 5).

2.3.3 I Kommissionens grønbog om iværksætterkultur bekræftes det, at de sociale virksomheder, som følge af at de skal anvende »forretningsmæssige principper og effektivitet til

⁽¹⁾ Kvinder forlader i større udstrækning end mænd arbejdsmarkedet permanent. Når de kommer ind på arbejdsmarkedet, er der i visse af tiltrædelseslandene større risiko for arbejdsløshed, jf. UNICE, Economic Survey of Europe, 1999-1, tabel 41, gender differences in employment in 1997.

⁽²⁾ Ifølge AIM (Association Internationale de la Mutualité). Blandt de væsentligste problemer kan nævnes den hastige stigning i omkostningerne, lange ventelister, mangel på data til evaluering og sammensætning af tjenesterne, betaling for sundhedsydelser under bordet osv.

⁽³⁾ Kumar et al, 2002: »Transitional impacts and the EU enlargement complexity«, Ljubljana: University of Ljubljana, s. 25-36.

⁽⁴⁾ Tang et al, 2002, s. 44.

⁽⁵⁾ Navnlig den italienske ordning for kooperativer på det sociale område. Jf. også Best procedure report 2001 (SEC 2001/1704 af 29.10.2001). De procedurer, der beskrives i rapporten, er en væsentlig kilde til viden om, hvordan iværksætterkulturen kan forbedres i tiltrædelseslandene.

⁽⁶⁾ Maribor 2003

⁽⁷⁾ Europa-Kommissionen : Grønbog — En iværksætterkultur i Europa, KOM(2003) 27, punkt C ii.

at nå sociale og samfundsmæssige mål, ... står over for særlige udfordringer med hensyn til finansiering, lederuddannelse og rådgivning«⁽⁸⁾. Disse udfordringer er endnu mere markante i tiltrædelseslandene, hvor VSØ'erne står over for endnu en række andre. Navnlig kooperativer opfattes ofte som et levn fra det forhenværende regime til trods for, at de opstod for 150 år siden og generelt er godt rustet til markedsøkonomi. De reguleringer og fordomme, kooperativerne er underlagt, begrænser ofte deres markedsadgang. I overgangsökonomier er »kombinationen af små kooperative producenter, lokal kooperativ opsparring og kooperative låneinstitutioner samt lokale myndigheder (som støtte, garantier og undertiden finansielle deltagere i både produktions- og finansieringsvirksomheder)« imidlertid »helt naturlig«⁽⁹⁾.

2.3.4 SMV'er og VSØ'er er i tiltrædelseslandene et væsentligt instrument for beskæftigelse og genbeskæftigelse i forbindelse med de igangværende omfattende industrielle ændringer, hvor beskæftigelsen skal flyttes fra sektorer i nedgang, hvor beskæftigelsen mindskes, over til traditionelle sektorer (håndværk o.l.) og andre sektorer i vækst, såsom tjenesteydelser til virksomheder, de nye informations- og kommunikationsteknologier, bygge- og anlægssektoren, lokale tjenesteydelser (herunder sundhed) og turisme.

2.3.5 SMV'erne og VSØ'erne i disse lande kan på forskellige måder spille en væsentlig rolle i forbindelse med denne ændringsproces. Det har man erfaringer med i EU-medlemsstaterne, hvor man har flere tilfælde af god praksis: beskæftigelse af nye personer på arbejdsmarkedet, støtte til mikrovirksomheders og små virksomheders innovationskapacitet, genbeskæftigelse af arbejdsløse fra virksomheder, der skal reducere antallet af ansatte eller lukke, etablering af sygekasser, nyetablerede virksomheder i vækstsektorer, udvikling af tjenesteydelser og underleverancer samt overdragelse af kriserante virksomheder til deres ansatte og kvalitative forandringer inden for samme sektor. VSØ'erne kan yde specifikke bidrag i forbindelse med denne ændringsproces dels i kraft af deres evne til at uddanne iværksættere — en evne, som allerede er bevist i de nuværende EU-medlemsstater — dels i kraft af de værdier, de repræsenterer, såsom socialt ansvarlig iværksættelse, demokrati og borgerdeltagelse, medarbejdernes finansielle inddragelse i virksomheden, social integration, interesse for lokaludvikling og bæredygtig udvikling.

⁽⁸⁾ McIntyre, R: The complex ecology of small enterprises, kapitel 3, in McIntyre and Dallago (eds), 2003, Small and Medium Enterprises in Transitional Economies, Palgrave, Macmillan, i samarbejde med FN-Universitetet og World Institute for Development Economics Research, s. 49-50. Konklusionerne fra Den Første Konference om den Sociale Økonomi i Landene i Central- og Østeuropa går i samme retning, jf. <http://www.cecop.org/praha>

⁽⁹⁾ Glinkina, S. »Small businesses, survival strategies and the shadow economy«, kapitel 4, in McIntyre and Dallago (eds), 2003, Small and Medium Enterprises in Transitional Economies, Palgrave, Macmillan, i samarbejde med FN-Universitetet og World Institute for Development Economics Research.

Det er især vigtigt, at SMV'erne snarest klassificeres i henhold til NACE-systemet.

2.3.6 Normalisering af den uformelle økonomi er en udfordring i tiltrædelseslandene. Ifølge en undersøgelse fra 2003 offentliggjort af FN-Universitetet⁽¹⁾ er denne økonomi ustabil og kan ikke være en drivkraft for vækst eller kapitaldannelse, da dens primære funktion er at overleve ved at fremme forbruget. Denne økonomi krænker arbejdsnormerne og har negative makroøkonomiske virkninger på lang sigt, idet den bl.a. udhuler skattesystemet, grundlaget for valutamarkedene og den sociale beskyttelse og dermed er en trussel mod en effektiv makroøkonomisk forvaltning. Denne økonomi har en urationel sektoropdelt struktur og domineres af mikrovirksomheder med en lav kapitaliseringsgrad, en svag ledelseskultur og en teknologi, som hurtigt forældes. På baggrund af den skærpede konkurrence, der vil opstå i forbindelse med optagelsen i EU, bør tiltrædelseslandene i deres erhvervs politik straks tage hensyn til denne bekymrende realitet, som myndighederne i disse lande bør håndtere med fasthed.

3. Henstilling vedrørende et integreret program for fremme SMV'erne og VSØ'erne i tiltrædelseslandenes som led i den erhvervsmæssige diversificering

3.1 Generelle betragtninger

De fælles træk, SMV'erne (herunder mikrovirksomheder) og VSØ'erne opviser (se punkt 1.6.), og det positive samspil mellem dem (se punkt 1.9 og 2.3.5) er vægtige argumenter for en fornyet kombineret indsats på EU-plan for at fremme og støtte disse virksomheder. I lyset af de meget store udfordringer, som SMV og VSØ står over for i forbindelse med tiltrædelsen (se afsnit 2), er det særligt vigtigt, at der igangsættes støtteforanstaltninger, som sætter de to virksomhedstyper i stand til at yde et effektivt bidrag til udviklingen af de nye medlemsstater.

EØSU har noteret sig de eksisterende støtteprogrammer, som retter sig imod SMV'er i særdeleshed, men bemærker samtidig, at de muligheder, der findes for at støtte VSØ'er og fremme fællesinitiativer for SMV'er og VSØ'er, er utilstrækkelige.

På den baggrund foreslår EØSU, at der igangsættes et integreret program, der skal støtte SMV'er og VSØ'er i tiltrædelseslandene. Et sådant program bør fremmes i fællesskab af Europa-Kommissionen, Den Europæiske Investeringsbank, Den Europæiske Investeringsfond, regeringerne i de pågældende lande samt de organisationer, der repræsenterer og støtter SMV'er og VSØ'er på europæisk og nationalt niveau. Strukturfondene, som tiltrædelseslandene har adgang til fra maj 2004, bør spille

⁽¹⁾ Europa-Kommissionen, Høringsdokument »Les coopératives dans l'Entreprise Europe« af 7.12.2001, s. 34.

en væsentlig rolle i finansieringen af aktiviteterne i dette integrerede program. En koordinering med handlingsplanen i Kommissionens meddelelse om iværksætterkultur bør sikres.

3.2 Program i ti punkter

3.2.1 Integrere dataene.

I størstedelen af tiltrædelseslandene er de statistiske oplysninger om SMV'er og VSØ'er samt de organer, der repræsenterer og støtter dem, stadig helt utilstrækkelige og uensartede⁽²⁾. Der er endnu flere unøjagtigheder i forbindelse med VSØ'er, end der er i forbindelse med de traditionelle SMV'er. I dag savner man præcise data om disse virksomheder i tiltrædelseslandene — ud over de oplysninger, der findes inden for deres eventuelle brancheforeninger. EØSU finder Kommissionens initiativ⁽³⁾ om at indføre et system med satellitregnskaber — som allerede har været afprøvet i nogle medlemsstater - i samarbejde med de nationale statistiske kontorer helt nødvendigt; men samtidig skal der udarbejdes et tilstrækkeligt enkelt og klart dataindsamlingsystem, således at SMV og VSØ bliver i stand til at levere data uden for store administrative byrder⁽⁴⁾.

3.2.2 Forbedre overensstemmelsen med den gældende fællesskabsret og dennes effektive gennemførelse samt de juridiske og administrative rammer

3.2.2.1 Selv om tiltrædelseslandene gør en stor indsats for, at den gældende fællesskabsret gennemføres i de nationale lovgivninger og herefter iværksættes i de offentlige politikker, er dette arbejde ufuldstændigt, for så vidt angår den gældende fællesskabsret vedrørende SMV'er og VSØ'er, navnlig inden for virksomhedspolitik, fremme af SMV'er, beskæftigelse, socialpolitik, social integration, virksomhedernes sociale ansvar, navnlig hvad angår miljøhensyn, osv. Denne proces skal styrkes betydeligt, navnlig ved at uddanne det administrative personale og — med støtte fra Europa-Kommissionen — hjælpe SMV'erne og VSØ'erne med gradvis at opfylde Fællesskabets standarder. Det igangværende arbejde inden for den gældende fællesskabsret og dennes gennemførelse som led i Phare's erhvervsstøtteprogram bør videreføres. Selv om tiltrædelseslandene har forbedret deres lovgivning om SMV'er (navnlig inden for konkursområdet) betydeligt, er fremskridtene endnu begrænsede med hensyn til lovgivningen om fremme af VSØ'er. De seneste ændringer i selskabslovgivningen i visse tiltrædelseslande er endda et tilbage skridt. Lovgivningen om kooperativer og andre typer VSØ'er bør derfor reformeres i adskillige tiltrædelseslande og bør i højere grad sigte mod overensstemmelse med statuten for det europæiske andelsselskab (og mod kommende statutter for den europæiske forening og det europæiske gensidige selskab). Udvekslinger af komparative undersøgelser af de specifikke lovgivninger om SMV'er og VSØ'er bør iværksættes. Endvidere bør etableringsomkostningerne i henhold til flere af tiltrædelseslandenes lovgivninger mindskes, idet disse virksomheder ikke har adgang til eksterne investeringer og generelt er forankret i det lokale netværk.

⁽²⁾ Idem note 38.

⁽³⁾ Der bør ligeledes tages hensyn til henstilling 193/2002 fra Den Internationale Arbejdsorganisation (ILO), som blev vedtaget næsten enstemmigt (2 hverken for eller imod) af regeringerne i de 15 medlemsstater og de ti tiltrædelseslande, navnlig artikel 7 om skattepolitik og offentlige indkøbsaftaler og artikel 4 og 6 om, at kooperativerne tilhører en større sektor, der også omfatter gensidige selskaber og foreninger.

⁽⁴⁾ Tiltag, der omfattes af begrebet social ansvarlighed i virksomhederne. Udvikling af evaluering (reporting), der gør det muligt at tage disse fremskridt til fordel for den bæredygtige udvikling i betragtning.

3.2.2.2 De reguleringer, der begrænser VSØ'ernes adgang til offentlige indkøb i flere tiltrædelseslande, bør ændres hurtigst muligt med henblik på at sikre, at der reelt er lige adgang til det indre marked. Man bør endvidere inden for offentlige indkøb samt i skattepolitikken tage hensyn til de produktionsomkostninger, nogle SMV'er, især VSØ'er⁽¹⁾, har til iværksættelse af tiltag som f.eks. ansættelse af ugunstigt stillede personer eller overholdelse af sociale og miljømæssige standarder, der rækker ud over de lovfæstede minimumsstandarder⁽²⁾.

3.2.3 Aktivt fremme iværksætterkultur gennem oplysning og uddannelse

3.2.3.1 Selv om der er sket fremskridt i tiltrædelseslandene vedrørende forenkede procedurer for etablering af SMV'er, især i form af etableringen af lokale oplysningscentre, skal der ske betydelige fremskridt, før den offentlige forvaltning aktivt engagerer sig i at yde samme indsats for at informere VSØ'erne. Disse oplysningscentre bør i øvrigt i højere grad søge at fremme traditionelle fag og lovende sektorer, såsom tjenesteydelser til virksomheder, lokale tjenesteydelser, tjenesteydelser inden for sundhed, aktiviteter med relation til de nye informations- og kommunikationsteknologier samt turisme.

3.2.3.2 EØSU glæder sig over, at det i chartret for små virksomheder erklæres, at »særlige forretningsrelaterede moduler bør være en væsentlig bestanddel i undervisningen på sekundærtrinnene og på universitetsniveau«, samt at der bør udformes »passende uddannelsesprogrammer for ledere i små virksomheder«. Dette mål ser dog ud til langt fra at være nået i de fleste tiltrædelseslande. Uddannelsesprogrammerne bør endvidere indeholde et afsnit om VSØ'er, hvilket generelt ikke er tilfældet. Det potentiale til uddannelse i iværksættelse af VSØ'er, der er i EU's medlemsstater, bør udnyttes bl.a. ved at fremme uddannelsen fra virksomhed til virksomhed og ved at give VSØ-ledere mulighed for at dele ud af deres erfaringer i uddannelsescentre for SMV-virksomhedsledere.

3.2.4 Fremme støtte- og rådgivningscentre for virksomhedsetablering, -udvikling og — overdragelse

3.2.4.1 Der bør fortsat i høj grad opmuntres til iværksætteri især inden for de mest lovende sektorer, men det er ligeledes afgørende, at overdragelse af virksomheder uden arving eller af virksomheder i krise ikke overses under de igangværende industrielle ændringer. Vellykkede overdragelser kan være med til

⁽¹⁾ Det er endvidere konstateret, at chancerne for overlevelse generelt er større for overdragelser end for startups, jf. Europa-Kommissionen: »Helping the transfer of businesses«, GD for Erhvervspolitik, 2003.

⁽²⁾ Forskellige finansielle organismer i Europa (Crédit coopératif, Crédit Mutuel og ESFIN i Frankrig, Coopfond (Legacoop) i Italien og SOFI-CATRA i Belgien) arbejder i øjeblikket, i kontakt med Kommissionen, på etableringen af et projekt »Coop-Est«, omfattende forskellige finansielle instrumenter, som imødekommer et behov hvad angår VSØ'ernes finansieringsmønstre.

ikke blot at sikre virksomhedens fortsatte drift, men også den heraf følgende beskæftigelse og altså en vigtig del af den lokale erhvervsmæssige og sociale struktur⁽³⁾. Et stort antal virksomhedsoverdragelser til virksomhedens medarbejdere, navnlig via VSØ'er, er lykkedes udmærket i EU-medlemsstaterne, når der har været tilstrækkelig coaching i forbindelse hermed. Denne erfaring kan med fordel anvendes for enhver type overdragelse af SMV'er.

3.2.4.2 I forbindelse med enhver udvikling af virksomheden, herunder dens etablering og overdragelse, har SMV'erne og VSØ'erne behov for en reel støttepolitik samt højkvalitetsserviceydelser i form af støtte, rådgivning og coaching i forbindelse med virksomhedsstrategi, design, innovation og teknologisk knowhow, forskning og udvikling, kvalitetscertificering osv., hvilket flere vellykkede eksempler i EU's industridistrikter da også viser. Der bør blandt andet fokuseres på samarbejde mellem disse støttecentre og universiteterne og fremme af iværksætteri blandt kvinder og unge. Man bør ligeledes opmuntre til støtte til markedsføring og eksport af SMV'ernes og VSØ'ernes produkter, navnlig gennem anerkendelse af typiske produkter, og inddrage handels- og håndværkskamre samt erhvervsorganisationer i markedsføringen af disse produkter.

3.2.5 Forbedre finansieringsbetingelserne og adgangen til finansiering

3.2.5.1 Spørgsmålet om kapital i forbindelse med etablering og overdragelse af SMV'er og VSØ'er er fundamentalt. Det er en lige så afgørende at forbedre den finansielle ramme om støtten til oprettelse og udvikling af disse typer virksomheder, forbedre adgangen til strukturfondene og fremme initiativer fra Den Europæiske Investeringsbank — jf. hvad der foreslås i det europæiske charter for små virksomheder — som det er at fremme støttetjenesterne. EØSU foreslår, at der indføres en finansiell mekanisme, der omfatter forskellige interventionsinstrumenter rettet imod tiltrædelseslandenes SMV'er og VSØ'er under hele deres vækstforløb, med deltagelse af EIB, Den Europæiske Investeringsfond og bankerne i den sociale økonomi samt med finansiering gennem strukturfondene⁽⁴⁾. Offentlige finansielle støtteordninger til etablering og overdragelse af SMV'er og VSØ'er og fremmeordninger via solidaritetsfonde, som dem der med succes er afprøvet i visse europæiske lande, bør ligeledes nyde fremme⁽⁵⁾.

⁽³⁾ For offentlige mekanismer, blandt andet i Italien og Spanien, med engangsubbetaling af arbejdsløshedsunderstøttelse. For støttemekanismer har VSØ'erne i flere tilfælde i EU etableret solidaritets- og venturekapitalfonde til finansiering af deres udvikling. Disse fonde har generelt en sneboldeffekt på anden finansiering, som lån i erhvervsbanker, og har vist deres evne til at skabe virksomheder og beskæftigelse. Sådanne fonde eksisterer allerede inden for visse sammenslutninger af kooperativer i tiltrædelseslandene, men denne type tiltag bør støttes som led i strukturfondene.

⁽⁴⁾ Ved at oprette en europæisk sammenslutning af etiske og alternative banker og et europæisk selskab for etisk og solidarisk finansiering.

⁽⁵⁾ Jf. André Douette (2003): La garantie des prêts aux petites et moyennes entreprises — Les systèmes de garantie membres de l'Association européenne du Cautionnement Mutuel, Association européenne du Cautionnement Mutuel.

3.2.5.2 Det er også vigtigt at understrege den rolle, som netværk af etisk og solidarisk finansiering kan spille, når det drejer sig om stille finansielle redskaber til rådighed for SMV'erne og VSØ'erne i tiltrædelseslandene. Det italienske parlament kom med et udspil i den retning i en resolution vedtaget med enstemmighed i oktober 2003. Det skal bl.a. nævnes, at en række organisationer inden for alternativ finansiering i øjeblikket arbejder på et fælles projekt, der skal tjene som rettesnor for de nye realiteter, der er under tilblivelse ⁽¹⁾.

3.2.5.3 Man bør endvidere fremme selskaber for gensidig kaution mellem SMV'er og VSØ'er — et system, der har bevist sit værd i flere EU-medlemsstater, ofte i form af kooperativer, gensidige selskaber og foreninger ⁽²⁾, med henblik på gensidigt at yde garanti for banklån.

3.2.5.4 EØSU understreger betydningen af ligeledes at opmuntre til at forsvare solidarisk finansiering af omkostninger i forbindelse med sygdom, invaliditet og pensioner i specialiserede VSØ'er såsom de sygekasser, der findes i EU's medlemsstater.

3.2.6 Fremme SMV'er og VSØ'er som led i lokaludviklingen

SMV'er og VSØ'er er en del af den lokale struktur. De spiller således en afgørende rolle for den lokale udvikling, og de lokale myndigheder bør indgå i aktive partnerskaber med disse virksomheder med dette formål ⁽³⁾. Partnerskaber mellem lokale myndigheder og aktører i den sociale økonomi, som eksisterer i EU, bør aktivt fremmes i tiltrædelseslandene ⁽⁴⁾.

3.2.7 Støtte udviklingen af virksomhedsordninger

I chartret for små virksomheder understreges betydningen af ligeledes at udvikle grupper, sammenslutninger, netværk og virksomhedsklynger. Den erfaring, der er samlet i EU-medlemsstaterne, navnlig i grupper og konsortier af kooperativer og gensidige selskaber, ofte på regional eller sektoriel basis, viser, at udviklingen af virksomhedsordninger kan være afgørende for SMV'er og VSØ'er. Således kan de i fællesskab definere virksomhedernes strategi på lang sigt, forbedre deres erhvervs-mæssige

skala inden for samme sektor eller region, udvikle deres teknologiske viden og forbedre deres konkurrenceevne og samtidig forblive uafhængige i beslutningsprocessen. Udvidelsen og uddybningen af det indre marked taler for, at SMV'erne og VSØ'erne anvender det transeuropæiske instrument, som det europæiske kooperativ kommer til at udgøre i de nuværende og kommende medlemsstater. EØSU vurderer, at udviklingen af disse forskellige virksomhedsordninger aktivt bør fremmes i tiltrædelseslandene.

3.2.8 Styrke SMV'ernes og VSØ'ernes repræsentation i institutionerne

EØSU mener, at det er nødvendigt at udvikle, styrke og effektivisere repræsentationen af tiltrædelseslandenes SMV'ernes og VSØ'ernes interesser via repræsentative organisationer, deres evne til at forhandle med de offentlige myndigheder, deres strategiske indsats for at fremme støttetjenester for virksomheder og at koordinere disse organisationer indbyrdes på alle niveauer. SMV'er og VSØ'er fra disse lande skal lade deres røst høre som en afgørende aktør i den erhvervs-mæssige og sociale struktur. Det er således vigtigt at videreføre den væsentlige indsats inden for Phare's erhvervsstøtteprogram for at styrke de organer, der repræsenterer SMV'er og VSØ'er i tiltrædelses- og kandidatlandene i Central- og Østeuropa ⁽⁵⁾.

3.2.9 Udvikle den sociale dialog

SMV'erne og VSØ'erne i tiltrædelseslandene bør ligeledes ansues i deres rolle som arbejdsgivere, selv om konventionelt lønnet arbejde inden for disse virksomheder går hånd i hånd med selvstændigt arbejde og foreningsarbejde. Som arbejdsgivere skal de forpligte sig til at respektere de europæiske og internationale normer for arbejde. De organisationer, der repræsenterer virksomhederne, skal engagere sig som uafhængige aktører i den sociale dialog — der ikke kun skal dreje sig om arbejdsforhold, men også om samtlige socialpolitiske — med fagforeninger og andre aktører i erhvervslivet og på arbejdsmarkedet på alle niveauer. Aktiviteter i den retning bør aktivt fremmes som led i det her foreslåede program.

⁽¹⁾ Som dem, der eksisterer inden for Det Europæiske Netværk af Byer for Social Økonomi (Réseau Européen des Villes pour l'Economie Sociale — REVES), og som kan inddeles i tre kategorier:

⁽²⁾ Blandede offentlige/private strukturer: f.eks. Job Centre i Gènes, kontoret Gagner i Roubaix og Day Care Centre SAKA

⁽³⁾ BYAGARD/SOKOYAN KYATALO i Kokkola, Finland.

— Offentlig støtte til etablering af organer af offentlig interesse: f.eks. Centre de Services aux Immigrés i Gènes og det integrerede netværk for lokaludvikling ARKESIS i Reggio Calabria.

— Servicepartnerskaber, hvor den offentlige sektor leverer en referenceramme for VSØ'ers forvaltning og levering af

— tjenesteydelser af offentlig interesse: f.eks. Pfefferwerk GmbH i Berlin og kooperativer, som direkte forvalter jobcentrene i provinserne Forlì, Cesena og Ravenna i Italien.

Andre væsentlige eksempler på multipartnerskaber på lokalt niveau, som omfatter VSØ'er i EU, er partnerskabet af italienske kooperativer på det sociale område, der er integreret i Consortium Gino Matarelli pour la Coopération Sociale (CGM), hjemmehjælpssektoren og den nye status for Société Coopérative d'intérêt Général (SCIG) i Frankrig, netværket Solidarités des Alternatives Wallones, kooperativer for kvinder i Sverige osv.

⁽⁴⁾ Ibid. Jf. også Regionsudvalgets udtalelse af 14. marts 2002 om »Partnerskab mellem lokale og regionale myndigheder og socialøkonomiske organisationer: et bidrag til beskæftigelse, lokal udvikling og social samhørighed«, CdR 384/2001 fin.

⁽⁵⁾ Dette synspunkt udtrykkes navnlig i punkt 10 i det europæiske charter for små virksomheder.

3.2.10 Fremme og intensivere udvekslingen af god praksis mellem SMV'er og VSØ'er i de nuværende og kommende EU-medlemsstater

Kommissionens initiativer ⁽¹⁾ viser betydningen af systematisk at give SMV'er og VSØ'er i tiltrædelseslandene adgang til oplysninger om erfaringerne i tilsvarende virksomheder i EU's medlemsstater inden for de områder, der behandles i punkt 3.2.1-3.2.9. Kommissionen skal fortsat gøre en indsats for at skabe et netværk for udveksling af god praksis vedrørende kvaliteten af støttetjenester til SMV'erne. Sådanne udvekslinger vil give iværksætteraktørerne i tiltrædelseslandene mulighed for at forbedre deres udviklingsstrategi, idet det giver anledning til strategiske overvejelser over de foreslåede eksempler på modeller, og for i stadig stigende grad at gøre sig gældende som aktører, som den offentlige forvaltning bør tage i betragtning i sine politikker.

4. Konklusioner

4.1 EØSU erkender, at SMV'ernes og VSØ'ernes succes og effektivitet ikke er noget, der automatisk kommer af sig selv, og ikke udelukkende afhænger af dem selv. Disse virksomheders muligheder for udvikling og udfyldelse af deres roller i overgangsökonomierne og den erhvervsmæssige diversificering i tiltrædelseslandene bør understøttes af hensigtsmæssige rammer, der tager hensyn til disse virksomheders særlige karakteristika. En sådan ramme bør fremmes via et specifikt program

for disse lande, der indeholder de ti ovennævnte punkter. EØSU anmoder Kommissionen om at fremme et sådant program til fordel for SMV'er og VSØ'er i tiltrædelseslandene.

4.2 I tråd med sine udtalelser og erklæringer fra de senere år agter EØSU at bidrage til at igangsætte nye støttetiltag og følge op på dem. Især vil EØSU som led i sit arbejde med relation til det indre marked følge udviklingen inden for SMV- og VSØ-området, med fokus på de nye medlemsstater.

4.3 EØSU mener, at industripolitikken i den udvidede Union på en mere effektiv måde bør tage højde for de behov og udfordringer, tiltrædelseslandenes SMV'er og VSØ'er står over for. EØSU henleder opmærksomheden på behov som lederuddannelse, innovation, kvalitet, design, finansierings- og samarbejdsinstrumenter såsom virksomhedsklynger, strukturer på andet og tredje niveau, netværk osv., som vil blive stadig mere nødvendige, hvis man skal imødegå udfordringerne i forbindelse med EU's udvidelse og globaliseringen.

4.4 Endelig opfordrer EØSU alle EU's institutioner, herunder Kommissionen, til at indlede en tilbunds gående dialog med alle de institutioner i tiltrædelseslandene, der repræsenterer SMV'erne og VSØ'erne, og lederne af disse, således at man i fællesskab kan imødekomme de meget store udfordringer, som disse virksomheder står over for i forbindelse med tiltrædelsesprocessen, idet vi er bevidste om, at det drejer sig om en historisk udvikling af det 21. århundredes Europa i sin helhed.

Bruxelles, den 1. april 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁾ Navnlige Phare's erhvervsstøtteprogram med UAPME's BSP1 og BSP2 for SMV'er og SCOPE1 og 2 i CECOP for VSØ'er, som nævnt i Kommissionens høringsprogram »Les coopératives dans l'Entreprise Europe« af 7.12.2001, s. 29, note 27.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 2003/49/EF om en fælles ordning for beskatning af renter og royalties, der betales mellem associerede selskaber i forskellige medlemsstater«

(KOM(2003) 841 endelig — 2003/0331 (CNS))

(2004/C 112/28)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 2. februar 2004 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg henviste det forberedende arbejde til Den Faglige sektion for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed.

På grund af sagens hastende karakter besluttede Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg på sin 407. plenarforsamling den 1. april 2004 at udpege Umberto Burani til hovedordfører og vedtog enstemmigt følgende udtalelse:

1. Baggrund

1.1 Den 3. juni 2003 vedtog Rådet (økonomi og finans) direktiv 2003/49/EF om en fælles ordning for beskatning af renter og royalties, der betales mellem associerede selskaber i forskellige medlemsstater. Direktivet indgår i den såkaldte »skattepakke«. Allerede ved direktivets vedtagelse præciserede Rådet i et notat til mødeprotokollen, at »selskaber, som er fritaget for indkomstbeskatning, som omhandlet i nævnte direktiv, ikke skal være omfattet af fordelene ved direktivet om renter og royalties«. Rådet gav Kommissionen mandat til at træffe de relevante forholdsregler.

1.2 Kommissionen havde for øvrigt allerede i direktivet slået fast, at »det må sikres, at renter og royalties beskattes én gang i en medlemsstat«. Med de ændringer, som det foreliggende forslag indfører, tilstræber direktivet at undgå huller i lovgivningen, som kunne gøre det muligt at omgå beskatning af renter og royalties, der betales mellem associerede selskaber i forskellige medlemsstater.

1.3 For at sætte dette direktivforslag ind i den rette sammenhæng skal det erindres, at Kommissionen allerede har fremlagt to forslag, der forsøger at pege på tiltag, der kan afhjælpe de hindringer, som den direkte beskatning indebærer for den grænseoverskridende økonomiske aktivitet i det indre marked:

— det første forslag, som ændrer direktiv 90/435/EØF af 23. juli 1990, omhandler en fælles beskatningsordning for moder- og datterselskaber fra forskellige medlemsstater ⁽¹⁾

— det andet forslag, som ændrer direktiv 90/434/EØF af 23. juli 1990, omhandler en fælles beskatningsordning for ved

fusion, spaltning, tilførsel af aktiver og ombytning af aktier vedrørende selskaber i forskellige medlemsstater ⁽²⁾.

1.4 I indledningen til direktivforslaget præciseres det (selv om det forekommer indlysende), at det europæiske selskab, hvis statut træder i kraft den 8. oktober 2004, nu står på listen over de selskaber, som direktivets bestemmelser finder anvendelse på.

1.5 Også de europæiske andelsselskaber, som fra 2006 kan benytte sig af den nye juridiske status som »europæisk andels-selskab« (SCE), er omfattet af det foreliggende direktivforslags bestemmelser: de vil blive behandlet som andelsselskaber med vedtægtsmæssigt hjemsted i en af medlemsstaterne.

2. Bemærkninger

2.1 Direktivforslagets artikel 1, stk. 1, ændrer den tilsvarende artikel i grunddirektivet med indførelsen af en betingelse, som ikke fandtes før: renter og royalties, der betales til et associeret selskab, fritages for skat, hvis de beskattes i den medlemsstat, hvor det selskab, der modtager rente- eller royaltybetalingen, har sit hjemsted. EØSU kan kun være enig heri, men mener, at håndhævelsen af dette krav måske kan skabe et kostbart kontrolproblem for skattemyndighederne i den medlemsstat, hvor betalingerne har deres oprindelse. Disse myndigheder forpligtes nemlig til at undersøge, om den retmæssige ejer af betalingen rent konkret er skattepligtig, og om denne i praksis har opfyldt sine skattemæssige forpligtelser.

⁽¹⁾ EØSU-udtalelse EUT C 32 af 1.5.2004, s. 118.

⁽²⁾ EØSU-udtalelse CESE 312/2004 af 25.2.2004.

2.2 Med artikel 1, stk. 2, erstattes grunddirektivets bilag, som summarisk opregnede de forskellige selskabsbenævnelser på de enkelte landes eget sprog, med en meget mere detaljeret liste, der også omfatter det europæiske selskab (SE) og det europæiske andelsselskab (SCE). Listen har den fordel, at den er mere klar, og at den måske fjerner en vis tvivl om fortolkningen i forhold til en række lande, men den bringer i realiteten intet andet nyt end disse præciseringer, som under alle omstændigheder var nødvendige.

2.3 Artikel 2 rummer gennemførelsesbestemmelserne: Medlemsstaterne skal sætte de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv senest den 31. december 2004. De skal straks meddele Kommissionen teksten til de pågældende bestemmelser og en sammenlignings-tabel over de pågældende bestemmelser og de tilsvarende

bestemmelser i dette direktiv. EØSU bemærker, at den fastlagte frist er temmelig kort i betragtning af den tid, det især i nogle medlemsstater vil kræve at gennemføre EU-bestemmelserne i den nationale lovgivning. Da direktivet skal træde i kraft samtidigt i alle medlemsstaterne, burde fristen nok forlænges med mindst seks måneder.

3. Konklusion

3.1 EØSU støtter til fulde direktivets mål om som led i en gradvis tilnærmelse af medlemsstaternes skatteregler både at undgå skatteunddragelse og dobbeltbeskatning. Direktivet skal indirekte bidrage til en fremtidig harmonisering af skattesystemerne og til eliminering af konkurrencefordrejninger, som i dag kun er alt for tydelige.

Bruxelles, den 1. april 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Rådets forordning om foranstaltninger for biavl«

(KOM(2004) 30 endelig — 2004/0003 (CNS))

(2004/C 112/29)

Rådet besluttede den 30. januar 2004 under henvisning til EF-traktatens artikel 37 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs præsidium henviste den 24. februar 2004 det forberedende arbejde til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø.

På grund af sagens hastende karakter udpegede Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg på sin 407. plenarforsamling den 31. marts 2004, mødet den 1. april 2004, Joan Caball i Subirana til hovedordfører og vedtog følgende udtalelse enstemmigt:

1. Indledning

1.1. Efter at Kommissionen havde udsendt en meddelelse i 1994 vedrørende situationen inden for den europæiske biavl⁽¹⁾, fremsatte den forslag til en forordning om almindelige regler for anvendelsen af foranstaltninger til forbedring af produktionen og afsætningen af honning, som blev vedtaget af Rådet i juni 1997 (forordning (EF) nr. 1221/97)⁽²⁾.

1.2. I november 1997 fastlagde Kommissionen gennemførelsesbestemmelserne til førnævnte forordning gennem forordning (EF) nr. 2300/97⁽³⁾, og i henhold til artikel 6 i forordning (EF)

nr. 1221/1997 fremlagde Kommissionen i juni 2001 den første treårige beretning om forordningens anvendelse i medlemsstaterne, hvori den vurderer, at man har nået et tilfredsstillende niveau, og derfor anbefaler at bibeholde forordningen uændret.

1.3. I januar 2004 præsenterede Kommissionen den anden beretning til vurdering af anvendelsen af medlemsstaternes nationale programmer og foreslår på baggrund heraf, at der vedtages en ny forordning med henblik på at tilpasse biavlsektorens målsætninger til den nuværende situation i EU.

⁽¹⁾ KOM(94) 256 endelig.

⁽²⁾ EFT L 173 af 1.7.1997, s. 1. Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 2070/98 (EFT L 265 af 30.9.1998, s. 1).

⁽³⁾ EFT L 319 af 21.11.1997.

2. Resumé af forslaget

2.1 Kommissionen foreslår, at der hvert tredje år opstilles nationale programmer, som omfatter følgende foranstaltninger:

- a. Faglig bistand til biavlere og sammenslutninger af biavlere
- b. Bekæmpelse af varroatose
- c. Rationalisering af flytninger af bistader
- d. Foranstaltninger til støtte for genoprettelse af bibeståndene i Fællesskabet
- e. Samarbejde med specialorganer om gennemførelse af programmer for anvendt forskning vedrørende biavl og biavlprodukter.

2.2 I henhold til denne nye forordning omfatter biavlsprogrammerne ikke de foranstaltninger, der finansieres over forordning (EF) nr. 1257/1999⁽¹⁾.

2.3 Medlemsstaterne gennemfører en undersøgelse af strukturerne for produktion og afsætning inden for biavlssektoren på deres områder. Der gives meddelelse om denne undersøgelse sammen med biavlsprogrammet.

2.4 Fællesskabet medfinansierer biavlsprogrammerne med 50 %, og medlemsstaterne skal senest den 15. oktober hvert år have afsluttet indbetalingerne. Kommissionen fremsender hvert tredje år en beretning om anvendelsen af nærværende forordning til Europa-Parlamentet og Rådet.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Biavl er et erhverv inden for landbrugssektoren, der har nogle særlige karakteristika, som differentierer den fra andre former for animalsk produktion, og hvis hovedfunktioner består i at udvikle landdistrikterne og bidrage til den økologiske balance. Biavlens økonomiske aktivitet består i produktion af honning og andre bistadeprodukter. Det er vigtigt at fremhæve, at bierne udfylder en væsentlig funktion som primære bestøvere, og at de medvirker til opretholdelse af biodiversiteten. I forbindelse hermed mener FAO, at den entomofile bestøvning, som udføres af bier, har en økonomisk værdi, der er 20 gange større end den kommercielle værdi for alle bistadeprodukter tilsammen⁽²⁾. I nogle medlemsstater er biavl i ugunstigt stillede regioner den eneste mulighed der findes for at opretholde samfundsstrukturen i landdistrikterne og beskæftigelsen inden for landbruget.

⁽¹⁾ EFT L 160 af 26.6.1999, s. 80. Forordning senest ændret ved forordning (EF) nr. 1783/2003 (EUT L 270 af 21.10.2003, s. 70).

⁽²⁾ Kilde: Udgivelsen »Frutales y abejas« af Juan. B. Rallo García, 1986, MAPA, Publicaciones de Extensión Agraria, Det spanske ministerium for landbrug, fiskeri og levnedsmidler. NIPO: 253-86-034-2, ISBN: 84-341-0529-2. Side 13.

3.2 EØSU gør opmærksom på, at forordning (EF) nr. 1221/1997 er det eneste fællesskabsinstrument til støtte for biavlere i EU, og at bevarelsen heraf derfor er altafgørende. Den er ikke desto mindre baseret på et medfinansieringssystem, der dels er langt fra sammenligneligt med den støtte, der i dag gives under den fælles landbrugspolitik, dels er absolut utilstrækkeligt til at kunne løse EU's biavlere strukturbetingede og indkomstmæssige vanskeligheder. Den europæiske biavlssktor er underlagt et ustabil marked, der er dybt afhængigt af verdensmarkedsprisen på honning, den stigende klimatologiske modgang, der affødes af de klimatiske ændringer, og af den dødelighed, som bierne lider under i nogle regioner som følge af eksterne forgiftninger.

3.3 EØSU mener, at den komplekse administrative forvaltning af denne forordning, den manglende fleksibilitet hvad angår en udvidelse af kriterierne for udgifter og investeringer tillige med den senere afslutning på regnskabsåret for EUGFL (15. oktober) og medlemsstaterne (31. december) samt den årlige lukning af fristen for nationale programmer i høj grad besværliggør afholdelsen af de udgifter, som hvert land står for. EØSU beder derfor Kommissionen og Rådet om at ensrette de påtænkte kriterier til fastsættelse af udgifter og støtteberettigede investeringer, hvorved man opnår, at den støtteordning, som hvert land administrerer, sikrer en så ensartet støtte som muligt til alle europæiske biavlere.

3.4 Kommissionen slår fast, at formålet med bekæmpelsen af varroatose og tilknyttede sygdomme er at nedbringe udgifterne forbundet med behandling af bistader. Kommissionen gør derfor i sin meddelelse opmærksom på, at anvendelsen af autoriserede produkter til behandlingen (som ikke efterlader rester i honningen) er den eneste måde at undgå følgevirkningerne af denne sygdom. EØSU understreger behovet for, at medicinalindustrien yder støtte til undersøgelser af og forskning i nye molekyler, der kan nedbringe forekomsterne af varroatose, som er en af de væsentligste grunde til forekomster af tilknyttede sygdomme. Varroatose er den største post i programudgifterne med 41 %, hvilket gælder for de fleste medlemsstater.

3.5 Bekæmpelse af varroatose og tilknyttede sygdomme bør vedblive med at være en hovedopgave for sektoren og bør garanteres støtte gennem denne forordning tillige med, at det sikres, at der tages skridt til en egentlig veterinærpolitik til bekæmpelse af sygdomme hos bier gennem de relevante fællesskabsinstitutioner.

3.6 EØSU har allerede i flere udtalelser ⁽¹⁾ gjort opmærksom på behovet for, at forslaget til forordning også behandler spørgsmål vedrørende handelen med honning på det indre marked samt andre markedsaspekter i resten af verden. Kommissionen bør fastlægge nogle kvalitetskriterier for honning, der er produceret i EU, og fremme EU-kvalitetshonning via interne salgsmæssige og anvendelsen af BOB, BGB og GTS. Desuden bør der, som Kommissionen også anerkender i sin meddelelse, tages højde for de vigtige følger, som Kinas medlemskab af Verdenshandelsorganisationen, revisionen af de nuværende præferenceaftaler og endda indførelsen af nye aftaler kan have for honningmarkedet, idet der her er tale om blivende instrumenter inden for den verdensomspændende handelsliberaliseringspolitik, som kan afstedkomme illoyal konkurrence samt faldende priser og indtægter til skade for de europæiske producenter.

3.7 EØSU påpeger, at kvalitetskontrollen af honning har vist sig at være vigtig og derfor bør øges, både i forbindelse med importhonning og EU-honning (analyser af blomsterbase samt bundfald). Denne kontrol er dermed en af de eneste stabiliserende markedsfaktorer, som er så meget desto mere uundværlig med det nye direktiv om mærkning ⁽²⁾, som desuden udgør den eneste måde at skelne EU-honning fra importhonning på. EØSU mener, at alle ovenstående begrundelser taler for, at støtten til »analyse af honning« ikke afskaffes, hvilket Kommissionen ellers støtter i forordningsforslaget. EØSU foreslår derfor, at Rådets forordning bevarer sin nuværende titel eller i hvert fald gives følgende: »Om foranstaltninger til forbedring af produktionen og afsætningen i honningsektoren«.

3.8 EØSU mener, at det er ønskeligt at styrke princippet om partnerskab mellem medlemsstaternes kompetente myndigheder og de repræsentative brancheorganisationer og kooperativer, da dette bidrager til en bedre forvaltning af programmerne og sikrer gennemsigtighed i forvaltningen.

3.9 EØSU fremhæver igen bibestændenes betydning for landdistrikternes udvikling og bevarelsen af den økologiske balance og mener, at biavl har brug for mere støtte og beskyttelse, da den nuværende støtte under forordning (EF) nr. 1221/1997 ikke formår at sikre rentabilitet for biavl og ej heller formår at hindre, at den professionelle, europæiske biavl forsvinder.

3.10 EØSU understreger betydningen af den støtte, der ydes gennem forordning (EF) nr. 1221/1997, for biavlsektorens udvikling, som er i tråd med kravene om multifunktionalitet i det europæiske landbrug, og dermed behovet for at hæve det samlede støttebeløb samt procentsatsen for medfinansiering,

⁽¹⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets forordning (EF) om almindelige regler for anvendelsen af foranstaltninger til forbedring af produktionen og afsætningen af honning«; EFT C 206 af 7.7.1997, s. 60.

⁽²⁾ Rådets direktiv 2001/110/EF af 20. december 2001 om honning — EFT L 10 af 12.1.2002, s. 47-52.

som fastsættes i nævnte forordning, på trods de budgetbegrænsninger, som Kommissionen selv anerkender.

3.11 EØSU påpeger vigtigheden af, at medlemsstaterne gennemfører en detaljeret undersøgelse af sektorstrukturen, der skal omfatte produktion, afsætning og prisdannelse, og som årligt fremlægges for Kommissionen inden for de treårige nationale programmer, idet der her er tale om et grundlæggende statistisk instrument til at opnå viden om biavlens udvikling i EU.

3.13 For at gøre især de unge mere interesserede i biavl bør forslaget efter EØSU's mening ligeledes omfatte programmer for faglig uddannelse af unge landmænd blandt de prioriterede mål.

4. Særlige bemærkninger

4.1 EØSU bifalder Kommissionens forslag om at udvide foranstaltningerne for sektoren til at omfatte alle biavlprodukter. Det påpeger dog samtidig, at forslaget indeholder ganske få ændringer på trods af Rådets ⁽³⁾ støtte til en væsentlig forbedring af Kommissionens tidligere forslag.

4.2 EØSU ønsker en forbedring, der mindst vil tredoble det samlede støttebeløb, som i øjeblikket lyder på 16,5 mio. EUR for EU-15, for at imødekomme sektorens behov. Hvad angår procentsatsen for støtte fra EUGFL's garantisektion, foreslår EØSU, at den hæves til at dække minimum 75 % af udgifterne. EØSU mener desuden, at budgettet nødvendigvis må udvides med henblik på den fremtidige udvidelse af EU. Den næste udvidelse i maj 2004 er den sjette og mest betydningsfulde, hvad angår antallet af nye medlemmer, og vil betyde en stigning på 30 % i de nuværende europæiske bibestande. Biavl spiller uden tvivl en vigtig rolle i kandidatlandenes landbrug, og budgettet vil dermed være alt for begrænset til at kunne imødekomme behovene i EU-25.

4.3 EØSU mener, at det er vigtigt at oprette et overvågningscenter på europæisk niveau med de 2 % af budgettet, der tildeles forordningen, til fælles aktioner, som Kommissionen og repræsentanter for sektoren enes om i henhold til princippet om partnerskab, som fastsættes i forordningen.

4.4 EØSU påpeger, at fællesskabslovgivningen fastsætter ⁽⁴⁾, at fra og med den 1. januar 2005 skal sporbarheden sikres i både produktion og tilvirkning. Der bør derfor opstilles nogle retningslinjer for EU-støtte til udgifter i den forbindelse og for sikring af produktkvaliteten.

⁽³⁾ 2410. møde i Rådet (Landbrug), Bruxelles den 18. februar 2004.

⁽⁴⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 178/2002 af 28. januar 2002; EFT L 31 af 1.2.2002, s. 1-24.

4.5 EØSU stiller sig alvorligt tvivlende over for Kommissionens påpegelse af det hensigtsmæssige i, at de nationale programmer opstilles hvert tredje år, idet det, trods administrativ forenkling for medlemsstaterne, vil besværliggøre den vigtige årlige præsentation og revision af de nationale programmer. Som følge heraf forventes en manglende interesse i at tildele midlerne, hvorved de administrative hindringer, som ses i nogle EU-lande, øges. Dette vil gå ud over de europæiske biavlere, som i forvejen klager over, at det meste af indsatsen i nogle medlemsstater er rettet mod foranstaltninger, som ikke direkte kommer dem til gode.

4.6 EØSU minder om, at de tilgængelige midler fordeles årligt med udgangspunkt i medlemsstaternes indberettede overslag over udgifter og på grundlag af bibestanden. EØSU mener godt, at de nationale programmer kan opstilles hvert tredje år, såfremt der fastsættes en årlig revision i forbindelse med fordelingen af midler, sådan som man har gjort hidtil, og såfremt der indføres mekanismer til omfordeling i hvert EUGFL-regnskabsår af de midler, som en medlemsstat ikke forventes at kunne bruge.

4.7 EØSU ser meget positivt på Europa-Parlamentets beslutning ⁽¹⁾, der blev vedtaget den 9. oktober 2003, og som går ind for at iværksætte foranstaltninger, der kan sætte en stopper for nedgangen i bibestanden og genoprette den omgående. Således tilslutter beslutningen sig Kommissionens forslag om foranstaltninger for og støtte til genoprettelse af bibestande, som er en eksplicit anerkendelse af dette alvorlige problem.

4.8 EØSU mener, at det er nødvendigt at fastlægge nye instrumenter, herunder supplerende støtte til bekæmpelse af varroatose og andre sygdomme hos bier (også fremkomsten af

nye sygdomme bør tages i betragtning), der kan godtgøre de store udgifter til veterinærlægemidler.

4.9 EØSU mener også, at det er nødvendigt at indføre en bestøvningspræmie til godtgørelse af biernes medvirken til opretholdelse af biodiversiteten og det naturlige miljø samt en årlig præmie til godtgørelse af indkomsttab som følge af manglende EU-præferencer inden for den europæiske biavlsektor.

4.10 EØSU bifalder, at forordningsforslaget i god overensstemmelse med sin titel virkelig behandler fremme af kvalitets- og honning, forbedring af afsætningen af kvalitetshonning og forbrugerbeskyttelse som en hastesag gennem indførelse af foranstaltninger, der skal styrke den fælles afsætning, investering i udstyr til emballerings- og klassificeringscentre samt salg fremstød for biavlprodukter. Det er derfor meget hensigtsmæssigt at beholde foranstaltningen til analyse af honning inden for rammerne af denne forordning, idet den udgør et grundlæggende og strategisk instrument til vurdering af de europæiske biavlprodukter, opretholdelse af kvalitet samt fødevarerikkerhed for forbrugerne.

4.11 Med henblik på at forbedre det statistiske instrument for biavlsektorens struktur beder EØSU om Kommissionens støtte og anbefaler, at der oprettes nationale overvågningscentre i medlemsstaterne, som skal omfatte producentsammenslutninger, hvis primære funktioner i denne forbindelse vil være at overvåge produktionspriser, priser på det indre marked og ved grænserne, ajourføre produktionsomkostninger (biavlernes faste og variable omkostninger), og følge udviklingen i nationale bibestande, afsætningsstrukturer og emballeringsomkostninger.

Bruxelles, den 1. april 2004

Roger BRIESCH

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets beslutning om vanskelighederne for europæisk biavl — jf. RSP/2003/2569.